

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา
: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านสว่า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่องานวิจัย	การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
ผู้วิจัย	นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว้า
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า 4) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและศึกษาริบทโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเป็นระบบที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ผลย้อนกลับ (Feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment)

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1.1) บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 1.2) งานบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป บุคคล 2) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 2.1) การวางแผน (Plan) 2.2) การจัดการองค์กร (Organize) 2.3) การลงมือปฏิบัติ (Do) 2.4) การตรวจสอบ (Check) 2.5) การพัฒนาและปรับปรุง (Act) ทุกขั้นตอนดำเนินการภายใต้การประสานความร่วมมือ (Coordination) 3) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) โอกาสได้รับการบริการทางการศึกษาของนักเรียน

3.2) คุณภาพของนักเรียน และเงื่อนไขความสำเร็จประกอบด้วย 2 เงื่อนไข 1) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครูและการทำงานเป็นทีม 2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ สภาพความยากลำบากของพื้นที่

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า

3.1 นักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านสว้าได้รับโอกาสทางการศึกษาร้อยละ 100

3.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า มีความเหมาะสมระดับมาก มีความเป็นไปได้ระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว่า เล่มนี้บรรลุลผลสำเร็จด้วยความ เรียบร้อย โดยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย พะเยา ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง หัวหน้าสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผศ.ดร.มนต์ภัส มโนการณ หัวหน้าภาควิชา พื้นฐานและการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานสาขากลุ่มวิชาการบริหาร การศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ดร.อำนาจ วิทยานวัติ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายสนธิ แยมเกษร อดีต รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา นายสมัย ธนะศรี อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2 ดร.อนุกุล ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 นายประสิทธิ์ ไชยวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ดร.สุขสันต์ สอนนวล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร ดร.สรวิชัย เรือนแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 นายสงวนศักดิ์ ปัญใจแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งแยงใน นายสมศักดิ์ วุฒิสัตย์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง ดร.จกกล แก้วโก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะปัน นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุนน้ำน่าน น.ส.ภิญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ศึกษาานิเทศก์ และ น.ส.โสภิตา ปารามภักดิ์ ศึกษาานิเทศก์ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ รวมทั้งให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

ขอขอบคุณ ดร.ประไพรัตน์ โรจนานันต์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสกาใต้ ดร.จกกล แก้วโก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะปัน ดร.นุชนาถ สุทธการ ผู้อำนวยการโรงเรียนไตร คามวิทยา ดร.สรวิชัย เรือนแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 และว่าที่ร้อยเอก ดร.จิรภัทร มหาวงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ นายสมเด็จ อดแดง อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 และนายอริญ วิเศษสุข อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนบ้านปรางค์ ที่กรุณาให้แนวคิด และ แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องจนทำให้รายงานการวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านสัว่า ที่กรุณาเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่สำคัญและทรงคุณค่ายิ่งของรายงานการวิจัยฉบับนี้ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษา ณ สถานศึกษาแห่งนี้จนประสบผลเป็นที่น่าพึงพอใจ

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติมิตร ที่ให้กำลังใจในการจัดทำรายงานการศึกษาในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ทุกคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากงานศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณแก่ วิชาชีพครู บิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาตั้งแต่เยาว์วัย ตลอดจนญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว้า

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพประกอบ	ฐ
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการศึกษา	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	18
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	20
1.1 ความหมายของรูปแบบ	20
1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ	21
1.3 การพัฒนารูปแบบ	22
1.4 การตรวจสอบรูปแบบ	24
1.5 การทดสอบและการประเมินรูปแบบ	25
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา	31
2.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา	31
2.2 ลักษณะของการวิจัยและพัฒนา	32
2.3 กระบวนการวิจัยและพัฒนา	34
2.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา	38
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	38
3.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา	38
3.2 กระบวนการบริหารการศึกษา	39
3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา	42
3.4 แนวคิดทฤษฎีระบบการบริหาร	45
4. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร	49
4.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร	49
4.2 เกณฑ์การจัดโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร	55

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.3 สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบนพื้นที่สูง	55
5. โอกาสทางการศึกษา	59
5.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษา	59
5.2 ความหมายของโอกาสทางการศึกษา	60
6. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า	61
6.1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า	61
6.2 โครงสร้างและขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนบ้านสว่า	67
6.3 ข้อมูลผลการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า	70
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย	78
3 วิธีดำเนินการวิจัย	80
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว่า	83
ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสว่า	90
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสว่า	97
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า	102
4 ผลการวิจัย	107
ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว่า	107
ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสว่า	162
ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า	173

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงใน ถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสัว้า	198
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	211
สรุปผลการวิจัย	212
อภิปรายผล	217
ข้อเสนอแนะ	225
บรรณานุกรม	227
ภาคผนวก	232
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	233
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	238
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือ	297
ภาคผนวก ง การเผยแพร่	315
ภาคผนวก จ การนำผลงานทางวิชาการไปใช้	319
ภาคผนวก ฉ รางวัลที่ได้รับ	393
ประวัติผู้วิจัย	398

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี	86
2	การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	90
3	แสดงสภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	113
4	แสดงการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสภาพบริบท	115
5	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร	117
6	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร	119
7	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา	121
8	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา	124
9	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ	127
10	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ	130
11	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	132
12	แสดงสภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านผลผลิต	134
13	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการบริหารงาน	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	แสดงสภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	138
15	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร	140
16	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร	142
17	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้าน งานบริหารสถานศึกษา	145
18	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงาน บริหารสถานศึกษา	148
19	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ	151
20	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ	154
21	แสดงสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	157
22	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	159
23	แสดงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการบริหารงาน	160
24	แสดงจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว้า ช่วงอายุ 4-5 ปี ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562	174
25	แสดงจำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการ ของโรงเรียนบ้านสว้าที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562	175
26	แสดงจำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอนโรงเรียนบ้านสว้า ประจำปีการศึกษา 2562	176

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	แสดงจำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกลไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2562	177
28	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ปีการศึกษา 2562	178
29	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562	178
30	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562	179
31	แสดงผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2562	179
32	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562	180
33	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562	180
34	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562	181
35	แสดงผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2562	181
36	แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ประจำปีการศึกษา 2562	183
37	แสดงจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว ช่วงอายุ 4-5 ปีที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563	185
38	แสดงจำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563	186
39	แสดงจำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอนโรงเรียนบ้านสัว ประจำปีการศึกษา 2563	187
40	แสดงจำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563	187

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
41	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2563	188
42	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563	189
43	แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563	189
44	แสดงผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2563	190
45	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563	190
46	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563	191
47	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563	191
48	แสดงผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2563	192
49	แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ประจำปีการศึกษา 2563	193
50	แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1-3 และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า	198
51	แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า	199
52	แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 2 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า	204

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
53	แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 3 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	207
54	แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของเงื่อนไขความสำเร็จ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	208

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบระบบ	47
2	โรงเรียนในฐานะเป็นระบบทางสังคม (The School as a Social System)	48
3	การเดินทางระหว่างหอย่อมบ้านป่ากำและหอย่อมบ้านขุนน้ำจอน ในช่วงฤดูฝน	65
4	การเดินทางของคณะครูเพื่อซ่อมแซมระบบประปาภูเขา	66
5	แผนภูมิการบริหารโรงเรียนบ้านสัว	67
6	กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	79
7	ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	81
8	ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	162
9	รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	168
10	กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้งานอาชีพโรงเรียนบ้านสัว	182
11	กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้งานอาชีพโรงเรียนบ้านสัว กิจกรรม SAWA Coffee	194
12	รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว	214

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกทั้งการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องเข้าถึง ความก้าวหน้าในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระดับนานาชาติที่สำคัญ ได้แก่ การจัดประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ที่ประเทศไทย ในการประชุมครั้งนั้นได้มีการมติรับรองปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน และกรอบการดำเนินการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ (World Declaration on Education and the Framework for Action to Meet Basic Learning Needs) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) เพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือ และทำให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำเร็จภายในระยะเวลา 10 ปี (สรุปผลการประชุมคณะผู้บริหารระดับสูงด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขององค์การยูเนสโก, 2551) เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาอย่างเสมอภาค

ประเทศไทย มีความพยายามในการร่วมผลักดันนำปฏิญญาจอมเทียนสู่การปฏิบัติ โดยให้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 บัญญัติให้ประชาชนไทยมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งให้ความสำคัญในด้านโอกาสทางการศึกษา ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 10 ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) อีกทั้งในปีพ.ศ.2552 ได้มีมติคณะรัฐมนตรี ให้สิทธิประชาชนได้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 15 ปี และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่ยากจนและด้อยโอกาสให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรรค 5 บัญญัติให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้ ซึ่งเป็นที่มาของการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปี 2561 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ได้ประเมินว่ากลุ่มเป้าหมายความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนรวมอยู่ประมาณ 4.3 ล้านคน และจะต้องใช้งบประมาณ

มากกว่าร้อยละ 5 ของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศเพื่อให้เพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ในแต่ละปี เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2561)

การประชุมวิชาการนานาชาติเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา : ปวงชนเพื่อการศึกษา (All for Education Conference) เมื่อวันที่ 10-11 กรกฎาคม 2563 การประชุมดังกล่าว เป็นโอกาสสำคัญที่องค์กรจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนทั่วไปได้ร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูล นวัตกรรม ความก้าวหน้าในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ให้เกิดขึ้นจริงทั่วโลก โดยในการประชุมมีข้อค้นพบว่าการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในช่วง 10 ปีสุดท้ายเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDG 4 จำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางในการทำงาน จากเดิมซึ่งเป็นการให้คนเข้าถึงการศึกษา (Education for All) เป็นการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่เข้าถึงผู้เรียนผ่านเทคโนโลยี เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาได้ทุกที่ ทุกเวลา ในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และข้อจำกัดหรือความจำเป็นเฉพาะบุคคล และจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชนทั่วไปทั้งในระดับพื้นที่ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ (All for Education) โดยมี 5 นวัตกรรมเปลี่ยนเกมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่สำคัญ (Luz, 2020) ต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในอีก 10 ปีสุดท้ายตามเป้าหมายในปี 2030 ดังนี้ การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ (Area Based Education : ABE) เกิดจากแนวคิดในการกระจายอำนาจในการบริหารราชการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Decentralization) เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรได้ตรงตามความจำเป็น บริบท และแนวทางการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ (ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, 2563)

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสต้องมีการบริการที่แตกต่างจาก เด็ก และเยาวชนธรรมดา เนื่องจากเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้เป็นเด็กที่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกับกลุ่มเด็กทั่วไป โดยการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ซึ่งรัฐบาลได้ออกกฎหมาย และมีการกำหนดนโยบายเฉพาะที่มุ่งเน้นให้กลุ่มเด็กเหล่านี้ได้รับโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม รวมถึงการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง ในทุก ๆ ด้านตั้งแต่แรกเกิด รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีการจัดการศึกษาที่บูรณาการทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของบัญชา จันทรรดา (2550) ที่พบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการนำนโยบายจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสคือปัจจัยด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมโดยนโยบาย

ไปสู่การปฏิบัติมากที่สุด ปัจจุบันได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ดำเนินการจัดบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) นอกจากนี้ข้อค้นพบงานวิจัยของ วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) พบว่าทางภาคเหนือตอนบนมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่สลับซับซ้อนมีความยากลำบากต่อการ นำนโยบายการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้เกิดบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเกิดความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และเกิดการพัฒนาคูณภาพการศึกษาอย่าง อันนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร พบว่า

1. ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ดกหล่น คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากรในวัยเรียนที่ดกหล่นทั่วประเทศ
2. เด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของเด็กที่ออกกลางคันทั่วประเทศ
3. เด็กอ่านไม่ออกคิดเป็นร้อยละ 21.94 ของเด็กที่อ่านไม่ออกในสังกัด สพฐ.
4. เด็กเขียนไม่ได้คิดเป็นร้อยละ 22.67 ของเด็กที่เขียนไม่ได้ในสังกัด สพฐ.
5. เด็กที่เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 9.27 ของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
6. เด็กที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 48.85 ของผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
7. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
8. ผู้เรียน มีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี ร้อยละ 30
9. การดำรงชีวิตของประชากรขาดความรู้ ความเข้าใจโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่
10. ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ปัญหาหลัก เกิดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ผู้บริหาร ครูและบุคลากรขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการโยกย้ายบ่อย ขาดแคลนสื่อ และเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนรวมไปถึงความยากจนทำให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเลี้ยงชีพมากกว่าการให้การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โรงเรียนบ้านสัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร (โครงการกพด.) ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดการศึกษาในระดับอนุบาล 2 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันมี นักเรียน 296 คน มีบุคลากรสายบริหารจำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน พื้นที่ตั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เขตบริการ ระดับอนุบาล และประถมศึกษา มี หมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้าน และ 6 หย่อมบ้าน เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้าน ในพื้นที่ 2 ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน และตั้งอยู่บนไหล่เขา ล้อมรอบไปด้วยภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยหลวงหลายสายของต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน อยู่ใน พื้นที่ชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สภาพเส้นทางคมนาคม ถนนสายหลักที่ใช้ในการคมนาคมภายในอำเภอ และระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยาง แต่สภาพเส้นทางมีความคับแคบ คดเคี้ยว เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดเลาะไปตามหุบเขา ในช่วงฤดูฝนมักจะประสบปัญหาถนนตัดขาดเนื่องจากภัยพิบัติดินโคลนถล่ม อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี เส้นทางคมนาคมระหว่างหย่อมบ้านต่าง ๆ ยังมีสภาพเป็นเส้นทางลูกรัง บางช่วงต้องเดินทางโดยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือ จักรยานยนต์วิบาก เท่านั้น สภาพเศรษฐกิจอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน กล่าวคือ จากในอดีตประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนพึ่งพารายได้จากภาคการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ และหาของป่า ต่อมารูปแบบการท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติในพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ กำลังอยู่ในกระแสความนิยม อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีภูเขาที่มีเอกลักษณ์และคงความเป็นธรรมชาติอยู่ ประกอบกับเรื่องราวของบ่อเกลือภูเขาในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 800 ปี เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้เริ่มมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวและบริการ แต่ก็ยังนับว่ารายได้ยังกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มทุนใหญ่ที่ย้ายฐานการลงทุนมาจากต่างถิ่น ประชากรส่วนใหญ่ที่ยังไม่ปรับตัวกับกระแสความเปลี่ยนแปลงยังคงมีฐานะยากจน เนื่องจากยังต้องพึ่งพารายได้จากภาคเกษตรเช่นเดิม ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าลัวะ ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าพื้นเมือง ประชาชนในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา จากสภาพดังกล่าว ทำให้เด็กในวัยเรียนบางส่วน โดยเฉพาะที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหย่อมบ้านต่าง ๆ ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ ยากลำบากในการเข้ารับโอกาสทางการศึกษา

จากสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรได้รับการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าว ควรมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนบ้านสัว เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีความหมาย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมใน

ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ ตลอดถึงมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ต่อไป ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นอาจใช้เป็นข้อมูล และสารสนเทศสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาตามสภาพความจำเป็น รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุน การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป อีกทั้งโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสว้า จะสามารถนำรูปแบบการพัฒนาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้นักเรียนได้โอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการศึกษา

1. สภาพ และแนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ควรเป็นอย่างไร
3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผลเป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

2. การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา

3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา

โดยแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว่า

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และสภาพบริบทของโรงเรียนบ้านสว่า

1.1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1) ทฤษฎีระบบ

1.2) ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการ

1.3) แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา

1.4) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) สภาพบริบทของโรงเรียนบ้านสว้า เช่น ภูมิประเทศ พื้นที่เขตบริการและสภาพชุมชนโดยรวม ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เป็นต้น

3) สภาพการบริหารงานในแต่ละด้าน ได้แก่

3.1) ด้านวิชาการ

3.2) ด้านบุคลากร

3.3) ด้านแผนงานและงบประมาณ

3.4) ด้านบริหารทั่วไป

1.1.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาในชั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีระบบ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา แนวนโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพบริบทโรงเรียนบ้านสว้า ได้แก่ เอกสารรายงานการประเมินตนเองประจำปี (Self-Assessment Report : SAR) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า คือ 1 พฤษภาคม-31 ธันวาคม 2560

ขั้นตอนย่อยที่ 1.2 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นพหุกรณีศึกษาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน โดยศึกษาสภาพและแนวทางการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนและงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป

1.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) สภาพบริบทของโรงเรียนของโรงเรียนที่ศึกษา เช่น ข้อมูลพื้นฐาน เขตบริการที่ตั้งของโรงเรียน สภาพภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม เป็นต้น

2) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในบริบทพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่ศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาตามโครงสร้างโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น

1.2.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ศึกษาในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษา ดังนี้

1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก และน่าน ที่เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการระดับประเทศ หรือเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล

2) มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี

การเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่มีบริบทการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร และโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่อยู่ในจังหวัดที่แตกต่างกัน จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก เป็นโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในจังหวัดที่แตกต่างกัน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโรงเรียนประภิตเวชศักดิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน โรงเรียนบ้านขุนแม่ตีนน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนบ้านห้วยนกกก อำเภอสองยาง และจังหวัดตาก

1.2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) คือ 25 ธันวาคม 2560-27 กุมภาพันธ์ 2561

ขั้นตอนย่อยที่ 1.3 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้าด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ถึงสภาพบริบท แนวปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในพื้นที่โรงเรียน

1.3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่เป็นปัจจัยของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม เป็นต้น

2) แนวทางการบริหารเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอ โดยจำแนกตามโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น

1.3.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

1) นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหาร และจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ และตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

3) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่กำกับดูแล และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

4) ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มี

ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 คน

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า. ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ 25 ธันวาคม 2560-25 กุมภาพันธ์ 2561

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับ โอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 การยกกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

2.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา เป็นแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีองค์ประกอบเชิงระบบ และขั้นตอน ที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงใน ถิ่นทุรกันดาร ให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และศักยภาพของนักเรียนที่ยกกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดย ข้อมูลที่นำมาใช้ยกกร่างรูปแบบ คือ แนวทางที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1

2.1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

องค์ประกอบเชิงระบบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ

2.1.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาประกอบการยกกร่างรูปแบบ คือข้อมูลสภาพและแนวทางที่ได้จาก การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมยกกร่างจำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
จำนวน 3 คน

2) ผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 3 ปี
จำนวน 3 คน

3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ใน
การบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน

2.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น
ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า คือ
21 เมษายน 2561

**ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น
ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า**

2.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาส
ทางการศึกษาฯ ที่นำมาตรวจสอบในขั้นตอนนี้ เป็นร่างรูปแบบที่ยกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ จากขั้นตอน
ย่อยที่ 2.1

2.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้
นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า เป็นการตรวจสอบตามองค์ประกอบ
เชิงระบบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง
การศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไข
ความสำเร็จ ตามที่ยกร่างขึ้นตามขั้นตอนย่อยที่ 2.1 ว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสอดคล้องหรือไม่
ทั้งควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนใด

2.2.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ
การบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดย
คัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

1) นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและจัด
การศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียน ในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

3) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่กำกับดูแล และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่น ทุรกันดาร จำนวน 2 คน

4) ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่น ทุรกันดารไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดี ประจำตำบล จำนวน 3 คน

2.2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ 26 พฤษภาคม 2561

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การทดลองใช้รูปแบบบริหารโรงเรียนบนที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่นำมาทดลองใช้ คือ รูปแบบการบริหารโรงเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่ผ่านการตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์จากขั้นตอนย่อยที่ 2.2 แล้ว

3.1.2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2562

3.1.3 การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2563 โดยมีกิจกรรมและ ขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบ

3.1.4 ผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ผลลัพธ์และผลผลิต ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ผลของการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลของการใช้รูปแบบในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนนักเรียนที่ได้รับโอกาส ทางการศึกษา

3.2.2 ผลของการใช้รูปแบบในเชิงคุณภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการนักเรียนระดับปฐมวัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสามารถด้านศิลปะ ภาษา ดนตรี และ กีฬา เป็นต้น

3.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 1) แหล่งข้อมูลที่เป็นพื้นที่การทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 2) แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่ ครู และ บุคลากรทางการศึกษาปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 26 คน นักเรียน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 254 คน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 290 คน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 3) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารรายงานผลการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านสว้าปีการศึกษาปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ 4 มีนาคม 2562-31 มีนาคม 2564

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบและปรับปรุงการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการประเมินผล การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร หลังจากทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 แล้ว นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ ภูเขาสูงใน ถิ่นทุรกันดาร ให้สมบูรณ์ ต่อไป

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ในขั้นตอนนี้จะมุ่งเน้นการศึกษาตัวแปรที่สะท้อนถึงคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่

4.2.1 ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบ โดยพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการ การดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ ความสอดคล้อง และความถูกต้องตามหลักวิชาการและทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

4.2.2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับยอมรับว่า รูปแบบสามารถนำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง และเหมาะสมกับสภาพบริบท.

4.2.3 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ระบุว่า การนำรูปแบบไปใช้แล้วทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

4.2.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบ หมายถึง ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการบริหารอย่างต่อเนื่อง

4.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

4.3.1. ผู้เชี่ยวชาญที่จบการศึกษาในระดับดุขุฎบัณฑิต หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป เป็นผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.2. ผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.3. ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.4. ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 คน

4.3.5. ครูผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียน จำนวน 3 คน

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการประเมิน และปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ วันที่ 12-28 เมษายน 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า หมายถึง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ

ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ส่วนประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2) งานบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป และบุคลากร

กระบวนการ หมายถึง แนวทางการดำเนินการบริหารโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดการองค์กร (Organize) เป็นการกำหนดโครงสร้าง การแบ่งงาน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Do) เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ (Check) เป็นการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การประสานความร่วมมือ (Coordinate) เป็นการประสานงาน ความร่วมมือ คำแนะนำ และแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ปกครอง

ผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน ได้แก่ 1.1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปีทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม 1.2) เด็กในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

2) คุณภาพของนักเรียน ได้แก่ 2.1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร 2.2) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร 2.3) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร 2.4) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย 2.5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ 2.6) ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข

เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จประกอบด้วย

1. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้แก่ 1.1) การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู 1.2) การทำงานเป็นทีมในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้แก่ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ดังนี้

2.1 ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.2 ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ

2.4 สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

2. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด หรือเป็น

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหุบเขา ระหว่างภูเขา ที่มีเส้นทางคมนาคมจากศาลากลางจังหวัดถึงที่ตั้งโรงเรียน ผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาความสูงเฉลี่ยมากกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะและระยะทางการคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ข้อมูลนักเรียนและความยุ่งยากในการบริหารจัดการศึกษา โดยโรงเรียนตั้งอยู่ในจังหวัด ดังต่อไปนี้ 1) เชียงใหม่ 2) เชียงราย 3) แม่ฮ่องสอน 4) พะเยา 5) ลำพูน 6) แพร่ 7) น่าน 8) ลำปาง 9) ตาก 10) เพชรบูรณ์ 11) พิษณุโลก 12) เลย 13) สุโขทัย 14) กำแพงเพชร 15) กาญจนบุรี 16) อุทัยธานี 17) สุพรรณบุรี 18) ราชบุรี 19) ประจวบคีรีขันธ์ 20) เพชรบุรี 21) อุตรดิตถ์ 22) นครสวรรค์

3. ความสอดคล้องของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยพิจารณาถึงการสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ เช่น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการดำเนินงาน ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการศึกษา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และบริบทของโรงเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

4. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยพิจารณาด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านการดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ ความสอดคล้องและความถูกต้องตามหลักวิชาการ ทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้รับการยอมรับว่าสามารถนำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง เหมาะสมกับสภาพบริบท

6. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่นำไปใช้แล้วทำให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพบรรล่วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

7. โรงเรียนบ้านสว้า หมายถึง โรงเรียนบ้านสว้า ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาตามสภาพความจำเป็น รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสว้า จะได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้นักเรียนได้โอกาสทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผู้รายงานได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

- 1.1 ความหมายของรูปแบบ
- 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 1.3 การพัฒนารูปแบบ
- 1.4 การตรวจสอบรูปแบบ
- 1.5 การทดสอบและการประเมินรูปแบบ

2. การวิจัยและพัฒนา

- 2.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา
- 2.2 ลักษณะของการวิจัยและพัฒนา
- 2.3 กระบวนการวิจัยและพัฒนา
- 2.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

- 3.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
- 3.2 กระบวนการบริหารการศึกษา
- 3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา
- 3.4 แนวคิดทฤษฎีระบบการบริหาร

4. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

- 4.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
- 4.2 เกณฑ์การจัดโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
- 4.3 สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบนพื้นที่สูง

5. โอกาสทางการศึกษา

- 5.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษา
- 5.2 ความหมายของโอกาสทางการศึกษา

6. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า

- 6.1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว้า
- 6.2 โครงสร้างและขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนบ้านสว้า
- 6.3 ข้อมูลผลการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบตรงกับภาษาอังกฤษคือ Model ซึ่งนักวิชาการได้นำมาแปลและนำมาใช้แตกต่างกันอยู่หลายคำ เช่น แบบจำลอง ตัวแบบ หุ่นจำลอง รูปหุ่น แบบตุ๊กตา โมเดล เป็นต้น โดยมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับรูปแบบไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 19-21) ได้สรุปความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกี่ยวข้องกัน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้นใน 1 โมเดล จึงมีมากกว่า 1 มิติ หลายตัวแปรและตัวแปรดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน

ทิตินา แชนมณี (2550 : 12) ได้อธิบายความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่าง ๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 : 25-28) ให้นิยามคำว่า “รูปแบบ” หรือแบบจำลองโดยทั่วไปว่า คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับ ภายใต้หลักการอย่างเป็นระบบ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558 : 353) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ คือผลที่เกิดจากความคิดเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาที่ดำเนินการเป็นขนาดเล็กหรือในลักษณะย่อยส่วน โดยการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือก โดยวิธีการที่เป็นระบบหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนได้รูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ เช่น รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โครงการวิจัยและพัฒนาอื่น ๆ

ขวลิต จันทรศรี (2555 : 58) รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างย่อยส่วนจำลองจากของจริงหรือสิ่งที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง ในการบริหารรูปแบบ หมายถึง แนวทางการดำเนินการในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ออกแบบต้องกำหนดองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กร ดำเนินไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และกลไกของรูปแบบ ซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์

อมรรัตน์ สารเลื่อนแก้ว (2562 : 117) ได้สรุปความหมายของรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกมาเพื่อสื่อให้บุคคลเข้าใจ เช่น ภาพจำลอง แผนผัง ไดอะแกรม เป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จำลอง ไชยยา (2564 : 65) ได้สรุปความหมายของรูปแบบ หมายถึง แผนหรือโครงร่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรให้เห็นเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นซึ่งสังเคราะห์มาจากทฤษฎีต่าง ๆ

Good (1973 : 79) ได้สรุปรวบรวมความหมายของรูปแบบได้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบ คือ แบบอย่างของสิ่งหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) รูปแบบ คือ ตัวอย่าง

ที่ทำให้เกิดการเลียนแบบ 3) รูปแบบ คือ แผนภูมิที่ใช้เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้เป็นหลักการหรือแนวคิด และ 4) รูปแบบ คือ ชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันหรือเป็นองค์ประกอบที่สามารถรวมตัวกันและเขียนเป็นหลักการ

Smith and Others (1980 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองปรากฏการณ์จริงให้เล็กลง เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งรูปแบบถือได้ว่าเป็นตัวแทนของความจริงหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

จากความหมายของรูปแบบข้างต้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แผนหรือโครงร่างที่จำลองจากทฤษฎีหรือแนวคิดต่าง ๆ โดยอธิบายด้วยภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น สามารถนำไปใช้ปฏิบัติการได้จริง

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบจะประกอบด้วยอะไรนั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา หรือจะออกแบบตามแนวคิดทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

สมาน อิศวภูมิ (2537 : 16-19) ได้กล่าวถึงรูปแบบไว้ว่า ไม่ปรากฏว่ามีหลักเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา รวมทั้งสร้างรูปแบบ (Model) ก็ไม่มีข้อกำหนดตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐาน และหลักการของแบบที่จะพัฒนาแล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548 : 80) ได้กล่าวไว้ว่า ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา ซึ่งการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราากำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

ขวลิต จันทรศรี (2555 : 61) องค์ประกอบของรูปแบบ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจจะศึกษา แต่รูปแบบการบริหารทางการศึกษามีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ โครงสร้างองค์กร สถาบันและสภาพแวดล้อม และความเป็นผู้นำและองค์ประกอบเหล่านี้ ควรมีการกำหนดลักษณะสำคัญไว้ 4 ประการ คือ ความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา ใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบจำลอง สามารถตรวจสอบได้จากการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ควรระบุหรือชี้ให้เห็นกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาและควรใช้เป็นเครื่องมือการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา

ณรินทร์ ชำนาญดู (2556 : 109) ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัวว่ารูปแบบนั้น ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา

Keeves (1997 : 386-387) ได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 4 ประการดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ โดยการนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้
3. รูปแบบช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

ดังนั้นจึงสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจจะศึกษา โดยรูปแบบของการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารในครั้งนี้ มีองค์ประกอบคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและข้อมูลย้อนกลับ

1.3 การพัฒนารูปแบบ

เมื่อรูปแบบมีหลายลักษณะดังกล่าวมาแล้วนั้นในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบก็ต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินใจที่เหมาะสมของรูปแบบหรือโมเดลที่เลือกใช้ อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมินกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมินในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไว้อย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัยหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้รูปแบบนั้น มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบสำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสร้างรูปแบบการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 :5) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือการพัฒนาระบบโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นวิธีการระบุส่วนประกอบขององค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลายที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในระบบกับองค์ประกอบภายนอกการจัดเรียงองค์ประกอบทรัพยากรที่ต้องใช้กลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้ระบบภารกิจที่ต้องการดำเนินการและผลผลิตหรือบริการที่จะเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์ระบบผู้วิเคราะห์มีกิจกรรมที่ต้องวิเคราะห์ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ปณิธาน
- 1.2 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์
- 1.3 วิเคราะห์เจ้าหน้าที่
- 1.4 วิเคราะห์ภารกิจ
- 1.5 วิเคราะห์เครื่องมือสื่อหรือช่องทาง
- 1.6 วิเคราะห์วิธีการ
- 1.7 วิเคราะห์การตรวจสอบ ควบคุมและการประเมิน

2. การสังเคราะห์ระบบ (System Synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างระบบใหม่โดยการนำองค์ประกอบความสัมพันธ์ทิศทางและลำดับขั้นตอนของระบบใหม่

3. การสร้างแบบจำลอง (System Modeling) เป็นขั้นการสื่อสารระบบที่สร้างใหม่เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้โดยการเขียนแบบจำลองแบบใดแบบหนึ่งดังนี้

3.1 แบบรูปภาพหรือหุ่นจำลองของจริงเช่นภาพวาดหุ่นจำลองเครื่องบิน ฯลฯ

3.2 แบบจำลองเปรียบเทียบเช่นนาฬิกาเป็นแบบจำลองของเวลาหรือ สีแดงขาวน้ำเงินของธงชาติไทยเป็นแบบจำลองอุปมาอุปมัยของชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

3.3 แบบจำลองสัญลักษณ์เช่นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

3.4 แบบจำลองแนวคิดได้แก่แบบจำลองที่แทนด้วยภาพแผนภูมิหรือแผนภาพในรูปแบบต่าง ๆ แบบจำลองจะช่วยอธิบายขั้นตอนสำคัญของระบบช่วยในการสื่อสารให้ทราบขั้นตอนและการควบคุมและทำนายไว้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อได้ดำเนินไปตามระบบ

4. การทดสอบระบบ (System Testing) เมื่อได้มีการพัฒนาระบบด้วยการกำหนดขั้นตอนและแสดงออกมาในรูปแบบจำลองแล้วเรียกว่าเราได้ระบบใหม่ขึ้นเป็นต้นแบบ แต่ยังไม่ได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์นักจัดระบบจึงจำเป็นต้องนำ “ต้นแบบระบบ” (System Prototype) ไปทดสอบระบบในสถานการณ์จำลอง (Systems Simulation) กล่าวคือนำระบบไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริงแน่นอนหากนำไปทดลองในสถานการณ์จริงมีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่ายเวลาและความเสี่ยงโดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับคนและทรัพย์สิน นักจัดระบบจึงทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองแทน

บุญชม ศรีสะอาด (2553 :104–106) ได้กล่าวถึง การวิจัยที่เกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอนคือ

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่งผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศจากการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจนเช่นเป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มาก ฯลฯ ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าวเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบของผู้อื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วหรือแม้กระทั่งได้รับจาก

การกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตามแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ซึ่งในขั้นนี้บางครั้ง ใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวนั้นถึงแม้จะมีขั้นตอนในการพัฒนาระบบที่ต่างกันในแต่ละประเด็นย่อย ๆ แต่สามารถสรุปออกมาเป็นประเด็นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตามขั้นตอนในการพัฒนาระบบที่เป็นหลักใหญ่ๆได้ดังนี้คือขั้นตอนการสำรวจการวิเคราะห์การสังเคราะห์การออกแบบและการตรวจสอบดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบไปสู่การพัฒนาแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยการศึกษาสำรวจวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างรูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

1.4 การตรวจสอบรูปแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบส่วนการตรวจสอบโมเดล จากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 23) ได้กล่าวถึงการตรวจสอบ รูปแบบไว้ ดังนี้

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลากลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้ (Across Time ,Sample ,Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อคือ การสร้างรูปแบบใหม่ หรือเป็นการการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

Eisner (1976 : 192-193) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณโดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้มีได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) แต่อย่างไรอย่างหนึ่งแต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัยเนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆได้และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้นเฉพาะสาขานั้นผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆก็จะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงธรรมและมีคุณพินิจที่ดีทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอรรถยาศัยและความถนัดของแต่ละคนนับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมการประมวลผลการวินิจฉัยข้อมูลตลอดจนวิธีการนำเสนอทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพประสบการณ์และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าว การตรวจสอบรูปแบบมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่ หรือเป็นการการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

1.5 การทดสอบและการประเมินรูปแบบ

ได้มีผู้กล่าวถึงการทดสอบและการประเมินรูปแบบ ดังนี้

เบญจพร แก้วมีศรี (2545 : 93-94) ได้มีการรวบรวมการทดสอบรูปแบบไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. แบบทดสอบด้วยการประเมินเพื่อพัฒนาบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบซึ่งจัดได้ 4 หมวดดังนี้

1.1 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) การประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Properties Standard) การประเมินความเหมาะสมทางด้านกฎหมายศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standard) การประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อจำกัดของสภาพการณ์ต่าง ๆ

รุ่งนภา จิตรโรจน์รักษ์ (2548 : 17-18) ได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการเรื่องการประเมินรูปแบบไว้ 2 ลักษณะคือ

1. การทดสอบโดยการพิสูจน์หรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมักจะใช้ในการ

ทดสอบเชิงวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

2. การทดสอบรูปแบบทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ อาจทดสอบด้วยวิธีทางสถิติหรือการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2552 : 19) ได้กล่าวถึง แนวคิดการประเมินรูปแบบซึ่งประยุกต์จากแนวคิดมาตรฐานการประเมินโครงการ (Program Evaluation Standards) พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการร่วมพัฒนามาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) เป็นมาตรฐาน สำหรับการประเมินโครงการโดยในปี ค.ศ. 1981 มีสตีฟเฟิลบีมเป็นประธาน เป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการจากทั้ง 3 สมาคม ได้แก่ สมาคมวิจัยการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (The American Education Research Association) สมาคมจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกา (The American Psychological Association) และสภาระดับชาติด้านวัดทางการศึกษา (The National Council of measurement in Education) ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความแม่นยำถูกต้อง รวมทั้งหมดมี 30 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standard) จะเป็นมาตรฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นใจหรือรับประกันได้ว่าการประเมินจะให้สารสนเทศที่ตอบสนองต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้ใช้ (Information) ทันเวลา (Timely) และบังเกิดผลต่อผู้ที่คาดว่าจะนำสารสนเทศของการประเมินไปใช้ในภายหน้า (Intended User) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1.1 การระบุจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (U1 : Stakeholder Identification) ในการประเมินนั้นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องหรือได้รับประโยชน์จากการประเมินต้องมีการระบุจำแนกให้ชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความต้องการการใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

1.2 ความน่าเชื่อถือของนักประเมิน (U2 : Evaluator Credibility) นักประเมินต้องมีความสามารถ มีทักษะเป็นที่น่าไว้วางใจในการดำเนินงานประเมิน ซึ่งจะทำให้ได้ผลประโยชน์ที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือมากที่สุด

1.3 สารสนเทศเก็บอย่างครอบคลุม (U3 : Information Scope and Selection) เป็นการเก็บรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการจะต้องมีความครอบคลุมตอบสนองคำถามความต้องการและความสนใจของผู้รับบริการและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ

1.4 กำหนดจำแนกคุณค่า (U4 : Values Identification) ในการประเมินนั้น มุมมองวิธีการและเหตุผลที่ใช้สำหรับการตีความ ตัดสินคุณค่าจะต้องกระทำอย่างรอบคอบและมีความชัดเจน

1.5 รายงานมีความชัดเจน (U5 : Report Clarity) การจัดทำรายงาน การประเมินจะต้องมีความชัดเจน อธิบายให้เห็นถึงโครงการที่ได้รับการประเมินทั้งในส่วนที่เป็นบริบทวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการประเมินที่ได้รับ โดยสรุปสารสนเทศดังกล่าวนี้ จะต้องจัดทำให้เข้าใจได้อย่างง่าย ๆ

1.6 ความทันต่อเวลาในการนำไปใช้ (U6 : Report Timeliness and Dissemination) ผลการประเมินและรายงานการประเมินต้องเสร็จทันต่อเวลาในการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการจะใช้

1.7 การประเมินผลกระทบ (U7 : Evaluation Impact) การประเมินต้องมีการวางแผนดำเนินการและการจัดทำรายงานที่ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้น

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นมาตรฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นใจหรือรับประกันได้ว่าการประเมินนั้นมีคุณลักษณะที่เป็นจริง เป็นไปได้ในทางปฏิบัติและคุ้มค่า ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.1 วิธีการเป็นไปในทางปฏิบัติ (F1 : Practical Procedures) วิธีการกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริง

2.2 เป็นที่ยอมรับได้ในทางการเมือง (F2 : Political Viability) การประเมินควรจะต้องมีการวางแผนดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนหลากหลายความคิดเห็นและให้กลุ่มคนเหล่านี้ยอมรับให้ความร่วมมือในดำเนินการประเมิน

2.3 ให้ผลคุ้มค่ากับต้นทุน (F3 : Cost Effectiveness) การประเมินควรจะให้สารสนเทศที่คุ้มค่ากับทรัพยากรดำเนินงานที่ต้องเสียไป

3. มาตรฐานความเหมาะสม (Property Standards) มาตรฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นใจหรือรับประกันได้ว่าการประเมินนั้นเป็นไปตามกฎหมาย หลักจริยธรรม และสอดคล้องกับสาธารณะ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

3.1 การมุ่งให้บริการ (P1 : Service Orientation) การประเมินต้องออกแบบการดำเนินการเพื่อช่วยให้องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้บริการต่อผู้รับบริการได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อตกลงหรือการจัดทำสัญญาอย่างเป็นทางการ (P2 : Formal Agreements) ในการดำเนินงานประเมินต้องมีการจัดทำสัญญาที่แสดงเงื่อนไขอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าจ้างหรือข้อตกลงได้ทราบว่าจะมีการประเมินอะไร ประเมินอย่างไร ประเมินกับใครและเมื่อไร

3.3 การปกป้องสิทธิของผู้ได้รับการประเมิน (P3 : Rights of Human Subjects) การประเมินควรต้องมีการออกแบบและดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับการปกป้องสิทธิของผู้ได้รับการประเมิน

3.4 ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล (P4 : Human Interactions) การประเมินนักประเมินต้องมีการเคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของบุคคลที่นักประเมินมีปฏิสัมพันธ์ด้วยต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่ทำให้บุคคลรู้สึกสูญเสียในศักดิ์ศรีและคุณค่าดังกล่าว

3.5 ความยุติธรรมและสมบูรณ์ (P5 : Complete and Fair Assessment) การประเมินควรต้องเขียนรายงานทั้งส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับการประเมิน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์อย่างแท้จริง

3.6 การเปิดเผยข้อค้นพบ (P6 : Disclosure of Findings) รายงานการประเมินจะต้องเปิดเผยข้อค้นพบอย่างตรงไปตรงมาโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของผลการประเมินต้องมีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมทั้งผลการประเมินอื่นๆ ที่บุคคลพึงได้รับรู้ตามสิทธิทางกฎหมาย

3.7 ผลประโยชน์ทับซ้อน (P7 : Conflict of Interest) กรณีการประเมินจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งในการประเมินต้องทำการเจรจาด้วย ความซื่อสัตย์และเปิดกว้าง ทั้งนี้ต้องไม่ใช้การสมยอมหรือประนีประนอมเกี่ยวกับกระบวนการและผลการประเมิน

3.8 ความรับผิดชอบต่อการใช้จ่าย (P8 : Fiscal Responsibility) การดำเนินงานประเมินนั้นนักประเมินจะต้องใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับวิธีการ และมีความรับผิดชอบทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณวิชาชีพในการใช้จ่าย

4. มาตรฐานความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy Standards) เป็นมาตรฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นใจหรือรับประกันว่าการประเมินนั้นใช้เทคนิค วิธีการที่จะทำให้สารสนเทศที่เหมาะสมเพียงพอในการกำหนดตัดสินคุณค่าของโครงการที่ได้รับการประเมิน ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

4.1 โครงการจัดทำเป็นเอกสารชัดเจน (A1 : Program Documentation) โครงการจะทำการประเมินจะต้องมีการจัดทำเป็นเอกสารครบ และอธิบายวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน

4.2 การวิเคราะห์บริบทของโครงการ (A2 : Context Analysis) ในการประเมินโครงการใด ๆ ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดบริบทของโครงการดังกล่าวอย่างเพียงพอเพื่อจะหาให้สามารถระบุจำแนกโครงการได้อย่างชัดเจน

4.3 การบรรยายวัตถุประสงค์และวิธีการ (A3 : Described Purpose and Procedures) วัตถุประสงค์และวิธีการในการประเมินจะต้องระบุบรรยายไว้อย่างชัดเจนเพียงพอ

4.4 การบ่งบอกแหล่งสารสนเทศ (A4 : Defensible Information Sources) แหล่งข้อมูลหรือสารสนเทศที่ใช้ในการประเมินโครงการจะต้องระบุบรรยายไว้อย่างชัดเจนเพียงพอ

4.5 สารสนเทศมีความตรง (A5 : Valid Information) วิธีการและเครื่องมือพัฒนาขึ้นหรือเลือกมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการ จะต้องทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความตรง

4.6 สารสนเทศที่มีความเชื่อมั่น (A6 : Reliable Information) วิธีการและเครื่องมือพัฒนาขึ้นหรือเลือกมาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการจะต้องทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อมั่น

4.7 สารสนเทศมีความเป็นระบบ (A7 : Systematic Information) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การวิเคราะห์และการเขียนรายงานการประเมิน ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบหากพบความผิดพลาดจะต้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเชิงปริมาณ (A8 : Analysis of Quantitative Information) เป็นข้อมูลสารสนเทศเชิงปริมาณในการประเมิน จะต้องใช้วิธีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเหมาะสม ซึ่งทำให้สามารถตอบคำถามการประเมินได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเชิงคุณภาพ (A9 : Analysis of Qualitative Information) เป็นข้อมูลสารสนเทศในเชิงคุณภาพในการประเมินต้องใช้วิธีการประเมินอย่างเป็นระบบเหมาะสม ซึ่งจะทำให้สามารถตอบคำถามการประเมินได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

4.10 การสรุปอย่างมีเหตุผล (A10: Justified Conclusions) การสรุปผลการประเมินจะต้องทำอย่างสมเหตุสมผล โดยที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถที่จะรับรู้ได้

4.11 การจัดทำรายงานที่มีความชัดเจนเป็นปรนัย (A11 : Impartial Reporting)

วิธีการเขียนจัดทำรายงานจะต้องป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกลำเอียงเป็นการส่วนตัวการรายงานการประเมินนั้นต้องสะท้อนข้อค้นพบของการประเมินอย่างยุติธรรมตรงไปตรงมา

4.12 การประเมินอภิมาน (A12 : Meta Evaluation) การประเมินจะต้องทำการประเมินตนเองซ้ำ ทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ และการประเมินสรุปรวม โดยพิจารณาไปตามมาตรฐานการประเมินที่กล่าวมา ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่ความสมบูรณ์ของการประเมิน

วาร์เพิงส์วัสตี้ (2553 : 10-11) การทดสอบและการประเมินรูปแบบ ภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบและการประเมินรูปแบบดังกล่าว เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ อาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบรูปแบบอาจกระทำได้นี้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิการทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติแต่องานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป ดังนั้นการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูงมากขึ้นทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษาก็จึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีดุลพินิจที่ดีทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วนผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

รัตนะ บัวสนธ์ (2562 : 107-110) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนั้นเป็นการดำเนินงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเป็นไปตามลำดับ การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เป็นการนำรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาไปทดลองใช้หรือแก้ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจดังกล่าว ซึ่งขั้นตอนการทดลองใช้นี้ก็จะต้องประกอบด้วยกิจกรรมบริหารจัดการศึกษาหรือกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ตามลำดับ โดยอาจประกอบด้วย การประชุมปรึกษา การมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบการติดตามงานและการปรับปรุงกิจกรรมเป็นระยะ ๆ การดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษานั้นคือในขั้นตอนนี้ควรเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

จากแนวคิดดังกล่าว การทดสอบและการประเมินรูปแบบนั้นเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น มีวิธีการทดสอบและประเมินรูปแบบ 4 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด 2) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ 4) การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการทดสอบและการประเมินรูปแบบตามความเหมาะสม

จากแนวคิดและวิธีการทดสอบและประเมินรูปแบบของนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาพิจารณาว่า การประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้จะเน้นการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบในด้าน ความ

เป็นเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ รวมถึงการประเมินผลจากการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวิจัยและพัฒนาที่มุ่งเน้นการตรวจสอบนวัตกรรมเชิงประจักษ์ เพื่อให้มั่นใจว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนบ้านสัว เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา

2.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วสันต์ ทองไทย (2550 : 5) ได้ให้ความหมาย การวิจัยและพัฒนาว่า การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้หรือความจริงต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของบุคคลและสังคม ซึ่งในการทำงานหรือการบริหารงานใด ๆ ที่มุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เกิดคุณภาพนั้น เมื่อผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานค้นพบปัญหาที่จะต้องคิดค้นวิธีการ สื่อหรือรูปแบบการพัฒนาที่เรียกว่านวัตกรรม เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานดังกล่าว โดยวิธีการ สื่อหรือรูปแบบการพัฒนาที่คิดขึ้นจะต้องมีเหตุผล หลักการหรือทฤษฎีรองรับ ทั้งนี้อาจเลือกใช้วิธีการปรับปรุงในสิ่งที่ได้มีผู้อื่นได้ศึกษาหรือเคยใช้ได้ผลในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในลักษณะเดียวกันมาก่อน หรืออาจคิดใช้วิธีการใหม่ขึ้นมาก็ได้ ซึ่งผลที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนานับว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมากที่จะช่วยสร้างสรรค์นวัตกรรม ทั้งรูปแบบการทำงานและสิ่งของที่ผลิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2550 : 52-75) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการเพื่อการค้นพบ พัฒนาและยืนยันข้อค้นพบ รวมทั้งวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ ว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้จริง

สุพักตร์ พิบูลย์ (2550 : 15) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษา ค้นคว้า อย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ นวัตกรรมวัตถุที่เป็นชิ้นอัน เช่น ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรมเสริมความรู้ เป็นต้น นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ วิธีการ กระบวนการ ระบบปฏิบัติการ เช่น รูปแบบการสอน วิธีสอน รูปแบบการบริหารจัดการ เป็นต้น

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2552 : 2) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ประเภทวิธีการ หรือ กระบวนการ โดยดำเนินการทดสอบในสภาพจริง และทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัตนะ บัวสนธ์ (2554 : 12) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า การพัฒนานวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนทางการพัฒนาทั้งนี้เป้าหมายสำคัญของการวิจัยและพัฒนา ก็คือ การได้นวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นต้นแบบสามารถนำไปใช้หรือแก้ปัญหาได้จริง

วีรยุทธ ชาตะกาญจน์ (2557 : 31) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า การวิจัยที่มุ่งประดิษฐ์หรือพัฒนานวัตกรรมสำหรับการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้า อย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ สำหรับการยกระดับคุณภาพของงานหรือคุณภาพชีวิต

อนันต์ นามทรงตัน (2557 : 7) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนาคลังความรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยดำเนินการในลักษณะงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ในวิชาชีพต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยนิยมใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน หรือเทคนิคตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ร่วมกับการดำเนินการ เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้เกิดความแม่นยำ และทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรอบด้านซึ่งจะส่งผลให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจะช่วยให้ได้ทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพหรือคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2559 : 6-7) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนา ว่าเป็นลักษณะการวิจัยแบบหนึ่งที่ผสมกระบวนการวิจัยกับกระบวนการพัฒนาเข้าด้วยกัน ที่มีเป้าหมายเพื่อ นำองค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง วิธีการหรือผลผลิตที่สร้างขึ้นใหม่ จนมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์ ต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กร สถาบันหรือสังคม โดยมีกลยุทธ์ในการตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง และนำเชื่อถือของวิธีการหรือผลผลิตใหม่ หรือแสวงหาวิธีการหรือผลผลิตใหม่ หรือสร้างนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการวิจัยและพัฒนา ได้ว่า เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้เกิดความแม่นยำและทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรอบด้านเพื่อนำองค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวิธีการหรือผลผลิตที่สร้างขึ้นใหม่ จนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและผ่านการตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง นำเชื่อถือของวิธีการหรือผลผลิตใหม่ และเป็นประโยชน์ ต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กร ในการยกระดับคุณภาพของงาน

2.2 ลักษณะของการวิจัยและพัฒนา

วาโร เฝ้าสวัสดิ์ (2552 : 6-7) กล่าวถึง ลักษณะของการวิจัยและพัฒนาว่า การวิจัยและพัฒนา มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นการนำความรู้หรือความเข้าใจใหม่ที่สร้างขึ้นมาพัฒนาเป็นต้นแบบใช้งานเป็นการวิจัยเพื่อแสวงหาหรือสร้างภูมิปัญญาใหม่ แล้วทำการพัฒนาด้วยการคิดค้นต่อยอดความรู้ความเข้าใจดังกล่าวให้อยู่ในรูปต้นแบบการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวงกว้าง ได้ เช่น ผลผลิตกระบวนการหรือการบริหารใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้ใช้และสังคม

2. เป็นการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เนื่องจากจุดแข็งของการวิจัยและพัฒนา มี 3 กระบวนการหลัก ได้แก่ การวิจัย การพัฒนา และการเผยแพร่ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ความรู้หรือความเข้าใจในแง่มุมใหม่สำหรับนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์และถ่ายทอดไปสู่ผู้ใช้ในวงกว้าง จึงต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ที่กล่าวว่า “อย่างเป็นระบบ” เป็นการดำเนินงานที่เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา ส่วนที่กล่าวว่า “อย่างต่อเนื่อง” เป็นกระบวนการ

ดำเนินงานที่จะต้องกระทำติดต่อกันโดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา และเผยแพร่ผลผลิตไปสู่ผู้ใช้อย่างกว้างขวางและเป็นรูปธรรมค่อนข้างยาวนานมาก

3. การมีการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นวัฏจักรด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ การทำวิจัยและพัฒนาทุกขั้นตอนจะต้องกระทำอย่างพิถีพิถันภายใต้การกำกับติดตาม และตรวจสอบซ้ำหลายครั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผลผลิตสุดท้าย ของกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่อยู่ในรูปแบบ ผลิตภัณฑ์มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ตรงตามระดับมาตรฐานก่อนการเผยแพร่ไปสู่ผู้ใช้หรือสังคม

4. มักใช้วิธีการผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิจัย การวิจัยและพัฒนาโดยทั่วไปนักวิจัยมักใช้วิธีการผสมผสานวิธีปริมาณและคุณภาพตามมาตรฐานคติดีที่อยู่ภายใต้กระบวนการแบบปฏิบัตินิยม ประโยชน์นิยมเป็นหลัก เช่น ผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการวิจัยเชิงทดลองในขั้นตอนทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาเฉพาะกรณีในขั้นตอนการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์สู่กลุ่มผู้ใช้หรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง

5. มุ่งเน้นการตอบสนองต่อผู้ต้องการใช้ผลการวิจัยและพัฒนา จุดเน้นสำคัญของการวิจัยและพัฒนา คือ การดำเนินการวิจัยที่จะต้องตอบสนองความต้องการของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ผู้ประสงค์จะนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ไปใช้งาน ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีอยู่ในหน่วยงาน องค์กรหรือชุมชน ดังนั้น ในการออกแบบการวิจัยและพัฒนา ตั้งคำถามหรือโจทย์การวิจัยรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับนักวิจัยแล้ว ยังจะส่งผลต่อการยอมรับและการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้อีกด้วย

6. ผลการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณค่าและมูลค่าสูงสามารถจดทะเบียนเป็นสิทธิบัตรได้ ผลของการวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาะที่อยู่ในรูปผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสรรค์และการลงทุนลงแรงของนักวิจัย อาจจะมีคุณค่า และมูลค่าเชิงพาณิชย์ เป็นต้น ประโยชน์ในแง่การทำการค้าสูง นักวิจัยสามารถจดทะเบียนเพื่อคุ้มครองสิทธิให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตรทั้งในประเทศและนานาชาติได้

ชุมพล เสมาชันท์ (2552 : 97) โดยแนวคิดพื้นฐานแล้ว การวิจัยและพัฒนานั้นมีพัฒนาการมาจากความเชื่อที่ว่า การสร้างสรรค์ความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นเป็นการนำผลการวิจัยที่ได้มาศึกษาหาจุดเด่นจุดด้อยของผลิตภัณฑ์เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของการวิจัยและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น จึงขอกกล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. เป็นการวิจัยประยุกต์ ที่มุ่งนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหา
2. เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ มุ่งพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นหลัก
3. มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน
4. มีกระบวนการดำเนินที่ต่อเนื่องกันในขั้นตอนต่าง ๆ
5. มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อทำการสร้างผลิตภัณฑ์
6. มีการตรวจสอบประเมินผลของผลิตภัณฑ์รวมทั้งมีการเผยแพร่หรือการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ในวงกว้าง

อนันต์ นามทรงตัน (2557 : 2-3) กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยและพัฒนา มุ่งใช้การวิจัยเชิงทดลองในการค้นหาความรู้ข้อความจริงจากวิธีการทดลอง ปัญหาการวิจัยของการวิจัยและพัฒนาต้องตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งใน 2 ลักษณะ คือ การแก้ปัญหา และการสร้างนวัตกรรม เพื่อพัฒนาสื่อ สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ แล้วมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมหรือตัวแปรต้นที่นำมาทดลองหรือปฏิบัติการ จะต้องมิต้นี้ซึ่งคุณภาพในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยการวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. นวัตกรรมประเภทวัตถุที่เป็นขึ้น ซึ่งอาจเป็นประเภท วัสดุ อุปกรณ์ เช่น คู่มือชุดการสอนสื่อการสอน ชุดกิจกรรม เป็นต้น

2. นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ วิธีการ กระบวนการ ระบบปฏิบัติการ เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอน รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการทำงานต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของการวิจัยและพัฒนาเป็นการออกแบบอย่างเป็นระบบใช้วิธีการผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิจัย มีความตรง ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและความเป็นประโยชน์

2.3 กระบวนการวิจัยและพัฒนา

สุพัตร์ พิบูลย์ (2550) กล่าวถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนาว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็น 2) สร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหา 3) นำนวัตกรรมไปทดลองใช้ 4) วิเคราะห์ผลการทดลองใช้นวัตกรรม 5) สรุปผล 6) เขียนรายงานผลการวิจัย และ 7) เผยแพร่

ขั้นตอนแรก คือ การวิเคราะห์สภาพปัญหาตามต้องการจำเป็น เป็นเพียงการศึกษาให้รู้ว่าจะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นมีปัญหาที่แท้จริง มีลักษณะอย่างไร การสืบค้นหรือวิธีการหาข้อมูลอย่างมีระบบ มักจะนิยมใช้วิจัยเชิงสำรวจ หรือการวิจัยเชิงคุณภาพจากนั้นเมื่อได้ทราบปัญหาแล้ว ถ้าหยุดนิ่งไม่แก้ปัญหาหรือพัฒนาให้ดีขึ้น ก็ย่อมจะไม่มีเปลี่ยนแปลงที่ดีเกิดขึ้น จึงต้องคิดค้นรูปแบบหรือนวัตกรรม เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งนั่นก็คือการพัฒนา เมื่อพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาหรือนวัตกรรมแล้วเพื่อให้รู้รูปแบบหรือนวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ต้องไปทดลองใช้ นั่นคือ การวิจัยเชิงทดลอง หากแก้ปัญหาไม่สำเร็จก็กลับไปวิเคราะห์ปัญหาได้สำเร็จหากแก้ปัญหาได้สำเร็จแล้วก็เขียนรายงานการวิจัย และเผยแพร่รูปแบบหรือนวัตกรรมนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและวงการวิชาการต่อไปจะเป็นได้ว่าบางครั้งจึงมีผู้เรียกการวิจัยและพัฒนาว่า R and D (Research and Development) หรือ R and D and D ซึ่ง D ตัวหลังก็คือการเผยแพร่ (Defuse) รายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 นักวิจัยและพัฒนาจะเริ่มกิจกรรมด้วยการวิเคราะห์ ทบทวนสภาพปัจจุบันและปัญหาในการท างาน ในกรณีของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน (ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนปัญหาพฤติกรรมและทักษะของผู้เรียน ปัญหากระบวนการสอน วิธีสอน สื่อประกอบการสอน) ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน (ปัญหาคุณภาพจากการศึกษา ปัญหาในเรื่องทักษะ ศักยภาพของครู กระบวนการสอนการบริหารจัดการ การให้ชุมชนมีบทบาทร่วม) หรือปัญหาการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างนวัตกรรม ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยควรทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่างการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สามารถเทียบเคียงและเลียนแบบ (นักวิจัยและพัฒนาควรจะเป็นนักบริโภคองค์ความรู้ หรือ Research Consumer) ก่อนตัดสินใจเลือก นวัตกรรมที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด สร้างสรรค์ที่สุดแล้วสร้างต้นแบบนวัตกรรม นำไปทดลองใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างขนาดเล็ก 3-5 ราย 8-10 ราย หรือ 20-30 ราย ตามลำดับ โดยมีการปรับปรุงและพัฒนา ต้นแบบอย่างต่อเนื่อง ในตอนต้นทำการตรวจสอบคุณภาพหรือความเหมาะสม ทั้งโดยใช้หลัก ตรรกศาสตร์ ใช้ดุลยพินิจ (Logical Approach) เช่น ให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณาตัดสิน หรือ วิเคราะห์ วิพากษ์ในเชิงเหตุผลตามหลักทฤษฎี และใช้วิธีการเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 นำนวัตกรรมไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ หรือขนาดพอเหมาะที่จะเป็นตัวแทนได้ ก่อนการทดลองใช้นวัตกรรม ผู้วิจัย ควรทำการวัด วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (Pretest) เช่น ทดสอบความรู้ ประเมิน พฤติกรรม วัดเจตคติหรือคุณลักษณะใด ๆ ที่เป็นตัวแปรที่คาดหวังจะเกิดการเปลี่ยนแปลง หลังจาก ทดลองใช้นวัตกรรม ซึ่งโดยทั่วไป ผู้วิจัยจะต้องตั้งสมมติฐานล่วงหน้าแล้วว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงใน ลักษณะใดบ้าง หลังจากนั้นจะเริ่มทำการทดลองหรือใส่ปฏิบัติการ (Treatment) แล้วก็ทำการวัดตัว แปรตามที่กำหนดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับสภาพเดิมหรือ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับผลที่เกิดจากนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 4-5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อตรวจสอบผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการทางสถิติที่เหมาะสม แล้วสรุปผลว่า เป็นไปตาม สมมติฐานหรือไม่ ในกรณีที่เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานก็ต้องอภิปรายผลให้ชัดเจน ในประเด็นนี้ กรณีที่ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาพยายามสร้างนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการยกระดับ คุณภาพงานในหน้าที่ หากพบว่า คุณภาพงานยังไม่เกิดขึ้น หรือไม่เป็นอย่างสมมติฐานแสดงว่ายังไม่ สามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จ ในกรณีเช่นนี้ ควรกลับไป ทบทวนหรือปรับต้นแบบนวัตกรรมใหม่ และทดลองใช้ใหม่จนกว่าจะได้นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 6-7 การเขียนรายงานและการเผยแพร่ เป็นขั้นของการขยายองค์ความรู้ สู่วงวิชาการ การเขียนรายงานการวิจัยและพัฒนา ควรดำเนินการตามแบบที่เป็นมาตรฐานสากล ดังที่ จะกล่าวในบทหลัง และการเผยแพร่ผลงานถือเป็นบทบาทของนักวิจัยและพัฒนาทุกคนที่ควรจะทำ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือยกระดับวิชาชีพของตนเอง โดยเชื่อว่าการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมทางการศึกษากันอย่างต่อเนื่อง จะเพิ่มพูนทักษะในการจัดการศึกษา สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี

วโร พังสวัสดี (2552 : 9-11) กล่าวถึง กระบวนการวิจัยและพัฒนาว่า การวิจัยและพัฒนา มี กระบวนการที่มีลักษณะเหมือนกับการวิจัยโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนกำหนดปัญหา เป็นขั้นตอนที่ต้องระบุปัญหาที่ต้องการปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนานั้น คือ อะไร มีสาเหตุจากอะไร

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือผลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นกำหนดแนวทางเลือก ในการแก้ปัญหาแต่ละปัญหา ซึ่งไม่ควรที่จะกำหนดแนวทางแก้ปัญหาไว้เพียงแนวทางเดียว ควรจะต้องกำหนดทางเลือกที่หลากหลายแล้วนำทางเลือกทั้งหมดมาพิจารณาว่าทางเลือกใดจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาเป็นขั้นที่นำทางเลือกไว้มากพัฒนาหรือ สร้างเป็นนวัตกรรมขึ้นมาที่ต้องตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น อาจกล่าวได้ว่าหัวใจสำคัญของการวิจัยและพัฒนา คือ ขั้นตอนของการสร้างนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการทดลองและประเมิน เป็นขั้นตอนที่นำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อนำข้อมูลมายืนยันคุณภาพ ในขั้นตอนนี้อาจอาศัยรูปแบบของการวิจัยเชิงทดลอง

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นปรับปรุงและนำไปใช้ ในขั้นที่นำผลที่ได้จากขั้นการทดลองมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด แล้วจึงนำไปใช้จริง หรือเผยแพร่แก่ผู้อื่น

รัตนะ บัวสนธ์ (2554 : 13-15) การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกันตามลำดับ กล่าวคือ ผลที่ได้จากการดำเนินงานในขั้นตอนหนึ่งๆ จะได้รับการนำไปใช้สำหรับดำเนินงานในขั้นตอนต่อ ๆ ไป ทั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนมิได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด แต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยทั่วไปแล้วการวิจัยและพัฒนาจะประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัยและพัฒนา เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วก็จะเห็นว่าการดำเนินงานขั้นนี้ ก็คือลักษณะของการวิจัยเอกสารหรือการวิจัยเชิงสังเคราะห์และการวิจัยเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 1 กล่าวคือ เมื่อได้ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาแล้ว ก็จะนำผลที่ได้นั้น เช่น ปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องหรือสภาพการปฏิบัติ มาใช้ในการออกแบบหรือวางแผนที่จะสร้างนวัตกรรม หลังจากนั้นจึงลงมือสร้างนวัตกรรมตามที่ออกแบบไว้ และเมื่อสร้างก็จะมีการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของนวัตกรรม และประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ก่อนที่จะนำนวัตกรรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป การประเมินตรวจสอบนวัตกรรมนั้นมีเทคนิควิธีดำเนินการได้หลายแบบ ซึ่งจะได้นำโดยละเอียดในบทต่อไป ผลการประเมินตรวจสอบนวัตกรรมก็จะทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแก้ไขจุดหรือประเด็นที่บกพร่องของนวัตกรรมต่อไป เพื่อให้พร้อมสำหรับการนำไปใช้ในขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้นวัตกรรมหรือการนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขนวัตกรรมแล้ว นวัตกรรมดังกล่าวก็จะได้รับการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในการทดลองใช้นี้ก็จะมีงานเป็นไปตามลักษณะของการวิจัยเชิงทดลอง และการสังเกตสอบวัดผลที่เกิดจากการทดลองเป็นต้น ทั้งสำหรับรายละเอียดในขั้นตอนนี้ก็จะได้นำกล่าวถึงในบทต่อไป เช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อมีการทดลองใช้นวัตกรรมเสร็จสิ้นแล้วก็จะเป็นการประเมินผลการใช้ นวัตกรรมในภาพรวมทั้งหมดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้รับไปเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงนวัตกรรมให้สมบูรณ์ต่อไปในการประเมินผลนวัตกรรมนี้จะดำเนินการในลักษณะของการประเมินโครงการหรือการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งก็จะมีแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการหรือรูปแบบการประเมินต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันรายละเอียดส่วนนี้ก็จะได้นำกล่าวถึงต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 เป็นการเผยแพร่นวัตกรรมที่ได้ผ่านการทดลองใช้ ประเมินผลในภาพรวม และปรับปรุงขั้นสุดท้ายแล้ว ออกสู่กลุ่มผู้ใช้ในวงกว้าง ซึ่งอาจจะกระทำในเชิงธุรกิจจำหน่ายในท้องตลาดหรือการนำไปใช้ในทางสาธารณะประโยชน์ ตลอดจนการให้บริการต่าง ๆ ก็ตาม ซึ่งในขั้นตอนนี้ก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การจดทะเบียนสินค้าหรือจดกรรมสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น การดำเนินงานขั้นนี้แยกจากกระบวนการวิจัยเพราะค่อนข้างจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการประชาสัมพันธ์หรือการตลาดเป็นอย่างมาก แต่กระนั้นก็ดีเมื่อมีการเผยแพร่นวัตกรรมไปได้สักระยะหนึ่งก็อาจจะมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้นวัตกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นผลย้อนกลับไปสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนาต่อไป

อภิวรรณ ศิรินันทนา (2559 : 2) เป็นการวางแผนล่วงหน้าก่อนดำเนินการวิจัยจริงโดยออกแบบโครงสร้างงาน หรือแผนการศึกษาวิจัยซึ่งเสนอแนะการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล มีการวางแผนการวิจัยให้ครอบคลุมโครงการที่จะทำการวิจัยทั้งหมด เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาและคำถามที่ทำการวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (2564 : 42-43) ในการออกแบบการวิจัยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยอย่างชัดเจน กำหนดตัวบ่งชี้ หรือประเด็นที่มุ่งศึกษา กำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย หรือการทดลองใช้นวัตกรรม กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดแนวทางวิเคราะห์หรือตัดสินคุณภาพนวัตกรรม ทุกการการดังกล่าวนี้ ควรจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นที่รับทราบตรงกันระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ

1. การออกแบบในเรื่องประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องกำหนดเป้าหมายประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายในการใช้นวัตกรรมอย่างชัดเจนโดยในการทดลองใช้นวัตกรรมผู้วิจัยอาจเลือกใช้การทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design) อาจทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

2. การออกแบบในเรื่องการวัดตัวแปรหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยจะต้องกำหนดประเด็น ตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด พร้อมทั้งกำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างครบถ้วนกำหนดประเภทเครื่องมือหรือวิธีการวัด ช่วงเวลาในการวัด พร้อมกำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดแต่ละรายการให้ครบถ้วน

3. การออกแบบในเรื่องสถิติและแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในงานวิจัยและพัฒนาสามารถเลือกใช้ในลักษณะเดียวกับงานวิจัยทั่ว ๆ ไป โดยจะมีทั้งสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) และสถิติสรุปอ้างอิง (Inferential Statistics) ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระดับการวัดของตัวแปร และความสามารถในการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย

สรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนากระบวนการที่มีลักษณะเหมือนกับการวิจัยโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา สังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 2) กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลที่ต้องการ 3) กำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหาแต่ละปัญหา 4) การพัฒนาเป็นขั้นที่นำทางเลือกไว้มาพัฒนาหรือ สร้างเป็นนวัตกรรมขึ้นมาที่ถูกต้องตามมาตรฐาน 5) การทดลองและประเมิน เป็นขั้นตอนที่นำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อนำข้อมูลมายืนยันคุณภาพ 6) ปรับปรุง

และนำไปใช้ ในขั้นที่นำผลที่ได้จากขั้นการทดลองมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด แล้วจึงนำไปใช้จริงหรือเผยแพร่

3.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา

วาโร เฟ็งส์วส์ดี (2552 : 7-8) ได้กล่าวถึง ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ข้อดีของการวิจัยและพัฒนา

1.1 ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ซึ่งนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรหรือองค์การ การวิจัยและพัฒนา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์นี้เป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและองค์การ

1.2 ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความหมายและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เนื่องจากกระบวนการวิจัยและพัฒนาเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย โจทย์การวิจัย และสนับสนุนการวิจัย ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่เป็นไปได้สูงที่จะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์

1.3 มีส่วนส่งเสริมชื่อเสียงและรายได้แก่นักวิจัยผู้สร้างสรรค์งานวิจัย ในการวิจัยและพัฒนาถ้าผู้วิจัยใช้ความรู้และภูมิปัญญาของตนในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางสังคม

2. ข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาจะใช้ระยะเวลา พลังสติปัญญาและจิตใจ รวมทั้งค่าใช้จ่ายจำนวนมาก การวิจัยประเภทนี้ส่วนมากมักต้องการระยะเวลาในการทำวิจัย รวมทั้งบุคลากรทางการวิจัยที่มีสติปัญญาดีเยี่ยม มีจิตใจที่มุ่งมั่นและทุ่มเทต่อการทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องใช้งบประมาณในการลงทุนค่อนข้างสูง

สรุปได้ว่า ข้อดีของการวิจัยและพัฒนา ทำให้ได้สิ่งใหม่ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรหรือองค์การและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ข้อจำกัดของการวิจัยและพัฒนา คือใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยนาน ใช้พลังสติปัญญาและจิตใจ และมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

3.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการจัดการศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์การที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

เกษม วัฒนชัย (2546 : 2) ได้อธิบายว่าการบริหารการศึกษาเป็นระบบการบริหารการออกแบบ และจัดระบบการศึกษาทั้งระบบความคิดและรวมถึงการนำทรัพยากรไปบริหารให้เกิดผลทางการศึกษา โดยมีผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญ

นิวัตร นาคะราช (2554 : 17) การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน หรือประชาชนในสังคม ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ

พฤติกรรม โดยการฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การจัดสภาพแวดล้อม อย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในระบบและนอกระบบโดยมีความมุ่งหวังให้ผู้นั้นเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ธัญญาภรณ์ สิทธิ (2556 : 19) การบริหารการศึกษา เป็นการจ้ดบริการทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารและทรัพยากรในการบริหาร เช่น บุคลากร นักเรียน การสอน หลักสูตร งบประมาณ สื่อการสอน เป็นต้น เพื่อที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนสถานศึกษา และเป็นไปตามจุดหมายที่สถานศึกษากำหนด

Bateman and Snell (1999 : 6) การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปความหมายของการบริหารการศึกษา ได้กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา กิจกรรมของสถานศึกษาและทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้โดยก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

3.2 กระบวนการบริหารการศึกษา

จิตมา วรรณศรี (2557 : 6-8) กล่าวถึงกระบวนการบริหาร PDCA ดังนี้

1. การวางแผน (Plan : P) เป็นการดำเนินงานเพื่อจัดเตรียม วางแผน ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อจัดประสพการณ์หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร

2. การปฏิบัติตามแผน (Do : D) เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้

3. การตรวจสอบ (Check : C) เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนผลการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อสรุปประเมินผลว่าสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้แก่ การนิเทศภายใน การวัดและประเมินผล

4. การปรับปรุง (Act : A) เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุงพัฒนาผลผลิตจากการดำเนินงานวิชาการ ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จรุณี แก้วเอี่ยม (2557 : 33-39) ได้เสนอแนวความคิดว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนในการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้มีศักยภาพในการใช้กระบวนการบริหารในแต่ละขั้นตอนกระบวนการบริหารตามทัศนะของนักบริหารได้เสนอแนวคิดอย่างหลากหลายดังนี้

1. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Henri Fayol เป็นนักวิชาการด้านการบริหาร ในปี ค.ศ. 1916 ได้วิเคราะห์หน้าที่การบริหารงานของผู้บริหารว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานพื้นฐาน กระบวนการบริหารมี 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1.1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดรูปแบบการทำงานและทิศทางให้คนในองค์กร

1.2 การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่

1.3 การบังคับบัญชา (Commanding) การสั่งการจากผู้บังคับบัญชา

1.4 การประสานงาน (Coordinating) การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งในและนอกองค์กร

1.5 การควบคุมงาน (Controlling) การกำหนดระบบและรูปแบบการทำงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Luther H. Gulick and Lyndall Urwick ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านการบริหาร ปี ค.ศ. 1937 หลังสมัยของ Fayol เป็นเวลา 21 ปี มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน เรียกว่า POSDCORB ประกอบด้วย

2.1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางการทำงานและทิศทางการทำงานในอนาคต

2.2 การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

2.3 การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) มีหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลอบรมและพัฒนาบุคคลให้เกิดการเอื้ออำนวยต่อการทำงาน

2.4 การสั่งการ (Directing) เป็นการตัดสินใจ การสื่อสารในการทำงาน และการสั่งการให้บุคลากรทำงานตามตำแหน่งหน้าที่

2.5 การประสานงาน (Co-coordinating) การประสานงานในการทำงานขององค์การให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.6 การรายงาน (Reporting) เป็นผลจากการดำเนินการ ที่มีการวัดประเมินผลมีการวิจัยเพื่อยืนยันผลงานและแจ้งให้ผู้บริหารในระดับสูงทราบ

2.7 การจัดทำงานงบประมาณ (Budgeting) เป็นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น การวางแผน การจัดซื้อ

3. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Harold D. Koontz and Cyrill O'Donnell เป็นนักวิชาการบริหารยุคใหม่ ในปี ค.ศ. 1976 ได้ประยุกต์แนวคิดทางการบริหารของนักบริหารที่ผ่านมามีได้กำหนดกระบวนการบริหารเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

3.1 การวางแผน (Planning)

3.2 การจัดองค์กร (Organizing)

3.3 การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing)

3.4 การอำนวยการ (Directing)

3.5 การควบคุมงาน (Controlling)

4. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Peter F. Drucker มีวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยกำหนดกระบวนการในการบริหารสมัยใหม่ 5 วิธีการ ดังนี้

4.1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่งานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรและดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ การวางแผนต้องครอบคลุม

4.2 การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการมอบงานให้บุคลากรในฝ่ายได้ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ ซึ่งทำให้องค์การประสบความสำเร็จ

4.3 การนำ (Leading) เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

4.4 การควบคุม (Controlling) เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลดำเนินงาน เปรียบเทียบผลงานปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

5. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Edward Deming ซึ่งเป็นนักบริหารที่มีแนวคิดมุ่งเน้นคุณภาพ สำหรับแนวคิดของเขาได้รับความนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นได้นำแนวคิดของ Edward Deming ไปใช้ในงานอุตสาหกรรมและการบริการทำให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1915 ได้จัดมีรางวัล Deming Prize การบริหารงานตามแนวคิดของ Edward Deming เรียกว่า วงจร PDCA ซึ่งสามารถหมุนได้หลายรอบและ ถ้าวางจร PDCA หมุนได้หลายรอบการบริหารจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Edward Deming กำหนดออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

5.1 Plan (P) หมายถึง การวางแผนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีการวางแผนงานวิชาการของสถานศึกษา

5.2 Do (D) หมายถึง การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

5.3 Check (C) หมายถึง การตรวจสอบเมื่อปฏิบัติไประยะหนึ่งหากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคก็ทำการแก้ไข

5.4 Action (A) หมายถึง การนำแผนซึ่งแก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่และตรวจสอบ
สุนทร โคตรบรรเทา (2560 : 6-9) ได้สรุปว่า การบริหารเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการบริหารองค์การทั่วไปคือ

1. การวางแผน (Planning) เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายและพัฒนาแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ในการนำไปปฏิบัติ

2. การจัดองค์การ (Organizing) เกี่ยวข้องกับการจัดคน เงิน และทรัพยากรทางกายภาพมารวมกันในวิธีที่ดีที่สุด เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3. การควบคุม (Controlling) เกี่ยวกับการประเมินผลของผู้บริหารการทบทวนการออกกฎระเบียบ การควบคุมพนักงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และดูแลมาตรฐานของการบรรลุเป้าหมาย และการรับผิดชอบในการทะนุบำรุงภายใน รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

4. การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการนำทาง (Guiding) การนิเทศติดตาม
ณัฐพิมล ธรรมสร่างกูร (2559 : 40-41) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและวางแผนจัดเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมให้ครอบคลุมตามขอบข่ายการบริหาร

2. การปฏิบัติตามแผน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำและดำเนินงานตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่วางไว้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

3. การนิเทศ ติดตาม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือเพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำ ในเรื่องของการบริหารโครงการสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การตรวจสอบ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนางาน ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการประเมินตนเองหรือเป็นการประเมินตนเองหรือประเมินจากผู้บริหารหรือคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

5. การปรับปรุง เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณากำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร จึงสรุปเป็นขั้นตอนการดำเนินงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นการทำงานเป็นทีมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. การปฏิบัติ (Do) หมายถึง การจัดการ จัดอัตรากำลัง การสรรหา จัดคนเข้าทำงาน สั่งการ ประสานงาน ให้ปฏิบัติตามงบประมาณ และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ของตัวชี้วัดความสำเร็จซึ่งเป็นการดำเนินงานร่วมกันของทีมงาน

3. การตรวจสอบ (Check) หมายถึง การควบคุม การนิเทศติดตาม และการตรวจสอบให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยกำหนดผู้รับผิดชอบมีส่วนร่วมในการควบคุม การนิเทศติดตาม และการตรวจสอบการปฏิบัติงานในแต่ละภาระงานและขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

4. การปรับปรุง (Act) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานและนำผลการรายงานมาพิจารณาโดยการมีส่วนร่วมของทีมงาน หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขและหากดำเนินการแล้วจนบรรลุผลสำเร็จให้จัดทำเป็นมาตรฐาน (Action) ในการปฏิบัติงานต่อไป

3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การตี อนันต์นาวิ (2551 : 46-50) ได้สรุปและนำเสนอได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) หรือทฤษฎีอุปบัติการณ์ (Contingency Theory) ปรัชญาของการบริหารเป็นการบริหารในเชิงสภาพข้อเท็จจริง แนวคิดเกิดจากมนุษย์ต้องประสบกับปัญหาอยู่เสมอ การเลือกทางออกที่จะแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดว่าจะใช้การบริหารแบบใด การบริหารต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ ดังนั้นในการบริหารจึงมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และเป็นส่วนขยายของทฤษฎีระบบว่าทุก ๆ ส่วนจะต้องสัมพันธ์กัน บางสถานการณ์จะต้องใช้การตัดสินใจอย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางสถานการณ์ก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษยสัมพันธ์และแรงจูงใจ บางสถานการณ์ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลัก โดยมีหลักการของการบริหาร ดังนี้

1.1 การบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

1.2 ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด

1.3 ผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิดและระบบเปิด และยอมรับ หลักการของ ทฤษฎี ทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

1.4 สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ และเลือกรูปแบบการบริหาร ที่เหมาะสม

1.5 ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลในหน่วยงาน เป็นหลักมากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงาน

1.6 ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ในเรื่องของความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงานมาใช้ ประโยชน์ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการ กระบวนการ ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ ของบุคคล ในองค์กร ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น

2. ทฤษฎีระบบ (Systems Approach หรือ General Systems Theory)

แนวความคิด เชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหารเนื่องจากแนวคิดคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม นักทฤษฎีบริหารจึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์กรประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีส่วนกระทบต่อบริการระหว่างกัน ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่ ปัจจัย การนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) ทฤษฎีระบบ จะช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุ วัตถุประสงค์

3. ทฤษฎีระบบสังคม (Social Systems Theory) ทฤษฎีระบบสังคมเป็นทฤษฎี ที่วิเคราะห์พฤติกรรมในองค์กร ทฤษฎีระบบสังคม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสถาบันมิติ (Nomothetic Dimension) และด้านบุคลามิติ (Idiographic Dimension) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านสถาบันมิติ ประกอบด้วย

3.1.1 สถาบัน (Institution) ได้แก่ หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีวัฒนธรรม (Culture) ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นครอบคลุมอยู่

3.1.2 บทบาทตามหน้าที่ (Role) สถาบันจะกำหนดบทบาท หน้าที่ และ ตำแหน่งต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติ มีกฎและหลักการอย่างเป็นทางการ และมีธรรมเนียมการปฏิบัติ

3.1.3 ความคาดหวังของสถาบันหรือบุคคลภายนอก (Expectations) เป็น ความคาดหวังที่สถาบันหรือบุคคลภายนอกคาดว่าสถาบันจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น โรงเรียน มีความคาดหวังที่จะต้องผลิตนักเรียนที่ดีมีคุณภาพ

3.2 ด้านบุคลามิติ ประกอบด้วย

3.2.1 บุคลากรแต่ละคน (Individual) ที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น ๆ เช่น ในโรงเรียนมีนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน คนงาน ภารโรง มีวัฒนธรรมย่อยครอบคลุมต่างไปจาก วัฒนธรรมโดยรวม

3.2.2 บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ความสามารถ ความรู้ ความถนัด เจตคติ อารมณ์ และแนวคิดของบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างปะปนกันอยู่ และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำ

3.2.3 ความต้องการส่วนตัว (Need-Dispositions) บุคคลในสถาบันมีความต้องการที่แตกต่างกันไป บางคนทำงานเพราะต้องการเงินเลี้ยงชีพ บางคนต้องการการยอมรับ บางคนต้องการความมั่นคง ปลอดภัย บางคนทำงานเพราะความรัก บางคนต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้า

4. ทฤษฎีจิตใจในการปฏิบัติงานของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human and Motivation) Abraham H. Maslow ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ และได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

4.1 มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีสิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุด และจะเริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

4.2 ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

4.3 ความต้องการของมนุษย์ มีเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

5. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ซึ่ง Douglas McGregor ได้เสนอสมมติฐานดังนี้

5.1 ทฤษฎี X มีสมมติฐานว่า

5.1.1 ธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปไม่ชอบทำงาน พยายามเลี่ยงงานเมื่อมีโอกาส

5.1.2 มนุษย์มีนิสัยเกียจคร้าน ต้องใช้วิธีการข่มขู่ ควบคุม สั่งการหรือบังคับ จึงจะส่งผลให้ทำงานตามจุดประสงค์ขององค์กรให้สำเร็จ

5.1.3 มนุษย์ชอบทำงานตามคำสั่ง ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ แต่ต้องการความมั่นคง อบอุ่น และปลอดภัยมากกว่าสิ่งอื่น

5.2 ทฤษฎี Y มีสมมติฐานว่า

5.2.1 การที่ร่างกายและจิตใจได้พยายามทำงานนั้น เป็นการตอบสนองความพอใจอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการเล่นและพักผ่อน

5.2.2 มนุษย์ชอบนาตนเอง ควบคุมตนเอง เพื่อดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนั้นการบังคับ ควบคุม ข่มขู่ ลงโทษ จึงไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้มนุษย์ ดำเนินงานจนบรรลุจุดประสงค์ขององค์กร

5.2.3 มนุษย์ผูกพันตนเองกับงานองค์กร ก็เพื่อหวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนเมื่อองค์กรประสบความสำเร็จ

5.2.4 เมื่อสถานการณ์เหมาะสม มนุษย์โดยทั่วไปจะเกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านการยอมรับความรับผิดชอบ และแสวงหาความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย

5.2.5 มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีคุณสมบัติที่ดีกระจายอยู่ทั่วไปทุกคน มีความฉลาดเฉลียวและว่องไว มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร

5.2.6 สถานการณ์ของการดำรงชีวิตในระบบอุตสาหกรรมยุคใหม่

มนุษย์ยังไม่มีโอกาสใช้สติปัญญาได้เต็มที่

6. ทฤษฎี Z ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X, Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดคือองค์กรต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระและมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร

6.1 องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎี Z มี 4 ประการ คือ

6.1.1 การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุผล

6.1.2 การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.3 การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

6.1.4 การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

6.2 หลักการสำคัญของทฤษฎี Z มี 3 ประการ คือ

6.2.1 คนในองค์กรต้องซื่อสัตย์ต่อกัน

6.2.2 คนในองค์กรต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6.2.3 คนในองค์กรต้องมีความใกล้ชิดเป็นกันเอง

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหาร 4 ประการ คือ การวางแผน การมอบความรับผิดชอบ การสร้างแรงจูงใจ และการกำกับติดตาม ผู้บริหารควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างทางการบริหาร เช่น หน้าที่ทางการบริหาร หลักเกณฑ์ทางการบริหารที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้การให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อองค์กรทำให้ผู้บริหารต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่ช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จทางการบริหาร ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารโรงเรียน เพื่อบรรลุผลคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบ้านสัว่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 เนื่องจากคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม นักทฤษฎีบริหาร จึงหันมาสนใจ การศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์ประกอบ หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

3.4 แนวคิดทฤษฎีระบบการบริหาร

ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีการศึกษาขององค์กรและการบริหารที่นำปัจจัยต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันเป็นระบบขององค์กรหนึ่งๆนั้นต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสามารถส่งผลกระทบถึงกันได้ นอกจากนี้ในปัจจัยหนึ่งๆ จะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะภายในของตนเอง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากปัจจัยชนิดอื่น ๆ ซึ่ง Kast and Rosenzweig (1985 : 102) ได้ให้ความหมายของระบบว่าหมายถึงองค์ประกอบหรือระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ ที่เป็นภาพรวม

แนวคิดสำคัญของทฤษฎีระบบเกิดขึ้นโดย Bertalanffy (1973 : 26-48) นำเสนอทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าทฤษฎีระบบจะพิจารณาปัญหาที่ข้อเท็จจริงว่าสิ่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันและคุณค่าของการเปลี่ยนแปลง ในบรรยากาศสร้างสรรค์ทางปัญญา (Intellectual Climate) คือการยอมรับในการมองปัญหาใหม่ๆที่มีอยู่เดิมแต่ถูกมองข้ามมาก่อนเป็นการพิจารณา

ปัญหาในแนวทางใหม่ซึ่งเป็นวิถีทางสำคัญที่ช่วยอธิบายและคาดคะเนที่มีความตรงกับปัญหาที่อยู่รอบๆ ซึ่งได้รับการยอมรับในฐานะที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงโดยพื้นฐานของทฤษฎีระบบสำหรับสิ่งมีชีวิตที่ไม่หยุดนิ่งแม้ภายใต้เงื่อนไขที่สภาพแวดล้อมภายนอกคงที่แต่ระบบภายในยังคงมีปฏิริยาที่จะส่งผลสัมพันธ์กันและทฤษฎีระบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

องค์ประกอบของระบบตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านมีความสอดคล้องกัน โดยเห็นว่าระบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ (Schoderbek,P.P., Schoderbek,C.G. and Kefalas,1990 : 22 ;Wilson, 1991 : 62)

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึงทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงานทั้งนี้ทรัพยากรของระบบจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นกับประเภทของระบบสำหรับระบบของสถานศึกษาปัจจัยนำเข้าอาจประกอบด้วยนักเรียนหลักสูตรวัสดุอุปกรณ์บุคลากร ฯลฯ

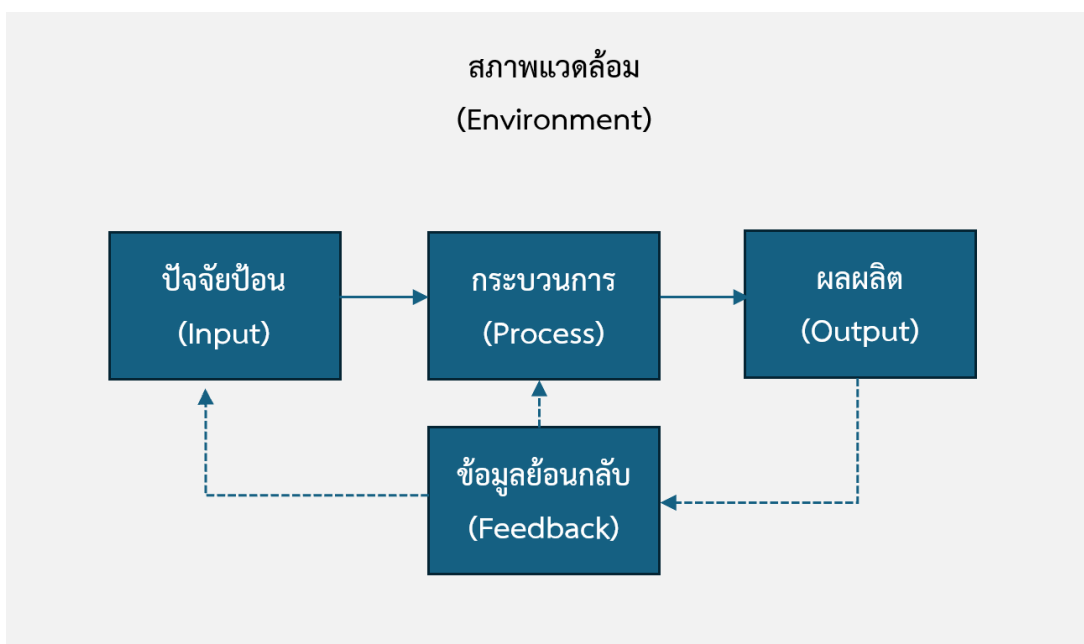
2. กระบวนการ (Process) หมายถึงการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรให้เปลี่ยนเป็นผลผลิตทั้งนี้ กระบวนการจะมีลักษณะใดขึ้นอยู่กับประเภทของระบบเช่นกัน โดยกระบวนการของระบบสถานศึกษาได้แก่การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น

3. ผลผลิต (Output) คือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของระบบโดยผลผลิตของระบบสถานศึกษาได้แก่ ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามหลักสูตรและความพึงพอใจของนักเรียนผู้ปกครองชุมชนและบุคลากร เป็นต้น

4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อระบบโดยสามารถใช้เป็นกลไกในการควบคุมการทำงานของระบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อมูลป้อนกลับจะชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อบกพร่องของปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพได้สำหรับข้อมูลป้อนกลับของระบบสถานศึกษาเช่นผลการเรียนของนักเรียนและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นต้น

5. สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึงสภาพที่อยู่แวดล้อมระบบโดยสภาพแวดล้อมของระบบสถานศึกษาเช่นสถานที่ตั้งบรรยากาศองค์การชุมชนและผู้ปกครอง เป็นต้น

องค์ประกอบของระบบทั้ง 5 องค์ประกอบแสดงดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบระบบ

ที่มา : ปรับปรุงจาก Schoderbek et al. (1990, p. 22)

Kast and Rosenzweig (1985 : 12) อธิบายถึงแนวคิดระบบแบบบูรณาการ (Integrated System) ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระบบเปิดที่ประกอบด้วย ระบบย่อยที่ปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างระบบและระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อม トラบที่ยังสามารถคงความสามารถในการทำงานหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นพลังงานได้จะทำให้ระบบเกิดสภาวะสมดุลซึ่งแต่ละระบบจะมีระบบย่อย (Subsystem) ยกเว้นระบบที่เล็กที่สุดแล้วและระบบทุกระบบยกเว้นระบบที่ใหญ่ที่สุดจะมีระบบใหญ่ (Supersystem) ครอบคลุม อีกทีหนึ่งระบบใหญ่นี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสภาพแวดล้อมสำหรับองค์ประกอบของระบบตามแนวคิดของ Kast และ Rosenzweig ประกอบด้วย 6 ส่วนที่สำคัญได้แก่

1. สภาพแวดล้อม (Environment) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือสภาพแวดล้อมทั่วไประดับสังคมและสภาพแวดล้อมระดับภารกิจโดยสภาพแวดล้อมทั้งสองลักษณะดังกล่าวมีผลกระทบต่อระบบภายในองค์การทั้งในด้านการรับรู้และกระบวนการบริหาร

2. ระบบย่อยเป้าหมายและค่านิยม (Goal and Values Subsystem) โดยเป้าหมายขององค์การที่กล่าวอย่างกว้างๆจะไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจึงต้องมีการวิเคราะห์เป้าหมายด้วยวิธีต่างๆ เพื่อแปลงเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ

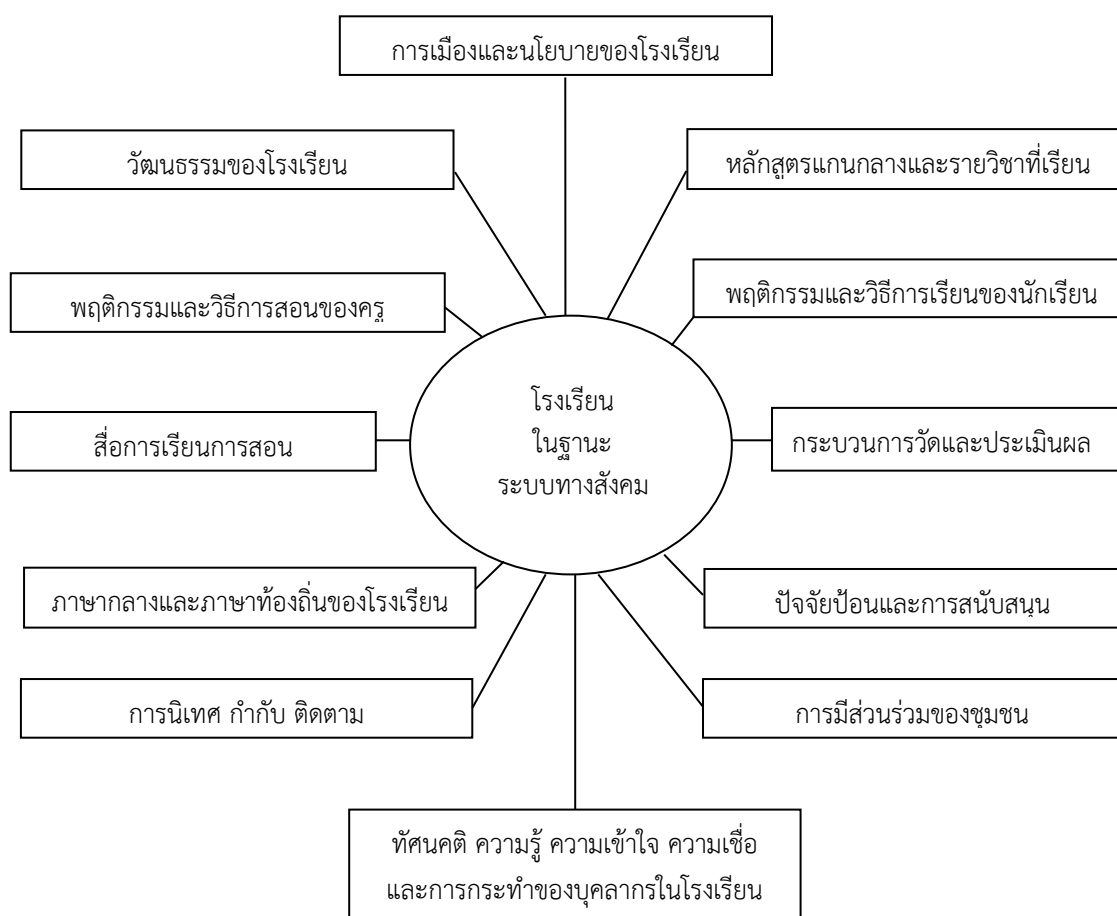
3. ระบบย่อยด้านโครงสร้าง (Structure Subsystem) ซึ่งโครงสร้างองค์การคือรูปแบบหรือแบบแผนที่สร้างขึ้นโดยทั่วไปโครงสร้างองค์การจะมีรายละเอียดใน 4 เรื่องได้แก่ 1) แบบแผนของความสัมพันธ์และหน้าที่ที่เป็นทางการในลักษณะแผนภูมิและรายละเอียดของงาน 2) รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมหรือภารกิจที่หน่วยงานหรือบุคคลในหน่วยงาน ต้องปฏิบัติ 3) วิธีการประสานงานระหว่างกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ และ 4) อำนาจสถานภาพ (Status) และความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นขององค์การ

4. ระบบย่อยเทคโนโลยี (Technological Subsystem) หมายถึงเทคโนโลยีที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยเทคโนโลยีมีลักษณะทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเช่นปัญญาความรู้และกระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตเป็นต้น

5. ระบบย่อยจิต - สังคม (Psychosocial Subsystem) ประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์ทัศนคติการรับรู้แรงจูงใจกระบวนการกลุ่มภาวะผู้นำการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6. ระบบย่อยบริหารจัดการ (Managerial Subsystem) ถือเป็นระบบแกนที่เชื่อมโยงระบบย่อยต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันโดยระบบย่อยการบริหารจัดการได้แก่แนวทางเทคนิคหรือวิธีที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

James and Cherry (2001 : 24) ได้กล่าวถึงโรงเรียนในฐานะเป็นระบบทางสังคม (The School as a Social System) ที่ประกอบไปด้วยการเมืองและนโยบายของโรงเรียนวัฒนธรรมของโรงเรียนหลักสูตรแกนกลางและรายวิชาที่เรียนพฤติกรรมและวิธีการสอนของครูพฤติกรรมและวิธีการเรียนของนักเรียนสื่อการเรียนการสอนกระบวนการวัดและประเมินผลภาษากลางและภาษาท้องถิ่นของโรงเรียนปัจจัยป้อนและการมีส่วนร่วมของชุมชนการนิเทศกำกับติดตามทัศนคติความรู้ความเข้าใจความเชื่อและการกระทำของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบผลสำเร็จดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 โรงเรียนในฐานะเป็นระบบทางสังคม (The School as a Social System)

ที่มา : ปรับปรุงจาก James and Cherry, 2001 : 24

สรุปได้ว่าทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีการบริหารที่นำปัจจัยต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันเป็นระบบองค์การหนึ่งๆ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงานกระบวนการ (Process) เป็นการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรให้เปลี่ยนเป็นผลผลิตและผลผลิต (Output) เป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของระบบโดยผลผลิตของระบบสถานศึกษาได้แก่ผู้เรียนที่มีจริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาเป็นต้น

จากทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาที่นำมาใช้ในรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่าผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดทฤษฎีระบบและแนวคิดกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพเป็นกรอบหลักในการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

4. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

4.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงได้มีโครงการหลายโครงการ ที่มีหลักการและแนวคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง เช่น โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แผนงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของต่างประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จากการเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงติดตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ชนบทและท้องถื่นทุรกันดาร ห่างไกลทั่วทุกภาคของประเทศไทยทรงพบว่า มีราษฎรอีกเป็นจำนวนมากที่ยังอยู่ในภาวะยากลำบากโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาเท่าเทียมกันทุกคน ทำให้พระองค์ท่านมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือราษฎรเหล่านั้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2532 พระองค์ทรงเริ่มงานพัฒนาของพระองค์เอง ด้วยการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในท้องถื่นทุรกันดาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีโอกาสได้รับความรู้และฝึกฝนตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นแนวทางสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ“เศรษฐกิจพอเพียง”ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงยึดเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด ทรงมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยใช้การศึกษาเป็นหลักในการทำงานพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวพระราชดำริ จึงเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนอย่างสมดุลกันทั้งด้านพุทธิศึกษา คือความรอบรู้ด้านวิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และการศึกษา

เรียนรู้ต่อไปด้านจริยศึกษา คือการมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบหน้าที่ สำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ด้านหัตถศึกษา คือความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และด้านพลศึกษา คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหาร ที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสมรวมทั้งความสะอาดและสุขภาพ ด้วยหลักการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงใช้ในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สรุปดังนี้

1.1 โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษา 1) เป็นสถานที่ที่รวมเด็กในวัยเรียนของชุมชน ทำให้เข้าถึงเด็กได้ง่าย และครอบคลุมได้ทั้งหมดง่ายต่อการดำเนินงาน 2) เป็นสถานที่ที่มีผู้ที่มีความรู้ คือครู ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการถ่ายทอดให้เด็กได้พัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ และ 3) เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนเข้าถึงได้ง่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้

1.2 การพึ่งตนเอง ทรงเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษา ซึ่งเป็นความรู้และทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตจริง และในที่สุดสามารถดำเนินการพัฒนาได้ได้ด้วยตนเอง

1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการลงมือปฏิบัติ ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ จะถูกถ่ายทอดลงสู่ชุมชนนำไปใช้พัฒนาชุมชนของตนเองได้ เป็นการเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพึ่งตนเอง ทำให้ชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้นเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัดและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการดำเนินการพัฒนาในบางครั้งจำเป็นต้องเสริมหรือสนับสนุนในส่วนต่าง ๆ ที่ชุมชนขาดแคลน เช่น เทคโนโลยี ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์งบประมาณดำเนินการบางส่วน เป็นต้น ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะต้องมีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันแต่สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้ขยายขอบเขตของงานเพิ่มขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมสภาพปัญหาต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งพื้นที่ในการทรงงาน ครอบคลุมถึงคนที่มีความขาดแคลน หรือมีภาวะยากลำบากมากขึ้นพร้อมกับผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้การสนับสนุนงานพัฒนาของพระองค์มากขึ้นตามลำดับ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และได้จัดทำระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลความสำเร็จของงานพัฒนา อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการทำงานต่อไปด้วยเพื่อให้งานพัฒนาของพระองค์บรรลุผลสูงสุดต่อเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนในถิ่นทุรกันดารให้ได้อย่างเท่าเทียมกันทุกคน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2551 : 1-2)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559 (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2551, หน้า 11-12) มีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาไว้ว่า “เด็กและ

เยาวชนมีโภชนาการดี สุขภาพแข็งแรง ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน มีความรู้และทักษะทางวิชาการ และการอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้” และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชนเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้ทางวิชาการ

วัตถุประสงค์ที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการอาชีพ

วัตถุประสงค์ที่ 5 ปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ที่ 6 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ 1) เด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนถึงเยาวชนในวัยศึกษาเล่าเรียน ทั้งที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลการคมนาคม หรืออยู่ในพื้นที่ที่มีสภาวะยากลำบากขาดแคลน หรือในที่ประสบปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ หรือที่อยู่ในสภาวะที่ทำให้ได้รับโอกาสไม่เท่ากับเด็กปกติโดยทั่วไปและ 2) เด็กและเยาวชนอื่น ๆ ตามพระราชประสงค์

พื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 4) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 5) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 6) หมู่บ้านในเขตบริการการศึกษาของสถานศึกษาข้างต้นและ 7) พื้นที่อื่น ๆ ตามพระราชประสงค์

4.1.2 โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร โดยสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีปัญหา ดังนี้ 1) ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ดังกล่าวมีเด็กตกหล่นไม่ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากรในวัยเรียนที่ตกหล่นไม่ได้เข้ารับการศึกษารอบทั่วประเทศ 2) เด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคัน ด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของเด็กที่ออกกลางคันทั่วประเทศ 3) เด็กที่เรียนจบการศึกษาในช่วงชั้นที่ 2 แล้วไม่เรียนต่อช่วงชั้นที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 9.27 ของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) เด็กที่เรียนจบการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 แล้วไม่เรียนต่อช่วงชั้นที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 48.85 ของผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 5) ผู้เรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงมีคุณภาพการเรียนรู้ต่ำไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ 6) ผู้เรียนมีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี 7) ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ การรับทราบข่าวสารด้านการรักษาและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติต่าง ๆ และ 8) ผู้เรียนขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและ

ตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและชุมชน โดยมีจิตสำนึกในการป้องกันสิทธิของตนเอง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนการปกป้องสิทธิประโยชน์ของส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 1-5)

จากสภาพปัญหาในเขตพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักและมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายโดยส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงการได้รับการบริการทางการศึกษารูปแบบต่าง ๆ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการดำเนินงานโครงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2551 ระยะเวลาดำเนินการ 4 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2554 โดยมีพื้นที่เป้าหมาย 11 จังหวัด 25 เขตพื้นที่การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษาและ 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน มีความสำนึกรักแผ่นดินไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรมอย่างมีความสุข การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร มียุทธศาสตร์การดำเนินงาน 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เอื้อต่อสิทธิโอกาสทางการศึกษา 2) สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย 3) ยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) พัฒนาระบบช่วยเหลือ ดูแลและเฝ้าระวังนักเรียนให้ได้เรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับและพัฒนาเต็มศักยภาพและ 5) สร้างองค์ความรู้โดยการวิจัยและพัฒนา

ผลการดำเนินการจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารได้สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงให้ได้เข้าถึงการบริการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาในรูปแบบพักนอน ห้องเรียนเคลื่อนที่ โรงเรียนเขตพื้นที่/ศูนย์เครือข่าย ซึ่งเป็นส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนถึงระดับอุดมศึกษาโดยจัดรูปแบบที่เอื้อต่อการเข้ารับบริการโดยยึดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เช่น การจัดการศึกษาแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ การจัดการศึกษา แบบคละชั้น เป็นต้น และที่สำคัญเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน มีความสำนึกรักแผ่นดินไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรมอย่างมีความสุข เช่น การจัดการศึกษาแบบส่งเสริมอาชีพและทักษะชีวิต และการจัดการศึกษาบนพื้นฐานแนวคิดภูมิสังคม เป็นต้น ผลกระทบในเชิงบวกในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลถึงชุมชนในพื้นที่ที่สถานศึกษาดังอยู่ ผู้ปกครองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในด้านการพัฒนาความคิด ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงที่บ้าน นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้คุณภาพและความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ครอบครัวเข้มแข็ง นักเรียนมีส่วนช่วยผู้ปกครองในการทำมาหากินมากขึ้นเมื่อนักเรียนจบการศึกษาไปแล้วก็สามารถนำเอาทักษะอาชีพไปประกอบอาชีพในพื้นที่ไม่ต้องทิ้งถิ่นเกิดไปหางานทำที่อื่น มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ พี่ น้อง ส่งผลถึงชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเข้มแข็งและพัฒนาได้ตามเป้าหมายอันเนื่อง มา

จากประชากรมีคุณภาพ รวมทั้งผู้ปกครองและนักเรียนมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้อัตราการออกกลางคันลดลง อัตราการเรียนต่อเพิ่มขึ้น การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 2 – 4)

การจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารที่ผ่านมามีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ และปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จ ต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร มีดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร ต้องเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะมีความมุ่งมั่น เสียสละ อุทิศตนในการปฏิบัติงานมีความเข้าใจในสภาพบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นนักประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการศึกษามากขึ้น

1.3 การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และภาคเอกชน โครงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาเพิ่มมากขึ้นและการได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ทำให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามศักยภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น

1.4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จึงมีองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นมากขึ้น

2. ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร มีดังนี้

2.1 ด้านสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขาสูงอยู่ห่างไกล การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกระจุกกระจายเป็นหย่อมบ้านตามที่ราบเชิงเขา หุบเขา บนเขาที่มีความยากลำบากในการคมนาคมมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพ ฐานะค่อนข้างยากจน การสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษาน้อย ดังนั้นจึงมีจำนวนนักเรียนตกหล่นและออกกลางคันเป็นจำนวนมาก

2.2 ด้านคุณภาพการศึกษา

2.2.1 นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานเป็นไปไม่ได้ช้า จึงทำให้การเรียนรู้ในรายวิชาอื่นเป็นไปไม่ได้ช้า ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเช่น ผลการสอบทดสอบระดับชาติ (National Test : NT, Ordinary National Education Test : O-NET) ไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

2.2.2 ระบบการทดสอบคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา ไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาตามบริบทพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร เนื่องจากการประเมินโรงเรียนในทุกขนาด ในทุกสภาพพื้นที่ที่ใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ แม้ว่าการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สามจะมีการประเมินด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ค่าน้ำหนักคะแนนยังคงน้อยมาก เมื่อเทียบกับคะแนนด้านผลสัมฤทธิ์

2.2.3 หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนไม่ยืดหยุ่น และไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความต้องการและความจำเป็นของเด็กและชุมชน โดยใช้หลักสูตรแกนกลางที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่

2.3 ด้านบุคลากร

2.3.1 การขาดแคลนครู โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น จึงมีปัญหาการย้ายครูในระหว่างปีการศึกษา และทางเขตพื้นที่ไม่สามารถบรรจุครูได้ทันทางที่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

2.3.2 ระบบสวัสดิการ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ของครูมีน้อย เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดารมีความยากลำบาก แต่ระบบสวัสดิการการเลื่อนขั้นเงินเดือน วิทยฐานะใช้ระบบเดียวกันทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ดูแลนักเรียนในหอพักไม่มีค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น

2.4 ด้านงบประมาณ

2.4.1 ระบบการจัดสรรงบประมาณในตามรายหัวเหมือนกันหมดทุกพื้นที่ แต่บริบทและความขาดแคลนของโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารมีมากกว่า ดังนั้นจึงเกิดความไม่เสมอภาคและส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณรายหัวที่ได้รับจัดสรรจึงมีน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหาร ขาดความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

2.4.2 งบประมาณตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองได้บ้างแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับความขาดแคลนยังมีค่าใช้จ่ายอื่นนอกเหนือจากที่รัฐบาลสนับสนุน เช่น ค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ที่เป็นภาระหนักมาก ดังนั้นผู้ปกครองจึงมักส่งบุตรหลาน ได้เรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้าน และหากได้เรียนต่อมัธยมก็ยังคงต้อง

2.4.3 การจัดสรรงบประมาณให้นักเรียนพักนอน ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาโดยใช้จำนวนนักเรียน หากจำนวนนักเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับจัดสรรให้ค่าอาหาร 3 มื้อเฉพาะในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ไม่จัดสรรให้นักเรียนในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ซึ่งนักเรียนทุกคนก็ยังคงต้องรับประทานอาหารทุกวันไม่ได้เดินทางกลับบ้านเนื่องจากสภาพพื้นที่อยู่ห่างไกล จึงเป็นปัญหาการบริหารจัดการสำหรับโรงเรียน

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารยังมีส่วนร่วมในระดับน้อย เป็นเพียงการร่วมรู้และสนับสนุนในรูปแบบของแรงงานเท่านั้นยังไม่สามารถร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบหรือร่วมประเมินการจัดการศึกษาได้

4.2 เกณฑ์การจัดโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

โรงเรียนพื้นที่สูงเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และเป็นโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัดที่ตั้ง หรือตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสูงกว่า ระดับน้ำทะเลห้าร้อยเมตรขึ้นไป หรือตั้งอยู่ในหุบเขา ระหว่างภูเขาตามความสูงข้างต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 : ฉ)

การจัดโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร มีการใช้เกณฑ์ได้แก่

ส่วนที่ 1 สภาพการคมนาคม (เกณฑ์ความยากลำบากในการเดินทาง) พิจารณาจากสภาพเส้นทางคมนาคมที่ใกล้ที่สุดจากโรงเรียนถึงหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ ตัวชี้วัดความยากลำบากในการเดินทาง กรณีโรงเรียนพื้นที่สูง ได้แก่ 1) เส้นทางที่ต้องเดินเท้า/รถจักรยานยนต์เท่านั้น หรือโดยเรือ 2) สภาพเส้นทางที่เป็นถนนลาลอง (เส้นทางสัญจรอื่น นอกเหนือจากถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต) 3) สภาพเส้นทางที่เป็นถนนลาดยาง หรือถนนคอนกรีต 4) ลักษณะการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ

ส่วนที่ 2 ความพร้อมของโรงเรียน (เกณฑ์ความยากลำบากในการจัดการศึกษา) พิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐาน (ระบบไฟฟ้า น้ำอุปโภคบริโภค ระบบอินเทอร์เน็ต) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์และนักเรียนพักนอน การจัดโรงเรียนสาขา/ห้องเรียนสาขา โดยมีตัวชี้วัดความยากลำบากในการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) โครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบไฟฟ้า (แหล่งพลังงานทางเลือก/การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค) น้ำอุปโภค บริโภค (ประปา บ่อบาดาล) 2) ระบบอินเทอร์เน็ต 3) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียน ความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์ของนักเรียน 4) การบริหารจัดการโรงเรียนสาขา/ห้องเรียนสาขา และ 5) การบริหารจัดการสำหรับนักเรียนพักนอน (จำนวนนักเรียนพักนอน) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 : ข)

4.3 สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบนพื้นที่สูง

สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรายงานของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (2554 : 1-2) ในปีการศึกษา 2552 มีดังนี้

1. ด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

จากผลการทดสอบวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ในปีการศึกษา 2552 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 42.66 คณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.05 วิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.67 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.25 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.82 วิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 40.69 ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.28 สังคมศึกษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.37 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.27 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.58 วิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.69 ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.56 สังคมศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.99 จากผลการสอบวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ทำให้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น อย่างบูรณาการร่วมกันในแต่ละรายวิชา โดยมุ่งเน้นเพิ่มศักยภาพบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยี ซึ่งในการนี้รัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ และระดมทรัพยากรเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษา การสอบวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา

การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่าในปี พ.ศ.2552 ประชากรกลุ่มอายุ 15 - 59 ปี มีการศึกษาเฉลี่ยปีการศึกษาอยู่ที่ 8.42 ปีเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชากรยังมีการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำอยู่ การจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้สร้างโอกาสทางการศึกษาโดยการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เรียนแบบทางไกล การพบกลุ่มสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารมีครูอาสาสมัครเป็นผู้สอน รวมทั้งมีการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาเพื่อยกระดับกำลังแรงงาน จัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิต โดยส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการฝึกทักษะอาชีพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งมีการสนับสนุนการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการแสวงหาความสุขของประชาชนโดยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยที่จัดการเรียนรู้ในชุมชน ปัญหาและการแก้ไขจากการดำเนินการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปีงบประมาณ 2553 การสร้างโอกาสทางการศึกษาเด็กอายุ 3-15 ปี ได้รับการศึกษาครอบคลุมทุกคน แต่มีเด็กที่ออกกลางคันบางส่วนตกหล่นไม่สามารถติดตามได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดน ผู้ปกครองเป็นแรงงานต่างด้าว อพยพย้ายถิ่นบ่อย และเป็นเด็กไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนห่างไกลทุรกันดารผู้บริหาร ครู ย้ายโรงเรียนบ่อยไม่มีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน มีโรงเรียนและพื้นที่บางแห่งการเดินทางลำบากอยู่ติดชายแดนและเป็นบริเวณลำเลียงยาเสพติด

3. ด้านการมีส่วนร่วมบริหารจัดการการศึกษา

ในปีการศึกษา 2552 พบว่าสัดส่วนนักเรียนภาครัฐ ต่อนักเรียนภาคเอกชนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้คือ 70 :30 แต่ มีสัดส่วนนักเรียนภาครัฐ : นักเรียนภาคเอกชนอยู่ที่ 86.48 : 13.53 ทั้งนี้เพราะสภาพการจัดการศึกษาของภาคเอกชนในบางพื้นที่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากขาดการลงทุนในเรื่องการจัดการศึกษานั้นเอง ในส่วนของการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนให้เรียนในสายอาชีพเพิ่มขึ้นก็ยังไม่เป็นไปตามที่กระทรวงกำหนด (สัดส่วนนักเรียนสายสามัญ : นักเรียนสายอาชีพ ตามเป้าหมายอยู่ที่ 50 : 50) ซึ่งสภาพปัจจุบันอยู่ที่ 65.40:34.60 ทั้งนี้เพราะนักเรียนยังมีค่านิยมและมีความต้องการเรียนในสายสามัญอยู่ ประกอบกับข้อจำกัดของสถานศึกษาในสายอาชีพก็ไม่สามารถรองรับนักเรียนเข้าเรียนได้ ต่างจากสถานศึกษาที่เปิดสอนสายสามัญที่มีการขยายห้องเรียนและจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นในแต่ละห้องเรียน

4. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการ การศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (2554 : 12-14) เป็นดังนี้

4.1 การวิเคราะห์จุดแข็งของการศึกษา

- 1) ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ และภาวะความเป็นผู้นำ

ปฏิบัติงาน 2) ครูและบุคลากร มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการ

3) มีสถาบันทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา

4) มีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.2 การวิเคราะห์จุดอ่อนของการศึกษา

1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง

2) การประสานและการเชื่อมโยงในการวางแผนการจัดการศึกษา

ระหว่างหน่วยงานทางการศึกษายังไม่ครอบคลุมทุกระดับ

3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ

4) มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนน้อย

5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย

6) อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม

7) บุคลากรทางการศึกษาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8) บุคลากรทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอนและ

รับผิดชอบ

9) การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง

10) ครุภัณฑ์มีการอายุการใช้งาน ล้าสมัย

11) การไม่สามารถเกลี้ยอัตรากำลังครูและบุคลากร

12) จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีมากส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

13) มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีประชากรแฝงจำนวนมาก

มีการเคลื่อนย้ายของประชากรมีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

14) การคมนาคมบางพื้นที่ไม่สะดวก พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร

4.3 การวิเคราะห์โอกาสของการศึกษา

1) นโยบายของรัฐบาลมีการส่งเสริมการศึกษามากขึ้น ทำให้ประชาชนได้รับโอกาส

ทางการศึกษา

2) การปฏิรูประบบราชการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) มีกฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติในการจัดการศึกษา

4) มีหน่วยงาน องค์กรภาคเอกชนให้การสนับสนุนพร้อมที่จะให้มีการจัดการศึกษา

5) นโยบายของผู้นำราชการจังหวัดได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดโดยเน้นการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยว การเกษตร การค้า การลงทุน และพัฒนาอุตสาหกรรม

6) องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคม ชุมชน มีความเข้มแข็งและให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7) ความเข้มแข็งของชุมชน/มีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ล้านนา

8) มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

9) มีการดำเนินชีวิตโดยการทำเกษตรแบบพอเพียง

- 10) วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 11) ประชาชนให้ความสำคัญกับการศึกษาทำให้อัตราเรียนต่อในระดับการศึกษาภาคบังคับและระดับอุดมศึกษาสูงมาก
- 12) มีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา

4.4 การวิเคราะห์อุปสรรคของการศึกษา

- 1) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข แต่การประเมินผลมุ่งเน้นการให้ความรู้ เนื้อหาสาระวิชาและอัจฉริยะและความเป็นเลิศทางวิชาการ
- 2) สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
- 3) ประชาชนมีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง
- 4) ความหลากหลายของชนเผ่าพื้นเมือง ชนชาติพันธุ์แตกต่างกันทำให้ยากต่อการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) งบประมาณในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ
- 6) มีพื้นที่บางส่วนเป็นแนวตะเข็บชายแดน
- 7) ค่านิยมของเด็กและเยาวชนได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติทำให้เยาวชนละเลยวัฒนธรรมของตนเองไปให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น
- 8) การเกิดภัยธรรมชาติและมีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน
- 9) ระบบการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
- 10) ความยากจนและมีรายได้น้อยของผู้ปกครองทำให้เด็กและเยาวชนต้องออกจากสถานศึกษาเพื่อหาทำงานช่วยเหลือผู้ปกครอง
- 11) สังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและประชากรวัยเด็กลดลง
- 12) แรงงานขาดทักษะฝีมือส่วนใหญ่จบเพียงระดับประถมศึกษาจึงขาดทักษะฝีมือแรงงาน
- 13) สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชนดั้งเดิมมีความเข้มแข็งลดลง สาเหตุสำคัญมาจากวิถีชีวิตที่ต้องดิ้นรนทำมาหากินนอกถิ่นฐานของตน และปัญหาความแตกแยก การหย่าร้างของคนในครอบครัว/ชุมชน

จิรภัทร มหาวงค์ (2558 : 20-34) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงและได้สรุปเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของประเทศไทย ไว้ ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นในเรื่องการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น แต่ไม่ทั่วถึงและไม่เสมอภาค การศึกษาภาคบังคับทำได้ร้อยละ 98.50 ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้ทุกคนต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับ อัตราการออกกลางคันระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับร้อยละ 0.51, 1.45 และ 1.38 ตามลำดับ รวมทั้งสิทธิทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งได้แก่ ผู้พิการ

ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ยังมีสัดส่วนที่น้อย รูปแบบการจัดการศึกษาและหน่วยงานที่จัดยังไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนถึงรูปแบบการศึกษายังไม่หลากหลายและไม่ตอบสนองผู้เรียนเท่าที่ควร สถานศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในระบบอย่างเดียว บุคคลและสถาบันสังคมต่าง ๆ ยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 3-6) ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ได้รับการยืนยันจากสถิติการสำรวจ และการวิจัย พบว่า เด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในชนบทและในเมืองได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าและมักจะมีคุณภาพต่ำกว่าเด็กจากครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่า ปัญหาความยากจน การอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร และปัญหาสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ทำให้เด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ มักจะออกกลางคัน หรือจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางส่วนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงกว่านั้น

จากแนวคิดและสภาพการจัดการศึกษาในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ยังมีปัญหาและความแตกต่างในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงการบริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ที่สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. โอกาสทางการศึกษา

5.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยรวบรวมและสรุปไว้ดังนี้

5.1.1 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

5.1.2 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จัดตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์ของกองทุน

เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษารวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้กองทุน และมีการบริหารงานที่เป็นอิสระ

ภารกิจ

1. สร้างเสริมองค์ความรู้และบริการจัดการเชิงระบบเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
2. ลงทุนโดยใช้ความรู้ นำ เพื่อช่วยเหลือและสร้างคุณค่าเพิ่มแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. ระดมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วน
4. เสนอแนะมาตรการเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

5.2 ความหมายของโอกาสทางการศึกษา

โอกาสทางการศึกษา หมายถึง การให้โอกาส ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกกลุ่มได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิและเป็นธรรม โดยจะแบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) เด็กปกติ 2) เด็กด้อยโอกาส เด็กชายขอบ/ต่างด้าว 3) เด็กพิการ 4) เด็กที่มีความสามารถพิเศษ 5) เด็กในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561 : ง) ได้กล่าวเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาไว้ว่า ในโอกาสทางการศึกษา รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับ การศึกษาสูงขึ้น แต่ยังเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาดำรง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาส ๖ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579 ทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (2533) ได้ให้คำหมายของคำว่าเด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาสังคมเช่นเด็กพิการเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัดเด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานตามพ่อแม่ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ครอบคลุมทั้งเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมภาษาวัฒนธรรมและโอกาสในการได้รับการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2534) ได้ให้ความหมายว่าเด็กด้อยโอกาสหมายถึงเด็กที่ประสบปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2541) ได้ให้ความหมายว่าเด็กด้อยโอกาสจะครอบคลุมถึงเด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำให้เด็กด้อยโอกาสมีลักษณะที่เป็นเด่นชัด 4 ประการได้แก่ 1 อยู่ในสถานที่ที่เป็นปัญหาทางด้านร่างกายจิตใจและสภาพในสังคม 2ดำรงชีวิตอย่างยากลำบากหล่อหลอมหรือเสี่ยงต่ออันตรายจากสังคมรอบตัว 3 ขาดการดูแลเอาใจใส่สงเคราะห์ช่วยเหลือเท่าที่ควรจากครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปโอกาสทางการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกกลุ่มได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิและเป็นธรรม

6. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า

6.1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านสว่า

โรงเรียนบ้านสว่าตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เปิดทำการสอน ตั้งแต่ พ.ศ.2479 จัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เขตบริการ ระดับอนุบาลและประถมศึกษา มีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้านและ 6 หย่อมบ้าน เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้านในพื้นที่ 2 ตำบล ปัจจุบันมีนักเรียน 296 คน มีบุคลากรสายบริหารจำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน พื้นที่ตั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน และตั้งอยู่บนไหล่เขา ล้อมรอบไปด้วยภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติลำน้ำห้วยหลายสายของต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน อยู่ในพื้นที่ชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปรัชญาของโรงเรียน

การศึกษา คือ ชีวิต

อัตลักษณ์ของโรงเรียน

พัฒนาการเรียนรู้ สู่การมีงานทำ

เอกลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านสว่า โรงเรียนแห่งโอกาส

ผลการวิเคราะห์องค์กรโรงเรียนบ้านสว่า ด้วยกระบวนการ SWOT Analysis

จุดแข็ง

- 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดแบบก้าวหน้า
- 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นนักศึกษาครูจากโครงการครูทายาทตั้งใจย้ายมาปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนบ้านสว่าเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง
- 3) ครูหลายคนเป็นนักศึกษาจากโครงการพิเศษหลายโครงการ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ครูเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง
- 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความมุ่งมั่นร่วมอยากให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาสำหรับชุมชน
- 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษาปรารถนาที่จะมีความทรงจำที่ดีร่วมกันก่อนโยกย้ายจากโรงเรียนบ้านสว่า ตามวิถีราชการ
- 6) ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยากมีความภาคภูมิใจร่วมกันว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาร่วมกันมุ่งหวังจัดการศึกษาที่มีความหมายกับนักเรียนในบริบทพื้นที่ของโรงเรียนบ้านสว่า กล่าวคือ มุ่งให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นคนดี และใช้ปัญญาในการจัดการกับปัญหา มุ่งหวังให้โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมให้เป็นสังคมที่ดี มุ่งหวังให้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ มุ่งหวังว่าหากผลการดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จจะใช้ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นนำไปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อไป

จุดอ่อน

- 1) ทรัพยากรในการบริหารงานไม่เพียงพอ
- 2) ขาดแคลนอัตรากำลังที่ปฏิบัติงาน ณ ห้องเรียนสาขา
- 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่บรรจุใหม่ ต้องอาศัยระยะเวลาในการทำงาน จึงจะเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีทักษะ
- 4) ขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน เช่น จนท.การเงิน จนท.พัสดุ

โอกาส

- 1) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ท้าทายการพัฒนา เช่น
 - 1.1) เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มได้รับความนิยม
 - 1.2) เป็นพื้นที่ป่าและภูเขาอันเป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำน่าน
 - 1.3) โรงเรียนอยู่ในความสนใจของ Social media
 - 1.4) เป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กพด.)
 - 1.5) เครือข่ายภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 1.6) โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนหลากหลายวัฒนธรรมสามารถสร้างความร่วมมือได้หลากหลายมิติ

อุปสรรค

- 1) โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมมีความยากลำบาก ระบบสาธารณูปโภคยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น
 - 1.1) การใช้น้ำจากระบบประปาภูเขา ประสบปัญหาน้ำไม่สะอาดขุ่นข้นปะปนด้วยตะกอนดินโคลน ในช่วงฤดูแล้งประสบปัญหาน้ำขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และในช่วงฤดูฝนประสบปัญหาท่อน้ำแตก ท่อน้ำตัน ต้องแก้ปัญหาโดยใช้กำลังครูในการเดินทางไปซ่อมแซมครั้งละ 5 – 7 คนซึ่งจะใช้เวลาครั้งละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง ส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการจัดอัตรากำลังครูในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่หลัก
 - 1.2) กระแสไฟฟ้าดับบ่อย ระบบสัญญาณโทรศัพท์ล่มบ่อย ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยเทคโนโลยี เป็นไปด้วยความยากลำบาก
- 2) ประชาชนในพื้นที่มีฐานะยากจนและส่วนมากเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

วิสัยทัศน์

“โรงเรียนบ้านสัว มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้มีโอกาสสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพสู่สังคมโลก”

พันธกิจ

1. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น
2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. โรงเรียนจัด ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างโอกาสให้ประชาชนวัยเรียนทุกคนทั้งเด็กปกติ พิการ ด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

4. โรงเรียนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบท

5. โรงเรียนจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านทักษะอาชีพ

เป้าประสงค์

1. นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีคุณธรรม และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง
4. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะสูงในการปฏิบัติหน้าที่
5. นักเรียนมีทักษะทางด้านอาชีพและสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพที่สุจริต

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และเตรียมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาตามแนวทางกระจายอำนาจทางการศึกษาหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

6. พัฒนาการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตามโครงการโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก

เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ

โรงเรียนบ้านสัว ได้กำหนดจุดเน้น เป้าหมายความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จ จำแนกตามกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และเตรียมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา หลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและในโครงการโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก

หมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียน

เขตบริการระดับประถมศึกษา มีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้านและ 6 หย่อมบ้าน ได้แก่

1. บ้านสัวเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลดงพญา
 - 1.1 หย่อมบ้านนาหลุม
2. บ้านน้ำแคะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงพญา
3. บ้านขุนน้ำจอน หมู่ที่ 5 ตำบลดงพญา
 - 3.1 หย่อมบ้านปางกบ
 - 3.2 หย่อมบ้านปากำ
 - 3.3 หย่อมบ้านห้วยลัวะ
4. บ้านห้วยหมี่ หมู่ที่ 6 ตำบลดงพญา
 - 4.1 หย่อมบ้านป่าแหม
 - 4.2 หย่อมบ้านห้วยเมียง
5. บ้านสัวใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา

เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหมู่บ้านในเขตบริการ 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้าน ในพื้นที่ 2 ตำบล ได้แก่

1. บ้านสะปัน หมู่ที่ 1 ตำบลดงพญา
 - 1.1 หย่อมบ้านเด่น
 - 1.2 หย่อมบ้านนาโป่ง
 - 1.3 หย่อมบ้านนาปู
 - 1.4 หย่อมบ้านห้วยข่า
 - 1.5 หย่อมบ้านฐาน
 - 1.6 หย่อมบ้านปาก่อ
2. บ้านห้วยโตน หมู่ที่ 2 ตำบลดงพญา
 - 2.1 หย่อมบ้านเด่นตอก
3. บ้านสัวเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลดงพญา
 - 3.1 หย่อมบ้านนาหลุม

4. บ้านน้ำแคะ หมู่ที่ 4 ตำบลงพงา
5. บ้านขุนน้ำจอน หมู่ที่ 5 ตำบลงพงา
 - 5.1 ห่อมบ้านปางกบ
 - 5.2 ห่อมบ้านปากำ
 - 5.3 ห่อมบ้านห้วยลัวะ
6. บ้านห้วยหมี หมู่ที่ 6 ตำบลงพงา
 - 6.1 ห่อมบ้านป่าแหม
 - 6.2 ห่อมบ้านห้วยเมียง
7. บ้านสว่าใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลงพงา
8. บ้านห้วยเวร หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือเหนือ
9. บ้านสะไล หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อเกลือเหนือ
10. บ้านห้วยขวาก หมู่ที่ 11 ตำบลบ่อเกลือเหนือ

การคมนาคม

การเดินทางจากจังหวัดน่านถึงโรงเรียนบ้านสว่าสามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง ได้แก่

1. ถนนสายน่าน – อำเภอสันติสุข – อำเภอบ่อเกลือ ผ่านถนนหมายเลข 1169 และ 1081 ระยะทาง 96 กิโลเมตร
2. ถนนสายน่าน – อำเภอปัว – อำเภอบ่อเกลือ ผ่านถนนหมายเลข 101 และ 1256 ระยะทาง 116 กิโลเมตร

สภาพเส้นทางคมนาคม ถนนสายหลักที่ใช้ในการคมนาคมภายในอำเภอและระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยาง แต่สภาพเส้นทางมีความคับแคบ คดเคี้ยว เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดเลาะไปตามหุบเขา ในช่วงฤดูฝนมักจะประสบปัญหาถนนตัดขาดเนื่องจากภัยพิบัติดินโคลนถล่ม อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี เส้นทางคมนาคมระหว่างห่อมบ้านต่าง ๆ ยังมีสภาพเป็นเส้นทางลูกรัง บางช่วงต้องเดินทางโดยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือ จักรยานยนต์วิบาก เท่านั้น

ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอบ่อเกลือประมาณ 10 กิโลเมตร และระยะทางจากโรงเรียนถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ประมาณ 56 กิโลเมตร

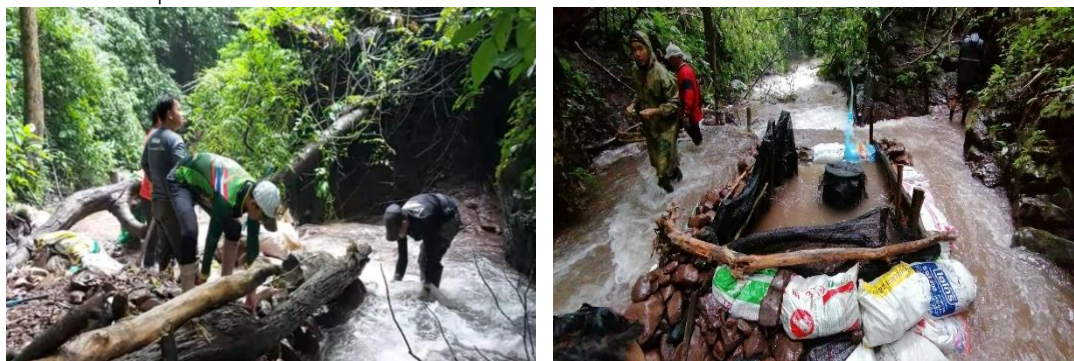


ภาพที่ 3 การเดินทางระหว่างห่อมบ้านปากำและห่อมบ้านขุนน้ำจอน ในช่วงฤดูฝน
ที่มา : โรงเรียนบ้านสว่า 2563

สาธารณูปโภค

ระบบไฟฟ้าที่ใช้ในโรงเรียน ใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มักจะประสบปัญหาไฟดับในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเสาไฟฟ้าล้ม จากปัญหาดินโคลนถล่ม

น้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค ใช้ระบบประปาภูเขาจากลำห้วย 2 แห่งมีระยะทางระหว่างลำห้วยต้นน้ำและโรงเรียนบ้านสัวประมาณ 5 กิโลเมตร คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพ กล่าวคือ ในช่วงฤดูฝน น้ำจะขุ่นข้นเป็นสีน้ำตาล ระบบประปาภูเขาดังกล่าวใช้ได้ไม่สม่ำเสมอทั้งปี กล่าวคือ ในช่วงฤดูฝน มักจะประสบปัญหาดินโคลนถล่มทำให้ท่อประปาหักขาด และประสบปัญหาดินโคลนอุดตันในระบบท่อประปา ส่วนในฤดูแล้งจะประสบปัญหาน้ำแล้งไม่พอใช้ การดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยแรงงานจากครูและบุคลากรทางการศึกษา เดินทางเข้าไปซ่อมแซมอยู่เป็นประจำ โดยเฉลี่ยในช่วงฤดูฝนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และในฤดูแล้ง เดือนละ 1 ครั้ง การเดินทางดังกล่าวต้องใช้เวลาในการเดินทางไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นเส้นทางทุรกันดาร ไม่สามารถเดินทางโดยยานพาหนะใด ๆ



ภาพที่ 4 การเดินทางของคณะครูเพื่อซ่อมแซมระบบประปาภูเขา

ที่มา : โรงเรียนบ้านสัว 2563

ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

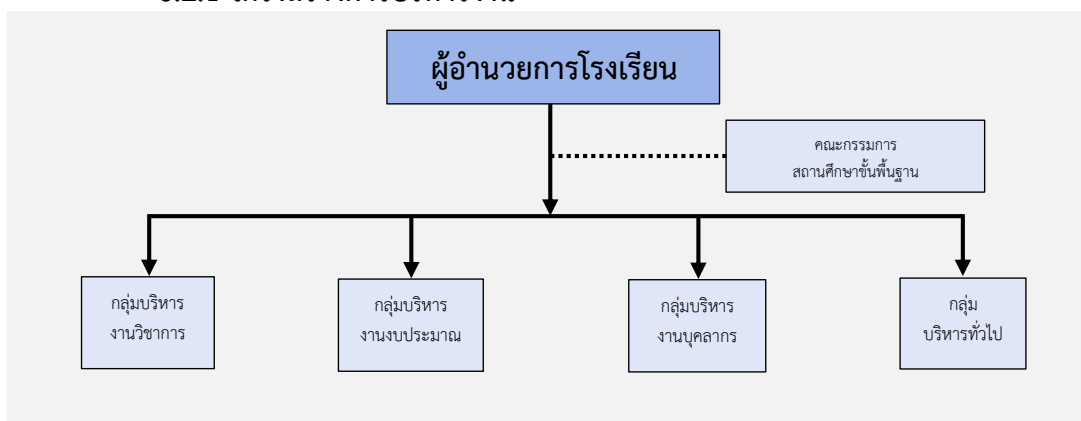
ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าลัวะ ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าพื้นเมือง แต่ละชนเผ่ามีศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ชนเผ่าลัวะส่วนมากยังนับถือผีบรรพบุรุษ ส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ชนเผ่าม้งนับถือผีบรรพบุรุษ ส่วนชนเผ่าพื้นเมืองนับถือศาสนาพุทธ ชนเผ่าลัวะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและวิถีชีวิตการประกอบอาชีพการทำไร่ข้าว เช่น โทฮ้อแซ (พิธีการเตรียมไร่) แซดแซ (พิธีการปลูกข้าวไร่) ชิซาลี (พิธีการปลูกข้าวโพด) แองปองซาลี (พิธีกินข้าวโพด) ปองจะแมะ (พิธีกินข้าวใหม่) ปองดองแดง (พิธีกินดอกแดง) เป็นต้น ส่วนชนเผ่าม้งมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและวิถีชีวิตการประกอบอาชีพการทำไร่ข้าวที่แตกต่างจากชนเผ่าลัวะ เช่น ประเพณีน่อเป็โจวฮ์ (ปีใหม่ม้ง) ป่อค่านะ (การโยนลูกช่วงในประเพณีปีใหม่) ประเพณีการกินข้าวใหม่ เป็นต้น ส่วนชนเผ่าพื้นเมืองมีประเพณีและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชาวล้านนาในพื้นที่ภาคเหนือโดยทั่วไป เช่น ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ประเพณีเลี้ยงผีเมืองเดือนห้า ประเพณีเข้าพรรษาออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (ถวายทานสลากภัต) ประเพณีส่งเคราะห์สืบชะตา ประเพณีสู่ขวัญ (เรียกขวัญ) เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ที่นอกสถานที่ ได้แก่ วัดพระธาตุดวงคุ้ม (วัดสัว) หน่วยจัดการต้นน้ำว่าอุทยานแห่งชาติขุนน่าน น่านริเวอร์วิวรีสอร์ท แม่น้ำว่า น้ำตกสะปัน น้ำตกห้วยมอญ โครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านสัวเหนือ เป็นต้น

6.2 โครงสร้างและขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนบ้านสัว

6.2.1 โครงสร้างการบริหารงาน



ภาพที่ 5 แผนภูมิการบริหารโรงเรียนบ้านสัว

ที่มา : โรงเรียนบ้านสัว 2563

6.2.2 ขอบข่ายการบริหารงาน

โรงเรียนบ้านสัวได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออื่น พ.ศ.2547 และ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 โดยแบ่งกลุ่มงาน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มบริหารทั่วไป กลุ่มบริหารโครงการกพด. และกลุ่มบริหารงานห้องเรียนสาขา ดังต่อไปนี้

กลุ่มบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่าง คือ

- 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 9) การนิเทศการศึกษา
- 10) การแนะแนว

- 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

- 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษ

กลุ่มบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่าง คือ

1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

- 3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- 4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
- 7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใชผลผลิตจากงบประมาณ
- 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
- 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

11) การวางแผนพัสดุ

12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

- 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- 14) การจัดหาพัสดุ
- 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 17) การเบิกเงินจากคลัง
- 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 19) การนำเงินส่งคลัง
- 20) การจัดทำบัญชีการเงิน
- 21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

กลุ่มบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่าง คือ

- 1) การวางแผนอัตรากำลัง
- 2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 6) การลาทุกประเภท
- 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 12) การออกจากราชการ
- 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 14) การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- 15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษา

- 19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

กลุ่มบริหารทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่าง คือ

- 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 8) การดำเนินงานธุรการ
- 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 11) การรับนักเรียน
- 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

- 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 15) การทัศนศึกษา
- 16) งานกิจการนักเรียน
- 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 20) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 21) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

6.3 ข้อมูลผลการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

จุดเด่น

จุดเด่นของโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่าง ดังนี้

1. นักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/โครงการ กิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีน้ำหนักร ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขและมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงตามวัย ส่งผล ให้ผู้เรียนมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
2. สถานศึกษาจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และ สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาที่ นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และจัดให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับการจัด การศึกษาปฐมวัย
3. ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทการสอนเต็มเวลาและ เต็มความสามารถ จัดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาสติปัญญา ครูใช้สื่อเทคโนโลยีอย่าง หลากหลาย มีการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็กตามสภาพที่แท้จริง
4. จากการจัดโครงการ/กิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นรวมทั้งสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษา คือ โรงเรียนแห่งโอกาส ส่งผลให้สถานศึกษาบริหารจัดการ สถานศึกษาเป็นที่พึงพอใจของชุมชน และได้รับความไว้วางใจในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนที่สถานศึกษา

จุดควรพัฒนา :

จุดควรพัฒนาที่สามารถพัฒนาต่อยอด ดังนี้

1. ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพกาย เช่น เด็กที่มีน้ำหนักสูงกว่าเกณฑ์และต่ำกว่าเกณฑ์ ให้อยู่ในเกณฑ์ที่พอเหมาะโดยขอความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลศูนย์ ตำบล ครูประจำชั้น และผู้ปกครองและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกายมีน้ำหนักส่วนสูงตามวัยอย่างต่อเนื่อง

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติให้มากที่สุด ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การเป็นคนดี เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อ เป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกอย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนาในอนาคต

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ชัดเจนขึ้น
2. การส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำวิจัยในชั้น เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ
3. การพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนในด้านงานอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของนักเรียน ในอนาคต
4. การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สวดี อุปปินใจ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือในปัจจุบันของโรงเรียนที่ 1 อยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับการร่วมมือหรือการไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การจัดฉาก และขั้นที่ 2 การดูแลรักษา ส่วนโรงเรียนที่ 2 อยู่ใน ระดับที่ 2 คือ ระดับการมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี หรือการมีส่วนร่วมบางส่วน ตั้งแต่ ขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 การรับรู้ข่าวสารสนเทศ การปรึกษาหารือและการทำให้พอใจ (2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1) สร้างสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่ายการระดมทุนและทรัพยากรในเพื่อพัฒนาการศึกษา 3) พัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) ควรมีการนำร่องการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการระดมทุนและทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา 3) รัฐควรส่งเสริมการใช้องค์ความรู้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทยประกอบด้วย 1) ด้านนักเรียน : ครอบครัวมีฐานะยากจนและไม่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษา ภาษาเป็นอุปสรรคในการเรียน และเด็กพักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน 2) ด้านโรงเรียน : หลักสูตรไม่เหมาะสมโรงเรียน ตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจากที่พักของนักเรียนครูขาดความเข้าใจในตัวนักเรียน 2) ความต้องการที่สำคัญของนักเรียนและผู้ปกครองได้แก่ในแต่ละชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้และมีการบูรณาการเพื่อสะดวกในการเรียน หลักสูตรมีความยืดหยุ่นสอนเฉพาะวิชาที่จะเป็นและใช้ประโยชน์ได้

ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาวิชาควรเน้นวิชาชีพเป็นสำคัญ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนที่ สร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนที่ ออกจากถิ่น และกลุ่มที่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือผู้สนใจ อย่างต่อเนื่อง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปเกาะเกี่ยวกับโรงเรียนปกติแต่ใช้เวลานอกราชการเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีระบบ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับงานบุคลากร งานวิชาการ และงานบริหารทั่วไป กระบวนการ เกี่ยวข้องกับ กระบวนการบริหารงานวิชาการ และบริหารงานทั่วไปโดยใช้แรงจูงใจในการขับเคลื่อน ผลผลิตเกี่ยวข้องกับโอกาสทางการเรียนของนักเรียนที่สามารถเรียนจบการศึกษาภาคบังคับและ ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้และบริบทเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาทางเลือกบนพื้นที่สูง การพัฒนาทรัพยากรบุคคลการใช้ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นคู่กับครูปกติ 4) รูปแบบการจัดการศึกษา ทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทยที่ พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเป็นไปได้และมีความคุ้มค่าในระดับมากโดยมีความเหมาะสมและ ความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม สำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาสภาพ ปัญหาการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบ ภาคเหนืออยู่ในระดับน้อย มีปัจจัยที่เป็นปัญหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียนจัดทำเว็บ เพื่อจัดสารสนเทศให้กับเด็กชนเผ่าและชุมชน โรงเรียนนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปปรับปรุงพัฒนาการจัด การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาประเมินติดตามผลการศึกษาโรงเรียน ร่วมมือกับชุมชนจัด การศึกษาอย่างมีคุณภาพครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาให้ สอดคล้องกับเด็กชนเผ่าโรงเรียนนำ นโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชน เผ่า ส่วนแนวทางการจัดการศึกษานั้นโรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์แก่เด็กชนเผ่าในชุมชน การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุน งบประมาณให้เพียงพอเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสำหรับเด็กชนเผ่าให้มีโอกาสทางการศึกษา ทดเทียมกับนักเรียนที่อยู่ในชุมชนเมือง

ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารบทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูง และถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มีแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ คือ เป็น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยไม่ทิ้ง ถิ่นฐานที่อยู่พึ่งตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาโดยการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ สร้างโอกาสการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์สามารถนำไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยมีปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพของพื้นที่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายพัฒนาการศึกษาและปัจจัยด้านกระบวนการของสถานศึกษา

ซึ่งดำเนินการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนาที่ประกอบด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศช่วยเหลือ

จิรภัทร มหาวงค์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 2) สร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 3) ประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ ในการนำรูปแบบที่ได้ไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการและ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย 2) รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 1 ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และ 1 ปัจจัยความสำเร็จ คือ การสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

มานิตย์ แก้วกันธะ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกันสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกันสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และการบริหารด้านบริหารทั่วไป 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละด้านมี ดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารงานทั่วไป ปัญหาด้านบริหารงานวิชาการ งบประมาณน้อย และขาดแคลนบุคลากร ครู ครอบคลุมทุกฝ่ายงาน เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ระบบสาธารณูปโภค ขัณฑ์พื้นฐานยังไม่พร้อม ควรระดมทุนเร่งพัฒนาโครงสร้างการบริหาร 2.2) ด้านการบริหารงานวิชาการ ปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา การอ่านออกเขียนได้ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ ขาดแคลนเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน ควรส่งเสริมสื่อเทคโนโลยีจัดสรรงบประมาณ และบุคลากร ครูให้เพียงพอ 2.3) ด้านการบริหารงานงบประมาณปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอในการบริหาร จัดการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรมีการวางแผนและบริหารจัดการ ให้เพียงพอ มีการระดมทุนจากองค์กรต่าง ๆ และ 2.4) ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาขาดแคลนบุคลากรครู ครูย้ายบ่อย ครูไม่ครบตามสาระ ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ภาระงานของครูมาก

ขาดขวัญและกำลังใจ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้การสอน การจัดการเรียน ควรมีการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการจัดหาตำแหน่งครูอัตราจ้างเพิ่ม

กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านประชากรวัยเรียน 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านแนวทางการจัดการศึกษา และ 5) ด้านผลผลิต โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด และเมื่อนำรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ไปทดลองใช้ พบว่า ทั้งด้านโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา และด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีผลการพัฒนาดีขึ้นในทุกด้าน และทุกรายการในแต่ละด้านมีผลการพัฒนาดีขึ้นตลอดระยะเวลาที่ทดลองการใช้รูปแบบตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 ถึงปีการศึกษา 2558 ส่วนผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบฯ ไปใช้ ด้านกระบวนการนำรูปแบบฯ ไปใช้ และด้านผลที่ได้รับจากการนำรูปแบบฯ ไปใช้ พบว่า ผู้ใช้รูปแบบฯ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประธานกรรมการสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ปกครอง 2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี 2) ยกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) พัฒนาภาวะผู้นำของไตรภาคีเพื่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของไตรภาคี และ 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูง และผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

มนต์นภัส มโนการณ (2560) ได้วิจัยเรื่องการสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดารพบว่าปัญหาการจัดการศึกษามีความยากลำบาก ความซับซ้อนในการบริหารจัดการ จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาส คุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา 2) ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดารของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

ประกอบด้วย (1) บ้านพักนอน (2) ห้องเรียนเคลื่อนที่ (3) หนึ่งโรงเรียนสามระบบ (4) เทคโนโลยีทางไกล (5) ทวิภาษา และ (6) ส่งเสริมอาชีพและทักษะชีวิต 3) ข้อเสนอแนะนโยบายต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดารควรมียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีระบบการติดตามและประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบท พัฒนาผู้บริหารและครูให้เข้าใจ เข้าถึงการเรียนรู้ ข้ามวัฒนธรรม

ดิเรก มั่นเมือง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบ ภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก สรุปผลได้ ดังนี้ 1.1) สภาพการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนจัดการศึกษาให้เด็กทุกกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร และไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยไม่เลือกว่าเป็นต่างด้าว ชาวไทยภูเขา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์ เด็กยากไร้ และเด็กที่อาศัยอยู่ตามชายขอบของประเทศ 1.2) ปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนตามแนวชายแดนมีจำนวนไม่แน่นอน อัตรานักเรียนออกกลางคันสูง การขาดแคลนครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน การส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตไม่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง 1.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง ผู้บริหารและครูผู้สอนได้รับการยอมรับจากชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ด้านจุดอ่อนที่พบ คือ ครูผู้สอนมีการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายอยู่ตลอด นักเรียนที่เข้าเรียนมาจากหลากหลายชาติพันธุ์ทั้งที่มีหลักฐาน และไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส พบว่า ชุมชนในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ด้านอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนอาศัยอยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ผู้ปกครองเคลื่อนย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศบ่อยๆ 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 15 ตัวชี้วัด และ 24 มาตรการ 3) ผลการประเมินการใช้กลยุทธ์ที่เลือกมาทดลอง 3 กลยุทธ์ โดยประเมินผลการใช้กลยุทธ์ตามตัวชี้วัดของกลยุทธ์ พบว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะบนพื้นฐานความมั่นคงของชาติ ผู้เรียนอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์ ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผู้เรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์อยู่ในระดับมาก

สมชาย อังสุโชติเมธี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่สูงสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การพัฒนาครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่สูงด้านบุคลากร การขาดแคลนครูโรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อย ครูส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น จึงมีปัญหาการย้ายครูในระหว่างปีการศึกษา และทางเขตพื้นที่ไม่สามารถบรรจุครูได้ทันทั่วทั้งที่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนระบบสวัสดิการ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูมีน้อย เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่บนพื้นที่สูงและทุรกันดารมีความ ยากลำบากแต่ระบบสวัสดิการ การเลื่อนขั้นเงินเดือน วิทยฐานะใช้

ระบบเดียวกันทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ดูแลนักเรียนในหอพักไม่มีค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น

วันฤดี ปุยะติ (2562) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านคุณภาพผู้เรียน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และ 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา (Action) 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ มี 22 ขั้นตอน 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 15 ขั้นตอน 3) ด้านคุณภาพผู้เรียน มี 15 ขั้นตอน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี 11 ขั้นตอน และ 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ มี 18 ขั้นตอน โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การตรวจสอบประเมินผล และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา รวม 5 องค์ประกอบ มีขั้นตอนย่อยทั้งหมด 1 ขั้นตอน 3) ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและมีขั้นตอนเหมือนกับรูปแบบที่สร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

จกมล แก้วโก (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ผลการวิจัย พบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดารมีทั้งหมด 4 กลยุทธ์หลัก 16 กลยุทธ์ย่อย 62 มาตรการและ 48 ตัวชี้วัด กลยุทธ์หลักที่ 1) สร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ย่อย 12 มาตรการและ 7 ตัวชี้วัด กลยุทธ์หลัก 2) ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ย่อย 24 มาตรการและ 18 ตัวชี้วัด กลยุทธ์หลัก 3) ปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคลากร ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ย่อย 14 มาตรการและ 13 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์หลัก 4) เร่งพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารโดยใช้บริบทเชิงพื้นที่เป็นฐาน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ย่อย 12 มาตรการและ 10 ตัวชี้วัด โดยกลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินกลยุทธ์มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า สามารถสังเคราะห์สาระสำคัญเพื่อเป็นรากฐานในการออกแบบและดำเนินงานวิจัยได้ดังนี้

1. พื้นฐานแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบ ซึ่งหมายถึงแผนหรือโครงร่างที่จำลองจากทฤษฎีหรือแนวคิดต่างๆ โดยอธิบายด้วยภาษาเพื่อให้เข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริง องค์ประกอบของรูปแบบไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษา แต่ในที่นี้จะเน้น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับ โดยดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่ มีลักษณะสำคัญคือเป็นการวิจัยประยุกต์เชิงประจักษ์ มีขั้นตอนชัดเจนต่อเนื่อง มีการดำเนินงานแบบวัฏจักร และ

มักใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กระบวนการ R&D ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญคือการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ, การสร้างนวัตกรรม (รูปแบบ), การทดลองใช้, การวิเคราะห์ผลและสรุป, การเขียนรายงาน และการเผยแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดไว้ 4 ขั้นตอนหลัก

2. กรอบทฤษฎีการบริหารเพื่อการออกแบบรูปแบบ: การบริหารจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนพื้นที่สูง การวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีระบบการบริหาร เป็นกรอบหลัก ซึ่งมองว่าองค์กรประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) องค์กรประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบถึงกัน นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิดกระบวนการบริหารจัดการ (PDCA Cycle) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) เป็นกรอบการทำงานในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งช่วยให้การบริหารเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ ทฤษฎีระบบสังคม ทฤษฎีจูงใจ ทฤษฎี X/Y/Z ให้แนวคิดเชิงลึกในการทำความเข้าใจบริบทองค์กรและพฤติกรรมบุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพจริง

3. บริบทเฉพาะของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร: โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารมีลักษณะเฉพาะคืออยู่บนภูเขาสูง การคมนาคมยากลำบาก และขาดแคลนสาธารณูปโภค ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างชัดเจน รัฐบาลไทยมีนโยบายและโครงการหลายอย่างที่มุ่งแก้ปัญหา เช่น โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สพฐ. ซึ่งเน้นการสร้างโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่หลากหลาย (เช่น ห้องเรียนสาขา, หอพักนักเรียน), ยกระดับคุณภาพ, พัฒนาระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน, และสร้างองค์ความรู้ผ่าน R&D ปัญหาที่พบบ่อยในพื้นที่เหล่านี้ ได้แก่ เด็กตกหล่น/ออกกลางคันสูง ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ทุพโภชนาการ ขาดความรู้สิทธิเสรีภาพ การบริหารจัดการขาดความต่อเนื่อง ครุภัณฑ์ขาดสื่อ/เทคโนโลยี หลักสูตรไม่สอดคล้องบริบท และผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเลี้ยงชีพมากกว่าการศึกษา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการมีรูปแบบการบริหารที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบท

4. โอกาสทางการศึกษาและคุณภาพนักเรียน: โอกาสทางการศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนสามารถเข้าถึง (Access) ได้รับ (Receive) และคงอยู่ในระบบการศึกษา (Retention) เพื่อพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ยังรวมถึงคุณภาพของนักเรียน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการปฐมวัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งกฎหมายและนโยบายของไทยเน้นย้ำถึงสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมในการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการดูแลกลุ่มด้อยโอกาสเป็นพิเศษ

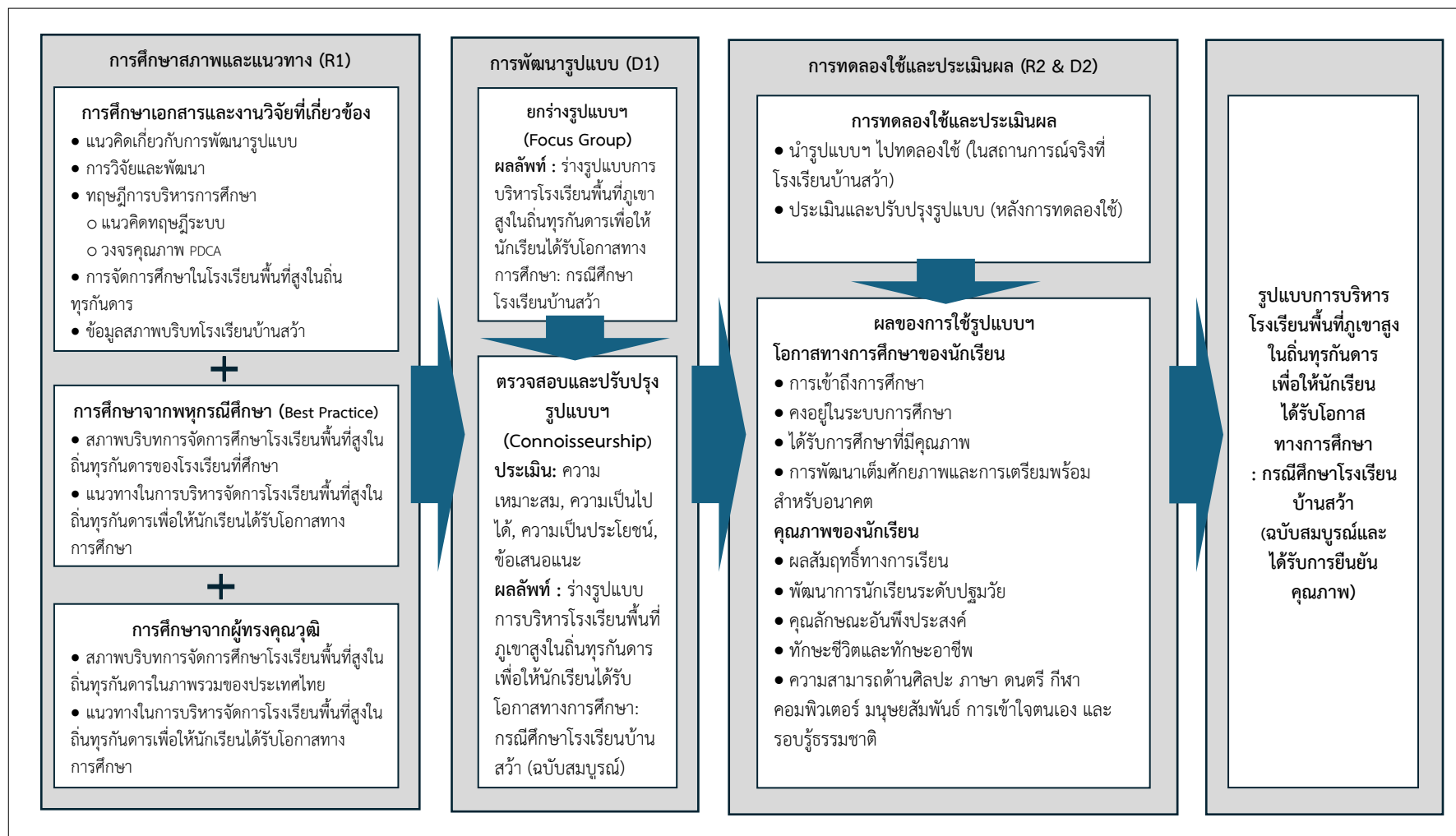
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและช่องว่างที่งานวิจัยนี้จะเติมเต็ม: งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่สูงในหลากหลายมิติ เช่น กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาส การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ การบริหารสถานศึกษาที่มี

นักเรียนหลายคนเล่า การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคี การสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง และกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ชายขอบ งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ เช่น ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมชุมชน การสนับสนุนงบประมาณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอุปสรรค ได้แก่สภาพภูมิศาสตร์ คุณภาพการศึกษาต่ำ ขาดครู งบประมาณไม่พอ การมีส่วนร่วมต่ำ แต่ช่องว่าง ที่งานวิจัยนี้จะเติมเต็มคือ แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะครอบคลุมหลายด้าน แต่ยังขาด รูปแบบการบริหารจัดการที่บูรณาการและครอบคลุมทุกมิติ ของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่เน้นการส่งเสริม "โอกาสทางการศึกษา" ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการนำองค์ความรู้จากสภาพปัญหา Best Practice และมุมมองผู้ทรงคุณวุฒิ มาสังเคราะห์เข้ากับทฤษฎีระบบและกระบวนการ PDCA เพื่อสร้างรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติในอนาคต

การสังเคราะห์วรรณกรรมนี้แสดงให้เห็นว่า "รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา" ควรได้รับการพัฒนาบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ลึกซึ้งในบริบทเฉพาะของพื้นที่สูง การประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบและการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น การเรียนรู้จากวิธีปฏิบัติที่ดี และการบูรณาการปัจจัยที่ส่งผลต่อ "โอกาสทางการศึกษา" ของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างแท้จริง กรอบแนวคิดในการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการนำองค์ความรู้เหล่านี้มาจัดระบบเพื่อใช้เป็นแผนที่นำทางในการพัฒนารูปแบบต่อไป

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า (Research : R1)

ขั้นตอนย่อยที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

ขั้นตอนย่อยที่ 1.2 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ขั้นตอนย่อยที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า (Development : D1)

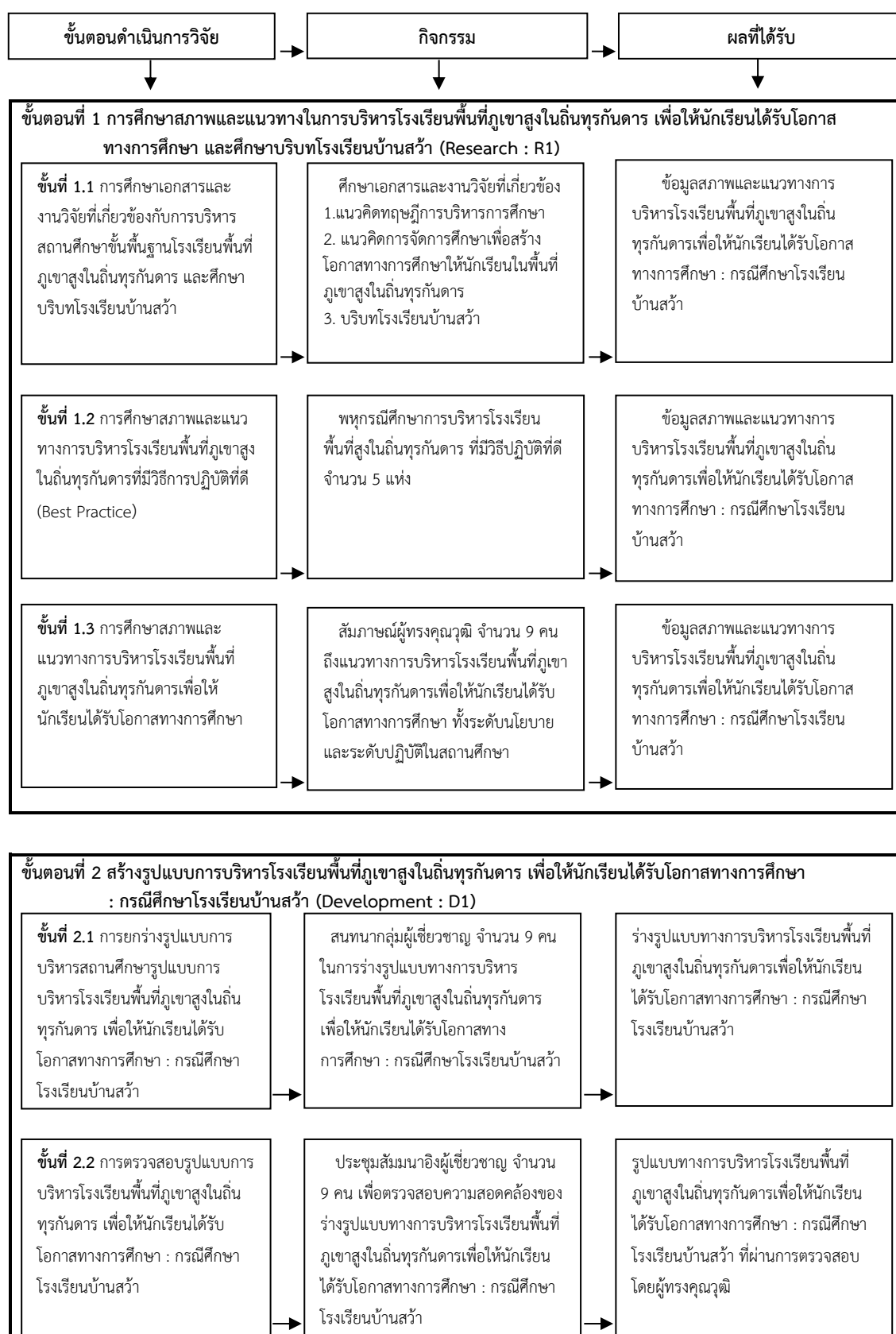
ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group)

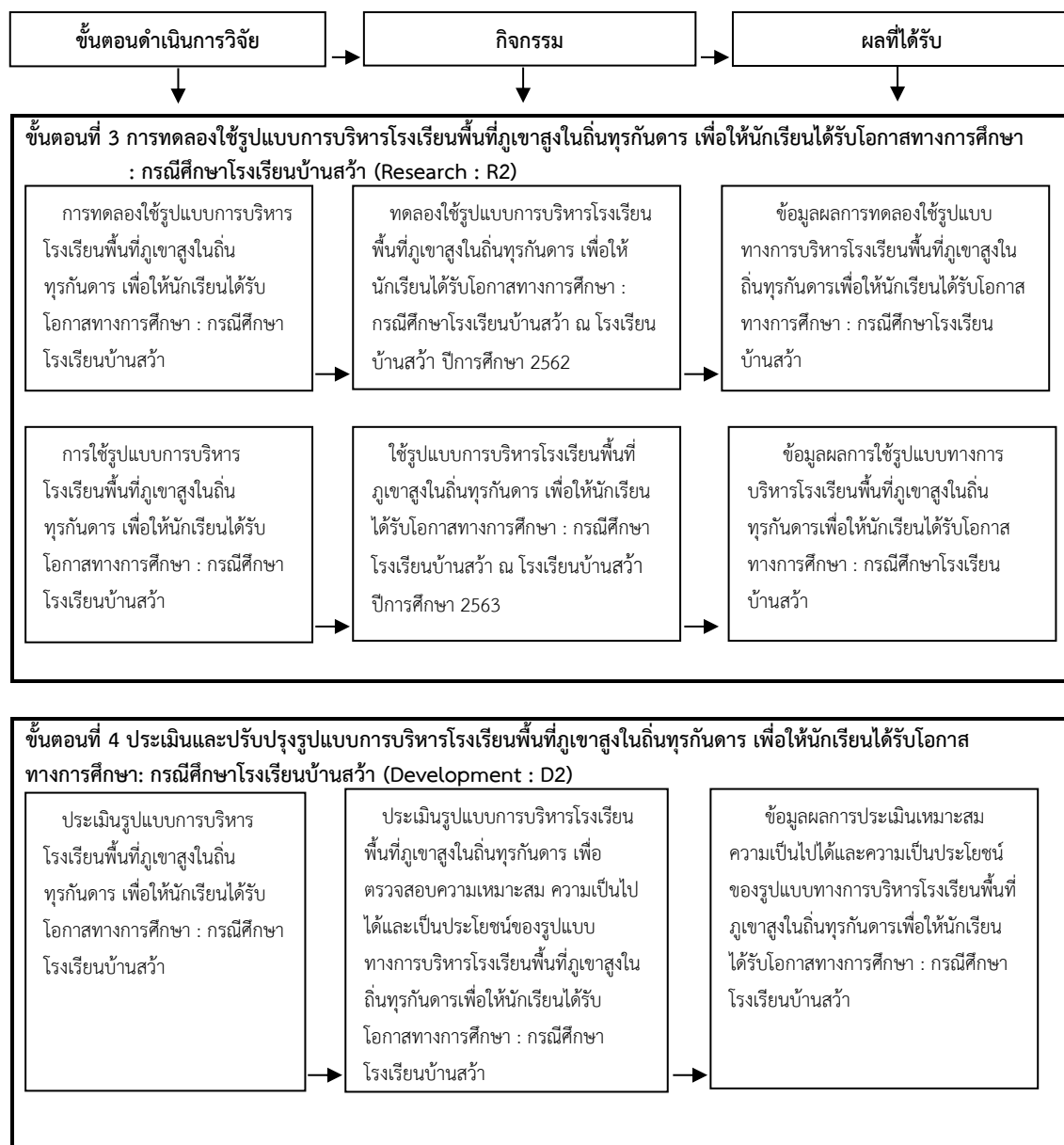
ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยการประชุมสัมมนาอิง ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า (Research : R2)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า (Development : D2)

โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 7





ภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง
ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านส่ว

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านสว้า แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.1 การดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และเอกสารข้อมูลโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

2) สรุปประเด็นองค์ประกอบในการจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และสภาพบริบทของโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1) ทฤษฎีระบบ

1.2) ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการ

1.3) แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา

1.4) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) สภาพบริบทของโรงเรียนบ้านสว้า เช่น ภูมิประเทศ พื้นที่เขตบริการและสภาพชุมชนโดยรวม ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

3) สภาพการบริหารงานในแต่ละด้าน ได้แก่

3.1) ด้านวิชาการ

3.2) ด้านบุคลากร

3.3) ด้านแผนงานและงบประมาณ

3.4) ด้านบริหารทั่วไป

1.1.4 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับบริบทโรงเรียนบ้านสว้า ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองประจำปี (Self-Assessment Report : SAR) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตเอกสาร

1.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลด้วยแบบสังเกตเอกสาร แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนย่อยที่ 1.2 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.2.1 การดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย
- 2) สร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยมีกระบวนการ ดังรายละเอียดในข้อ 1.2.6
- 3) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดในข้อ 1.2.7
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเป็นพหุกรณีศึกษา โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน โดยศึกษา สภาพ และแนวทางการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนและงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป ในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา

1.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

- 1) สภาพบริบทของโรงเรียนของโรงเรียนที่ศึกษา เช่น ข้อมูลพื้นฐาน เขตบริการที่ตั้งของโรงเรียน สภาพภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม เป็นต้น
- 2) ความคล้ายคลึง ความแตกต่างของบริบทระหว่างโรงเรียนที่ศึกษา
- 3) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในบริบทพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่ศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาตามโครงสร้างโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา
- 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นในหลายโรงเรียน (Core Success Factors)

1.2.4 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ศึกษาในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษา ดังนี้

- 1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย

แม่ฮ่องสอน ตาก น่าน ที่เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการระดับประเทศ หรือเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล

2) มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี

การเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 โรงเรียน จากกลุ่มโรงเรียนที่แตกต่างกัน 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโรงเรียนประกิตเวชศักดิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ่นน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนบ้านห้วยนกอก อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และ 2) กลุ่มโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1.2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สภาพ และแนวทางในการบริหารของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

1.2.6 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และแนวทางในการบริหารของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ครอบคลุมกับเนื้อหาสาระวัตถุประสงค์ และขอบเขตด้านตัวแปร เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์

3) ออกแบบแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และแนวทางในการบริหารของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และขอบเขตด้านตัวแปร

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบ ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาเชิงพินิจ (Face Validity) ประกอบด้วย

4.1) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ หั้วหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4.2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3) นางสาวกัญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

4.4) นางสาวจงกล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

4.5) นางสาวโสภิตา ปรารมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

5) นำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาเชิงพินิจ (Face Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ มาพิจารณาและดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ในด้านความเหมาะสมของประเด็นคำถาม ความชัดเจนของภาษา และลำดับการตั้งคำถาม ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจะเน้นการตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์สามารถครอบคลุมประเด็นตามขอบเขตด้านตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้จริง เพื่อให้ได้เครื่องมือที่พร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.2.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้บริหารสถานศึกษา นัดวัน เวลา สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ในระหว่างวันที่ 1 -27 กุมภาพันธ์ 2561 โดยการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ รวมทั้งมีการบันทึกเสียงและจดบันทึกตามหัวข้อแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1
- 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลมาถอดการบันทึกเสียง สรุปลวิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 1 กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

ชื่อ – นามสกุล ผู้บริหารสถานศึกษา	สถานศึกษา	วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
1. นายสยาม เรืองสุขใส	โรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561
2. นายสมศักดิ์ วุฒิสัตย์	โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก	วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561
3. ว่าที่รต.เกียรติศักดิ์ วงศ์รักไทย	โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคม อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน	วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2561
4. นางอำไพ มณีวรรณ	โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ่นน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่	วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561
5. นายประยัต อู่สารรัมย์	โรงเรียนบ้านห้วยนกกก อำเภอสองยาง จังหวัดตาก	วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561

1.2.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดการบันทึกเสียง สรุปลวิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนย่อยที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

1.3.1 การดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย
- 2) สร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยมีกระบวนการ ดังรายละเอียดตามข้อ 1.3.6
- 3) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดในข้อ 1.3.7
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ถึงสภาพบริบท แนวทาง หรือวิธีปฏิบัติในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่โรงเรียน

1.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

- 1) สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม เป็นต้น
- 2) แนวทางการบริหารเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอ โดยจำแนกตามโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ ในการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา

1.3.4 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

1.1) ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2) ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานสาขากลุ่มวิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- 2) ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

2.1) นายกฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิการบดีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2.2) นายสนธิ แยมเกษร อธิการเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่กำกับดูแลและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

3.1) นายสินอาจ ลำพูนพงศ์ อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

3.2) นายสมัย ณะศรี อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 คน ได้แก่

4.1) นายสุขสันต์ สอนนวล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

4.2) นายสรวิชัย เรือนแก้ว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

4.3) นางสาวจิราภรณ์ จะเอ็ง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุนน้ำน่าน อำเภอปัว จังหวัดน่าน

1.3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนและงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป และบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่กำหนดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.3.6 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางในการบริหารของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ครอบคลุมกับเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ และขอบเขตด้านตัวแปร เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์

3) ออกแบบแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ สภาพ และแนวทางในการบริหารของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และขอบเขตด้านตัวแปร

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบ ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาเชิงพินิจ (Face Validity) ประกอบด้วย

4.1) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ หัวน้ำภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนา การศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4.2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการ การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3) นางสาวกัญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญ การพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

4.4) นางสาวจงกล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการ พิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

4.5) นางสาวโสภิตา ปรารมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

5) นำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาเชิงพินิจ (Face Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ มาพิจารณาและดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ในด้านความเหมาะสมของ ประเด็นคำถาม ความชัดเจนของภาษา และลำดับการตั้งคำถาม ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจะเน้นการ ตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์สามารถครอบคลุมประเด็นตามขอบเขตด้านตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้ได้จริง เพื่อให้ได้เครื่องมือที่พร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
2) ผู้วิจัยติดต่อดำเนินการกับผู้ทรงคุณวุฒิ นัดวัน เวลา สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในระหว่างวันที่ 3-25 กุมภาพันธ์ 2561 โดยการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์ รวมทั้งมีการบันทึกเสียงและจดบันทึกตามหัวข้อแบบสัมภาษณ์ ดัง รายละเอียดตามตารางที่ 2

4) ผู้วิจัยนำข้อมูลมาถอดการบันทึกเสียง สรุปวิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการ สัมภาษณ์

ตารางที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์
1. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561
2. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561
3. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561
4. นายสนธิ แยมเกษร	วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2561
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561
6. นายสมัย ธนะศรี	วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2561
7. นายสุชสันต์ สอนนวล	วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561

1.3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดการบันทึกเสียง สรุปลวิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

2.1.1 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการยกร่างและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผ่านการประชุมออนไลน์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน

ผู้เชี่ยวชาญเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งมาจากแหล่งข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1.2 และขั้นตอนที่ 1.3 เนื่องจากต้องการความลึกซึ้ง และความต่อเนื่องของประเด็นข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการยกร่างรูปแบบ

2.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีองค์ประกอบเชิงระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และศักยภาพของนักเรียน ที่ยกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยข้อมูลที่นำมาใช้ยกร่างรูปแบบ คือ แนวทางที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1

2.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

องค์ประกอบเชิงระบบของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ

2.1.4 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาประกอบการยกร่างรูปแบบ คือข้อมูลสภาพและแนวทางที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมยกร่างจำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1.1) ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2) ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานสาขากลุ่มวิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1.3) ผศ.ดร.นิคม นาคอ้าย อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) ผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 3 ปี จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

2.1) นายกฤษณพงศ์ กิรติกร ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2.2) นายสมัย ธนะศรี อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษานาน เขต 2

2.3) นายสมเด็จ อดุแดง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษานาน เขต 1

3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

3.1) นางกัญญา สมบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2) นางวรรณณ แสงศิริโรจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยพอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

3.3) นายสมศักดิ์ วุฒิสัตย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2.1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการยกร่างรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า คือ วาระการประชุม ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการนำการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้การระดมสมองเป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ

2.1.6 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของวาระการประชุม ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่จำเป็นต้องมีการระดมสมองและสังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การยกร่างรูปแบบ

2) ยกร่างวาระการประชุม ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างวาระการประชุม โดยกำหนดหัวข้อหลักและประเด็นย่อย สำหรับการสนทนากลุ่มที่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ สภาพปัญหาและแนวทางของโรงเรียนบ้านสัว้า แนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากโรงเรียนพื้นที่สูง 5 แห่ง สภาพ แนวทาง และข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3) ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้น ผู้วิจัยนำร่างวาระการประชุมพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหาและลำดับขั้นตอนการสนทนา โดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบว่าวาระมีความครอบคลุม ชัดเจน ประเด็นและลำดับการสนทนา มีความเหมาะสม กับการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

3.1) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ ห้วหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3) นางสาวกัญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

3.4) นางสาวจงกล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

3.5) นางสาวโสภิตา ปารมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

4) ปรับปรุงวาระการประชุม ปรับปรุงแก้ไขวาระการประชุมให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ส่งหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group) ผ่านระบบออนไลน์

2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ในวันที่ 21 เมษายน 2561 เวลา 09.00–12.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ด้วยระบบโปรแกรม Zoom Meeting โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 2.1) ผู้ดำเนินรายการแนะนำสมาชิกในที่ประชุม
- 2.2) ผู้ดำเนินรายการแนะนำวัตถุประสงค์ของการประชุม
- 2.3) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ สรุปสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสภาพปัญหา และแนวทางของโรงเรียนบ้านสว้า สรุปแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากโรงเรียนพื้นที่สูง 5 แห่ง และสรุปสภาพ และแนวทางและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.4) ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันเสนอร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
- 2.5) ผู้ร่วมประชุมร่วมกันสรุปความคิดเห็น

2.1.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

2.2.1 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า จากขั้นตอนที่ 2.1 มาตรวจสอบโดยใช้กระบวนการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผ่านการประชุมออนไลน์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมการ ผู้วิจัยจะจัดส่งร่างรูปแบบฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการยกเว้นจากขั้นตอนที่ 2.1 พร้อมด้วยแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ (เครื่องมือตามข้อ 2.2.5) ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านพิจารณาล่วงหน้าก่อนวันประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ
- 2) การดำเนินการประชุม ในวันและเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปที่มาองค์ประกอบ และรายละเอียดของร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จากนั้นจะเชิญผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านร่วมกันพิจารณา ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประเมินคุณภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแบบประเมิน โดยเน้นการอภิปรายเชิงวิเคราะห์และเชิงวิพากษ์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
- 3) การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลจากการประชุม ทั้งจากแบบประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกรอก และจากการจดบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้จากการอภิปรายและข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 2.2.7 และ 2.2.8)

2.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาสำหรับการตรวจสอบในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ซึ่งได้รับการยกย่องจากขั้นตอนย่อยที่ 2.1 โดยจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) องค์ประกอบเชิงระบบของรูปแบบ ครอบคลุมด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ
- 2) ความสอดคล้องของรูปแบบ และความถูกต้องตามหลักวิชาการและทฤษฎีการบริหาร
- 3) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ ในส่วนต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นสมควร

2.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการตรวจสอบตามองค์ประกอบเชิงระบบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามที่ยกย่องขึ้นตามขั้นตอนย่อยที่ 2.1 ว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสอดคล้องหรือไม่ อีกทั้งควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนใด

2.2.4 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดยเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

1.1) ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

1.2) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ ห้วนหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- 2) ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

2.1) นายอำนาจ วิทยานวัติ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2) นายอโณทัย ไทวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่กำกับดูแลและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน ได้แก่

3.1) นายอนุกุล ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

3.2) นายประสิทธิ์ ไชยวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 คน ได้แก่

4.1) นายศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

4.2) นายสรวิชัย เรือนแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

4.3) นายสงวนศักดิ์ ปัญใจแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งแยงใน อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

2.2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบร่างรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า คือ แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ (Model Evaluation Form) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและมีส่วนของคำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2.6 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบร่างรูปแบบ

1) ศึกษาแนวคิดและหลักการ ศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของรูปแบบ (Model Evaluation) อาทิ ความสอดคล้องของรูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นและเกณฑ์การตรวจสอบ

2) ยกร่างเครื่องมือ ยกร่างแบบตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ โดยครอบคลุมประเด็นหลักที่ต้องการตรวจสอบตามขอบเขตด้านตัวแปร (ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่าเนื้อหามีความสอดคล้องหรือไม่ และจัดเตรียมพื้นที่สำหรับข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ (ปลายเปิด)

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยจะนำแบบตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

3.1) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3) นางสาวภิญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

3.4) นางสาวจกมล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

3.5) นางสาวโสภิตา ปราบมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของรูปแบบ โดยให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง สอดคล้อง/เหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ/ไม่แน่ชัด

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง/ไม่เหมาะสม

4) การคำนวณและคัดเลือกรายการ ผู้วิจัยจะนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาคัดเลือกรายการประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 เพื่อให้ได้แบบประเมินที่มีความตรงเชิงเนื้อหา

5) การปรับปรุงแก้ไข (หลังความตรง) นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ (หากมี) และผลการคำนวณค่า IOC มาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และเหมาะสม ก่อนนำไปใช้ในการหาความเชื่อมั่น

6) ปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2.2.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารฯ และแนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารฯ ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการยกย่องจากขั้นตอนที่ 2.1 และแบบตรวจสอบ ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาล่วงหน้า

2) นัดหมายการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายวันและเวลาการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิผ่านระบบออนไลน์

3) ดำเนินการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

3.1) ในวันประชุม ผู้วิจัยดำเนินการนำเสนอสรุปที่มาและองค์ประกอบของร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3.2) ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการตรวจสอบและขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างรูปแบบ ในประเด็นความสอดคล้องโดยการเติมข้อมูลลงในแบบตรวจสอบ

3.3) ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างอิสระ

3.4) ผู้วิจัยจัดบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้จากการอภิปราย

4) เก็บรวบรวมแบบตรวจสอบ ผู้วิจัยรวบรวมแบบตรวจสอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิกรอกข้อมูลครบถ้วน

2.2.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคำถามปลายเปิดและการอภิปรายในที่ประชุม โดยการถอดความ จัดหมวดหมู่ และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) การสรุปผลการตรวจสอบ สรุปผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทดลองใช้ปีการศึกษา 2562 และใช้รูปแบบปีการศึกษา 2563 รายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D Cycle) โดยมีขั้นตอนย่อยดังนี้

3.1.1 การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบ (Preparation for Model Implementation)

1) การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ให้มีรายละเอียดกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน

2) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ผู้วิจัยจัดประชุมชี้แจงและอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ รวมถึงบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรม

3) การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนและชุมชน ผู้วิจัยประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการทดลองใช้รูปแบบ

4) การเตรียมเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ระบุในข้อ 3.5 และ 3.6 ให้พร้อมใช้งาน

3.1.2 การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ

1) การทดลองใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบตลอดปีการศึกษา 2562 โดยขับเคลื่อนกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบที่กำหนดไว้

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการทดลองใช้ ในระหว่างการดำเนินงาน ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับผลของการใช้รูปแบบ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ (ดูรายละเอียดในข้อ 3.7)

3) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ ผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินผลเบื้องต้น และรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นสำหรับใช้จริง

4) นำรูปแบบ ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปใช้ในปีการศึกษา 2563 และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 การดำเนินการใช้รูปแบบ

1) ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในการใช้รูปแบบ ในปีการศึกษา 2563 เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2563

2) การใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยดำเนินการใช้รูปแบบจริงเต็มรูปแบบตลอดปีการศึกษา 2563 โดยขับเคลื่อนกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบที่กำหนดไว้

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินงานตามรูปแบบ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับผลของการใช้รูปแบบ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ (ดูรายละเอียดในข้อ 3.7)

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่นำมาทดลองใช้ คือ รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่ผ่านการตรวจสอบร่างฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์จากขั้นตอนย่อยที่ 2.2 แล้ว

3.2.2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการทดลองใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2562 และใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2563 โดยมีกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบ

3.2.3 ผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ผลลัพธ์และผลผลิต ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ผลของการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะถูกศึกษาและรวบรวมข้อมูลตามมิติของ โอกาสทางการศึกษา และ คุณภาพของนักเรียน ดังนี้

3.3.1 ด้านโอกาสทางการศึกษา (Opportunity for Education)

1) การเข้าถึงการศึกษา (Access to Education) เช่น จำนวนนักเรียนที่ได้รับการลงทะเบียนเข้าเรียน อัตราการมาเรียนสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับบริการที่จำเป็น

2) การคงอยู่ในระบบการศึกษา (Retention in Education) เช่น อัตราการมาเรียนสม่ำเสมอ อัตราการออกกลางคัน

3) การได้รับคุณภาพการศึกษา (Quality of Education) เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การดูแลจากครู

4) การพัฒนาเต็มศักยภาพและการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต (Full Potential Development and Future Readiness) เช่น การค้นพบและพัฒนาความถนัด/ศักยภาพ โอกาสศึกษาต่อ/ทักษะอาชีพ

3.3.2 ด้านคุณภาพของนักเรียน (Student Quality)

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น คะแนนผลการทดสอบ ผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) พัฒนาการนักเรียนระดับปฐมวัย เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สติปัญญา และสังคม

3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตร

4) ความสามารถด้านทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ เช่น ทักษะในการจัดการตนเอง การปรับตัว การมีจิตสาธารณะ ทักษะในศตวรรษที่ 21 การค้นหาความถนัดในด้านอาชีพ

5) ความสามารถด้านศิลปะ ภาษา ดนตรี กีฬา คอมพิวเตอร์ มนุษย์สัมพันธ์ การเข้าใจตนเอง และรอบรู้ธรรมชาติ

3.4 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย

3.4.1 แหล่งข้อมูลที่เป็นพื้นที่การทดลองรูปแบบ โรงเรียนบ้านสัว้า ปีการศึกษา 2562 และใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2563

3.4.2 แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่

1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านสัว้า ปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน และ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 26 คน

2) นักเรียน โรงเรียนบ้านสัว้า ปีการศึกษา 2562 จำนวน 254 คน และ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 290 คน

3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสัว้า ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 คน

3.4.3 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร เอกสารรายงานผลการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้าน
สว่า ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบ

3.5.1 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้
นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา

3.5.2 แบบบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานได้แก่

- 1) แบบบันทึกสถิติการเข้าเรียน การขาดเรียน และอัตราการออกกลางคัน
ของนักเรียน
- 2) แบบบันทึกจำนวนนักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา
- 3) แบบบันทึกข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 4) แบบบันทึกข้อมูลผลการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน
- 5) แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 6) แบบบันทึกผลการพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหากลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาในระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

3.6 การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลองใช้รูปแบบ

3.6.1 การพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบ

- 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือการทดลองใช้รูปแบบ
- 2) กำหนดเนื้อหาและขั้นตอนในคู่มือให้สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น
- 3) นำคู่มือฉบับร่างพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษาโดย
ผู้เชี่ยวชาญ ตามรายชื่อในข้อ 3.6.2

4) ปรับปรุงแก้ไขคู่มือตามข้อเสนอแนะ

3.6.2 การพัฒนาและหาคุณภาพของแบบบันทึกข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดผลตัวแปรที่
ต้องการศึกษา
- 2) กำหนดประเด็นและเกณฑ์การบันทึก
- 3) นำร่างเครื่องมือพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษาโดย
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

3.1) ผศ.ดร.มนต์นภัส มโนการณ ห้วหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนา
การศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัด
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3) นางสาวภิญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ
ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

3.4) นางสาวจงกล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญ
การพิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

3.5) นางสาวโสภิตา ปารมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

4) ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2562 และใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2563 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การขอความอนุเคราะห์ จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว และผู้เกี่ยวข้อง

3.7.2 การชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่แหล่งข้อมูลทุกกลุ่ม

3.7.3 การเก็บข้อมูลตามวงรอบ

1) ในระหว่างปีการศึกษา 2562 และ 2563 ผู้วิจัยและผู้ได้รับมอบหมาย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องตามกิจกรรมและขั้นตอนที่ระบุในคู่มือการใช้รูปแบบ โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้

2) แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวม

2.1) จากนักเรียน เช่น จำนวนนักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2) จากครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น บันทึกผลการพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหา กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3) จากเอกสารและรายงานของโรงเรียน เช่น รายงานผลการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านสัว ประจำปีการศึกษา 2562 และ 2563

3) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ เพื่อให้พร้อมสำหรับการวิเคราะห์

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบ และใช้รูปแบบจริง เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.8.1 วิเคราะห์สถิติพรรณนา ได้แก่ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา เช่น จำนวนนักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนพัฒนาการ

3.8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากเอกสารรายงานผลการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านสัว การวิเคราะห์จะมุ่งเน้นการจัดหมวดหมู่ (Categorization) การค้นหาธีม (Theming) และการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงผลลัพธ์และผลผลิตเชิงคุณภาพ ความสำเร็จ ปัญหา และข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4.1 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ซึ่งผ่านการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

4.1.1 การเตรียมการประเมิน

- 1) การเตรียมรูปแบบ ผู้วิจัยจะจัดเตรียมรูปแบบ ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 พร้อมสรุปผลการทดลองใช้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ประเมิน
- 2) การพัฒนาแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ตามรายละเอียดในข้อ 4.6
- 3) การคัดเลือกผู้ประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้ประเมินตามคุณสมบัติที่ระบุในข้อ 4.4

4.1.2 การดำเนินการประเมิน

- 1) การชี้แจงและขอความร่วมมือ ผู้วิจัยจะจัดส่งเอกสารประกอบการประเมิน พร้อมแบบประเมิน ถึงผู้ประเมินแต่ละท่าน และชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการประเมินอย่างชัดเจน สำหรับครูผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการส่งเอกสารด้วยตนเอง
- 2) การรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินจะดำเนินการพิจารณารูปแบบและผลการทดลองใช้ พร้อมกรอกข้อมูลในแบบประเมิน ผู้วิจัยจะติดตามและรวบรวมแบบประเมินที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของการตอบ
- 3) การรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยอาจมีการสื่อสารเพิ่มเติมกับผู้ประเมิน เช่น ผ่านการสัมภาษณ์สั้น ๆ หรือสอบถามทางโทรศัพท์/ออนไลน์ เพื่อขอข้อเสนอแนะเชิงลึกในการปรับปรุงรูปแบบ

4.1.3 การปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ

- 1) ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในข้อ 4.8 มาพิจารณาประกอบกับเกณฑ์การแปลความหมายที่กำหนด
- 2) ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารฯ หลังจากทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 โดยมุ่งเน้นการพิจารณาในประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ต่อไป

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ในชั้นตอนนี้ จะมุ่งเน้นการศึกษาตัวแปรที่สะท้อนถึงคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้แก่

- 1) ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบ โดยพิจารณาจากด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ การดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ ความสอดคล้องและความถูกต้องตามหลักวิชาการและทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม
- 2) ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับยอมรับว่า รูปแบบสามารถนำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง และเหมาะสมกับสภาพบริบท
- 3) ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ระบุว่า การนำรูปแบบไปใช้แล้วทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น
- 4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบ หมายถึง ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการบริหารอย่างต่อเนื่อง

4.4 แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญที่จบการศึกษาในระดับดุขฎีบัณฑิต หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป เป็นผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน
2. ผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน
3. ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน
4. ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 คน
5. ครูผู้ร่วมใช้รูปแบบโรงเรียนบ้านสว้า จำนวน 3 คน

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ซึ่งมี 3 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน
- ตอนที่ 2 การประเมินเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบ ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

4.6 การสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 4.6.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบประเมิน ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบที่เหมาะสมกับการวิจัยและพัฒนา

4.6.2 ยกร่างแบบประเมิน สร้างแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบ รวมถึงส่วนสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา รูปแบบ

4.6.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยจะนำแบบ ประเมินรูปแบบ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1) ผศ.ดร.มนต์ภัส มโนการณ หัวน้ำภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนา การศึกษาสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการ การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) นางสาวกัญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ข้าราชการพิเศษ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

4) นางสาวจงกล แก้วโก ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการ พิเศษ โรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

5) นางสาวโสภิตา ปารมภ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

ผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินแต่ละข้อกับ วัตถุประสงค์และองค์ประกอบของรูปแบบ โดยให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง สอดคล้อง/เหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ/ไม่แน่ชัด

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง/ไม่เหมาะสม

4.6.4 การคำนวณและคัดเลือกรายการ ผู้วิจัยจะนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาคัดเลือกรายการประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 เพื่อให้ได้ แบบประเมินที่มีความตรงเชิงเนื้อหา

4.6.5 การปรับปรุงแก้ไข (หลังความตรง) นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ และผลการคำนวณค่า IOC มาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และเหมาะสม ก่อนนำไปใช้ในการหาความเชื่อมั่น

4.6.6 การหาความเชื่อมั่นของแบบประเมิน (Reliability of the Evaluation Form)

1) ผู้วิจัยจะนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ไป ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ประเมิน จำนวน 30 คน

2) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอน บาค (Cronbach's Alpha coefficient) เพื่อประเมินความเชื่อมั่นภายในของแบบประเมิน

ในแต่ละด้าน (ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์) และความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบประเมินทั้งฉบับ

3) แบบประเมินจะถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้เมื่อค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น

4) ผลวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

4.6.7 ปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

4.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามตามลำดับ ดังนี้

4.7.1 การจัดส่งแบบประเมิน ผู้วิจัยส่งแบบประเมินและเอกสารประกอบการประเมินถึงผู้ประเมินโดยส่งผ่านระบบไปรษณีย์ ยกเว้น ครู ที่อยู่ในโรงเรียนผู้วิจัยดำเนินการส่งเอกสารด้วยตนเอง

4.7.2 การติดตามและรวบรวม ผู้วิจัยติดตามและนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องของการตอบ

4.7.3 จำนวนแบบประเมินที่สมบูรณ์ ได้รับแบบประเมินที่สมบูรณ์ จำนวน 15 ฉบับ

4.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบ ดังนี้

4.8.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดจากแบบมาตราส่วนประมาณค่า มาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 162) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การยอมรับว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เมื่อค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ไม่เกิน 1.00

4.8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาารูปแบบจากคำถามปลายเปิดในแบบประเมิน

2) จัดทำเป็นข้อสรุปและจัดหมวดหมู่ประเด็นข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ ให้สมบูรณ์ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

รายละเอียดของผลการวิจัยแต่ละขั้นตอนเป็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

ส่วนที่ 1.1 ผลการวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

ส่วนที่ 1.2 ผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ส่วนที่ 1.3 ผลการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

รายละเอียดผลการวิจัย ในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1.1 ผลการวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) การวิเคราะห์พบว่าทฤษฎีระบบเป็นรากฐานสำคัญในการทำความเข้าใจการทำงานขององค์กรทางการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร แนวคิดนี้มองว่าองค์กรเป็นระบบเปิดที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในระบบและระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบที่สำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการบริหาร ได้แก่

1.1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึงทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำเข้าสู่ระบบ เพื่อก่อให้เกิดการทำงาน สำหรับระบบของสถานศึกษา ปัจจัยนำเข้าอาจประกอบด้วย นักเรียน หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร เป็นต้น ในบริบทของโรงเรียนพื้นที่สูง ปัจจัยนำเข้าเหล่านี้มักมีความท้าทายในการเข้าถึงและจัดสรร

1.2) กระบวนการ (Process) หมายถึงการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร ให้เปลี่ยนเป็นผลผลิต สำหรับโรงเรียน กระบวนการได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากร การจัดการเรียน การสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น การมีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับ บริบทเฉพาะเป็นสิ่งจำเป็น

1.3) ผลผลิต (Output) คือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของระบบ ในที่นี้ ผลผลิตของระบบสถานศึกษาคือ ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามหลักสูตร และความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากร เป็นต้น การพัฒนารูปแบบจึงต้องมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ เหล่านี้อย่างชัดเจน

1.4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อบริบท โดยสามารถใช้เป็นกลไกในการควบคุมการทำงานของระบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลป้อนกลับจะชี้ให้เห็นถึง ข้อดีและข้อบกพร่องของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต และนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพได้

1.5) สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึงสภาพที่อยู่แวดล้อมระบบ สำหรับระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อมอาจรวมถึงสถานที่ตั้ง บรรยากาศองค์กร ชุมชน และผู้ปกครอง การทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของโรงเรียนบ้านสว้า (ภูมิประเทศสูง การคมนาคม ยากลำบาก สาธารณูปโภคไม่เสถียร ความหลากหลายทางชาติพันธุ์) เป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบ รูปแบบที่เหมาะสม

ทฤษฎีระบบช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาและออกแบบรูปแบบการบริหารที่ บูรณาการทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้ระบบการศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุ เป้าหมายในการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

2) ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการ (Management Process Theory) แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการที่สำคัญและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบนี้คือ วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ของ Edward Deming ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

2.1) **P – การวางแผน (Plan)** เป็นการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และ แนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการทำงานเป็นทีมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในบริบท ของโรงเรียนพื้นที่สูง การวางแผนจะต้องคำนึงถึงบริบทและข้อจำกัดของพื้นที่

2.2) **D – การปฏิบัติ (Do)** เป็นการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม รวมถึง การจัดองค์กร การจัดอัตรากำลัง การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการประสานงาน การดำเนินการต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

2.3) **C – การตรวจสอบ (Check)** เป็นการควบคุม การนิเทศติดตาม และการ ตรวจสอบให้เป็นไปตามเป้าหมาย มีการประเมินผลว่าสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และหากพบ ปัญหาหรืออุปสรรคก็ทำการแก้ไข

2.4) A – การปรับปรุง (Act) เป็นการนำผลการรายงานมาพิจารณาโดยการมีส่วนร่วมของทีมงาน หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข และหากดำเนินการแล้วจนบรรลุผลสำเร็จ ให้จัดทำเป็นมาตรฐาน (Standardization) ในการปฏิบัติงานต่อไป

วงจร PDCA นี้ช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีระบบ มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

3) แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา

การศึกษาพบว่ากฎหมายและนโยบายของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาส โดยเฉพาะสำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กในพื้นที่ห่างไกล เช่น

3.1) สิทธิและโอกาสที่เท่าเทียม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรรค 5 ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือด้อยโอกาส เป็นพิเศษ

3.2) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเสริมสร้างคุณภาพครู

3.3) นวัตกรรมเพื่อความเสมอภาค ได้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ควรเข้าถึงผู้เรียนผ่านเทคโนโลยี เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับข้อจำกัดและความจำเป็นเฉพาะบุคคล โดยนวัตกรรมดังกล่าวมีกระบวนการที่สำคัญ คือการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป

3.4) การกำหนดนิยามของ "โอกาสทางการศึกษา" ให้ครอบคลุม หมายถึง การให้โอกาส ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกกลุ่มได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิและเป็นธรรม โดยมีมิติสำคัญคือ การเข้าถึงการศึกษา (Access to Education) การคงอยู่ในระบบการศึกษา (Retention in Education) การได้รับคุณภาพการศึกษา (Quality of Education) และ การพัฒนาเต็มศักยภาพและการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต (Full Potential Development and Future Readiness)

แนวคิดนี้เสนอให้เห็นว่าการบริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงต้องมุ่งเน้นการจัดอุปสรรคและสร้างกลไกที่เอื้อให้นักเรียนทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง

4) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development)

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เกี่ยวข้องกับการบูรณาการความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย

4.1) การพึ่งพาตนเอง แนวคิดของโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เน้นการพึ่งตนเองของเด็กและเยาวชนผ่านการลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตจริงได้

4.2) การมีส่วนร่วมของชุมชน การให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการลงมือปฏิบัติ และนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนของตนเอง สิ่งนี้เป็นการเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.3) การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัดและเกิดประสิทธิผลสูงสุด การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเสริมหรือสนับสนุนในส่วนที่ชุมชนขาดแคลนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4) การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ครอบคลุมถึงโภชนาการ สุขภาพ การใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความอดทน ความรู้และทักษะวิชาการ/อาชีพ การรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การนำแนวคิดนี้มาใช้ในการบริหารโรงเรียนบ้านสัวา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีวัฒนธรรมหลากหลาย จะช่วยให้รูปแบบการบริหารมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งด้านคน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการปลูกฝังทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

1.1.2 การศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสัวา

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยเฉพาะจากข้อมูลของโรงเรียนบ้านสัวา และการสังเคราะห์จากรายงานต่างๆ สามารถสรุปสภาพบริบทและสภาพการบริหารงานในแต่ละด้านของโรงเรียนบ้านสัวาได้ดังนี้

1) สภาพบริบทโรงเรียนบ้านสัวา

โรงเรียนบ้านสัวา ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 7 ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (โครงการ กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดการศึกษาในระดับอนุบาล 2 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบัน (ข้อมูล ณ ปี 2563) มีนักเรียน 296 คน มีบุคลากรสายบริหาร 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา 24 คน

ภูมิประเทศ พื้นที่เขตบริการและสภาพชุมชนโดยรวม

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน และตั้งอยู่บนไหล่เขา ล้อมรอบด้วยภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติลำห้วยหลายสายของต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน อยู่ในพื้นที่ชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เขตบริการ

ระดับอนุบาลและประถมศึกษา ครอบคลุม 5 หมู่บ้าน 6 หย่อมบ้าน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้าน ในพื้นที่

2 ตำบล

การคมนาคม ถนนสายหลักภายในอำเภอและระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยาง แต่คับแคบและคดเคี้ยวตามหุบเขา ในช่วงฤดูฝนมักประสบปัญหาถนนตัดขาดจากดินโคลนถล่มเป็นประจำทุกปี เส้นทางระหว่างห้วยมบ้านต่างๆ ยังคงเป็นลูกรัง บางช่วงต้องใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือจักรยานยนต์วิบากเท่านั้น

สภาพเศรษฐกิจ อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน จากการพึ่งพารายได้ภาคเกษตร (ปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ หาของป่า) สู่อุตสาหกรรม แต่รายได้ยังกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มทุนใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่ที่ยังไม่ปรับตัวยังคงมีฐานะยากจน

สภาพชุมชน ประกอบด้วย 3 ชนเผ่าหลัก ได้แก่ ชนเผ่าลัวะ ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าพื้นเมือง ผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปีส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนำไปสู่โอกาสในการสร้างความร่วมมือที่หลากหลาย

ปัญหาที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษา จากสภาพดังกล่าว ทำให้เด็กในวัยเรียนบางส่วน โดยเฉพาะที่มีภูมิลำเนาอยู่ในห้วยมบ้านต่างๆ ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ ยากลำบากในการเข้ารับโอกาสทางการศึกษา

ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา บุคลากรสายบริหาร 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 24 คน

จุดแข็ง ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดก้าวหน้า ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหลายคนเป็นนักศึกษาจากโครงการพิเศษ ตั้งใจย้ายมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่นร่วมกันอยากให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน และปรารถนาที่จะสร้างความภาคภูมิใจในการจัดการศึกษาที่มีความหมายกับนักเรียนในบริบทพื้นที่ รวมถึงมุ่งหวังให้เป็นตัวอย่างและข้อเสนอเชิงนโยบาย

จุดอ่อน ทรัพยากรในการบริหารงานไม่เพียงพอ ขาดแคลนอัตรากำลังที่ปฏิบัติงาน ณ ห้องเรียนสาขา ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่บรรจุใหม่ ต้องอาศัยระยะเวลาในการทำงานเพื่อให้มีทักษะ ขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน เช่น เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ

โครงสร้างพื้นฐาน

ระบบไฟฟ้า ใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แต่มักประสบปัญหาไฟดับบ่อยในช่วงฤดูฝนเนื่องจากเสาไฟฟ้าล้มจากดินโคลนถล่ม

ระบบน้ำอุปโภคบริโภค ใช้น้ำประปาภูเขาจากลำห้วย 2 แห่ง ห่างจากโรงเรียนประมาณ 5 กิโลเมตร คุณภาพน้ำไม่ดี ในฤดูฝนน้ำจะขุ่นข้นเป็นสีน้ำตาล ระบบไม่สม่ำเสมอ ในฤดูฝนท่อหัก/อุดตัน ในฤดูแล้งน้ำแห้ง การซ่อมแซมต้องใช้ครูและบุคลากร 5-7 คน ใช้เวลานานกว่า 4 ชั่วโมงต่อครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดอัตราค่าจ้างครูในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นหน้าที่หลัก

ระบบอินเทอร์เน็ต/โทรศัพท์ ระบบสัญญาณโทรศัพท์ล่มบ่อย ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ภาพรวม โครงสร้างพื้นฐานยังไม่ได้มาตรฐาน

การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของโรงเรียนบ้านสัว

จุดแข็ง (Strengths) ครูและบุคลากรเป็นครูรุ่นใหม่ มีความคิดก้าวหน้า ผู้อำนวยการและครูหลายคนเป็นนักศึกษาจากโครงการพิเศษ มีความตั้งใจและมุ่งมั่นหมายร่วมกันอยากให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน และอยากสร้างความภาคภูมิใจในการจัดการศึกษาที่มีความหมายกับนักเรียน

จุดอ่อน (Weaknesses) ทรัพยากรบริหารไม่เพียงพอ ขาดแคลนอัตรากำลังในห้องเรียนสาขา ครูส่วนใหญ่บรรจุใหม่ต้องใช้เวลาพัฒนาทักษะ ขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน (การเงิน พัสดุ)

โอกาส (Opportunities) โรงเรียนตั้งอยู่ในทำเลที่ท้าทายการพัฒนา (พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มได้รับความนิยม แหล่งกำเนิดแม่น้ำน่าน) อยู่ในความสนใจของ Social media เป็นโรงเรียนในโครงการ กพด. เครือข่ายภาครัฐและเอกชนสนใจร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนหลากหลายวัฒนธรรมสามารถสร้างความร่วมมือได้หลายมิติ

อุปสรรค (Threats) โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก ระบบสาธารณูปโภคไม่ได้มาตรฐาน (น้ำประปาภูเขาไม่สะอาด/ขาดแคลน ไฟฟ้าดับบ่อย สัญญาณโทรศัพท์ล่มบ่อย) ประชาชนในพื้นที่มีฐานะยากจน และส่วนมากด้อยโอกาสทางการศึกษา

2) สภาพการบริหารงานแต่ละด้านของโรงเรียนบ้านสัว

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานของโรงเรียนบ้านสัว โดยสรุปจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาตามกลุ่มงานบริหารหลัก 4 ด้าน ได้แก่

2.1) ด้านวิชาการ

2.1.1) จุดเด่น มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของบุคคล มีหลักสูตรปฐมวัยที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ทุ่มเท จัดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้สื่อเทคโนโลยีหลากหลาย

2.1.2) จุดควรพัฒนา ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ ควรพัฒนาการเรียนการสอนด้านงานอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต

2.2) ด้านบุคลากร

2.2.1) จุดเด่น ครูและบุคลากรเป็นครูรุ่นใหม่ มีความคิดก้าวหน้า ผู้อำนวยการและครูหลายคนมาจากโครงการพิเศษที่มีความตั้งใจสูง มีความมุ่งมั่นหมายร่วมกันที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน และจัดการศึกษาที่มีความหมายกับนักเรียน

2.2.2) จุดควรพัฒนา ทรัพยากรในการบริหารงานไม่เพียงพอ และขาดแคลนอัตรากำลังที่ปฏิบัติงาน ณ ห้องเรียนสาขา ครูและบุคลากรส่วนใหญ่บรรจุใหม่ ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาทักษะ และขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน

2.3) ด้านแผนงานและงบประมาณ

2.3.1) จุดเด่น มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.3.2) จุดควรพัฒนา ทรัพยากรในการบริหารงานไม่เพียงพอ

2.4) ด้านบริหารทั่วไป

2.4.1) จุดเด่น โรงเรียนเป็นที่พึงพอใจของชุมชนและได้รับความไว้วางใจในการส่งบุตรหลานมาเรียน เนื่องจากมีการจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมให้บรรลุวิสัยทัศน์ ปรัชญา และอัตลักษณ์ "โรงเรียนแห่งโอกาส"

2.4.2) จุดควรพัฒนา ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างโอกาส และสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสบการณ์ของเด็กและบุคลากรจากการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอและเหมาะสม เช่น ระบบน้ำประปาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ส่วนที่ 1.2 ผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารจากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน Best Practice ทั้ง 5 แห่ง สามารถสรุปได้ดังตารางและรายละเอียดตามตัวแปรที่กำหนด ดังนี้

1. สภาพบริบท

ตารางที่ 3 แสดงสภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

โรงเรียน	ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ	เขตบริการและสภาพชุมชน	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา (จ.แม่ฮ่องสอน)	ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร อ.สบเมย บริเวณที่แม่น้ำโขงบรรจบกับแม่น้ำเงา ในอดีตไม่มีถนนเข้าถึง ต้องเดินทางด้วยการล่องแพ	ให้บริการชุมชนบ้านห้วยมะนาวและบ้านสบโขง ซึ่งเป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยง ในอดีตเคยมีประเด็นความขัดแย้งด้านความเชื่อทางศาสนาภายในชุมชน	วิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ และแม่น้ำ โรงเรียนส่งเสริมการศึกษาวិถีพุทธ เพื่อหล่อหลอมคุณธรรม และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์ (จ.น่าน)	ตั้งอยู่ในเขตภูเขาสูง สลับซับซ้อน อ.น่าน้อย มีความสูง 1,150–1,250 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีที่ราบน้อย การเข้าถึงยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝนอาจถูกตัดขาด	ให้บริการชุมชนใน ต. สันทะ อ.น่าน้อย ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งและคนเมือง ชุมชนมีความเข้มแข็งและร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่น	มีวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตรบนพื้นที่สูง เช่น ปลูกข้าวโพด กะหล่ำปลี ชุมชนพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตรเป็นหลัก และเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกตก (จ.ตาก)	ตั้งอยู่ในเขตภูเขาสูง สลับซับซ้อน อ.ท่าสองยาง การเข้าถึงพื้นที่ค่อนข้างยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝนที่เส้นทางอาจถูกตัดขาด	ให้บริการชุมชนใน ต.แม่หละ อ.ท่าสองยาง ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและม้ง เป็นชุมชนชนบทที่มีความเข้มแข็ง	มีวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตรบนพื้นที่สูง เช่น ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพืชผัก การเข้าถึงบริการพื้นฐานมีข้อจำกัด ชุมชนเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ เพื่อส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน

โรงเรียน	ที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ	เขตบริการและสภาพชุมชน	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย (จ.เชียงใหม่)	ตั้งอยู่ในเขตภูเขาสูง สลับซับซ้อน อ.อมก๋อย การเข้าถึงยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝน นักเรียนบางคนต้องเดินเท้ามาโรงเรียนไกลถึง 15 กิโลเมตร	ให้บริการนักเรียนจากหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ชุมชนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งมีวัฒนธรรมและภาษาที่หลากหลาย	มีวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตรบนพื้นที่สูง เช่น ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพืชผัก
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง (จ.ตาก)	ตั้งอยู่ในพื้นที่สูง ห่างจากตัว อ.ท่าสองยาง 63 กม. การคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีไฟฟ้ากระแสหลักใช้	ให้บริการ 11 หมู่บ้านที่กระจายตัวอยู่บนพื้นที่สูง ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเชื้อสายกะเหรี่ยง ใช้ภาษาปกากะญอและนับถือศาสนาพุทธ	เศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาการเกษตร โรงเรียนช่วยรับซื้อพืชผลเพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวัน และสอนเรื่องสหกรณ์ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริฯ

จากตารางที่ 3 พบว่าลักษณะร่วมที่สำคัญซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. ด้านภูมิประเทศ โรงเรียนทุกแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร มีลักษณะเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ส่งผลโดยตรงต่อ การคมนาคมที่ยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนที่เส้นทางอาจถูกตัดขาด หรือมีความเสี่ยงจากดินถล่ม บางแห่งไม่มีไฟฟ้ากระแสหลักใช้ หรือในอดีตต้องเดินทางด้วยแพ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเดินทางมาเรียนของนักเรียนและครู

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประชากรในเขตพื้นที่บริการของทุกโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง และม้ง ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้จะมีความท้าทายเชิงโครงสร้าง แต่ข้อมูลสะท้อนว่าชุมชนส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งและพร้อมให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา

3. ด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบโรงเรียนทุกแห่ง พึ่งพิงการเกษตรบนพื้นที่สูงเป็นหลัก เช่น การปลูกข้าวโพด พืชผัก และยางพารา โดยมีโรงเรียนบางแห่งเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพและรับซื้อผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน และมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เช่น โครงการหลวง หรือโครงการตามพระราชดำริฯ

โดยสรุป สภาพบริบทของโรงเรียนกลุ่ม Best Practice มีความคล้ายคลึงกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ การเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลที่มีความท้าทายเชิงกายภาพสูง ให้บริการนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตร สภาพบริบทเหล่านี้เป็นปัจจัยกำหนดที่สำคัญซึ่งทำให้โรงเรียนต้องพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น และแตกต่างจากโรงเรียนในพื้นที่ทั่วไป เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างแท้จริง

2. ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน Best Practice ทั้ง 5 แห่ง สามารถเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสภาพบริบทได้ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสภาพบริบท

ประเด็นเปรียบเทียบ	ความคล้ายคลึง	ความแตกต่าง
สภาพภูมิประเทศและการคมนาคม	1. โรงเรียนทุกแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง ทุรกันดาร และห่างไกล 2. การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝนที่เส้นทางอาจถูกตัดขาดหรือเกิดดินถล่ม	ระดับของความทุรกันดาร มีความแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น โรงเรียนบ้านแม่ระเมิงไม่มีไฟฟ้า กระแสหลักใช้ โรงเรียนล่องแพวิทยาในอดีตต้องเข้าถึงด้วยการล่องแพ และโรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อยมีนักเรียนบางส่วนต้องเดินเท้าไกลถึง 15 กิโลเมตร
กลุ่มเป้าหมาย (นักเรียนและชุมชน)	1. ประชากรในเขตบริการและนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ 2. ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง และพร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียน	กลุ่มชาติพันธุ์หลักในพื้นที่ แม้จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เหมือนกัน แต่มีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ เช่น จ.น่าน (ประภิตเวศศักดิ์) กลุ่มชาติพันธุ์ม้งและคนเมือง จ.ตาก (บ้านห้วยนกตก บ้านแม่ระเมิง) กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและม้ง จ.เชียงใหม่ (บ้านขุนแม่ตึ้นน้อย) กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จ.แม่ฮ่องสอน (ล่องแพวิทยา) กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง
สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ	เศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบพึ่งพาการเกษตรบนพื้นที่สูงเป็นหลัก เช่น การปลูกข้าวโพด และพืชผักสวนครัว	การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ โรงเรียนบางแห่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการสนับสนุนและแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนประภิตเวศศักดิ์ และโรงเรียนบ้านห้วยนกตก เข้าร่วมโครงการหลวง โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อยู่ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริฯ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ความคล้ายคลึง	ความแตกต่าง
โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	โรงเรียนทุกแห่งประสบปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับโรงเรียนในพื้นที่ปกติ จึงต้องพึ่งพาการระดมทรัพยากรจากภายนอก	ข้อจำกัดเชิงกายภาพที่เด่นชัดมีความแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง มีความท้าทายที่ชัดเจนคือการไม่มีไฟฟ้ากระแสหลักใช้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ไม่ได้ระบุไว้ในโรงเรียนอื่น

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคล้ายคลึงเชิงพื้นฐาน (Fundamental Similarities) โรงเรียน Best Practice ทั้ง 5 แห่ง มี สภาพบริบทพื้นฐานร่วมกัน คือ การเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลบนภูสูง ซึ่งส่งผลให้เกิดความท้าทายร่วมในมิติสำคัญ ได้แก่ การคมนาคมที่ยากลำบาก การให้บริการนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม และการที่ชุมชนมีพื้นฐานเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมบนที่สูง ปัจจัยร่วมเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้โรงเรียนต้องแสวงหาวิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างไปจากรูปแบบปกติ

ความแตกต่างในรายละเอียด (Contextual Differences) แม้จะมีบริบทร่วมกัน แต่ในรายละเอียดกลับพบ ความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ความแตกต่างเหล่านี้ปรากฏในหลายมิติ เช่น ระดับความรุนแรงของความทุรกันดาร (ไม่มีไฟฟ้า ระยะทางที่นักเรียนต้องเดิน) กลุ่มชาติพันธุ์หลักที่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด และการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่คนละโครงการ (โครงการหลวง โครงการตามพระราชดำริฯ) ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการสนับสนุนและเครือข่ายที่แตกต่างกัน

โดยสรุป แม้ว่าโรงเรียนในพื้นที่สูงจะเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในลักษณะเดียวกัน แต่ "บริบทเฉพาะถิ่น" ของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การจะพัฒนารูปแบบการบริหารที่ประสบความสำเร็จ จึงไม่สามารถใช้แนวทางแบบ "เสื้อโหล" (One-size-fits-all) ได้ แต่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบที่มี "แกนหลัก" ที่แข็งแกร่งเพื่อจัดการกับปัญหาท้าทายร่วม และในขณะเดียวกันก็ต้องมี "ความยืดหยุ่น" สูงพอที่จะปรับใช้ให้เข้ากับบริบทเฉพาะที่แตกต่างกันของแต่ละโรงเรียนได้

1.1.2 การวิเคราะห์สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ

1) สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า มีดังนี้

1.1) สภาพการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร มีดังนี้

ตารางที่ 5 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	มีความมุ่งมั่น เสียสละ เข้าใจสังคม และวัฒนธรรม มีความสามารถเชิงบูรณาการเชื่อมโยงการบริหารกับความท้องถิ่น	มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สังคมและวัฒนธรรม เข้าใจในวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	นักเรียนอยู่ในสภาพยากลำบาก มีฐานะยากจน และบางคนต้องมียะทางระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ห่างไกลกัน	มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เป็นอย่างดี ทราบบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์	มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน อดทน เสียสละ มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น เสียสละ อดทน	มีฐานะยากจน การเดินทางยากลำบาก	มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีอุดมการณ์และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	มีความมุ่งมั่น เสียสละ เข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน	นักเรียนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ฐานะยากจน	เสียสละ เอาใจใส่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ่นน้อย	มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีความสามารถเชิงบูรณาการเชื่อมโยงการบริหารโดยพัฒนาสถานศึกษา	มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทสังคม และวัฒนธรรม มีอุดมการณ์ และ จิตวิญญาณของความเป็นครู	นักเรียนเดินทางมาโรงเรียนด้วยความลำบาก แต่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการศึกษา	เป็นนักพัฒนา ให้ความร่วมมือและเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความมุ่งมั่นและมีความรู้เรื่องการจัดการศึกษา

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีอุดมการณ์ มีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา	มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีอุดมการณ์และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีความรู้ความสามารถ	นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ ถึงแม้ว่านักเรียนจะอยู่ในสภาพยากลำบาก มีฐานะยากจน	เป็นคนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา

จากตารางที่ 5 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้าองค์ประกอบด้านบุคลากร มีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้บริหาร

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง มีผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีอุดมการณ์และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เข้าใจสังคมและวัฒนธรรม มีความสามารถเชิงบูรณาการเชื่อมโยงการบริหารโดยพัฒนาสถานศึกษาไปพร้อมกับการพัฒนาชุมชน และปฏิบัติหน้าที่บริหารในสถานศึกษาแห่งนั้นอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ครู

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สังคมและวัฒนธรรม ครูส่วนใหญ่จะมีความมุ่งมั่น เสียสละแต่จะโยกย้ายไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีความยากลำบากน้อยกว่าเนื่องจากขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ แต่หากเป็นคนในพื้นที่จะเป็นผู้ที่เอาใจใส่ และเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน จะเป็นผู้นำในการพัฒนาในพื้นที่อย่างต่อเนื่องในสถานศึกษานั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. นักเรียน

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ ถึงแม้ว่านักเรียนจะอยู่ในสภาพยากลำบาก มีฐานะยากจน และบางคนต้องมียะทางระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ห่างไกลกัน แต่เนื่องจากโรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการที่ดี ทำให้นักเรียนที่อยู่ในเขตบริการทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง มีคณะกรรมการสถานศึกษาตามโครงสร้างที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ แต่ในแนวทางปฏิบัติได้มีอนุกรรมการในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับภาระงานและสภาพปัญหา ซึ่งประกอบไปด้วยผู้นำชุมชนหรือ

ผู้นำชนเผ่า โดยคณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี แต่บางอย่างยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา จึงได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานภายนอกมาร่วมเป็นคณะกรรมการ ประธานคณะกรรมการมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเป็นนักพัฒนาและเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความมุ่งมั่นและมีความรู้เรื่องการจัดการศึกษา

1.2) แนวทางการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร มีดังนี้

ตารางที่ 6 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

(Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	เป็นผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูและบุคลากรเห็นเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ครูควรมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เข้าใจและเคารพบริบทท้องถิ่น มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์	ควรได้รับโอกาสทางการศึกษา ระดับการศึกษาภาคบังคับและมีคุณภาพ ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรม ความรู้ ทักษะชีวิต	เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ มีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น
2. โรงเรียนประทีปเวศศักดิ์	เข้าใจวัฒนธรรมวิถีชีวิต ภาษาท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถ เสียสละ	เสียสละ อดทน มีความรู้ความสามารถ	มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ใฝ่เรียนรู้	มีความสามารถในการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	ความเป็นผู้นำ มีความคิด สร้างสรรค์ เข้าใจท้องถิ่น มีความเสียสละ ยอมรับสภาพ ความลำบาก ความสามารถ ทางเทคโนโลยี	ครูมีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความสามารถ ในการจัดการ เรียนรู้อย่าง สร้างสรรค์	มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอัน พึงประสงค์ ใฝ่ เรียนรู้	มีความเสียสละ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย	มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ มีความสามารถ ในการปรับวิธี บริหารให้ สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อม	มีความสามารถ ในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา เสียสละ อดทน	ได้รับโอกาสทาง การศึกษาอย่างมี คุณภาพ	มีความรู้ความเข้าใจ ในการส่งเสริมการ จัดการศึกษา เสียสละ
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	มีความเสียสละ อดทน และมุ่งมั่น พร้อมปฏิบัติ หน้าที่ใน สภาพแวดล้อมที่ ท้าทาย เช่น การ เดินทางที่ ยากลำบาก การ ขาดแคลนครูหรือ บุคลากร มีทักษะ การบริหาร จัดการและการใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ	มีบทบาทเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กและ เยาวชนในพื้นที่ ห่างไกลได้รับ โอกาสทาง การศึกษาที่มี คุณภาพ	ควรได้รับการ ส่งเสริมและ พัฒนาให้เป็นผู้มี คุณลักษณะอัน พึงประสงค์ทั้ง ด้านคุณธรรม ความรู้ ทักษะ ชีวิต และความ ภาคภูมิใจใน ท้องถิ่น	เป็นผู้ที่มี จิตสาธารณะ มี ความเข้าใจในบริบท ท้องถิ่น ส่งเสริมการ จัดการศึกษาให้มี คุณภาพ

จากตารางที่ 6 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติ
ที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร มีลักษณะ
ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้บริหาร

ผู้บริหารควรมี ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนโดยรอบ มีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านวัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ วิถีชีวิต และความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน มีความเสียสละ อดทน และมุ่งมั่น พร้อมปฏิบัติหน้าที่ในสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย เช่น การเดินทางที่ยากลำบาก การขาดแคลนครูหรือบุคลากร และข้อจำกัดทางงบประมาณ มีทักษะการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้สามารถช่วยให้โรงเรียน เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ภายนอกและลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

2. ครู

ครูควรมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เข้าใจและเคารพบริบทท้องถิ่น มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

3. นักเรียน

ควรได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับและมีคุณภาพ ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรม ความรู้ ทักษะชีวิต และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน

4. คณะกรรมการสถานศึกษา

เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ มีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ

1.3) สภาพการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 7 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเน้นความเป็นวิชาการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ไม่ยืดหยุ่นสำหรับ	ขาดแคลนบุคลากร การโยกย้ายหมุนเวียนทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง สถานศึกษาพยายามที่จะส่งเสริมการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ศึกษาต่อเพื่อจูงใจ	มีการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แต่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจาก	มีการกำหนดประชากรวัยเรียนในพื้นที่ โดยมีการประสานกับผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้นำชุมชนในการติดตามประชากรวัยเรียน

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
	นักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้	ในการปฏิบัติหน้าที่แต่มีเพียงครูในพื้นที่เท่านั้นปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง	หน่วยงานต้นสังกัดมีน้อย	ให้เข้ารับการศึกษาคณะบังคับ
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์	มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง ไม่มีการเทียบโอนความรู้	เมื่อมีครูย้ายออกไปได้บรรจุครูใหม่ค่อนข้างล่าช้าและได้ครูที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาซึ่งเป็นปัญหาในการบริหาร	งบประมาณไม่เพียงพอ มีการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี	มีสวัสดิการให้กับนักเรียนที่อยู่บ้านไกล โดยการจัดที่พักนอนและจัดครูเดินสอนในศูนย์การเรียนรู้
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	หลักสูตรสถานศึกษาไม่ยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	พัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ศึกษาคือ	มีแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แต่งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ	มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตามการเข้าเรียน และส่งเสริมการศึกษาจนจบ การศึกษาภาคบังคับ
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย	หลักสูตรสถานศึกษามีเนื้อหาสาระเน้นความเป็นวิชาการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ไม่ยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้	ขาดแคลนบุคลากร ทำให้ครูมีภาระงานเยอะ ปรับเปลี่ยนบุคลากรบ่อย	มีแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แต่งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ต้องระดมทรัพยากรทุกปี	การติดตามช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคัน
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ปรับปรุงหรือพอใช้	ครูไม่เพียงพอ และพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ศึกษาคือ	มีแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แต่งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ	ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากตารางที่ 7 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา มีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1.2.1 วิชาการ โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเน้นความเป็นวิชาการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ไม่ยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้กับนักเรียนโดยเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นเพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่จะจัดในรูปแบบการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งสอดแทรกเนื้อหาความสำนึกรักในแผ่นดินไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ปรับปรุงหรือพอใช้เท่านั้น นอกจากนี้ยังขาดการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมที่จะเอื้อต่อการวัดผลประเมินผลสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

1.2.2 แผนงานและงบประมาณ

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง มีการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แต่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดมีน้อย ดังนั้นสถานศึกษาเหล่านี้จึงพยายามระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

1.2.3 บริหารทั่วไป

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้มีการสำมะโนประชากรวัยเรียนในพื้นที่ โดยมีการประสานกับผู้ใหญ่บ้าน กำนันและผู้นำชุมชนในการติดตามประชากรวัยเรียนให้เข้ารับการศึกษภาคบังคับ นอกจากนี้ยังจัดบริการและสวัสดิการให้กับนักเรียนที่อยู่บ้านไกล โดยการจัดที่พักนอนและจัดครูเดินสอนในศูนย์การเรียนรู้ แต่การติดตามช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันยังมีน้อยเนื่องจากภาระงานของครูที่ต้องดูแลนักเรียนกลุ่มใหญ่ในโรงเรียนก่อน

1.2.4 บุคคล

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร การโยกย้าย หมุนเวียนทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง สถานศึกษาพยายามที่จะส่งเสริมการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรม ศึกษาต่อ เพื่อจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่แต่มีเพียงครูในพื้นที่เท่านั้นปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีครูย้ายออกไปได้บรรจุครูใหม่ค่อนข้างล่าช้าและได้ครูที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาซึ่งเป็นปัญหาในการบริหาร

1.4) แนวทางการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 8 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต มีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต	มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ	กระบวนการสำมะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์	มีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ	มีการสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน	มีการเพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	ควรมีการจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต 7) ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้	ควรมีการพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน	มีการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	มีการติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ่นน้อย	5) ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ	1) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	ควรจัดงบประมาณโดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมเกี่ยวกับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา	ควรมีการสร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	3) ควรมีการพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน	ควรมีการระดมทรัพยากรจากเครือข่ายต่าง ๆ	สร้างความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน พื้นฐานบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

จากตารางที่ 8 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านงานบริหารสถานศึกษา ควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1.2.1 วิชาการ

มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต มีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต และควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

1.2.2 แผนงานและงบประมาณ

มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มีการสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน มีการพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และมีการพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน

1.2.3 บริหารทั่วไป

การสำมะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยน และตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ควรมีการติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีการสร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย งานสัมพันธ์ชุมชน และภาคีเครือข่าย ควรสร้างความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และชุมชนให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่น หรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นฐานบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

1.2.4 บุคลากร

ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหาร และครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มีการสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรม และบริบทของชุมชน สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหาร และครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญ และกำลังใจและพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรม และบริบทของชุมชน

2) สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

2.1) สภาพการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 9 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยได้กำหนดผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษาเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการส่งเสริมทักษะอาชีพ	การดำเนินงานขึ้นอยู่กับสภาพสถานศึกษาความสามารถของบุคลากร เช่น ในโครงการพระราชดำริฯ	มีการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การปฏิบัติงาน	มีการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป
2. โรงเรียนประทีปเวชศักดิ์	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วย โดยการดำเนินงานมีการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา	ดำเนินงานเน้นงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุน	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ และผู้รับผิดชอบในการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลในแต่ละภาระงาน	บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและ ผู้ปกครองมีน้อย
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกตก	ร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	เน้นความสำคัญกับงานกิจการนักเรียนและงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	มีการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การปฏิบัติงาน	มีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยได้รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย	วางแผนพัฒนาคุณภาพนักเรียน สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	ดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารที่มีลำดับการบังคับบัญชา และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลผลิต ผลลัพธ์	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบจะเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา	มีการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการศึกษา	ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบจะเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา	มีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาประจำปี โดยได้รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 9 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ได้กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยได้กำหนดผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการส่งเสริมทักษะอาชีพ 2) คุณภาพของนักเรียน สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วย โดยการดำเนินงานมีการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติ (Do)

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารจัดโครงสร้างบริหารงานแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพสถานศึกษา ความสามารถของบุคลากร เช่น ในโครงการพระราชดำริฯ จะมีกลุ่มงานโครงการพระราชดำริฯ เพิ่มอีกกลุ่มงานหนึ่ง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานกิจการนักเรียนและงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพิ่มจากกรอบงาน 4 งาน ตามที่กฎหมายกำหนด จำนวนงานในแต่ละกลุ่มงานขึ้นอยู่กับจำนวนบุคลากรในสถานศึกษานั้น โดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุน สถานศึกษาทุกแห่งได้กำหนดโครงสร้างการบริหารที่มีลำดับการบังคับบัญชาและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงาน สถานศึกษาดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลผลิต ผลลัพธ์และมีการสรุปรายงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบจะเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน โดยกำหนดบทบาท หน้าที่และผู้รับผิดชอบในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในแต่ละภาระงานและขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้มีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยได้รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นมีการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป บทบาทในการปรับปรุงและพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการสรุปโดยผู้บริหารและครู บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองมีน้อย ซึ่งสาเหตุเกิดจากข้อจำกัดเรื่องเวลา ดังนั้นในขั้นตอนการปรับปรุง และวางแผนในการพัฒนาจึงเป็นเพียงการร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเท่านั้น

ดังนั้นกระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ผู้บริหารต้องมีอุดมการณ์ในการพัฒนาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและการทำงานเป็นทีม จึงทำให้เกิดการวางแผนการลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย คือโอกาสทางการศึกษา และคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านสัว

2.2) แนวทางการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 10 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบ เชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	ควรกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยได้กำหนดผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการส่งเสริมทักษะอาชีพ 2) คุณภาพของนักเรียน	ควรดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารที่มีลำดับการบังคับบัญชาและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ	ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน	ผู้บริหารและครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองร่วมกันปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในปีการศึกษาต่อไป
2. โรงเรียนประภีตเวชศักดิ์	ควรร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จและแนวทางการดำเนินงาน	ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องผลผลิต ผลลัพธ์	ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ควรรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	ควรเน้นร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จและแนวทางการดำเนินงาน	ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องผลผลิต ผลลัพธ์และรายงานผลการดำเนินงาน	ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ผู้บริหารและครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองร่วมกันปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในปีการศึกษาต่อไป

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบ เชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตีนน้อย	ควรร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ และแนวทางการดำเนินงาน	ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลผลิต ผลลัพธ์	ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ผู้บริหารและครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในปีการศึกษาต่อไป
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	ควรกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยได้กำหนดผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษา	ควรดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารที่มีลำดับการบังคับบัญชาและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ	ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ควรรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป

จากตารางที่ 10 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

ควรกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยได้กำหนดผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการส่งเสริมทักษะอาชีพ 2) คุณภาพของนักเรียน สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วย โดยการดำเนินงานมีการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติ (Do)

ควรดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารที่มีลำดับการบังคับบัญชาและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ของแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลผลิต ผลลัพธ์และมีการสรุปรายงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน โดยกำหนดบทบาท หน้าที่และผู้รับผิดชอบในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลในแต่ละภาระงานและขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

ควรรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป โดยผู้บริหารและครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง

3) สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต ดังนี้

3.1) สภาพการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านผลผลิต ดังนี้

ตารางที่ 11 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	มุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์	นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

โรงเรียน	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

จากตารางที่ 11 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต ดังนี้

1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้พยายามที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้เข้ารับการศึกษ ผู้เรียนเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ ผู้เรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับทุกคนได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข

2. คุณภาพของนักเรียน

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้กำหนดคุณภาพนักเรียน ดังนี้
 1) นักเรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ 2) นักเรียนมีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา 3) นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

3.2) แนวทางการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านผลผลิต

ตารางที่ 12 แสดงสภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี

(Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านผลผลิต

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	ควรสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้เข้ารับการศึกษ	พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
2. โรงเรียนประกิตเวชศักดิ์	ควรสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้เข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม	พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ต้นน้อย	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

โรงเรียน	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม มีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับและสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้	พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความรู้ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

จากตารางที่ 12 พบว่าสภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิตควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้พยายามที่จะสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้เข้ารับการศึกษ ผู้เรียนเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ ผู้เรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับทุกคนได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและผู้ที่ยังจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข

2. คุณภาพของนักเรียน

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้ง 5 แห่ง ได้กำหนดคุณภาพนักเรียน ดังนี้

1) นักเรียนมีความรู้ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ 2) นักเรียนมีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา 3) นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

4) สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม

4.1 สภาพและแนวทางการบริหารของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 13 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการบริหารงาน

โรงเรียน	การบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม	
	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียน	ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน
1. โรงเรียนล่องแพวิทยา	บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร มีประเพณี ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน และตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก	การได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด
2. โรงเรียนประทีปเวศศักดิ์	บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน มีประเพณี ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วยใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ	การได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด
3. โรงเรียนบ้านห้วยนกกก	บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร มีประเพณี ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ และพื้นที่ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก	การได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด

โรงเรียน	การบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม	
	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียน	ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน
4. โรงเรียนบ้านขุนแม่ต้นน้อย	บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 2) ด้านวัฒนธรรม มีประเพณีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก	นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และหน่วยงานต้นสังกัดและการได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์
5. โรงเรียนบ้านแม่ระเมิง	บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร มีประเพณี ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ประชากรมีฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ และตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก	นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และหน่วยงานต้นสังกัดและการได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

จากตารางที่ 13 พบว่าการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม มีปัญหาอุปสรรค และแนวทางบริหารจัดการให้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงาน ดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

บริบทของชุมชนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 2) ด้านวัฒนธรรม มีประเพณี ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด โดยโรงเรียนในโครงการสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากร งบประมาณ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และมีหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งเอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

ส่วนที่ 1.3 ผลการวิจัยสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

1.3.1 สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 14 สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพภูมิศาสตร์/การคมนาคม	สภาพเศรษฐกิจ/สังคม
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	โรงเรียนอยู่ห่างไกล เดินทางลำบาก โดยเฉพาะฤดูฝน (เด็กต้องพักค้างคืน)	ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวต่ำ เด็กต้องช่วยงานบ้าน/ไร่ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และภาษา (พูดไทยไม่คล่อง)
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร การเดินทางลำบาก ไม่มีถนนเข้าถึงในบางพื้นที่	ชุมชนต้องการที่พัก อาหาร ความปลอดภัย
3. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ภูมิประเทศยากต่อการเข้าถึง (เด็กเดินทางไกล/พักค้างคืน) วัฒนธรรมและภาษาหลากหลาย (เรียนรู้ภาษาไทยยาก)	ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ (ต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อหารายได้)
4. นายสนธิ แยมเกษร	พื้นที่ภูเขาสูงห่างไกล ขนส่งยากลำบาก เส้นทางเข้าถึงได้เฉพาะฤดูแล้ง	ประชากรกระจายตัวหลากหลาย ชาติพันธุ์ ภาษา/วัฒนธรรม หลากหลาย. ความยากจน (ต้องออกจากโรงเรียน/ขาดแรงจูงใจเรียนต่อ)
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ (ห่างไกล เดินทางยากลำบาก ในฤดูฝน ไม่มีถนนถึงบางหมู่บ้าน) ห้องเรียนสาขา/จัดพิเศษในวัด/บ้านผู้ใหญ่บ้าน	ความยากจน (ขาดอุปกรณ์ เสื้อผ้า อาหาร) ไม่มีทะเบียนราษฎร์ (ขาดสิทธิรัฐ ต้องทำงาน). อุปสรรคด้าน ภาษา/วัฒนธรรม (เด็กพูดไทยไม่ได้ ครูไม่เข้าใจบริบท)
6. นายสมัย ณะศรี	ภูมิประเทศภูเขาสูง เดินทางยากลำบาก บางหมู่บ้านใช้เวลาเดินเท้า 3-6 ชม. มาโรงเรียน. อากาศหนาวจัด	ผู้ปกครองยากจน แรงงานเกษตร มีความแตกต่างทางภาษา/วัฒนธรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพภูมิศาสตร์/การคมนาคม	สภาพเศรษฐกิจ/สังคม
7. นายสุสันต์ สอนนวล	เข้าถึงยาก ถนนลำบาก/เสี่ยงในฤดูฝน อากาศหนาวจัด	ครอบครัวยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์/อุปกรณ์/โภชนาการ. ภาษาและวัฒนธรรม (ภาษาท้องถิ่นทำให้เรียนไทยยาก)
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	พื้นที่ทุรกันดารเข้าถึงยาก ถนนถูกตัดขาดในฤดูฝน หลากหลายชาติพันธุ์/ภาษา	ความยากจน (ขาดค่าใช้จ่าย/เสื้อผ้า/อุปกรณ์) ต้องช่วยงานบ้าน/เกษตร
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	ไม่ได้ระบุในส่วนนี้ แต่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น/สอดคล้องบริบทเพื่อแก้ปัญหาการเข้าถึง]	- [ไม่ได้ระบุในส่วนนี้]

จากตารางที่ 14 พบว่าสภาพบริบทของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและจำกัดโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน โดยสรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และการคมนาคม ทุกท่านเน้นย้ำถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงห่างไกล และการคมนาคมที่ยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝนที่เส้นทางมักถูกตัดขาดหรือเข้าถึงไม่ได้ด้วยยานพาหนะปกติ. ส่งผลให้นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอและเพิ่มความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบ.

2. ความยากจนและภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ทำให้ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการศึกษา (เช่น อาหาร ที่พัก อุปกรณ์การเรียน) และเด็กต้องช่วยงานในครัวเรือนหรือภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน.

3. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา เป็นปัจจัยที่หลายท่านเน้นย้ำว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาแม่และวัฒนธรรมแตกต่างจากภาษาไทยกลาง ทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ช้า และเกิดช่องว่างทางความเข้าใจกับครูผู้สอน.

1.3.2 การวิเคราะห์สภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามองค์ประกอบเชิงระบบ

1) สภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านปัจจัยนำเข้า

1.1) สภาพการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร

ตารางที่ 15 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	ขาดแคลนผู้บริหาร มีครูที่รักษาการในตำแหน่งแทน	ครูไม่ครบชั้นบุคลากร สนับสนุนไม่เพียงพอ ครูไม่ตรงวุฒิ	มีความเหลื่อมล้ำขาดโอกาสทางการศึกษา	ขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	ไม่มีผู้อำนวยการ บางครั้งดูแลหลายโรงเรียนพร้อมกัน ทำให้การบริหารจัดการไม่ต่อเนื่อง และขาดการวางแผนระยะยาว	ขาดแคลนบุคลากร มีอัตราการย้ายสูง	การเข้าถึงการศึกษา ปัญหาด้านครอบครัว ความยากจน อยู่กับปู่ย่าตายาย	ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของหน้าที่และขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างจำกัด
3. นายภุชพงค์ กิรีติกร	ประสบการณ์ไม่เพียงพอ ขาดความเข้าใจบริบทพื้นที่	สภาพความเป็นอยู่ลำบาก ครูไม่ครบชั้น	โอกาสการเข้าถึงการศึกษา และความเป็นธรรม	การตัดสินใจอาจยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร
4. นายสนิท แยมเกษร	ขาดความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน	บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เฉพาะทาง	ฐานะยากจน ขาดแคลนปัจจัยในการดำเนินชีวิตที่ดี	มีข้อจำกัดด้านการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอาจยังไม่เต็มที่
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	การบริหารจัดการที่จำกัด ภาระงานหนักเกินไป	มีทักษะด้านเทคโนโลยีต่ำ ขาดทักษะการทำงานร่วมกับชุมชน	ขาดแคลนเทคโนโลยี การยากต่อเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ	ขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง
6. นายสมัย ธนะศรี	ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่จำกัด	ขาดแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	ครอบครัวหย่าร้าง มีปัญหาทักษะการสื่อสาร	ขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับกฎระเบียบทางการศึกษา
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	ขาดการนิเทศและติดตามอย่างใกล้ชิด	ขาดทักษะในการวางแผน	ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ	ขาดการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	ผู้บริหารขาดขวัญ กำลังใจและแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง	ขาดโอกาสในการสร้างรวมก้าวหน้าในอาชีพ	มีภาวะทุพ โภชนาการ มีปัญหาสุขภาพ	ไม่สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนที่เข้มแข็งได้อย่างเต็มศักยภาพ
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอ็ง	บางพื้นที่อาจมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัย เกิดความกังวลและส่งผลต่อขวัญ กำลังใจ	ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ขาดการดูแลใส่ใจจากครอบครัว อย่างเต็มที่	ตัดสินใจ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก หรือการระดมทรัพยากร

จากตารางที่ 15 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร มีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้บริหาร การขาดแคลนผู้บริหารที่มีคุณภาพและประสบการณ์ ประสบการณ์ไม่เพียงพอ ขาดความเข้าใจบริบทท้องถิ่น ขีดความสามารถในการบริหารจัดการที่จำกัด ภาระงานหนักเกินไป ขาดทักษะด้านการวางแผนและพัฒนา การขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการได้อย่างเต็มที่ ขาดการสนับสนุนและพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัด ขาดการนิเทศและติดตามอย่างใกล้ชิด ปัญหาด้านแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย บางพื้นที่อาจมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ทำให้ผู้บริหารเกิดความกังวลและส่งผลต่อขวัญกำลังใจ การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดารมักใช้เวลานานและเห็นผลลัพธ์ได้ช้า ทำให้ผู้บริหารอาจรู้สึกว่าการพยายามไม่ได้รับการตอบแทนอย่างที่ควร

2. ครู การขาดแคลนบุคลากร ครูไม่ครบชั้น/วิชา บุคลากรสนับสนุนไม่เพียงพอ ครูไม่ตรงวุฒิ/ความถนัด อัตราการย้ายสูง ค่าครองชีพสูง/รายได้ไม่เพียงพอ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะทาง ขาดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดโอกาสในการสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ

3. นักเรียน ความเหลื่อมล้ำ ขาดโอกาสการเข้าถึงและความเป็นธรรมทางการศึกษา มีปัญหาด้านครอบครัว ความยากจน อยู่กับปู่ย่าตายายฐานะยากจน ขาดแคลนปัจจัยในการดำเนินชีวิตที่ดี ขาดแคลนเทคโนโลยี การยากต่อเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีภาวะทุพโภชนาการ มีปัญหาสุขภาพ ขาดทักษะการสื่อสาร ขาดความมั่นใจ และไม่กล้าแสดงออก

4. คณะกรรมการสถานศึกษา มีข้อจำกัดด้านการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจอาจยังไม่เต็มที่ ขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง กฎระเบียบทางการศึกษา หรือแนวทางการพัฒนาโรงเรียน การขาดการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ยังไม่สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนที่เข้มแข็งได้อย่างเต็มศักยภาพ จำกัดอยู่เพียงแค่การรับทราบข้อมูลมากกว่าการร่วมกันคิดและตัดสินใจ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก หรือการระดมทรัพยากร

1.2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร

ตารางที่ 16 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้าองค์ประกอบด้านบุคลากร

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	ต้องมีการปรับวิธีการสรรหาและพัฒนาผู้บริหาร	เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี	ได้รับการเอาใจใส่จากครู ได้รับการจัดการบริการจากรัฐ	ได้รับการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	เป็นคนในพื้นที่หรือมีความเข้าใจในบริบทของชุมชน	เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู	ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
3. นายฤทธพงค์ กีรติกร	ต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	เป็นนักบูรณาการ เชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล	ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ	มีความมุ่งมั่น เสียสละ ตั้งใจ มีเวลา และต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. นายสนธิ แยมเกษร	3) มีการปรับแก้ไขกฎหมายกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร	เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี	มีความพร้อมด้านการเรียนรู้	เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้มีความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม
5. นายสินอาจ ลำพูนพงค์	เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	เป็นคนในพื้นที่หรือมีความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์	สุขภาพกายสุขภาพใจสุขภาพจิตดี	มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน
6. นายสมัย ธนะศรี	เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู	เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ และมีอุดมการณ์ของความเป็นครูรักในวิชาชีพ มีคุณธรรม	ได้รับการดูแลจากรัฐอย่างเต็มศักยภาพ	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารสถานศึกษา	มีการจูงใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง	ควรได้รับโอกาสและความเป็นธรรมในด้านการจัดการศึกษา	มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในเรื่องการจัดการศึกษา
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	เป็นคนในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี	คัดเลือกคนในพื้นที่เข้าศึกษาต่อในโครงการพิเศษต่าง ๆ เช่น โครงการบัณฑิตคืนถิ่น โครงการครูทายาท	มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ มีวุฒิภาวะพร้อมในการเรียนรู้	เป็นคนดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเฮียง	เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี	เป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร	วัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ	ควรเป็นบุคคลในพื้นที่ที่สามารถประสานงานได้ มีมนุษยสัมพันธ์

จากตารางที่ 16 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านบุคลากร ควรมีลักษณะตามองค์ประกอบดังนี้

1. ผู้บริหาร 1) ควรเป็นผู้เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู 2) ควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 3) ควรเป็นบุคคลในพื้นที่ และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี 4) ควรเป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารโรงเรียน

2. ครู 1) ควรเป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ 2) ควรเป็นคนในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี 3) ควรเป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) ควรเป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล 5) ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

4. คณะกรรมการสถานศึกษา 1) ควรเป็นคนในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา 2) ในส่วนผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรเอกชนควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน 3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาควรเป็นนักพัฒนา มีความมุ่งมั่น เสียสละ ตั้งใจ มีเวลา และต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

1.3) สภาพการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 17 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	หลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ไม่สามารถจัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติ การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	ครูขาดโอกาสในการเรียนรู้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ หรือการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย	งบประมาณจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ หรือการปรับปรุงอาคารสถานที่	ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	หลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนในพื้นที่สูง	ขาดการพัฒนา ศักยภาพครู อัตราการย้ายออกสูง	งบประมาณมีน้อย กระจายการเบิกจ่าย งบประมาณมีมาก	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาขงมีน้อย
3. นายฤทธพงศ์ กิรติกร	ไม่มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เกณฑ์การวัดและประเมินผลใช้รูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ	ขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง หรือครูที่สามารถสอนวิชาที่ขาดแคลนได้	ขาดแคลนความรู้ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในงานวิชาการยังมีน้อย
4. นายสนธิ แยมเกษร	เรียนรู้จากทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ มีข้อจำกัดในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล สม่าเสมอ และทั่วถึง	ครูที่มีอยู่อาจสอนไม่ตรงกับวุฒิการศึกษา หรือสาขาวิชาที่ถนัด	ขาดแคลนสาธารณูปโภคที่เป็นจำเป็น เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต	ข้อจำกัดทางภูมิประเทศ ที่เป็นภูเขาสูงหรือป่าทึบ ทำให้การเดินทางไปโรงเรียนยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝน

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหาร			
	สถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ล่าสมัยข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน/ไม่ครบถ้วน	ขาดแคลนครู ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะครูผู้สอนวิชาหลัก หรือครูที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้าน	การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ไปยังโรงเรียนเป็นไปได้ยากและมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากสภาพถนนที่ทุรกันดาร	ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษามองว่าการศึกษามีความจำเป็นมาก
6. นายสมัย ธนะศรี	โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมทันสมัย และหลากหลาย รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	ขาดแคลนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ ที่สามารถวางแผนกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ขาดแคลนผู้สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร	ผู้ปกครองขาดโอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน หรือขาดแคลนทุนทรัพย์ในการสนับสนุนโรงเรียน
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	ขาดแคลนแหล่งเรียนรู้เช่น ห้องสมุด สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์	ขาดแคลนวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้	การจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้าและไม่สม่ำเสมอ	ปัญหาด้านสุขภาพและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เอื้ออำนวย และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำกัด
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ขาดการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์	ศักยภาพการใช้ทีมวิทยากรจากภายนอกมีน้อย	ข้อจำกัดในการใช้งบประมาณตามระเบียบทางราชการ	ขาดการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบความปลอดภัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหาร			
	สถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	ปัญหาด้านภาษา ผู้เรียนมีพื้นฐานภาษาไทยที่ไม่แข็งแรง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เนื้อหาวิชา	ขาด อุดมการณ์ จิตวิญญาณ ความเป็นครู กลัวการ ลำบาก	มีการพึ่งพา งบประมาณจาก รัฐเป็นหลัก	ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชนมีน้อย

จากตารางที่ 17 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้าองค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา มีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. งานวิชาการ พบว่าหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และอาชีพของชุมชน ขาดแคลน สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทันสมัย และเหมาะสม กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึง อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการใช้งาน ทำให้การจัดการเรียนรู้อย่างจำกัดอยู่เพียงรูปแบบเดิม ๆ การวัดและประเมินผลที่ไม่ครอบคลุม ระบบ การวัดและประเมินผล อาจยังไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทักษะด้านปฏิบัติ หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน ขาดการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน/ไม่ครบถ้วน

2. ด้านบุคลากร พบว่าขาดแคลนครู ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะครูผู้สอนวิชาหลัก หรือครูที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้าน ศักยภาพการใช้ทีมวิทยากรจากภายนอกมีน้อย ขาดแคลน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ ที่สามารถวางแผน กำหนด ทิศทาง และขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดแคลน วิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ ขาดอุดมการณ์จิตวิญญาณความเป็นครู กลัวการลำบาก

3. แผนงานและงบประมาณ พบว่างบประมาณจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ หรือการปรับปรุงอาคารสถานที่ ขาดแคลนสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต ปัญหาการเดินทาง และการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ไปยังโรงเรียนเป็นไปได้ยาก และมีค่าใช้จ่ายสูง

4. ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครอง และชุมชนมีน้อย สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ผู้ปกครองขาดโอกาส ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน หรือขาดแคลนทุนทรัพย์ในการสนับสนุนโรงเรียน ค่านิยม เกี่ยวกับการศึกษามองว่าการศึกษาไม่มีความจำเป็นมากนัก ปัญหาด้านสุขภาพและการเข้าถึงบริการ สาธารณสุข เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เอื้ออำนวย และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำกัด นอกจากนี้ข้อจำกัดทางภูมิประเทศ ที่เป็นภูเขาสูงหรือป่าทึบ ทำให้การเดินทางไปโรงเรียนยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝน

1.4) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 18 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต	สร้างอุดมการณ์ จิตวิญญาณความเป็นครู และการให้รางวัล	การระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ	สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย รูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	จัดหาที่พักครูที่ได้มาตรฐานปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน	การเพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษา	จัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชน
3. นายถนอมพงศ์ กীরติกร	จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต	สร้างมาตรการจูงใจและสวัสดิการพิเศษ	ควรรีดยื่นทุนการใช้งบประมาณตามระเบียบทางราชการ	สำรวจสำมะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคน
4. นายสนธิ แยมเกษร	พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ	ควรพัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน	ควรมีการแยกจัดสรรงบประมาณในด้านการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ออกจากงบประมาณรายหัว	สร้างการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชนมีน้อย

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหาร			
	สถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
5. นายสินอาจ ลำพูนพงค์	จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้	จ้างครูอัตราจ้างหรือครูพี่เลี้ยงที่เป็นคนในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครูประจำ และสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชน	ส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน	ให้ความสำคัญกับงานสัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย
6. นายสมัย ณะศรี	มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี	สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	สร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม	บำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบความปลอดภัยให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	ควรสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน	จัดอบรมและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและบุคลากรที่รับผิดชอบงานการเงินและพัสดุ	ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ	ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการเรียนทางไกล	ควรมอบอำนาจการตัดสินใจในการใช้งบประมาณให้กับโรงเรียนมากขึ้น ภายใต้กรอบระเบียบที่ยืดหยุ่นและโปร่งใส	สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา			
	วิชาการ	บุคลากร	แผนงานและงบประมาณ	บริหารทั่วไป
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเฮียง	ควรส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน	จัดอบรมพัฒนาครูในวิชาที่ขาดแคลนหรือวิชาที่ครูสอนไม่ตรงวุฒิ โดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	ควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากตารางที่ 18 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านงานบริหารสถานศึกษา ควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. งานวิชาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้ 1.1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต 1.2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต 1.3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 1.4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรดำเนินการดังนี้ 2.1) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.2) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงงาน 2.3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ 3) การวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรดำเนินการ ดังนี้ 3.1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 3.2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3.3) จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. งานบุคคล ควรดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน 3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน 4) สร้างมาตรการจูงใจและสวัสดิการพิเศษ 5) จัดหาที่พักครูที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน 6) จ้างครูอัตราจ้าง หรือครูพี่เลี้ยงที่เป็นคนในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครูประจำ และสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชน 7) จัดอบรมพัฒนาครูในวิชาที่ขาดแคลน หรือวิชาที่ครูสอนไม่ตรงวุฒิ โดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 8) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการเรียนทางไกล

3. งานแผนงานและงบประมาณ ควรดำเนินการดังนี้ 1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ 2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลควรมีการแยกจัดสรรงบประมาณในด้านการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ไปยังโรงเรียนเป็นไปได้อย่างและมีค่าใช้จ่ายสูงเนื่องจากสภาพถนนที่ทุรกันดารออกจากงบประมาณรายหัว 3) จัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง 4) จัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาอย่างเพียงพอ และต่อเนื่อง สร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม 5) ส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน 6) มอบอำนาจการตัดสินใจในการใช้งบประมาณให้กับโรงเรียนมากขึ้น ภายใต้กรอบระเบียบที่ยืดหยุ่นและโปร่งใส 7) จัดอบรมและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและบุคลากรที่รับผิดชอบงานการเงินและพัสดุ

4. งานบริหารทั่วไป ควรดำเนินการดังนี้ 1) สำมะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคน ในพื้นที่โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ และไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ 2) ให้ความสำคัญกับงานสัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

2) สภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

2.1) สภาพการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 19 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
1. ผศ.ดร.ประจักษ์ ขวัญมั่น	ขาดการเข้าถึงข้อมูลเพียงพอและทันสมัย	งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมตามแผน	ผู้บริหารและครูอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดตัวชี้วัด การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผล และ	ไม่ได้เป็นการปรับปรุงเชิงระบบที่ยั่งยืน หรือไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
			การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง	
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	ขาดการเข้าถึงข้อมูลที่เพียงพอและทันสมัย	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ขนส่งวัสดุ หรือการจัดหาเทคโนโลยี	ขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล	การปรับปรุงที่เกิดขึ้นมักเป็นแบบเฉพาะหน้า
3. นายฤทธิพงษ์ กীরติกร	ขาดการประสานงานระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา	ขาดความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา	การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นปัจจุบัน	ไม่มีกลไกหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการนำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบไปสู่การปรับปรุงแผนหรือการปฏิบัติงาน
4. นายสนธิ แยมเกษร	แผนพัฒนาสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น มักอ้างอิงจากกรอบนโยบายส่วนกลางมากเกินไป	ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เทคโนโลยี และสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	ขาดระบบการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบ	การเปลี่ยนแปลงไม่ยั่งยืน
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	ผู้บริหารขาดทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์	ครูขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย	โรงเรียนไม่มีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ	ขาดกลไกการปรับปรุงที่ชัดเจน

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุงและพัฒนา (Act)
6. นายสมัย ณะศรี	แผนขาดความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	ครูไม่เพียงพอ ครูไม่ตรงสาขา ครูมีอัตราการโยกย้ายสูง ทำให้การดำเนินงานตามแผนขาดความต่อเนื่อง	ขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล	ผลการประเมินไม่ถูกนำมาใช้ วางแผนปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการดำเนินงานในรอบต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม
7. นายสุสันต์ สอนนวล	ขาดความรู้ลึก เป็นเจ้าของและความผูกพันกับแผน	ขาดการประยุกต์ใช้เทคนิคที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา หรือการเรียนรู้เชิงรุก	ผู้บริหารและครูอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวัดและประเมินผล	ขาดการนำผลการประเมินมาใช้จริง
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ครู ชุมชน และทรัพยากร มักทำได้ยาก	นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ และขาดเรียนเป็นประจำ	หน่วยงานต้นสังกัดมีข้อจำกัดในการเดินทางไปนิเทศ กำกับ และติดตามผล	ขาดการนำผลการปรับปรุงลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ครบถ้วน	ผู้บริหารขาดทักษะการกำกับดูแล	การประเมินผลมักเน้นที่ตัวเลขเชิงปริมาณ เช่น จำนวนกิจกรรมที่จัด จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม มากกว่าการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	ขาดการมีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

จากตารางที่ 19 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านกระบวนการ มีลักษณะตามองค์ประกอบดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ขาดการประสานงานระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาขาดการเข้าถึงข้อมูลที่เพียงพอและทันสมัย แผนพัฒนาสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น มักอ้างอิงจากกรอบนโยบายส่วนกลางมากเกินไป ผู้บริหารขาดทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์

2. การลงมือปฏิบัติ (Do) ขาดความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ครูขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลายใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยาย ขาดการประยุกต์ใช้เทคนิคที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา หรือการเรียนรู้เชิงรุก นักเรียนบางส่วนเดินทางมาโรงเรียนยากลำบาก ส่งผลต่อการมาเรียนไม่สม่ำเสมอ และเวลาเรียนที่จำกัด ผู้บริหารอาจมีภาระงานมาก ทำให้ไม่สามารถกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบ (Check) มีข้อจำกัดในด้านมีกรณีพิเศษ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้ ขาดระบบการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบ โรงเรียนมักไม่มีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นปัจจุบัน ครูและผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดตัวชี้วัด การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผล และการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง ข้อจำกัดในการเดินทางไปนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลอย่างสม่ำเสมอ การประเมินผลมักเน้นที่ตัวเลขเชิงปริมาณ เช่น จำนวนกิจกรรมที่จัด จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม มากกว่าการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4. การปรับปรุงและพัฒนา (Act) ขาดการมีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ขาดการนำผลการประเมินมาใช้จริง ผลการประเมินไม่ถูกนำมาใช้วางแผนปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการดำเนินงานในรอบต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม ขาดกลไกการปรับปรุงที่ชัดเจน ไม่มีกลไกหรือกระบวนการที่ชัดเจนในการนำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบไปสู่การปรับปรุงแผน หรือการปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงไม่ยั่งยืน การปรับปรุงที่เกิดขึ้นมักเป็นแบบเฉพาะหน้า ไม่ได้เป็นการปรับปรุงเชิงระบบที่ยั่งยืน หรือไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

2.2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ ดังนี้

ตารางที่ 20 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบด้านกระบวนการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุง และพัฒนา (Act)
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	สร้างกลไกการมีส่วนร่วม จัดให้มีเวทีการประชุมปรึกษาหารือกับชุมชน ผู้ปกครองและครูอย่างสม่ำเสมอ	ระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่าย	ส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุง และพัฒนา (Act)
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	ควรมีการจัดทำ แผนระยะยาว ระยะสั้น	ประสานงานกับ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชา สังคม เพื่อขอรับ การสนับสนุนด้าน บุคลากร งบประมาณ	พัฒนาระบบการ นิเทศจาก หน่วยงานต้น สังกัดให้เน้นการ ให้คำแนะนำและ ช่วยเหลือ	จัดเวทีวิพากษ์ และสรุป บทเรียน
3. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ระดมความคิดเห็น และให้ทุกคนรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน	จัดอบรมและให้ คำแนะนำครู เกี่ยวกับการ ประยุกต์ใช้ หลักสูตร	ใช้เทคโนโลยีเข้า มาช่วยในการ สื่อสารและติดตาม ผล	วิพากษ์แผนการ ดำเนินงาน โดย มีผู้เกี่ยวข้องทุก ฝ่ายเข้าร่วม
4. นายสนิท แยมเกษร	ควรเน้นการ วางแผนที่อิง บริบทและความ ต้องการของ ท้องถิ่น	การจัดการเรียนรู้ ที่หลากหลายและ เหมาะสมกับ บริบทของนักเรียน	ส่งเสริมการนิเทศ อย่างต่อเนื่อง	จัดให้มีการ ประชุมเพื่อ นำเสนอผลการ ประเมิน
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	พัฒนาทักษะการ วางแผนเชิงกล ยุทธ์และ ปฏิบัติการให้แก่ ผู้บริหารและครู	จัดการเรียนรู้เชิง รุก การบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การใช้เทคโนโลยี ช่วยในการนิเทศ	นำผลการ ประเมินสู่การ วางแผนรอบ ใหม่
6. นายสมัย ธนะศรี	อบรมทักษะการ วางแผน	ปรับแผนปฏิบัติ การให้มีความ ยืดหยุ่น	จัดอบรมให้ความรู้ แก่ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการ ออกแบบเครื่องมือ การเก็บรวบรวม ข้อมูล การ วิเคราะห์ และการ รายงานผลการ ประเมิน	สร้างวัฒนธรรม การนำผลการ ประเมินมาใช้ เป็นข้อมูล พื้นฐานในการ วางแผนพัฒนา สถานศึกษาและ แผนปฏิบัติการ ในปีงบประมาณ ถัดไป

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านกระบวนการ (Process)			
	การวางแผน (Plan)	การลงมือปฏิบัติ (Do)	การตรวจสอบ (Check)	การปรับปรุง และพัฒนา (Act)
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อทำความเข้าใจบริบทเฉพาะของโรงเรียน	ปรับเปลี่ยนได้ตามทรัพยากรและสถานการณ์จริง โดยเน้นกิจกรรมที่สร้างผลลัพธ์สูงสุด	ควรกำหนดตัวชี้วัดที่วัดผลลัพธ์ได้จริง และมีการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ	ส่งเสริมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
8. นายสรวิชญ์ เรือนแก้ว	ส่งเสริมการสำรวจข้อมูลเชิงลึก	จัดให้มีครูพี่เลี้ยงสำหรับครูใหม่	ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลภายในที่มีความชัดเจน	จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา	ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา	ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงาน โปร่งใส และตรวจสอบได้	ควรมีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

จากตารางที่ 20 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านกระบวนการ ควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ควรดำเนินการ ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการสำรวจข้อมูลเชิงลึก สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อทำความเข้าใจบริบทเฉพาะของโรงเรียน อบรมทักษะการวางแผน พัฒนาทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และปฏิบัติการให้แก่ผู้บริหารและครู โดยเน้นการวางแผนที่อิงบริบทและความต้องการของท้องถิ่น สร้างกลไกการมีส่วนร่วม จัดให้มีเวทีการประชุมปรึกษาหารือกับชุมชน ผู้ปกครอง และครูอย่างสม่ำเสมอ ระดมความคิดเห็นและให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน

2. การลงมือปฏิบัติ (Do) ควรดำเนินการ ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่าย ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็น จัดอบรมและให้คำแนะนำครูเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน จัดการเรียนรู้เชิงรุก การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรับแผนปฏิบัติการให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามทรัพยากร และสถานการณ์จริง โดยเน้นกิจกรรมที่สร้างผลลัพธ์สูงสุด

3. การตรวจสอบ (Check) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลภายในที่มีความชัดเจน ควรกำหนดตัวชี้วัดที่วัดผลลัพธ์ได้จริง และมีการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ควรอบรมทักษะการประเมินผล จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการรายงานผลการประเมิน ส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร พัฒนาระบบการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เน้นการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารและติดตามผล

4. การปรับปรุงและพัฒนา (Act) ควรมีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจัดเวทีวิพากษ์และสรุปบทเรียน จัดให้มีการประชุมเพื่อนำเสนอผลการประเมิน และวิพากษ์แผนการดำเนินงาน โดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วม ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นำผลการประเมินสู่การวางแผนรอบใหม่ สร้างวัฒนธรรมการนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในปีงบประมาณถัดไป ส่งเสริมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมองว่าการปรับปรุงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานปกติ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ระหว่างโรงเรียน เพื่อเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจในการปรับปรุง

3) สภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต ดังนี้

3.1) สภาพการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต

ตารางที่ 21 สภาพการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ขาดโอกาสโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม	นักเรียนขาดการมีคุณภาพชีวิตที่ดี
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	ขาดการดำเนินการให้เด็กในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ	นักเรียนไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโลก

ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาพการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
3. นายฤทธิพงษ์ กิตติกร	ขาดโอกาสในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น	นักเรียนขาดจิตสำนึกรักความเป็น ท้องถิ่นและความเป็นไทย
4. นายสนธิ แยมเกษร	ขาดการเข้าถึงบริการสุขภาพและ โภชนาการที่ดี	นักเรียนไม่สามารถพึ่งพาตนเองและ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและ ประเทศ
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและ สวัสดิการมีน้อย	ขาดความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์
6. นายสมัย ธนะศรี	การเข้าถึงบุคลากรทางการศึกษาที่มี คุณภาพได้ยาก	ขาดความสามารถในการใช้ภาษา และทักษะการสื่อสาร
7. นายสุสันต์ สอนนวล	มีข้อจำกัดการเข้าถึงสื่อและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	ขาดความคิดสร้างสรรค์และ นวัตกรรม
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	มีข้อจำกัดการพัฒนาเครือข่ายและ ความร่วมมือกับภายนอก การเข้าถึง การศึกษาพิเศษและการดูแล นักเรียนกลุ่มเปราะบาง	มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่น้อยกว่า ในพื้นที่เมือง
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของ บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัด การศึกษาพิเศษและการดูแล นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษมีน้อย	โอกาสที่นักเรียนแต่ละคนจะมีส่วน ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง มีน้อย

จากตารางที่ 21 พบว่าสภาพการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้าองค์ประกอบด้านผลผลิต มีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน พบว่า มีข้อจำกัดในการดำเนินการให้เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม การให้เด็กในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับมีน้อย การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพทำได้ยาก มีข้อจำกัดการเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ขาดโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นการสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและสวัสดิการมีน้อย ขาดการเข้าถึงบริการสุขภาพและโภชนาการที่ดี ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนรู้ของบุตรหลาน เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมเปิดบ้านหรือการให้คำปรึกษา มีข้อจำกัดการพัฒนาเครือข่ายและความร่วมมือกับภายนอก การเข้าถึงการศึกษาพิเศษและการดูแลนักเรียนกลุ่มเปราะบาง การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีน้อย

2. คุณภาพของนักเรียน

คุณภาพของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มีดังนี้ 1) นักเรียนไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) นักเรียนไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโลกได้ 3) นักเรียนไม่มีจิตสำนึกรักความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย 4) นักเรียนไม่สามารถพึ่งพา

ตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนที่น้อยกว่าในพื้นที่เมือง ขาดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ ขาดโอกาสที่นักเรียนแต่ละคนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ความสามารถในการใช้ภาษาและทักษะการสื่อสารมีข้อจำกัด

3.2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต ดังนี้

ตารางที่ 22 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
1. ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมั่น	ได้รับโอกาสในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น	ผู้เรียนได้รับการบูรณาการภูมิ ปัญญาและบริบทท้องถิ่นเข้ากับการ เรียนการสอน
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	เข้าถึงบริการสุขภาพและโภชนาการ ที่ดี	ผู้เรียนมีทักษะการพึ่งพาตนเอง การ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
3. นายกฤษฎพงษ์ กิรติกร	ได้รับการสนับสนุนด้าน ทุนการศึกษาและสวัสดิการมีน้อย	สามารถปลูกฝังทักษะที่จำเป็น สำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต และสร้างความภาคภูมิใจใน รากเหง้าของตนเอง
4. นายสนิท แยมเกษร	การเข้าถึงบุคลากรทางการศึกษาที่มี คุณภาพได้เท่าเทียมและเป็นธรรม	ควรส่งเสริมสุขภาพกายที่ดีของ นักเรียน ด้วยการนำเอาศิลปะ หัตถกรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้านมา ผสมผสานกับการเรียนรู้
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	สามารถเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยี ทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว	ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อม ด้านพื้นฐานอาชีพ
6. นายสมัย ณะศรี	ได้รับการช่วยเหลือในด้านการ พัฒนาเครือข่ายและความร่วมมือกับ ภายนอก การเข้าถึงการศึกษาพิเศษ และการดูแลนักเรียนกลุ่มเปราะบาง	สามารถนำความรู้และทักษะที่ จำเป็นไปพัฒนานตนเองให้สามารถ ประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	ได้รับโอกาสการเข้าถึงโครงสร้าง พื้นฐานด้านการศึกษา	มีผลการพัฒนาความสามารถด้าน ศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้าน กีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษย สัมพันธ์
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาส ได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความ พร้อม	มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร

ผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านผลผลิต	
	โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน	คุณภาพของนักเรียน
9. นางสาวชราภรณ์ จะเอียง	ดำเนินการให้เด็กในวัยเรียน ทุกคน มีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษา ภาคบังคับ	นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร ภาคบังคับ

จากตารางที่ 22 พบว่าแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านผลผลิต ควรมีลักษณะตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน ควรดำเนินการให้ครอบคลุมในประเด็น ต่อไปนี้ 1) ดำเนินการให้เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม 2) ดำเนินการให้เด็กในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ

2. คุณภาพของนักเรียน ควรมีประเด็นการพิจารณา ดังนี้ 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตาม มาตรฐานหลักสูตร 2) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้าน สติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร 3) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร 4) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถ ด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย 5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียม ความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ 6) ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไป พัฒนารูปแบบให้สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ ตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่าง สันติสุข

4) สภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิง ระบบ ด้านสภาพแวดล้อม

4.1) สภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบ เชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 23 แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการบริหารงาน

ผู้ทรงคุณวุฒิ	การบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม	
	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการบริหารโรงเรียน	ปัจจัยที่เอื้อ ต่อการบริหารโรงเรียน
1. ผศ.ดร.ประจักษ์ ขวัญมั่น	สภาพความยากลำบากของ สภาพแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทาง ภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การ คมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือน กระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน	การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู

ผู้ทรงคุณวุฒิ	การบริหารงานตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม	
	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียน	ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน
2. ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู
3. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์	การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน
4. นายสนิท แยมเกษร	ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษามากกว่า	มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนและพัฒนาคุณภาพนักเรียน
5. นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	ปัญหาเรื่องการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหนทางลำบากในช่วงฤดูฝน	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
6. นายสมัย ณะศรี	นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ มีความแตกต่างในเรื่องภาษาและวัฒนธรรม	การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้
7. นายสุขสันต์ สอนนวล	งบประมาณมีจำกัด นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพ	การเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
8. นายสรวิชัย เรือนแก้ว	ขาดแคลนครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ	มีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
9. นางสาวชिरาภรณ์ จะเอียง	การเข้าถึงวิทยาการที่มีความรู้ความสามารถทำได้ยาก	พัฒนาหลักสูตรและปรับใช้ที่ยืดหยุ่น สร้างเครือข่ายร่วมมือกับชุมชน

จากตารางที่ 23 พบว่าสภาพและแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามองค์ประกอบเชิงระบบ ด้านสภาพแวดล้อม มีปัญหาอุปสรรค และแนวทางบริหารจัดการให้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงาน ดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียน คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษามากกว่า 4) สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั่งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน

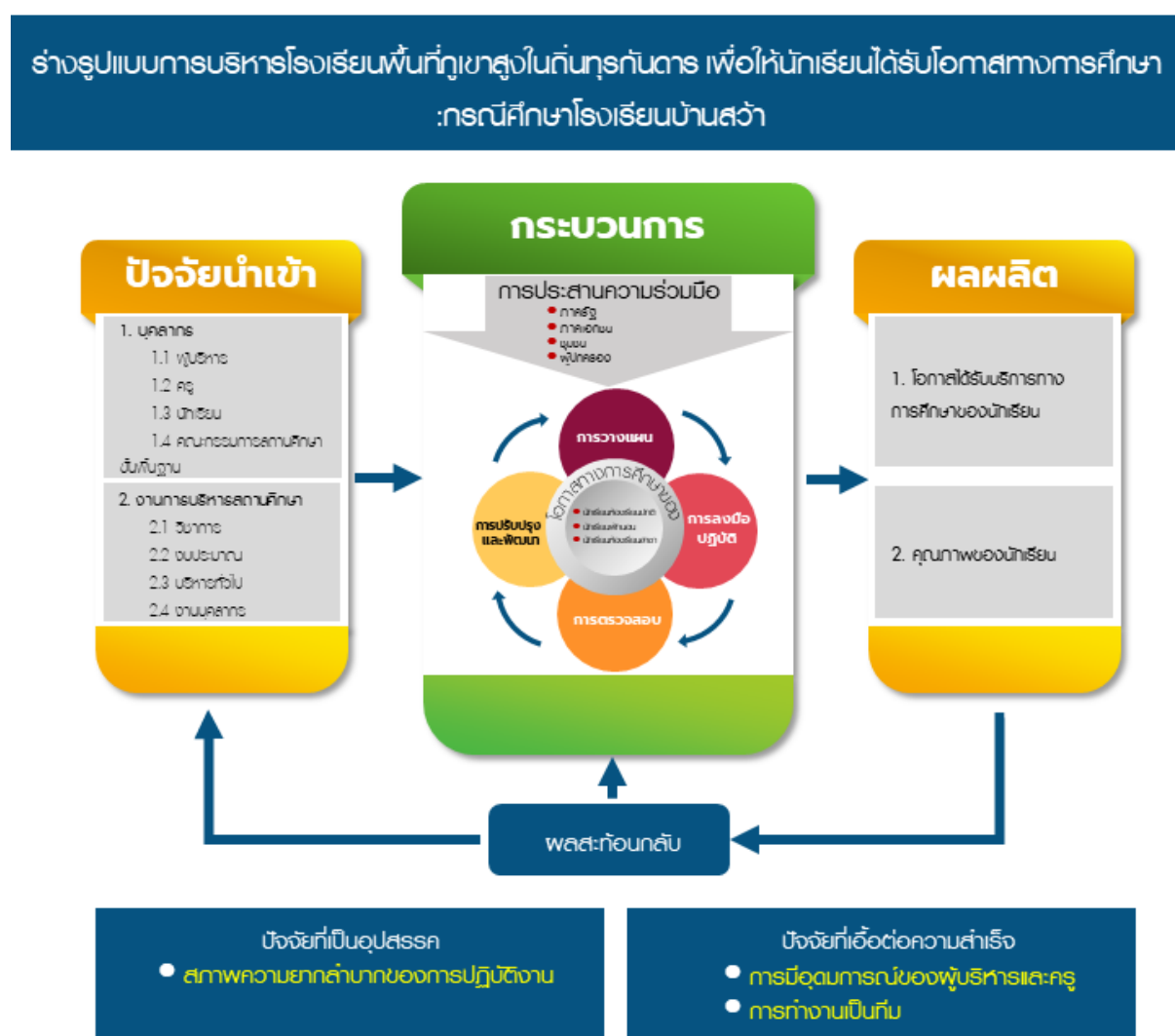
2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน คือ 1) การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู 2) การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกย่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ผลการยกย่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม ดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

จากภาพประกอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และสภาพแวดล้อม (Environment) โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) บุคลากร 2) งานบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 บุคลากร

บุคลากร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผู้บริหาร 1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารโรงเรียน

1.1.2 ครู 1) เป็นผู้ที่ผ่านมากระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ 2) เป็นคนในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ และมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล 5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.1.3 นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

1.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา คุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นคนในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ในส่วนผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอก หรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่นเสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

1.2 งานบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ 1) วิชาการ 2) งบประมาณ 3) บริหารทั่วไป 4) บุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 วิชาการ

งานวิชาการเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ดำเนินการดังนี้ 1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต 2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต 5) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ 7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ ส่วนการวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควร

ดำเนินการ ดังนี้ 1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3) จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2.2 งบประมาณ

งานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ดำเนินการดังนี้ 1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ 2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.3 บริหารทั่วไป

งานบริหารทั่วไป ดำเนินการดังนี้ 1) สัมมนาประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ 2) สัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการเสริมพลังอำนาจผู้ปกครองและชุมชนถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นฐานบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

1.2.4 บุคคล

งานบุคคลในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน 3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

กระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติ (Do)

การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารกำหนดขึ้น ทั้งนี้ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

การบริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศกำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

โรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารควรมีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การประสานความร่วมมือ (Coordinate) ผู้บริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารติดต่อประสานงาน ขอความร่วมมือ คำแนะนำและแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน 3) ชุมชน 4) ผู้ปกครองนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น

2) ภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียน วัสดุในการสร้างห้องเรียนสาขา

3) ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา

4) ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ปกครองนักเรียนในการขอความอนุเคราะห์สร้างห้องเรียนสาขาและส่งบุตรหลานในวัยเรียนเข้าเรียนทุกคน

ดังนั้นกระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผู้บริหารต้องมีอุดมการณ์ในการพัฒนาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและการทำงานเป็นทีม จึงทำให้เกิดการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย คือโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน และคุณภาพของนักเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs)

ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน รายละเอียดดังนี้

3.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีดังนี้

3.1.1 เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม

3.1.2 เด็กที่ในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ

3.2 คุณภาพของนักเรียน

คุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาส ทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีดังนี้

3.2.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร

3.2.2 นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร

3.2.3 นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร

3.2.4 นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไป ตามวัย

3.2.5 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้าน พื้นฐานอาชีพ

3.2.6 ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนา ตนเองให้สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ ตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่าง สันติสุข

องค์ประกอบที่ 4 สภาพแวดล้อม (Environment)

สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัย ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร 2) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เป็น อุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4.1.1 การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

4.1.2 การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ พยายามในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

4.2 สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงใน ถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ประกอบด้วย

4.2.1 ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4.2.2 ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

4.2.3 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษา

4.2.4 สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่านำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า โดยมีประเด็นที่ต้องปรับแก้ไข 2 ประเด็น ดังนี้ 1) รูปแบบฯ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements) 2) องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) เพิ่มเติม ขั้นที่ 2 การจัดการองค์กร (Organize)



ภาพที่ 9 รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

จากภาพที่ 9 รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements) โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) บุคลากร 2) งานบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 บุคลากร

บุคลากร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้

1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู

2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารสถานศึกษา

1.1.2 ครู มีดังนี้

1) เป็นผู้ที่ผ่านมากระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ

2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคม และวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี

3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู

4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล

5) เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.1.3 นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

1.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา มีดังนี้

1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน

4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่นเสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

1.2 งานบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ 1) วิชาการ 2) งบประมาณ 3) บริหารทั่วไป 4) บุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 วิชาการ

งานวิชาการเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการดังนี้

1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต

5) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ

7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

8) การวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3) จัดให้มีระเบียบ แนวปฏิบัติการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2.2 งบประมาณ

งานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้

1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ

2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.3 บริหารทั่วไป

งานบริหารทั่วไป ดำเนินการดังนี้

1) สำนะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยน และตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ และไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

2) สัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการเสริมพลังอำนาจผู้ปกครอง และชุมชนถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

1.2.4 บุคคล

งานบุคคลในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้

1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของชุมชน

3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

กระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดการองค์กร (Organize)

การจัดการองค์กรในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดโครงสร้าง การแบ่งงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Do)

การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า กำหนดขึ้น ทั้งนี้ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ (Check)

การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การประสานความร่วมมือ (Coordinate) ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารติดต่อประสานงาน ขอความร่วมมือ คำแนะนำ และแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน 3) ชุมชน 4) ผู้ปกครองนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น

2) ภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียน วัสดุในการสร้างห้องเรียนสาขา

3) ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ห้องเรียนสาขาน้ำจืด ห้องเรียนสาขาน้ำจืด ห้องเรียนสาขาน้ำจืด และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา

4) ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ปกครองนักเรียนในการขอความอนุเคราะห์สร้างห้องเรียนสาขาและส่งบุตรหลานในวัยเรียนเข้าเรียนทุกคน

ดังนั้นกระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและการทำงานเป็นทีม จึงทำให้เกิดการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย คือโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนและคุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs)

ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน รายละเอียดดังนี้

3.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีดังนี้

3.1.1 เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม

3.1.2 เด็กที่ในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ

3.2 คุณภาพของนักเรียน

คุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีดังนี้

3.2.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร

3.2.2 นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร

3.2.3 นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร

3.2.4 นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย

3.2.5 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ

3.2.6 ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ ตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข

เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements)

เงื่อนไขความสำเร็จประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ 2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

4.1.1 การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

4.1.2 การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อมเสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

4.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ประกอบด้วย

4.2.1 ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4.2.2 ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

4.2.3 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ

4.2.4 สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า นั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้ปีการศึกษา 2562 และใช้รูปแบบปีการศึกษา 2563 รายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ปีการศึกษา 2562

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า นั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้ในปีการศึกษา 2562 ผลการวิจัยประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียนรายละเอียดดังนี้

3.1.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ทุกคนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม ดังรายละเอียดตามตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัวะ ช่วงอายุ 4-5 ปี ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562

รายการ	จำนวนเด็กในเขตบริการ (คน)	จำนวนเด็กในเขตบริการช่วงอายุ 4-5 ปี ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านสัวะ (โรงเรียนแม่) (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ (คน)	รวมเด็กในเขตบริการที่ได้เข้าเรียน (คน)	ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ
เด็กในเขตบริการ อายุ 4 ปี	24	12	7	3	2	24	100
เด็กในเขตบริการ อายุ 5 ปี	22	12	3	4	3	22	100
รวม	46	24	10	7	5	46	100

จากตารางที่ 24 พบว่าในปีการศึกษา 2562 มีจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัวะ ช่วงอายุ 4-5 ปี จำนวน 46 คน ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยเข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านสัวะ (โรงเรียนแม่) จำนวน 24 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน จำนวน 10 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ จำนวน 7 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ จำนวน 5 คน รวมเด็กในเขตบริการที่ได้เข้าเรียนทั้งสิ้นจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2) เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัวะทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว์ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวนเด็กในเขตบริการ (คน)	จำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว์ ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านสัว์ (โรงเรียนแม่) (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ (คน)	รวมเด็กในเขตบริการที่ได้เข้าเรียน (คน)	ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 1	17	14	0	3	0	17	100
ประถมศึกษาปีที่ 2	26	13	3	5	5	26	100
ประถมศึกษาปีที่ 3	19	11	1	5	2	19	100
ประถมศึกษาปีที่ 4	16	12	0	3	1	16	100
ประถมศึกษาปีที่ 5	32	21	2	8	1	32	100
ประถมศึกษาปีที่ 6	30	22	1	2	5	30	100
มัธยมศึกษาปีที่ 1	30	30	0	0	0	30	100
มัธยมศึกษาปีที่ 2	27	27	0	0	0	27	100
มัธยมศึกษาปีที่ 3	11	11	0	0	0	11	100
รวม	208	161	7	26	14	208	100

จากตารางที่ 25 พบว่า ในปีการศึกษา 2562 มีเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว์ จำนวน 208 คน ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยเข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านสัว์ (โรงเรียนแม่) จำนวน 161 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน จำนวน 7 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ จำนวน 26 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ จำนวน 14 คน รวมเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัว์ในเขตบริการที่ได้เข้าเรียนทั้งสิ้นจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3) เด็กในเขตบริการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนบ้านสัว์ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวก มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยอาศัยพักนอนในโรงเรียนบ้านสัว์

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอนโรงเรียนบ้านสัว้า ประจำปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอน		
	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	3	2	5
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	2	4
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	1	3
ประถมศึกษาปีที่ 4	4	3	7
ประถมศึกษาปีที่ 5	7	5	12
ประถมศึกษาปีที่ 6	5	12	17
มัธยมศึกษาปีที่ 1	7	14	21
มัธยมศึกษาปีที่ 2	11	11	22
มัธยมศึกษาปีที่ 3	0	11	11
รวม	41	61	102

จากตารางที่ 26 พบว่าในเขตบริการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนบ้านสัว้าไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวก มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยอาศัยพักนอนในโรงเรียนบ้านสัว้า ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 102 คน โดยมีเพศชาย 41 คน เพศหญิง 61 คน

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	จำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านปากำ (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านห้วยลัวะ (คน)	พักนอนในหอพักนักเรียนโรงเรียนบ้านสว่า	รวม	คิดเป็นร้อยละ
อนุบาล 2	24	7	3	2		12	50.00
อนุบาล 3	22	3	4	3		10	45.45
ประถมศึกษาปีที่ 1	17	0	3	0	5	8	47.06
ประถมศึกษาปีที่ 2	26	3	5	5	4	17	65.38
ประถมศึกษาปีที่ 3	19	1	5	2	3	11	57.89
ประถมศึกษาปีที่ 4	16	0	3	1	7	11	68.75
ประถมศึกษาปีที่ 5	32	2	8	1	12	23	71.88
ประถมศึกษาปีที่ 6	30	1	2	5	17	25	83.33
มัธยมศึกษาปีที่ 1	30				21	21	70.00
มัธยมศึกษาปีที่ 2	27				22	22	81.48
มัธยมศึกษาปีที่ 3	11				11	11	100.00
รวม	254	17	33	19	102	171	67.32

จากตารางที่ 27 พบว่าในปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านสว่ามีนักเรียนทั้งสิ้น 254 คน นักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่าที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวก ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยจัดนอนในหอพักนักเรียนในโรงเรียน และจัดให้เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านขุนน้ำจอน ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ และห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ รวม 171 คน คิดเป็นร้อยละ 67.32

3.1.2 คุณภาพของนักเรียน

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตารางที่ 28 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ปีการศึกษา 2562

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทย์	สังคมฯ	ประวัติฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะฯ	การงานฯ	อังกฤษฯ	หน้าที่พลเมือง	รักษำป่า
ป.1	72.73	36.36	45.45	68.18	63.64	90.91	72.73	77.27	40.91	68.18	72.73
ป.2	72.73	50.00	59.09	77.27	81.82	72.73	90.91	86.36	63.64	77.27	77.27
ป.3	81.25	68.75	43.75	68.75	68.75	75.00	75.00	75.00	75.00	62.50	75.00
ป.4	48.15	22.22	74.07	66.67	59.26	81.48	85.19	85.19	44.44	55.56	70.37
ป.5	50.00	50.00	36.36	68.18	68.18	86.36	72.73	90.91	40.91	81.82	72.73
ป.6	65.00	75.00	75.00	90.00	60.00	100.00	85.00	85.00	40.00	80.00	85.00
คะแนนเฉลี่ย	63.57	48.06	56.59	72.87	66.67	84.50	80.62	83.72	49.61	70.54	75.19

จากตารางที่ 28 พบว่าในปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้ามีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มสาระสุขศึกษาฯ 84.50 รองลงมาคือกลุ่มสาระการงานฯ 83.72 ส่วนกลุ่มสาระที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ 48.06

ตารางที่ 29 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทย์ฯ	สังคมฯ	ประวัติฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะฯ	การงานฯ	อังกฤษฯ	หน้าที่พลเมือง	รักษำป่า
ม.1	23.21	14.29	32.14	44.64	39.29	58.93	71.43	51.79	10.71	21.43	46.43
ม.2	57.14	48.57	37.14	54.29	42.86	65.71	71.43	57.14	25.71	51.43	97.14
ม.3	66.67	39.39	36.36	33.33	57.58	78.79	93.94	45.45	15.15	45.45	51.52
คะแนนเฉลี่ย	44.35	30.65	34.68	44.35	45.16	66.13	77.42	51.61	16.13	36.29	62.10

จากตารางที่ 29 พบว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือศิลปะฯ 77.42 รองลงมาคือ สุขศึกษาฯ 66.13 ส่วนกลุ่มสาระที่น้อยที่สุด คือ อังกฤษฯ 16.13

ตารางที่ 30 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทย์ฯ	สังคมฯ	ประวัติฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะฯ	การงานฯ	อังกฤษฯ	หน้าที่พลเมือง	รักษำบำ
ม.1	26.79	44.64	28.57	37.50	37.50	62.50	51.79	42.86	25.00	35.71	51.79
ม.2	57.14	51.43	37.14	37.14	42.86	60.00	60.00	51.43	42.86	37.14	71.43
ม.3	51.52	54.55	30.30	30.30	54.55	72.73	54.55	42.42	42.42	33.33	72.73
คะแนนเฉลี่ย	41.94	49.19	31.45	35.48	43.55	64.52	54.84	45.16	34.68	35.48	62.90

จากตารางที่ 30 พบว่าในปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือสุขศึกษาฯ 64.52 รองลงมาคือ ศิลปะฯ 54.84 ส่วนกลุ่มสาระที่น้อยที่สุด คือ วิทย์ฯ 31.45

2) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ตารางที่ 31 แสดงผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2562

พัฒนาการ	ผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพ					
	ดี		พอใช้		ปรับปรุง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านร่างกาย	45	97.82	1	2.17	0	0.00
ด้านอารมณ์และจิตใจ	45	97.82	1	2.17	0	0.00
ด้านสติปัญญา	40	86.95	6	13.04	0	0.00
ด้านสังคม	44	95.65	2	4.34	0	0.00

จากตารางที่ 31 พบว่า ในปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับปฐมวัยมีผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี มากที่สุดคือ ด้านร่างกายในระดับดี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 97.82 เท่ากับด้านอารมณ์ รองลงมาคือด้านสังคม จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 95.65 โดยผลการประเมินทั้ง 4 ด้าน ไม่มีพัฒนาการด้านใดอยู่ในระดับปรับปรุง

ตารางที่ 32 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด (คน)	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป.1	22	16	72.73	6	27.27	0	0.00	0	0.00
ป.2	22	15	68.18	7	31.82	0	0.00	0	0.00
ป.3	16	13	81.25	3	18.75	0	0.00	0	0.00
ป.4	27	22	81.48	5	18.52	0	0.00	0	0.00
ป.5	22	16	72.73	6	27.27	0	0.00	0	0.00
ป.6	20	12	60.00	8	40.00	0	0.00	0	0.00
รวม	129	94	72.87	35	27.13	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 32 พบว่าในปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับประถมศึกษาทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 94 คน คิดเป็นร้อยละ 72.87 ส่วนผลการประเมินระดับดี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 27.13

ตารางที่ 33 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ม.1	56	40	71.43	16	28.57	0	0.00	0	0.00
ม.2	35	29	82.86	6	17.14	0	0.00	0	0.00
ม.3	33	28	84.85	5	15.15	0	0.00	0	0.00
รวม	124	97	78.23	27	21.77	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 33 พบว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 97 คน คิดเป็นร้อยละ 78.23 ส่วนผลการประเมินระดับดี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 21.77

ตารางที่ 34 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ม.1	56	41	73.21	15	26.79	0	0.00	0	0.00
ม.2	35	30	85.71	5	14.29	0	0.00	0	0.00
ม.3	33	30	90.91	3	9.09	0	0.00	0	0.00
รวม	124	101	81.45	23	18.55	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 34 พบว่าในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 101 คน คิดเป็นร้อยละ 81.45 ส่วนผลการประเมินระดับดี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.55

3) ผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน

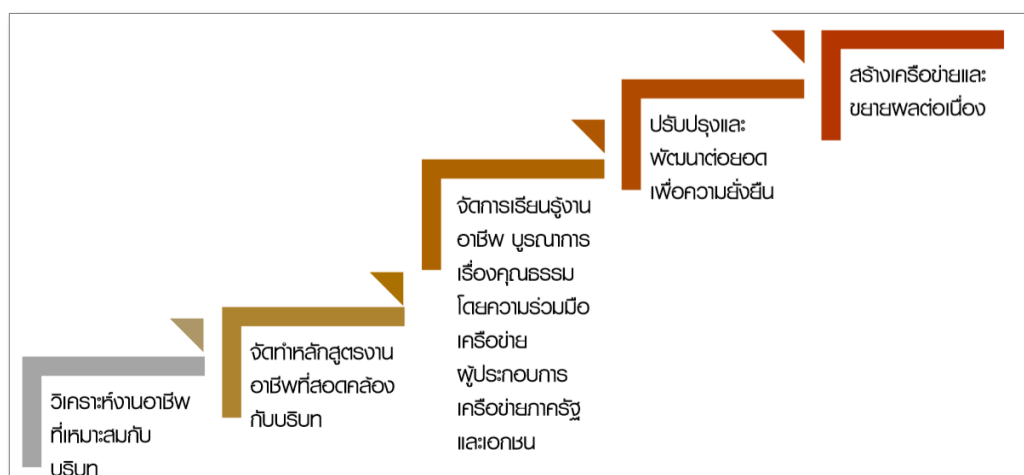
ตารางที่ 35 แสดงผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2562

ที่	ผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน	จำนวนผู้เรียน ทั้งสิ้น (คน)	ผู้เรียนที่พัฒนา	
			จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านศิลปะ	254	174	68.50
2	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านภาษา	254	93	36.61
3	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านดนตรี	254	173	68.11
4	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านกีฬา	254	170	66.93
5	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์	254	104	40.94
6	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์	254	120	47.24
7	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านเข้าใจตนเอง	254	145	57.09
8	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านรอบรู้ธรรมชาติ	254	97	38.19

จากตารางที่ 35 พบว่าในปีการศึกษา 2562 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถสูงสุดคือด้านศิลปะ 174 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 รองลงมาคือด้านดนตรี 173 คน คิดเป็นร้อยละ 68.11 คน

4) นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้



ภาพที่ 10 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้งานอาชีพโรงเรียนบ้านสว่า
ที่มา โรงเรียนบ้านสว่า (2563)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท ได้ดำเนินการโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท โดยระดมความคิดเห็นจากบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน หอการค้าจังหวัดน่าน พาณิชยจังหวัดน่าน แรงงานจังหวัดน่าน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผู้จัดการบริษัทโฆษณา Signage ผู้จัดการบ่อเกลือวิริยสาร เป็นต้น โดยมีคุณสุเรนทร์ ฐปนากร ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นผู้ดำเนินการสนทนาระดมความคิดเห็นโดยการประชุมดังกล่าวมีคำถามสำคัญได้แก่ 1) อาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือและพื้นที่ใกล้เคียง คืออาชีพกลุ่มใดบ้าง 2) คุณลักษณะใดที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

ผลสรุปของการประชุมพบว่า กลุ่มอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือและพื้นที่ใกล้เคียง 3 กลุ่มอาชีพแรก ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพเกษตร 2) กลุ่มอาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม 3) กลุ่มอาชีพงานช่าง และคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ คือ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความรัก และความพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรองตรวจสอบ)

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท ได้ดำเนินการโดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายนันทรมลิกษา และ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตร เช่น หลักสูตรการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง หลักสูตรการการเลี้ยงไก่ไข่ หลักสูตรการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ หลักสูตรการเพาะถั่วงอก หลักสูตรการเพาะเห็ดนางฟ้า หลักสูตรการปลูกพืชผักสวนครัว หลักสูตรการปลูกพืชเมืองหนาว หลักสูตรการปลูกข้าว หลักสูตรการเลี้ยงสุกร เป็นต้น กลุ่มอาชีพงานช่าง เช่น หลักสูตรช่างเชื่อมโลหะ หลักสูตรช่างปุกระเบื่อง หลักสูตรช่างทาสีอาคาร หลักสูตรการประดิษฐ์ของใช้และของตกแต่งจากวัสดุ

ธรรมชาติ หลักสูตรช่างปูน ช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็กและรถจักรยานยนต์ เป็นต้น กลุ่มอาชีพงานการท่องเที่ยวและการโรงแรม เช่น หลักสูตรการนวดฝ่าเท้า หลักสูตรธุรกิจกาแฟ หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อย หลักสูตรงานโรงแรมและรีสอร์ท เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 จัดการเรียนรู้งานอาชีพ บูรณาการเรื่องคุณธรรม จัดการเรียนรู้โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนดำเนินการสอนทั้งสอนด้วยตนเองและสอนโดยประสานวิทยากรจากเครือข่ายผู้ประกอบการภาครัฐและเอกชน การมอบหมายครูผู้สอนพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความมุ่งมั่นและแรงบันดาลใจ และโรงเรียนบ้านสว้ายังประสานขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงพญาแจ้งครูอัตราจ้างสอนงานอาชีพอีก 1 ตำแหน่งอีกด้วย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและให้นักเรียนเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต โดยมีจำนวนนักเรียนได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ดังนี้

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ประจำปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ	
		จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	56	56	100
มัธยมศึกษาปีที่ 2	35	35	100
มัธยมศึกษาปีที่ 3	33	33	100
รวม	124	124	100

จากตารางที่ 36 พบว่าในปีการศึกษา 2562 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสิ้น 124 คน ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดเพื่อความยั่งยืน โรงเรียนบ้านสว้าได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบท และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไปในแต่ละปี

ขั้นตอนที่ 5 สร้างเครือข่ายและขยายผลต่อเนื่อง โรงเรียนบ้านสว้ามีเครือข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาอยู่หลายมิติ โดยนายปรกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว้า ได้มีบทบาทของผู้นำเครือข่ายต่าง ๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตั้งแต่ระดับพื้นที่ ไปจนถึงระดับประเทศ ได้ดำเนินการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านงานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อาทิเช่น

- เป็นประธานเครือข่ายน่านดรณสิกขา ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ดำเนินการร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้งานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

- เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ได้มีบทบาทขับเคลื่อนให้แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อสิ้นปีการศึกษาภายใต้งานกาถละอ่อนน่าน

- เป็นประธานชมรมผู้จัดการศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 1 441 โรงเรียน ในการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ได้รับโอกาสเป็นคณะทำงานจัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) มาอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายพัฒนานักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว 3 ด้าน คือ การพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ โดยได้ประยุกต์ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ณ โรงเรียนบ้านสว่า ให้เป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ทั่วประเทศ

กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1. **กิจกรรมเลี้ยงสัตว์** ได้แก่ การเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ และเลี้ยงเป็ด นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการเลี้ยงสัตว์ ทั้งภาคทฤษฎี และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ให้อาหาร ให้อาหาร ป้องกันโรค ดูแลและโรงเรียน ทำบัญชีจำหน่าย คำนวณต้นทุนผลผลิต ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ได้รับรางวัล และได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร “มติชนรายสัปดาห์” และ หนังสือพิมพ์รายวัน

2. **กิจกรรมประมง** ได้แก่ การเลี้ยงกบในกระชัง และเลี้ยงปลาในกระชัง นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งภาคทฤษฎี และการลงมือปฏิบัติ ให้อาหาร ให้อาหาร ป้องกันโรค ดูแลและทำบัญชีจำหน่าย คำนวณต้นทุนผลผลิตใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. **กิจกรรมปลูกพืช** ได้แก่ การปลูกผัก พืชเมืองหนาว ไม้ผล เช่น หม่อน สตรอเบอร์รี่ องุ่น รวมทั้งการปลูกข้าวในนาข้าวเชิงทดลอง โดยนักเรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับพืชชนิดต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติ ทดลอง ฝ้าดูแล สังเกต และเก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กรณีการปลูกข้าว โรงเรียนบ้านสว่าได้จัดให้มีหลักสูตรข้าวนา เพื่อให้มีการเรียนรู้และสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปลูกข้าวและการแก้ปัญหาการใช้พื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ ทำให้นักเรียนได้รับข้อคิด และความรู้จากกิจกรรมดังกล่าวอาทิ เช่น

- 1) ในพื้นที่ซับน้ำ ที่มีน้ำไหลซึมอยู่ตลอดเวลา ควรแสวงหาพืชทางเลือกที่มีความเหมาะสม สามารถเจริญเติบโตในน้ำมาปลูก เช่น ข้าว นับเป็นทางเลือกหนึ่ง
 - 2) การเปรียบเทียบผลผลิตจากการทดลองปลูกข้าว กอละ 1 ต้น 2 ต้น และ 3 ต้น
 - 3) ผลผลิตและลักษณะของข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่บ้านส้ว
 - 4) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย
- อีกทั้ง นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทยและท้องถิ่นเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมพิธีถวายพระพรชัยมงคล กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีพิ กิจกรรมอนุรักษ์ดนตรีไทย-พื้นเมือง การแต่งกายชุดชนเผ่า ทุกวันศุกร์ การแสดงนาฏศิลป์ กิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมทำบุญ และตักบาตร เป็นต้น

3.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านส้ว ปีการศึกษา 2563

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านส้ว นั้นผู้วิจัยได้ทดลองใช้ในปีการศึกษา 2563 ผลการวิจัยประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียนรายละเอียดดังนี้

3.1.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านส้ว ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม ดังรายละเอียดตามตารางที่ 37

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านส้ว ช่วงอายุ 4-5 ปี ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563

รายการ	จำนวนเด็กในเขตบริการ (คน)	จำนวนเด็กในเขตบริการช่วงอายุ 4-5 ปี ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านส้ว (โรงเรียนแม่) (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลั่ว (คน)	รวมเด็กในเขตบริการที่ได้เข้าเรียน (คน)	ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ
เด็กในเขตบริการ อายุ 4 ปี	23	13	7	1	2	23	100
เด็กในเขตบริการ อายุ 5 ปี	22	14	3	3	2	22	100
รวม	45	27	10	4	4	45	100

จากตารางที่ 37 พบว่า ในปีการศึกษา 2563 มีจำนวนเด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ช่วงอายุ 4-5 ปี จำนวน 45 คน ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยเข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้านสว่า (โรงเรียนแม่) จำนวน 27 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำจอน จำนวน 10 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำป่า จำนวน 4 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำห้วยลัวะ จำนวน 4 คน รวมเด็กในเขตบริการที่ได้เข้าเรียนทั้งสิ้นจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2) เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่าทุกคนมี โอกาสเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 36

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวน เด็กใน เขต บริการ (คน)	จำนวนเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการ ของโรงเรียนบ้านสว่า ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ โรงเรียน บ้านสว่า (โรงเรียน แม่) (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาน้ำ จอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาน้ำ ป่า (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาน้ำ ห้วยลัวะ (คน)	รวม เด็กใน เขต บริการ ที่ได้เข้า เรียน (คน)	ได้เข้า เรียน คิดเป็น ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 1	20	10	3	4	3	20	100
ประถมศึกษาปีที่ 2	16	13	0	3	0	16	100
ประถมศึกษาปีที่ 3	28	15	3	5	5	28	100
ประถมศึกษาปีที่ 4	22	14	1	5	2	22	100
ประถมศึกษาปีที่ 5	18	14	0	3	1	18	100
ประถมศึกษาปีที่ 6	41	30	2	8	1	41	100
มัธยมศึกษาปีที่ 1	39	39				39	100
มัธยมศึกษาปีที่ 2	32	32				32	100
มัธยมศึกษาปีที่ 3	29	29				29	100
รวม	245	196	9	28	12	245	100

จากตารางที่ 38 พบว่า ในปีการศึกษา 2563 มีเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขต บริการของโรงเรียนบ้านสว่า จำนวน 245 คน ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยเข้าเรียน ณ โรงเรียนบ้าน สว่า (โรงเรียนแม่) จำนวน 196 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำจอน จำนวน 9 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำป่า จำนวน 28 คน เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาน้ำห้วยลัวะ จำนวน 12 คน รวมเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่าในเขตบริการที่ได้เข้า เรียนทั้งสิ้นจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3) เด็กในเขตบริการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนบ้านสว่าไม่สามารถเดินทาง ไปกลับโดยสะดวก มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยอาศัยพักนอนในโรงเรียนบ้านสว่า

ตารางที่ 39 แสดงจำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอนโรงเรียนบ้านสว้า ประจำปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนบ้านไกลพักนอน		
	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	4	4	8
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	2	4
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	2	4
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	2	3
ประถมศึกษาปีที่ 5	4	3	7
ประถมศึกษาปีที่ 6	8	6	14
มัธยมศึกษาปีที่ 1	13	18	31
มัธยมศึกษาปีที่ 2	3	14	17
มัธยมศึกษาปีที่ 3	9	11	20
รวม	46	62	108

จากตารางที่ 39 พบว่าเด็กในเขตบริการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนบ้านสว้าไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวก มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยอาศัยพักนอนในโรงเรียนบ้านสว้าในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 108 คน โดยมีเพศชาย 46 คน เพศหญิง 62 คน

ตารางที่ 40 แสดงจำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว้า ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	จำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว้า ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านปากก่า (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียน สาขาบ้านห้วยลั่ว (คน)	พักนอนในหอพักนักเรียนโรงเรียนบ้านสว้า	รวม	คิดเป็นร้อยละ
อนุบาล 2	23	3	4	3		10	43.48
อนุบาล 3	22	0	3	0		3	13.64
ประถมศึกษาปีที่ 1	20	3	5	5	8	21	105.00
ประถมศึกษาปีที่ 2	16	1	5	2	4	12	75.00
ประถมศึกษาปีที่ 3	28	0	3	1	4	8	28.57
ประถมศึกษาปีที่ 4	22	2	8	1	3	14	63.64
ประถมศึกษาปีที่ 5	18				7	7	38.89
ประถมศึกษาปีที่ 6	41				14	14	34.15

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	จำนวนนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่าที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวกที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา					
		เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ (คน)	เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ (คน)	พักนอนในหอพักนักเรียนโรงเรียนบ้านสว่า	รวม	คิดเป็นร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	39				31	31	79.49
มัธยมศึกษาปีที่ 2	32				17	17	53.13
มัธยมศึกษาปีที่ 3	29				20	20	68.97
รวม	290	9	28	12	108	157	54.14

จากตารางที่ 40 พบว่าในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านสว่ามีนักเรียนทั้งสิ้น 290 คน นักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่าที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกล ไม่สามารถเดินทางไปกลับโดยสะดวก ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยจัดนอนในหอพักนักเรียนในโรงเรียน และจัดให้เข้าเรียน ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ และห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ รวม 157 คน คิดเป็นร้อยละ 54.14

3.2.2 คุณภาพของนักเรียน

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตารางที่ 41 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ปีการศึกษา 2563

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทย์	สังคมฯ	ประวัติฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะฯ	การงานฯ	อังกฤษฯ	หน้าที่พลเมือง	รักษาน้ำ
ป.1	71.43	61.90	57.14	71.43	71.43	80.95	90.95	85.71	47.62	71.43	90.95
ป.2	62.50	68.75	75.00	75.00	75.00	81.25	75.00	75.00	75.00	68.75	75.00
ป.3	75.00	53.57	42.86	64.29	64.29	82.14	85.71	75.00	57.14	64.29	75.00
ป.4	63.64	31.82	77.27	40.91	40.91	81.82	72.73	77.27	72.73	77.27	54.55
ป.5	77.78	38.89	50.00	50.00	50.00	100	88.89	94.44	50.00	66.67	83.33
ป.6	42.86	57.14	38.10	57.14	57.14	97.62	85.71	23.81	19.05	54.76	73.81
คะแนนเฉลี่ย	62.59	52.38	53.06	59.18	59.18	88.44	82.31	64.63	48.30	65.31	73.47

จากตารางที่ 41 พบว่าในปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสว่ามีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มสาระสุขศึกษาฯ 88.44 รองลงมาคือกลุ่มสาระศิลปะฯ 82.31 ส่วนกลุ่มสาระที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มสาระภาษาอังกฤษฯ 48.30

ตารางที่ 42 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทยาศาสตร์	สังคมฯ	ประวัติศาสตร์	สุขศึกษา	ศิลปะ	การงานฯ	อังกฤษ	หน้าที่พลเมือง	รักษำาน
ม.1	43.59	38.46	35.90	46.15	28.21	66.67	79.49	56.41	15.38	25.64	64.10
ม.2	31.25	21.88	31.25	34.38	25.00	75.00	68.75	87.50	12.50	81.25	87.50
ม.3	24.14	13.79	31.03	17.24	17.24	96.55	93.10	89.66	20.69	27.59	96.55
คะแนนเฉลี่ย	34.00	26.00	33.00	34.00	24.00	78.00	80.00	76.00	16.00	44.00	81.00

จากตารางที่ 42 พบว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือศิลปะฯ 80.00 รองลงมาคือ สุขศึกษาฯ 78.00 ส่วนกลุ่มสาระที่น้อยที่สุดคือ อังกฤษฯ 16.00

ตารางที่ 43 แสดงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

ชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้										
	ไทยฯ	คณิตฯ	วิทยาศาสตร์	สังคมฯ	ประวัติศาสตร์	สุขศึกษา	ศิลปะ	การงานฯ	อังกฤษ	หน้าที่พลเมือง	รักษำาน
ม.1	41.03	38.46	38.46	48.72	43.59	51.28	25.64	56.41	35.90	20.51	51.28
ม.2	31.25	34.38	34.38	50.00	46.88	62.50	71.88	90.63	59.38	34.38	87.50
ม.3	37.93	82.76	58.62	51.72	41.38	100	100	86.21	55.17	55.17	93.10
คะแนนเฉลี่ย	37.00	50.00	43.00	50.00	44.00	69.00	62.00	76.00	49.00	35.00	75.00

จากตารางที่ 43 พบว่าในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มสาระการงานฯ 76.00 รองลงมาคือ กลุ่มสาระสุขศึกษาฯ 69.00 ส่วนกลุ่มสาระที่มีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หน้าที่พลเมืองฯ 35.00

2) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ตารางที่ 44 แสดงผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2563

พัฒนาการ	ผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพ					
	ดี		พอใช้		ปรับปรุง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านร่างกาย	43	100	0	0.00	0	0.00
ด้านอารมณ์และจิตใจ	43	100	0	0.00	0	0.00
ด้านสติปัญญา	41	95.35	2	4.65	0	0.00
ด้านสังคม	43	100	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 44 พบว่าในปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับปฐมวัยมีผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี มากที่สุดคือ ด้านร่างกาย และ ในระดับดี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากับด้านสังคม ด้านอารมณ์และจิตใจ รองลงมาคือด้านสติปัญญา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 โดยผลการประเมินทั้ง 4 ด้าน ไม่มีพัฒนาการด้านใดอยู่ในระดับปรับปรุง

ตารางที่ 45 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด (คน)	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป.1	21	8	38.10	12	57.14	1	4.76	0	0.00
ป.2	16	12	75.00	3	18.75	1	6.25	0	0.00
ป.3	28	18	64.29	8	28.57	2	7.14	0	0.00
ป.4	22	10	45.45	12	54.55	0	0.00	0	0.00
ป.5	18	11	61.11	7	38.89	0	0.00	0	0.00
ป.6	42	12	28.57	12	28.57	18	42.86	0	0.00
รวม	147	71	48.30	54	36.73	22	14.97	0	0.00

จากตารางที่ 45 พบว่า ในปีการศึกษา 2562 นักเรียนระดับประถมศึกษาทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 71 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 ส่วนผลการประเมินระดับดี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.73

ตารางที่ 46 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ม.1	39	26	66.67	13	17.95	0	0.00	0	0.00
ม.2	32	13	40.63	19	59.38	0	0.00	0	0.00
ม.3	29	16	55.17	13	44.83	0	0.00	0	0.00
รวม	100	55	55.00	45	39.00	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 46 พบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนผลการประเมินระดับดี 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

ตารางที่ 47 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวน นร. ทั้งหมด	ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์							
		ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ม.1	39	26	66.67	13	17.95	0	0.00	0	0.00
ม.2	32	13	40.63	19	59.38	0	0.00	0	0.00
ม.3	29	16	55.17	13	44.83	0	0.00	0	0.00
รวม	100	55	55.00	45	39.00	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 47 พบว่า ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม โดยมีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนผลการประเมินระดับดี 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

3) ผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน

ตารางที่ 48 แสดงผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน ประจำปีการศึกษา 2563

ที่	ผลการพัฒนาความสามารถผู้เรียน	จำนวนผู้เรียน ทั้งสิ้น (คน)	ผู้เรียนที่พัฒนา	
			จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านศิลปะ	290	199	68.62
2	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านภาษา	290	109	37.59
3	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านดนตรี	290	199	68.62
4	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านกีฬา	290	195	67.24
5	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์	290	120	41.38
6	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์	290	139	47.93
7	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านเข้าใจตนเอง	290	166	57.24
8	ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านรอบรู้ธรรมชาติ	290	112	38.62

จากตาราง 48 พบว่าในปีการศึกษา 2562 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถสูงสุด คือ ด้านศิลปะ และด้านดนตรี 199 คน คิดเป็นร้อยละ 68.62 รองลงมาคือด้านกีฬา 195 คน คิดเป็นร้อยละ 67.24 คน

2. การส่งเสริมทักษะอาชีพ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านส้วา ดำเนินการ 5 ขั้นตอนได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท ได้ดำเนินการโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท โดยระดมความเห็นจากบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน หอการค้าจังหวัดน่าน พาณิชยจังหวัดน่าน แรงงานจังหวัดน่าน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ผู้จัดการบริษัทโฆษณา Signage ผู้จัดการบ่อเกลือวิวิธสอร์ท เป็นต้น โดยมี คุณศุเรนทร์ ฐปนากร ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นผู้ดำเนินการสนทนาระดมความคิดเห็น โดยการประชุมดังกล่าวมีคำถามสำคัญได้แก่ 1) อาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือและพื้นที่ใกล้เคียง คืออาชีพกลุ่มใดบ้าง 2) คุณลักษณะใดที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

ผลสรุปของการประชุมพบว่า กลุ่มอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือ และพื้นที่ใกล้เคียง 3 กลุ่มอาชีพแรก ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพเกษตร 2) กลุ่มอาชีพการท่องเที่ยว และการโรงแรม 3) กลุ่มอาชีพงานช่าง และคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ คือ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความรัก และความพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ)

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท ได้ดำเนินการโดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายนันทรมลิกษา และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตร เช่น หลักสูตรการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง หลักสูตรการเลี้ยงไก่ไข่ หลักสูตรการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ หลักสูตรการเพาะถั่วงอก หลักสูตรการเพาะเห็ดนางฟ้า หลักสูตรการปลูกพืชผักสวนครัว หลักสูตรการปลูกพืชเมืองหนาว หลักสูตรการปลูกข้าว หลักสูตรการเลี้ยงสุกร เป็นต้น กลุ่มอาชีพงานช่าง เช่น หลักสูตรช่างเชื่อมโลหะ หลักสูตรช่างปูกระเบื้อง หลักสูตรช่างทาสีอาคาร หลักสูตรการประดิษฐ์ของใช้และของตกแต่งจากวัสดุธรรมชาติ หลักสูตรช่างปูน ช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็ก และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น กลุ่มอาชีพงานการท่องเที่ยว และการโรงแรม เช่น หลักสูตรการนวดฝ่าเท้า หลักสูตรธุรกิจกาแฟ หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อย หลักสูตรงานโรงแรมและรีสอร์ท เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 จัดการเรียนรู้งานอาชีพ บูรณาการเรื่องคุณธรรม จัดการเรียนรู้โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนดำเนินการสอนทั้งสอนด้วยตนเองและสอนโดยประสานวิทยากรจากเครือข่ายผู้ประกอบการภาครัฐและเอกชน การมอบหมายครูผู้สอนพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความมุ่งมั่น และแรงบันดาลใจ (Passion) และโรงเรียนบ้านส่วยังประสานขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลคงพญาจ้างครูอัตราจ้างสอนงานอาชีพอีก 1 ตำแหน่งอีกด้วย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและให้นักเรียนเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต โดยมีนักเรียนได้รับการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 49 แสดงจำนวนนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ประจำปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ	
		จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	39	39	100
มัธยมศึกษาปีที่ 2	32	32	100
มัธยมศึกษาปีที่ 3	29	29	100
รวม	100	100	100

จากตารางที่ 49 พบว่าในปีการศึกษา 2562 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสิ้น 100 คน ได้รับการส่งเสริมเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดเพื่อความยั่งยืน โรงเรียนบ้านส่วได้ดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบท และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไปในแต่ละปี

ขั้นตอนที่ 5 สร้างเครือข่าย และขยายผลต่อเนื่อง โรงเรียนบ้านส่วมีเครือข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาอยู่หลายมิติ โดยนายปรณ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านส่ว ได้มีบทบาทของผู้นำเครือข่ายต่าง ๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตั้งแต่ระดับพื้นที่ ไปจนถึงระดับประเทศ ได้ดำเนินการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านงานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อาทิเช่น

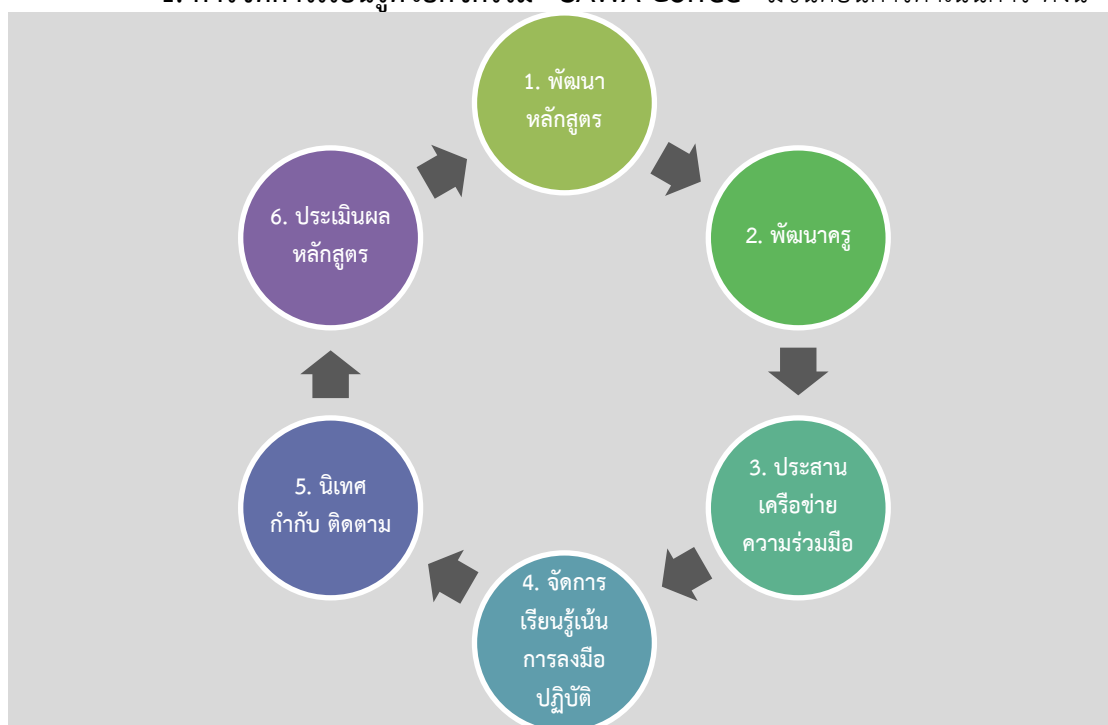
เป็นประธานเครือข่ายน่านครูณสิกขา ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ดำเนินการร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้งานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ได้มีบทบาทขับเคลื่อนให้แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้งานอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อสิ้นปีการศึกษาภายใต้งานภาคละอ่อนน่าน

เป็นประธานชมรมนักรจัดการศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 1,441 โรงเรียน ในการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ได้รับโอกาสเป็นคณะทำงานจัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) มาอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายพัฒนานักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว 3 ด้าน คือ การพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ โดยได้ประยุกต์ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ณ โรงเรียนบ้านสัว ให้เป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ทั่วประเทศ

กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้



ภาพที่ 11 กระบวนการจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสัว กิจกรรม “SAWA Coffee”
จากภาพดังกล่าว โรงเรียนได้ดำเนินการแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสัว้า กิจกรรม “SAWA Coffee” ประกอบด้วยกำหนดกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่ 1) การปลูก และดูแลต้นกาแฟ 2) การแปรรูปกาแฟ 3) การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ

1.1.1 การปลูกและดูแลต้นกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และทักษะในเรื่อง การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ และการบำรุงรักษาต้นกาแฟ

1.1.2 การแปรรูปกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มกาแฟ และการคั่วกาแฟ

1.1.3 การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การชงกาแฟสูตรต่าง ๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การประกอบธุรกิจ การค้าเมล็ดกาแฟออนไลน์ การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี และกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาครู

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้งานอาชีพ เป็นไปตามหลักสูตร จึงมีการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังต่อไปนี้ พัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกาแฟแบบครบวงจร ได้แก่ 1) การปลูกและดูแลต้นกาแฟ 2) การแปรรูปกาแฟ 3) การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ เป็นต้น การพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้และทักษะดังกล่าวดำเนินการด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การมอบหมายให้ศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การมอบหมายให้เข้ารับการอบรม การมอบหมายให้เข้าศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานประกอบการและหน่วยงานราชการที่ดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจกาแฟ เป็นต้น

1.3 การประสานเครือข่ายความร่วมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนจึงได้ประสานเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยเครือข่ายดังต่อไปนี้

1.3.1 เครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (แพร่) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น

1.3.2 เครือข่ายภาคเอกชน ได้แก่ ร้านเฮือนฮังต๋อ ป่อเกลือวิวิธสอร์ท เป็นต้น

1.3.3 เครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มปลูกกาแฟบ้านห้วยโตน ชมรมนักรักการศึกษพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น

1.4 การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร เช่น การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ การบำรุงรักษาต้นกาแฟ การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มเก็บกาแฟ การคั่วกาแฟ การชงกาแฟ การบริหารจัดการร้านกาแฟ การออกแบบโฆษณา การจัดจำหน่ายทั้งการวางจำหน่ายหน้าร้าน และการจำหน่ายออนไลน์ เป็นต้น

1.5 การนิเทศกำกับติดตาม

โรงเรียนบ้านสว่าได้ดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการเรียนรู้โดย คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายชั้น และตัวแทนสายชั้น โดยมีกำหนดการนิเทศ กำกับติดตามอย่างเป็นทางการเป็นประจำไม่น้อยกว่าภาคเรียนละ 2 ครั้ง และ ดำเนินการนิเทศกำกับติดตามโดยผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอตลอดปี การศึกษา อีกทั้งโรงเรียนยังได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อีกด้วย

1.6 การประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนบ้านสว่าได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ กลุ่มงานหลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ผลการดำเนินกิจกรรม

หลังจากที่ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้งานอาชีพด้วยกิจกรรม “SAWA Coffee” มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. นักเรียนโรงเรียนบ้านสว่า ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เรียนรู้ตามหลักสูตร“กาแฟ SAWA Coffee” มีความรู้และทักษะในเรื่อง การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ การบำรุงรักษาต้นกาแฟ การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มกาแฟ และการคั่วกาแฟ ส่งผลถึงความรักและผูกพันในต้นไม้ ผ่านความรู้สึผูกพันในต้นกาแฟที่นักเรียนได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง

2. นักเรียนโรงเรียนบ้านสว่าในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรการประกอบธุรกิจกาแฟ ทำให้มีความรู้และทักษะในเรื่อง การชงกาแฟสูตรต่าง ๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ การพัฒนาสินค้า การควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

3. การขยายผลสู่ชุมชน จากผลการดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จ โรงเรียนจึงได้ขยายผลโครงการสู่ชุมชน โดยดำเนินการแนะนำชาวบ้านในชุมชนให้ปลูกต้นกาแฟ โดยโรงเรียนจะรับซื้อเมล็ดกาแฟสดที่เป็นผลผลิตของชาวบ้าน ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้แปรรูปเป็นกาแฟเมล็ดคั่วภายใต้แบรนด์ “SAWA Coffee” ชุมชนที่เริ่มดำเนินการร่วมกับโรงเรียนบ้านสว่า ได้แก่ ชุมชนบ้านปากำ ชุมชนบ้านปางกบ ชุมชนบ้านห้วยขาบ ชุมชนบ้านห้วยโตน ชุมชนบ้านห้วยหมี่ และชุมชนบ้านสว่าใต้ เป็นต้น การขยายผลดังกล่าวทำให้เกิดความตื่นตัวและสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับกาแฟ

2. กิจกรรมการเพาะปลูก ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ และบ้านขุนน้ำจอน ได้ดำเนินกิจกรรมเพาะปลูกและจัดการพืชไร่ 2 ชนิด ได้แก่

2.1 การปลูกข้าวไร่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ และห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน เนื่องจากโรงเรียนบ้านสว่าได้จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา จึงได้เข้าไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร โดยสร้างเป็นห้องเรียนสาขา ณ ห่อมบ้านปากำและห่อมบ้านขุนน้ำจอน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีวิถีชีวิตแตกต่างจากวิถีชีวิตในเมือง หรือคนพื้นราบ รวมทั้งเมื่อจบการศึกษาแล้ว จะใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน จึงได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตผู้เรียน และชุมชน บนวิถีทางแห่งเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการปลูกข้าวไร่เชิงทดลอง เนื่องจาก ชาวไร่บ้านปากำและบ้านขุนน้ำจอนปลูกข้าวไร่ไว้สำหรับการบริโภค แต่จากความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี ทำให้ปลูกข้าวไร่ด้วยวิธีการดั้งเดิม ทำให้ได้ผลผลิตน้อย

กล่าวคือ ปริมาณผลผลิต ต่อ ปริมาณเมล็ดพันธุ์คือ 7 ต่อ 1 โรงเรียนจึงได้ปรึกษานักวิชาการด้านข้าวไร่ จัดทำหลักสูตร “ข้าวไร่บ้านฉัน” ทดลองปลูกข้าวไร่ 8 สายพันธุ์ ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน 2 วิธี เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชาวบ้านได้นำไปปรับปรุงวิธีการปลูกข้าวไร่ ตามวิธีการจากความเชื่อติดต่อกันมา ซึ่งเป็นการดำเนินการ โดยยึดหลักความมีเหตุผลและเงื่อนไขของการสังเคราะห์ประสบการณ์ มาเป็นความรู้

2.2 กิจกรรมการจัดการไร่ชาเมี่ยง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ เนื่องจากชาวบ้านปากำและขุนน้ำจอนนิยมบริโภคชาเมี่ยง ด้วยวิธีการนำใบชามานึ่ง หมัก แล้วนำมาพัน สอดใส่เกลือ จึงนิยมปลูกชาเมี่ยงในพื้นที่ไร่บริเวณหมู่บ้านไว้สำหรับการบริโภค แต่เนื่องจากการปลูกชาของ ชาวไร่ที่นี่ยังใช้วิธีการตามความเชื่อดั้งเดิม คือ การปล่อยให้ชาเติบโตเองตามธรรมชาติ ทำให้ได้ผลผลิตไม่ เพียงพอต่อความต้องการและการเก็บเกี่ยวใบชาเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากต้นชาเมี่ยงมีความสูง เพิ่มขึ้นทุกปี และใบชาจะแตกยอดน้อยลง โรงเรียนบ้านสัวได้มองเห็นความสำคัญ ความผูกพันระหว่าง ชาวบ้านกับพืชชนิดนี้ จึงใช้เป็นสื่อในกระบวนการเรียนรู้ โดยได้ขอคำปรึกษาจากนักวิชาการชาจาก ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และเกษตรกรผู้ปลูก แล้วนำมาสร้างหลักสูตร “ชาเมี่ยงบ้านฉัน” และได้จัดการเรียนรู้ โดยขอพื้นที่ไร่ชาเมี่ยงเดิมของชาวบ้านที่ปล่อยให้ร้าง ดำเนินการตัดแต่งชาให้มีความสูงที่เหมาะสมต่อ การเก็บเกี่ยวใบชา ใส่ปุ๋ย พรุนดิน ผลการดำเนินการปรากฏว่า ต้นชาที่ทรุดโทรมกลับมาแตกยอดอ่อน มีผลผลิตได้อีกการเก็บเกี่ยวใบชาง่ายขึ้น เพราะมีระดับความสูงที่พอเหมาะ และนอกจากนี้ ยังเพิ่มมูลค่าของ ชาเมี่ยงโดยการคั่วเพื่อนำมาเป็นชาชง และตากใบชาเพื่อนำมาเป็นหมอนสมุนไพร นักเรียนและชาวบ้านได้ เริ่มเรียนรู้ว่า คนเราไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามสิ่งที่กระทำตาม ๆ กันมา บางครั้งหากการเปลี่ยนแปลง เป็น การการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า และทำให้ชีวิตดีขึ้น เราก็ควรเปลี่ยนแปลง นับได้ว่าเป็นการนำหลักความ มีเหตุผล และเงื่อนไขความรู้มาใช้

3. กิจกรรมอื่นๆ เช่น เพาะเห็ดนางฟ้า โดยนักเรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับเห็ดนางฟ้า ลงมือปฏิบัติ ทดลอง ฝ้าดูแล สังเกต และเก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมี ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 3 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้ง ความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.1 กิจกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ การประกอบอาหารโดยได้จัดทำหลักสูตร รายวิชางานคหกรรม ปฏิบัติการทั้งการปรุงอาหารหวาน และอาหารคาว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลผลิต ที่ได้ผลิตขึ้น นับว่าได้นำเอาหลัก ความมีเหตุผล และ ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี บนเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.2 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

นักเรียนทุกคนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามของไทยและท้องถิ่นเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ยึดมั่น ในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการ ดำเนินการจัดกิจกรรมพิธีถวายพระพรชัยมงคล กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีพริ กิจกรรมอนุรักษ์ดนตรีไทย-พื้นเมือง การแต่งกายชุด พื้นเมืองทุกวันศุกร์ การแสดงนาฏศิลป์ กิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมทำบุญตักบาตรและกิจกรรม มารยาทไทย

การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทั้ง 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมาทำให้นักเรียนได้รับโอกาสรับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้นในปีการศึกษาต่อไป นักเรียนโรงเรียนบ้านสว้า จะได้รับโอกาสรับบริการทางการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ผลการประเมินรูปแบบในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่พัฒนาขึ้น ดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1-3 และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า	4.17	.44	มาก	4.12	.49	มาก	4.15	.48	มาก
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ	4.25	.29	มาก	4.27	.18	มาก	4.22	.26	มาก
องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต	4.20	.32	มาก	4.37	.35	มาก	4.33	.31	มาก
เงื่อนไขความสำเร็จ	4.13	.30	มาก	4.33	.41	มาก	4.10	.28	มาก
รวม	4.19	.50	มาก	4.27	.41	มาก	4.21	.39	มาก

จากตารางที่ 50 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1-3 และเงื่อนไขความสำเร็จ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่าทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ มีผลดังนี้

ด้านความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ($\bar{X} = 4.20$) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.13$)

ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.27$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.33$) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.12$)

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ($\bar{X} = 4.22$) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.10$)

ตารางที่ 51 แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)									
1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารสถานศึกษา	3.93	.88	มาก	4.07	.26	มาก	4.13	.64	มาก
2. ครู มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ 2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล 5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี	4.20	.56	มาก	4.20	.94	มาก	4.33	.62	มาก
3. นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร	4.20	.68	มาก	4.13	.64	มาก	4.27	.70	มาก

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. คณะกรรมการสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้ 1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่น เสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี	4.13	1.19	มาก	4.27	.80	มาก	4.00	.93	มาก
5. งานวิชาการ งานวิชาการเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการดังนี้ 1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต 2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต 5) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ และบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ 7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ 8) การวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรดำเนินการ ดังนี้	4.13	.92	มาก	4.07	.70	มาก	4.07	.59	มาก

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3) จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น									
6. งานงบประมาณ งานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการดังนี้ 1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ 2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.13	.64	มาก	3.87	.99	มาก	4.13	.64	มาก
7. งานบริหารทั่วไป ดำเนินการดังนี้ 1) สัมภาษณ์ประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์และไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดย ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้	4.20	.68	มาก	3.93	.88	มาก	4.07	.70	มาก

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2) สัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการเสริมพลังอำนาจผู้ปกครองและชุมชนถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง									
8. งานบุคคล ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่ 3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบท ของชุมชน	4.33	.62	มาก	4.40	.74	มาก	4.20	.56	มาก
รวม	4.17	.44	มาก	4.12	.49	มาก	4.15	.48	มาก

จากตารางที่ 51 พบว่าการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 1 และตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

ด้านความเหมาะสม พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ งานบุคคลในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ($\bar{X}$ = 4.33) รองลงมา ได้แก่ ครู มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ 2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียน และชุมชนเป็นอย่างดี 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล 5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ($\bar{X}$ = 4.27) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา

มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู 2) เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.93$)

ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ งานบุคคลในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้ 1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่นเสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.27$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ งานงบประมาณและงานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ($\bar{X} = 3.87$)

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูมีคุณลักษณะดังนี้ 1) เป็นผู้ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ 2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล

5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา ได้แก่ นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ($\bar{X} = 4.27$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้ 1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่นเสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางที่ 52 แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 2 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)									
1. การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา	4.13	.64	มาก	4.40	.63	มาก	3.93	.80	มาก
2. การจัดการองค์กรในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า เป็นการกำหนดโครงสร้าง การแบ่งงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	4.20	.68	มาก	4.00	.38	มาก	4.20	.94	มาก
3. การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า กำหนดขึ้น ทั้งนี้ ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา	4.07	.59	มาก	4.33	.49	มาก	4.00	.38	มาก
4. การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้	4.20	.94	มาก	4.20	.41	มาก	4.53	.64	มาก
5. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย	4.47	.52	มาก	4.13	.74	มาก	4.40	.63	มาก

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6. ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น	4.13	.52	มาก	4.47	.52	มาก	4.27	.46	มาก
7. ภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ในการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน วัสดุในการสร้างห้องเรียนสาขา	4.40	.51	มาก	4.33	.49	มาก	4.30	.35	มาก
8. ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน ห้องเรียนสาขากำป๋าก่า ห้องเรียนสาขากำป๋าก่า และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา	4.53	.52	มาก	4.33	.49	มาก	4.20	.56	มาก
9. ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ปกครองนักเรียนในการขอความอนุเคราะห์สร้างห้องเรียนสาขาและส่งบุตรหลานในวัยเรียนเข้าเรียนทุกคน	4.13	.35	มาก	4.20	.35	มาก	4.33	.49	มาก
รวม	4.25	.29	มาก	4.27	.18	มาก	4.22	.26	มาก

จากตารางที่ 52 พบว่าการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 2 และตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

ด้านความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ห้องเรียนสาขากำป๋าก่า ห้องเรียนสาขากำป๋าก่า และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

กำหนดขึ้น ทั้งนี้ ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.07$)

ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา ได้แก่ การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดการองค์กรในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดโครงสร้างการแบ่งงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.00$)

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.93$)

ตารางที่ 53 แสดงผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 3 ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs)									
1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า มีดังนี้ 1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม 2) เด็กที่มีอายุ 7-16 ปี ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับ 3) นักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับทุกคนได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ 4) ร้อยละ 10 ของผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา 5) ร้อยละ 90 ของผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข	4.13	.35	มาก	4.47	.52	มาก	4.20	.41	มาก
2. คุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า มีดังนี้ 1) นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโลกได้ 3) นักเรียนมีจิตสำนึกรักความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย 4) นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ	4.27	.46	มาก	4.27	.46	มาก	4.47	.52	มาก
รวม	4.20	.32	มาก	4.37	.35	มาก	4.33	.31	มาก

จากตารางที่ 53 พบว่าการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 3 และตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า พบว่า ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ 4) สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ	4.20	.41	มาก	4.27	.46	มาก	3.93	.26	มาก
รวม	4.13	.30	มาก	4.33	.41	มาก	4.10	.28	มาก

จากตารางที่ 54 พบว่าการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของเงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่า ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลดังนี้

ด้านความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ($\bar{X} = 4.20$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ($\bar{X} = 4.07$)

ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ($\bar{X} = 4.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ($\bar{X} = 4.27$)

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ($\bar{x} = 4.27$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ($\bar{x} = 3.93$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว เป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสัว แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสัว แหล่งข้อมูล คือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แหล่งข้อมูลโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาทุรกันดาร เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi- Structure Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ทดลองใช้ ปีการศึกษา 2562 ใช้รูปแบบปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว 2) แบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพ และแนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสัว

ขั้นตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) สภาพแวดล้อม (Environment) โดยมีผลย้อนกลับ (Feedback) เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ทุกองค์ประกอบให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

ขั้นตอนที่ 1.2 ผลการวิจัยสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นพหุกรณีศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1.2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 2) งานบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป บุคคล

1.2.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การพัฒนาและปรับปรุง (Act) โดยมีการประสานงาน (Coordination) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอนของการบริหาร

1.2.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ประกอบด้วย 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

1.2.4 องค์ประกอบที่ 4 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร 2) ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

ขั้นตอนที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.3.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ

- 1) บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน
- 2) งานบริหารสถานศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป

งานบุคคล

1.3.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ การวางแผน (Plan) การจัดการองค์กร (Organize) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การพัฒนาและปรับปรุง(Act)

1.3.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

1.3.4 องค์ประกอบที่ 4 สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบได้แก่

- 1) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
- 2) สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ประกอบด้วย 3 ประการได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ (Conditions for Achievements) ในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ดังนี้

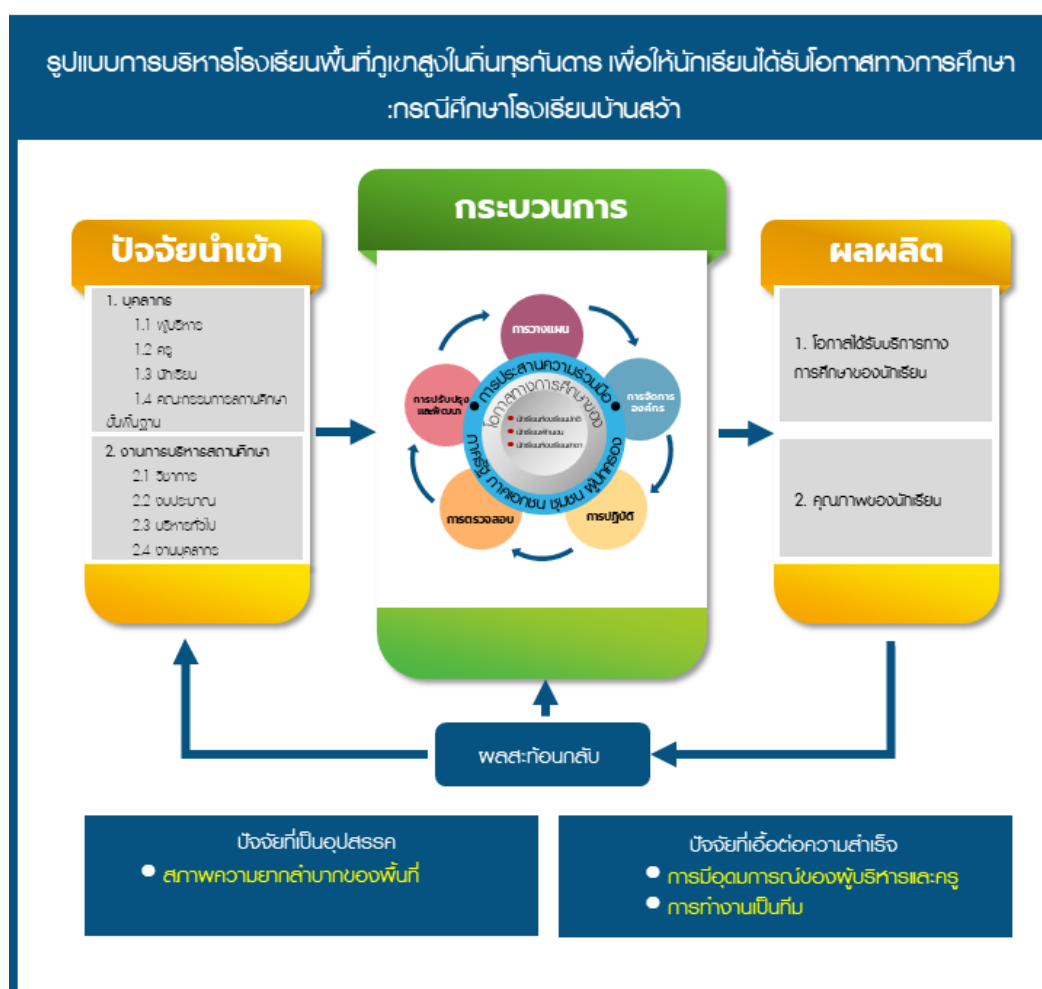
2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 2) งานบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป งานบุคคล

2.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การจัดการองค์กร (Organize) 3)การลงมือปฏิบัติ (Do) 4)การตรวจสอบ (Check) 5) การพัฒนาและปรับปรุง (Act) และการดำเนินงานทุกขั้นตอนภายใต้การประสานความร่วมมือ (Coordination)

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับการบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครูและการทำงานเป็นทีม 2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ประกอบด้วย สภาพความยากลำบากของพื้นที่

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดังภาพที่ 12



ภาพที่ 12 รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ทดลองใช้ปีการศึกษา 2562 พบว่าประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

3.1.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม
2) เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัวทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ จากกิจกรรมการจัดให้มีห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง และการจัดให้มีที่พักนอนในโรงเรียน

3.1.2 คุณภาพของนักเรียน

1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร
2) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร
3) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร
4) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย
5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ

6) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยและท้องถิ่นเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมพิธีถวายพระพรชัยมงคล กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การตีพิ กิจกรรมอนุรักษ์ดนตรีไทย-พื้นเมือง การแต่งกายชุดพื้นเมืองทุกวันศุกร์ การแสดงนาฏศิลป์ กิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมทำบุญตักบาตร และกิจกรรมมารยาทไทย

3.1.3 กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1) กิจกรรมเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงเป็ด นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการเลี้ยงสัตว์ ทั้งภาคทฤษฎี และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ให้อาหาร ให้อาบน้ำ ป้องกันโรค ดูแลแล้ว และโรงเรียน ทำบัญชี ขาย และคำนวณต้นทุนผลผลิต อีกทั้งยังส่งผลให้ได้รับรางวัล และได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร “มติชนรายสัปดาห์” และหนังสือพิมพ์ประจำวัน อีกด้วย

2) กิจกรรมประมง ได้แก่ การเลี้ยงกบในกระชัง และเลี้ยงปลาในกระชัง นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งภาคทฤษฎี และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ให้อาหาร ให้อาบน้ำ ป้องกันโรค ดูแลสระ ทำบัญชี ขาย คำนวณต้นทุนผลผลิต และใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) กิจกรรมปลูกพืช ได้แก่ การปลูกผัก พืชเมืองหนาว และไม้ผล เช่น หม่อน สตรอเบอรี่ ฝรั่งรวมทั้งการปลูกข้าวในนาข้าวเชิงทดลอง โดยนักเรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับพืชชนิดต่างๆ ลงมือปฏิบัติ ทดลอง ฝ้าดูแล สังเกต และเก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังมีกรณีการปลูกข้าว โรงเรียนบ้านสัวได้จัดทำหลักสูตรข้าวนา เพื่อให้มีการเรียนรู้และสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปลูกข้าว และการแก้ปัญหาในพื้นที่ ที่เป็นพื้นที่ขั้วน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ ทำให้นักเรียนได้รับข้อคิด และความรู้จากกิจกรรมดังกล่าว

3.2 ผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว ปีการศึกษา 2563 พบว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

3.2.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม
2) เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสัวทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ จากกิจกรรมการจัดให้มีห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง และการจัดให้มีที่พักนอนในโรงเรียน

3.2.2 คุณภาพของนักเรียน

1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร
2) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร
3) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร
4) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย
5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ

6) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยและท้องถิ่นเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมพิธีถวายพระพรชัยมงคล กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การตีพิ กิจกรรมอนุรักษ์ดนตรีไทย-พื้นเมือง การแต่งกายชุดพื้นเมืองทุกวันศุกร์ การแสดงนาฏศิลป์ กิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมทำบุญตักบาตร และกิจกรรมมารยาทไทย

3.2.3 กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1) กิจกรรม “SAWA Coffee” โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสัว กิจกรรม “SAWA Coffee” โดยหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรม

เพื่อให้ นักเรียน ได้มีความรู้และทักษะในเรื่อง การเพาะเมล็ดกาแฟ การปลูกกาแฟ การบำรุงรักษาต้นกาแฟ การเก็บเกี่ยวกาแฟ การตากกาแฟ การบ่มกาแฟ และการคั่วกาแฟ อีกทั้ง การประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ประกอบด้วยการกำหนดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียน ได้มีความรู้และทักษะในเรื่อง การชงกาแฟสูตรต่าง ๆ การเสิร์ฟและการให้บริการลูกค้า การดูแลรักษาร้านกาแฟ และการบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ นักเรียน ได้มีความรู้และทักษะการประกอบธุรกิจการค้าเมล็ดกาแฟออนไลน์ ประกอบด้วยการกำหนดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียน ได้มีความรู้และทักษะในเรื่อง การพัฒนาสินค้าการควบคุมคุณภาพ การสร้างแบรนด์ การซื้อขายสินค้า การโฆษณาหรือนำเสนอเรื่องราว การบริหารการบัญชี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวได้มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ประสานเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ นักเรียน มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ อีกทั้งยังส่งผลถึงความรักและผูกพันในต้นไม้ผ่านความรู้สึผูกพันในต้นกาแฟที่นักเรียนได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ขององค์ประกอบที่ 1-3 และเงื่อนไขความสำเร็จ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า พบว่าทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ มีผลดังนี้

ด้านความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ

ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต รองลงมาได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า

ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) สภาพแวดล้อม (Environment) โดยมีผลย้อนกลับ (Feed back) เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ทุกองค์ประกอบให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนเป็นองค์กรหลักองค์กรหนึ่งในระบบของสังคมและเป็นองค์กรเปิด ทุกองค์ประกอบส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และมีความสัมพันธ์กันสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2551 : 11-12) ได้จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น

ทูลกันดาร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 - 2559 มีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาไว้ว่า “เด็กและเยาวชนมีโภชนาการดี สุขภาพแข็งแรง ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน มีความรู้และทักษะทางวิชาการ และการอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ภาควิชาใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้” และกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้ วัตถุประสงค์ที่ 1 ส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชนเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา วัตถุประสงค์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน วัตถุประสงค์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้ทางวิชาการ วัตถุประสงค์ที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการอาชีพ วัตถุประสงค์ที่ 5 ปลุกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ที่ 6 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ 1) เด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนถึงเยาวชนในวัยศึกษาเล่าเรียน ทั้งที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลการคมนาคม หรืออยู่ในพื้นที่ที่มีสภาวะยากลำบากขาดแคลน หรือในที่ประสบปัญหาภัยพิบัติต่างๆ หรือที่อยู่ในสภาวะที่ทำให้ได้รับโอกาสไม่เท่ากับเด็กปกติโดยทั่วไปและ 2) เด็กและเยาวชนอื่นๆ ตามพระราชประสงค์ พื้นที่เป้าหมายประกอบด้วย 1) โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 4) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 5) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 6) หมู่บ้านในเขตบริการการศึกษาของสถานศึกษาข้างต้นและ 7) พื้นที่อื่นๆ ตามพระราชประสงค์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 2-4) ได้กล่าวถึงผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารได้สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงให้ได้เข้าถึงการบริการจัดการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาในรูปแบบพักนอน ห้องเรียนเคลื่อนที่ โรงเรียนเขตพื้นที่/ศูนย์เครือข่าย ซึ่งเป็นส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนถึงระดับอุดมศึกษาโดยจัดรูปแบบที่เอื้อต่อการเข้ารับบริการโดยยึดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เช่น การจัดการศึกษาแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ การจัดการศึกษา แบบคล่องตัว เป็นต้น และที่สำคัญเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน มีความสำนึกรักแผ่นดินไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรมอย่างมีความสุข เช่น การจัดการศึกษาแบบส่งเสริมอาชีพและทักษะชีวิต และการจัดการศึกษานานพื้นฐานแนวคิดภูมิสังคม เป็นต้น ผลกระทบในเชิงบวกในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลถึงชุมชนในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ผู้ปกครองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในด้านการพัฒนาความคิด ความรู้ และประสบการณ์ ที่ได้รับจากกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงที่บ้าน นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้คุณภาพและความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ครอบครัวเข้มแข็ง นักเรียนมีส่วนช่วยผู้ปกครองในการทำมาหากินมากขึ้นเมื่อนักเรียนจบการศึกษาไปแล้วก็สามารถนำเอาทักษะอาชีพไปประกอบอาชีพในพื้นที่ไม่ต้องทิ้งถิ่นเกิดไปหางานทำที่อื่น มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ พี่ น้อง ส่งผลถึงชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเข้มแข็งและพัฒนาได้ตามเป้าหมายอันเนื่อง มาจากประชากรมีคุณภาพ รวมทั้งผู้ปกครองและนักเรียนมีค่านิยม

ในการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้อัตราการออกกลางคันลดลง อัตราการเรียนต่อเพิ่มขึ้น การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ James and Cherry (2001 : 24) ได้กล่าวถึงโรงเรียนในฐานะเป็นระบบทางสังคม (The School as a Social System) ที่ประกอบไปด้วยการเมืองและนโยบายของโรงเรียน วัฒนธรรมของโรงเรียน หลักสูตรแกนกลางและรายวิชาที่เรียน พฤติกรรมและวิธีการสอนของครู พฤติกรรมและวิธีการเรียนของนักเรียน สื่อการเรียน การสอนกระบวนการวัดและประเมินผลภาษากลางและภาษาท้องถิ่นของโรงเรียน ปัจจัยป้อน และการมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ทักษะคติ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อและการกระทำของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบผลสำเร็จและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Kast and Rosenzweig (1985 : 102) ได้ให้ความหมายของระบบว่า หมายถึง องค์ประกอบหรือระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ ที่เป็นภาพรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์นภัส มโนการณ (2560) ได้วิจัยเรื่องการสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร มีปัญหาด้านความยากลำบาก ความซับซ้อนในการบริหารจัดการ จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสและคุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันฤดี ปุยะติ (2562) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า 2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 2) งานบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไปและงานบุคคล ทั้งนี้เพราะ บุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เข้าใจในบริบท วัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง เน้นพัฒนาความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของเยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 : 25-28) ให้นิยามคำว่า “รูปแบบ” หรือแบบจำลองโดยทั่วไปว่า คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับ ภายใต้หลักการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นาวิ (2551 : 46-50) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีระบบ (Systems Approach หรือ General Systems Theory) แนวคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหารเนื่องจากแนวคิด คนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม นักทฤษฎีบริหารจึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์กรประกอบหรือปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกัน ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ขององค์การ องค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่ ปัจจัยการนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) ทฤษฎีระบบจะช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแนวคิดของ Schoderbeck, P.P., Schoderbeck, C.G. and Kefalas, 1990 : 22; Wilson, 1991 : 62 ได้กล่าวถึง ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากร หรือสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงาน ทั้งนี้ทรัพยากรของระบบจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นกับประเภทของระบบ สำหรับระบบของสถานศึกษา ปัจจัยนำเข้า อาจประกอบด้วย นักเรียน หลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร กระบวนการ (Process) หมายถึง การแปรสภาพปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร ให้เปลี่ยน เป็นผลผลิต ทั้งนี้กระบวนการจะมีลักษณะใด ขึ้นอยู่กับประเภทของระบบเช่นกัน โดยกระบวนการของระบบสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าทฤษฎีระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับงานบุคลากร งานวิชาการ และงานบริหารทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การจัดการองค์กร (Organize) 3) การลงมือปฏิบัติ (Do) 4) การตรวจสอบ (Check) 5) การพัฒนาและปรับปรุง (Act) และทุกขั้นตอนดำเนินงานภายใต้การประสานความร่วมมือ (Coordination) กระบวนการ เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ และบริหารงานทั่วไปโดยใช้แรงจูงใจในการขับเคลื่อนผลผลิตเกี่ยวข้องกับโอกาสทางการเรียนของนักเรียนที่สามารถเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ และประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้และบริบทเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาทางเลือกบนพื้นที่สูง องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โอกาสได้ รับการบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียนและสอดคล้องกับ จงกล แก้วโก (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ผลการวิจัย พบว่า 1) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดารมีทั้งหมด 4 กลยุทธ์หลัก 16 กลยุทธ์ย่อย 62 มาตรการและ 48 ตัวชี้วัด กลยุทธ์หลักที่ 1) สร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ย่อย 12 มาตรการและ 7 ตัวชี้วัด เงื่อนไขความสำเร็จประกอบด้วย 2 เงื่อนไข 1) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครูและการทำงานเป็นทีม 2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหาร และครูและการทำงานเป็นทีม ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่บ้านพัก ทำให้มีเวลาอยู่กับนักเรียนพักนอน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของครูมีความรัก เอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือกันในการทำงานเพราะอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวจึงทำให้การทำงานมีเอกภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ แก้วกันระ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายคนเฝ้าเรียนรวมกันสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายคนเฝ้าเรียนรวมกันสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และการบริหารด้านบริหารทั่วไป 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายคนเฝ้าเรียนรวมกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย ตามทัศนะ

ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละด้านมี ดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารงานทั่วไป ปัญหาการบริหารงานวิชาการ งบประมาณน้อย และขาดแคลนบุคลากร ครู ครอบคลุมทุกฝ่ายงาน เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ระบบสาธารณูปโภค ขั้นพื้นฐานยังไม่พร้อม ควรระดมทุนเร่งพัฒนาโครงสร้างการบริหาร 2.2) ด้านการบริหารงานวิชาการ ปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา การอ่านออกเขียนได้ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ ขาดแคลนเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน ควรส่งเสริมสื่อเทคโนโลยีจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรครูให้เพียงพอ 2.3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ปัญหาการจัดสรรงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรมีการวางแผน และบริหารจัดการให้เพียงพอ มีการระดมทุนจากองค์กรต่างๆ และ 2.4) ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาขาดแคลนบุคลากรครู ครูย้ายบ่อย ครูไม่ครบตามสาระ ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ภาระงานของครูมาก ขาดขวัญและกำลังใจ ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน การจัดการเรียน ควรมีการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการจัดหาตำแหน่งครูอัตราจ้างเพิ่ม

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2562 และ ปีการศึกษา 2563 พบว่า ทั้ง 2 องค์กรประกอบ ได้แก่ โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน และคุณภาพของนักเรียนนั้น เกิดจากกิจกรรมการจัดให้มีห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง และการจัดให้มีที่พักนอนในโรงเรียน ซึ่ง กิจกรรมการจัดให้มีห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่งและการจัดให้มีที่พักนอนในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบกันอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู และการทำงานเป็นทีม โดยมีกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน ได้แก่ กิจกรรมเลี้ยงสัตว์ กิจกรรมประมง กิจกรรมปลูกพืช นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ทั้งภาคทฤษฎี และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหน้างาน ทำบัญชี คำนวณต้นทุนผลผลิต เก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ส่วนกิจกรรม “SAWA Coffee” โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้งานอาชีพของโรงเรียนบ้านสว้า กิจกรรม “SAWA Coffee” โดยหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้และทักษะในเรื่อง กาแฟอย่างหลากหลายครบวงจร ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ ส่งผลถึงความรักและผูกพันในต้นไม้ ผ่านความรู้สึผูกพันในต้นกาแฟที่นักเรียนได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง จากการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับกาแฟอย่างครบวงจร การขยายผลการพัฒนาสู่ชุมชนจากการรับซื้อผลผลิตเมล็ดกาแฟสดจากชุมชน เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนหันมาปลูกกาแฟเพื่อสร้างรายได้แทนการปลูกข้าวไร่ซึ่งจะต้องเผาป่าเพื่อใช้พื้นที่ในการปลูกข้าวไร่ ซึ่งผลของการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวแทนที่ด้วยการปลูกกาแฟซึ่งเป็นพืชยืนต้นได้ช่วยลดปัญหาการเผาป่าในพื้นที่อำเภอบ่อเกลืออันเป็นพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน แม่น้ำสายสำคัญที่จะไหลรวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย นอกจากนั้นยังส่งผลให้ ผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมครุมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ในทุกประเด็นรูปแบบถูกกำหนดและยก

ร่างมาจากผลการวิจัยหลายส่วนประกอบกัน ทั้งผลจากการศึกษาสภาพการศึกษาสภาพแวดล้อม ความต้องการและแนวทางการบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดารจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ มีหลักการสร้างรูปแบบและการวางแผนที่ดี มีความชัดเจนรวมทั้งสามารถขับเคลื่อน ดำเนินการบริหารจัดการการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งผลจากการนำรูปแบบ การบริหาร โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านสัวา ไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนืออยู่ในระดับน้อย มีปัจจัยที่เป็นปัญหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ข้ออื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียนจัดทำเว็บไซต์สารสนเทศให้กับเด็กชนเผ่าและชุมชน โรงเรียนนำข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ ไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาประเมินติดตามผล การศึกษาโรงเรียน ร่วมมือกับชุมชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลการวิจัย มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาให้สอดคล้องกับเด็กชนเผ่าโรงเรียนนำ นโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้อง กับปัญหาและความต้องการของชนเผ่า ส่วนแนวทางการจัดการศึกษานั้นโรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชน ในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์แก่เด็กชนเผ่าในชุมชน การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสำหรับ เด็กชนเผ่าให้มีโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกับนักเรียนที่อยู่ในชุมชนเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคี ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือ ตอนบน ในภาพรวม ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประธานกรรมการ สถานศึกษาและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ปกครอง 2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการ ยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี 2) ยกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน 3) พัฒนาภาวะผู้นำของไตรภาคีเพื่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของไตรภาคี และ 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูง และ ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนใน โรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวดี อุปปินใจ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือในปัจจุบัน ของโรงเรียนที่ 1 อยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับการร่วมมือหรือการไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การจัดฉาก และขั้นที่ 2 การดูแลรักษา ส่วนโรงเรียนที่ 2 อยู่ใน ระดับที่ 2 คือ ระดับการมีส่วนร่วม พอเป็นพิธี หรือการมีส่วนร่วมบางส่วน ตั้งแต่ ขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 การรับรู้ข่าวสารสนเทศ การปรึกษาหารือ และการทำให้พอใจ (2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูง ภาคเหนือ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1) สร้างสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ของชุมชนในการสร้างเครือข่ายการระดมทุนและทรัพยากรในเพื่อพัฒนาการศึกษา 3) พัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) ควรมีการนำร่องการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการระดมทุนและทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา 3) รัฐควรส่งเสริมการใช้องค์ความรู้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ขององค์ประกอบที่ 1-3 และเงื่อนไขความสำเร็จ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า พบว่าทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ มีผลดังนี้ ด้านความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต รองลงมาได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของรูปแบบที่นำมาประเมินนั้นเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมเรียนรู้และร่วมปฏิบัติ ไปด้วยกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1997 : 386-387) ได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 4 ประการดังนี้ 1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ โดยการนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ได้ 2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้ ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ 3. รูปแบบช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ 4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภัทร มหาวงค์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 2) สร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 3) ประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ ในการนำรูปแบบที่ได้ไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการและ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย 2) รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 1 ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือ

ทางวิชาการ 5) กระบวนการบริหารเครือข่ายและ 1 ปัจจัยความสำเร็จ คือ การสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประธานกรรมการสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ปกครอง 2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี 2) ยกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) พัฒนาภาวะผู้นำของไตรภาคีเพื่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของไตรภาคี และ 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูง และผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก มั่นเมือง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบ ภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก สรุปผลได้ ดังนี้ 1.1) สภาพการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนจัดการศึกษาให้เด็กทุกกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร และไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยไม่เลือกกว่าเป็นต่างด้าว ชาวไทยภูเขา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์ เด็กยากไร้ และเด็กที่อาศัยอยู่ตามชายขอบของประเทศ 1.2) ปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนตามแนวชายแดนมีจำนวนไม่แน่นอน อัตรานักเรียนออกกลางคันสูง การขาดแคลนครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน การส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตไม่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง 1.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง ผู้บริหารและครูผู้สอนได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ด้านจุดอ่อนที่พบ คือ ครูผู้สอนมีการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายอยู่ตลอด นักเรียนที่เข้าเรียนมาจากหลากหลายชาติพันธุ์ทั้งที่มีหลักฐาน และไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส พบว่า ชุมชนในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ด้านอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนอาศัยอยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ผู้ปกครองเคลื่อนย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศบ่อยๆ 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบ ภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 15 ตัวชี้วัด และ 24 มาตรการ 3) ผลการประเมินการใช้กลยุทธ์ที่เลือกมาทดลอง 3 กลยุทธ์ โดยประเมินผลการใช้กลยุทธ์ตามตัวชี้วัดของกลยุทธ์ พบว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะบนพื้นฐานความมั่นคงของชาติ ผู้เรียนอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์

ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผู้เรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 แห่งได้ใช้กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นด้านอาชีพ สอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ราย มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพ ดังนั้นการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ อาจดำเนินการโดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีโอกาที่จะ เรียนต่อระดับสูง และสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

1.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 แห่ง ล้วนประสบปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เนื่องจากต้นทุนทางด้านเศรษฐกิจและด้านการคมนาคมขนส่ง มีมูลค่าสูงกว่าโรงเรียนพื้นที่ปกติประกอบกับฐานะครอบครัวของผู้ปกครองในพื้นที่มีฐานะยากจน ถึงแม้จะมีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเสนอทางออกว่าโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอาจใช้วิธีการระดมทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ แต่ผู้ทรงคุณวุฒิก็มีความเห็นพ้องในทิศทางเดียวกันว่ายังไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรปรับวิธีจัดสรรงบประมาณโดยการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณอาจแตกต่างกันตามสภาพ และความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุน เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้ครูส่วนมากจะมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แต่โรงเรียนยังขาดแคลนสื่อเทคโนโลยี ประกอบกับอาคารสถานที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม และมักประสบปัญหาด้านความขาดแคลนน้ำประปาสำหรับการอุปโภคและบริโภค ดังนั้น ควรจัดหาปัจจัยสนับสนุนให้กับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะ อย่างยิ่งใน 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การสนับสนุนความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาทัดเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ 2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนงบประมาณสำหรับปรับปรุงซ่อมแซมระบบน้ำประปา

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับสถานศึกษา

1.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารส่วนมากจะมีอัตราการย้ายสูง และจะมีครูบรรจุใหม่เข้ามาทำงาน จึงทำให้ต้องสลับสับเปลี่ยนหน้าที่ครูบ่อย ๆ ดังนั้นกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนควรปรับโครงสร้างการบริหารให้ความยืดหยุ่นมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

1.2.2 จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารส่วนมากจะมีอัตราการย้ายสูง และจะมีครูบรรจุใหม่เข้ามาทำงาน ดังนั้นเพื่อให้ครูบรรจุใหม่ดังกล่าวมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการทำงาน ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการศึกษา ต่อการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
- 2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
- 2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค.
- _____. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญญาพัชร พงษ์ดี. (2559). กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). ธรรมชาติกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จกกล แก้วโก. (2564). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จรุณี แก้วเย็น. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.
- จำลอง ไชยยา. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการและการชี้แนะทางปัญญาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมดุลภาษา สำหรับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิตมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จิรภัทร มหาวงค์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ขลิต จันทร์ศรี. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์. 5,3: 7 - 20
- ชุมพล เสมานันท์. (2552). รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D). วารสารวิทยาศาสตร์, 10, 97-104. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2557). การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณรินทร์ ชำนาญดู. (2556). การบริหารจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน กลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพิมล ธรรมสร่างกูร. (2559). รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดิเรก มั่นเมือง. (2560). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและ ชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 19,2 (เมษายน – มิถุนายน 2560): 1-11
- ทิสนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญารณ สิทธิ. (2556). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นิวัตร นาคะราช. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัญญัติ จันทร์ดา. (2550). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนํานโยบายการจัดการ การศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสไปปฏิบัติในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสาร ไตรรัตน์วรกุล. (2563). รัฐและระบบราชการไทยกับความท้าทายข้างหน้าของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2563, จาก <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2020/10/รัฐและระบบราชการไทยกับความท้าทายข้างหน้าของประเทศ.pdf>.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มนตรี มิเกล กาไรชาบาล.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2560). การสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่ สูงและทุรกันดาร. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 18 (1), หน้า 70-82.

- มานิตย์ แก้วกันธะ. (2558). การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายชนเผ่า
เรียนรวมกันสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 9,1 (เมษายน-มิถุนายน 2558)
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2551). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนบ้านสัว. (2561). รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2560. น่าน
: โรงเรียนบ้านสัว (อัดสำเนา)
- โรงเรียนบ้านสัว. (2562). รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2561. น่าน
: โรงเรียนบ้านสัว (อัดสำเนา)
- โรงเรียนบ้านสัว. (2563). รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2562. น่าน
: โรงเรียนบ้านสัว (อัดสำเนา)
- วชิราพร สุวรรณศรวล. (2556). รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทาง
การศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. ม.ป.ท.
<https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:139974>.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2553. การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 2, 4
(กรกฎาคม-ธันวาคม): 1-16.
- วสันต์ ทองไทย. (2550). เอกสารประกอบการสอนวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. (2550). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. วารสารหลักสูตรและการสอน.
ตุลาคม 2549-มีนาคม 2550.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วันฤดี ปุยะติ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของ
โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์. (2541). เด็กเร่ร่อน : ปัญหาและทางออก. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับ
โรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารบทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี. วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย อังสุโชติเมธี. (2561). รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
เขตพื้นที่สูงสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง
ศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สมาน อัสวภูมิ. (2537). **การพัฒนาแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด**.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรุปผลการประชุมคณะผู้บริหารระดับสูงด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขององค์การยูเนสโก. (2555).
(High Level Group Meeting on Education for All). ณ กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์
วันที่ 16-18 ธันวาคม 2551 สืบค้นจาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/movement/2009/EFA-Oslo09.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2534). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด พ.ศ. 2535-2539**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **ผลการสังเคราะห์นวัตกรรมการจัด
การศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและ
ถิ่นทุรกันดาร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2551). **แผนพัฒนาเด็กและ
เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559**. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ :
เจียฮั่ว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **รายงานการศึกษาไทยในเวทีสากลโลก พ.ศ.2549**.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค
จำกัด.
- _____. (2564). **แนวทางสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ทุรกันดารทางไกล**. นนทบุรี
: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการ การศึกษาที่ 1. (2554). **แผนปฏิบัติการทางการศึกษา
ประจำปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดที่ 16 (ภาคเหนือตอนบน 2) เชียงใหม่:**
สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2564). **การออกแบบงานวิจัย.**
เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). **การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี.** กรุงเทพฯ :
ปัญญาชน.
- สุวดี อุปปินใจ. (2553). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2550). **การวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี : โรงพิมพ์จิตต์พรดีไซน์.
- องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ. (2533). **รู้จักองค์การยูนิเซฟประเทศไทย.** กรุงเทพฯ :
องค์การยูนิเซฟประเทศไทย.
- อมรรัตน์ สารเลื่อนแก้ว. (2562). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎี
บัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนันต์ นามทรงตัน. (2557). **การประเมินโครงการทางการศึกษา : ปฏิบัติจริง.** นนทบุรี : สหมิตร
พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2559). **การเขียนเค้าโครงการวิจัย รายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์
ภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2559.** เอกสารประกอบการบรรยาย.
- อุทุมพร จามรมาน. **โมเดล (Model).** วารสารวิชาการ 1, 3 (มีนาคม 2541) : 21-23.
- Bateman, Thomas S. and Snell, Scott A. (1999). **Management : Building Competitive
Advantage** (4th ed.). Irwin : McGraw-Hill.
- Bertalanffy, L. V. (1973). **Educational Administration and the Behavioral Sciences :
A systems Perspective.** Boston: Allyn and Bacon.
- Eisner, E. (1976). **Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function
in Education Evaluation.** Journal of Aesthetic Education.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education** (3th ed.). New York: McGraw - Hill.
- Bank, J.A., & Cherry, A. McGee Bank. (2001). **Multicultural education: Issues and
perspectives** (4th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Kast, F. E. & Rosenzweig, J. E. (1985). **Organization and Management : A System and
Contingency Approach.** (4th ed). New York : McGraw Hill.
- Keeves, J. P. (1997). **Education Research Methodology and Measurement : An
International Handbook.** England: Pergamon Press.
- Schoderbek, C. G., Schoderbek, P. P. and Kefalas, A. G. (1990). **Management System:
Conceptual Consideration.** Texas: Business Publications.
- Smith, R. H. (1980). **Management Organizations Perform.** New York: Macmillan.
- Wilson, B. (1991). **Systems : Concepts, Methodologies and Applications.** 2nd ed. New
York : John Wiley & Sons.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์
ในการดำเนินการในขั้นตอนย่อยที่ 1.2 และ 1.3

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1.	ผศ.ดร.มนต์ภัส มโนการณ	● หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2.	นายอโณทัย ไทวรรณศรี	● ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ● ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 (เขตที่มีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอยู่จำนวนมาก)
3.	นางสาวจงกล แก้วโก	● ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะปัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ● คณะกรรมการชมรมนักจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารจังหวัดน่าน
4.	นางสาวภิญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด	● ศึกษาพิเศษ สังกัดศึกษาธิการจังหวัดน่าน
5.	นางสาวโสภิตา ปารมภ์.	● ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
ในการดำเนินการในขั้นตอนย่อยที่ 1.3**

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1.	ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2.	ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	ประธานสาขากลุ่มวิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3.	นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	- ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ - นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
4.	นายสนธิ แยมเกษร	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5.	นายสมัย ธนะศรี	อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอยู่จำนวนมาก)
6.	นายสินอาจ ลำพูนพงศ์	- อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 - อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอยู่จำนวนมาก)
7.	นายสุขสันต์ สอนนวล	- ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร อำเภอมะปายหลวง จังหวัดเชียงราย - รองประธานชมรมนักจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
8.	นายสรวิชัย เรือนแก้ว	- ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 อำเภอบพพระ จังหวัดตาก - กรรมการชมรมนักจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
9.	นางสาวชิราภรณ์ จะเอียง	- ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุนน้ำน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 - รองประธานโรงเรียนในโครงการ กพด.ภาคเหนือ

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว**

ในการดำเนินการในขั้นตอนย่อยที่ 2.1

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1.	ผศ.ดร.สุบัน พรเวียง	หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2.	ผศ.ดร.ประจวบ ขวัญมัน	ประธานสาขากลุ่มวิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3.	ผศ.ดร.นิคม นาคอ้าย	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4.	นายกฤษณพงศ์ กิรติกร	ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
5.	นายอโณทัย ไทยวรรณศรี	- นายกสมาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ - ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา - ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 (เขตที่มีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอยู่จำนวนมาก)
6.	นายสมเด็จ อุดแดง	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1
7.	นางกัญญา สมบูรณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
8.	นางวรรณ แสงศิริโรจน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยฟอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
9.	นายสยาม เรืองสุกใส	ผู้อำนวยการโรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น
ทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ในการดำเนินการในขั้นตอนย่อยที่ 2.2

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1.	ผศ.ดร.สันติ บุณยะชาติ	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2.	ผศ.ดร.มนต์ภัส มโนการณ	หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาบริหาร การศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3.	นายอำนาจ วิชยานุวัติ	อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4.	นายอโณทัย ไทยวรรณศรี	- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา - ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 (เขตที่มีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารอยู่จำนวน มาก)
5.	นายอนุกุล ศรีสมบัติ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3
6.	นายประสิทธิ์ ไชยวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
7.	นายศุภโชค ปิยะสันต์	- ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย - ที่ปรึกษาและผู้ร่วมก่อตั้งชมรมนักรจัดการศึกษาโรงเรียน พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร - ประธานชมรมครูทายาทแห่งประเทศไทย)
8.	นายสรวิชัย เรือนแก้ว	- ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก - รองประธานชมรมนักรจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่น ทุรกันดารจังหวัดตาก
9.	นายสงวนศักดิ์ ปญใจแก้ว	- ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโป่งแยงใน อำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่ - เลขานุการชมรมนักรจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่น ทุรกันดาร

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว่า

ประเด็น	สาระสำคัญ/ผู้แต่ง/บรรณานุกรม
1) แนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา	
1.1) แนวคิดทฤษฎีระบบ	
1.2) แนวคิดทฤษฎีกระบวนการบริหาร	

ประเด็น	สาระสำคัญ/ผู้แต่ง/บรรณานุกรม
2) แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา	
2.1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา	
2.2) แนวนโยบายและการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา ในประเทศไทย	
3) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	
4) สภาพบริบทโรงเรียนบ้านส้ว	

แบบสัมภาษณ์
สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัวมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด และข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบตามความเป็นจริง คำตอบของท่าน ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปกรณ์ ศศิวัฒน์ไพสิฐ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง

สถานที่ทำงาน

วันที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่ทำการสัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์เวลา น. สิ้นสุดเวลา น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. สภาพบริบทโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

.....

.....

1.2 เขตบริการ

.....

.....

1.3 สภาพภูมิประเทศ

.....

.....

1.4 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

.....

.....

2. สภาพที่เป็นอยู่ในโรงเรียนของท่านและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ควรเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1. บุคลากร

2.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษา

.....

.....

2.1.2 ผู้บริหาร

.....

.....

2.1.3 ครู

.....

.....

2.1.4 นักเรียน

2.1.5 อื่นๆ

2.2 การบริหารสถานศึกษา

2.2.1 ด้านวิชาการ

2.2.2 ด้านงบประมาณ

2.2.3 ด้านบริหารทั่วไป

2.2.4 ด้านบุคลากร

2.2.5 อื่นๆ

2.3 กระบวนการ

2.3.1 การวางแผน

2.3.2 การลงมือปฏิบัติ

2.3.3 การตรวจสอบ

2.3.4 การปรับปรุงและพัฒนา

2.3.5 อื่นๆ

.....

.....

2.4. ผลผลิต

2.4.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

.....

.....

2.4.2 คุณภาพของนักเรียน

.....

.....

2.4.3 อื่นๆ

.....

.....

2.5. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

.....

.....

2.6. ปัจจัยที่เอื้อ

.....

.....

2.7 โครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียน

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์
สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด และข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบตามความเป็นจริง คำตอบของท่าน ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง

สถานที่ทำงาน

วันที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่ทำการสัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์เวลา น. สิ้นสุดเวลา น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง

ในถิ่นทุรกันดาร

1. สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 สภาพภูมิศาสตร์ / การคมนาคม

.....

.....

1.2 สภาพเศรษฐกิจ / สภาพสังคม

.....

.....

2. สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ควรเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1. บุคลากร

2.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษา

.....

.....

2.1.2 ผู้บริหาร

.....

.....

2.1.3 ครู

.....

.....

2.1.4 นักเรียน

.....

.....

2.1.5 อื่นๆ

.....

.....

2.2 การบริหารสถานศึกษา

2.2.1 ด้านวิชาการ

2.2.2 ด้านงบประมาณ

2.2.3 ด้านบริหารทั่วไป

2.2.4 ด้านบุคลากร

2.2.5 อื่นๆ

2.3 กระบวนการ

2.3.1 การวางแผน

2.3.2 การลงมือปฏิบัติ

2.3.3 การตรวจสอบ

2.3.4 การปรับปรุงและพัฒนา

2.3.5 อื่นๆ

2.4. ผลผลิต

2.4.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

.....

.....

2.4.2 คุณภาพของนักเรียน

.....

.....

2.4.3 อื่นๆ

.....

.....

2.5. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

.....

.....

.....

2.6. ปัจจัยที่เอื้อ

.....

.....

.....

2.7 กิจกรรมที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

แบบตรวจสอบความสอดคล้อง
ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด และข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบตามความเป็นจริง คำตอบของท่าน ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง

ตอนที่ 2 โครงร่างงานวิจัย

ตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร
 เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

ตอนที่ 4 ประเด็นการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ปกรณ์ ศศิวัฒน์โพธิ์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
 ตำแหน่ง
 สถานที่ทำงาน
 วันที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เดือน พ.ศ.
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา น. สิ้นสุดเวลา น.

ตอนที่ 2 โครงร่างงานวิจัย

ชื่อเรื่องงานวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกทั้งการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องเข้าถึง ความก้าวหน้าในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระดับนานาชาติที่สำคัญ ได้แก่ การจัดประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ที่ประเทศไทย ในการประชุมครั้งนั้นได้มีการมติรับรองปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน และกรอบการดำเนินการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ (World Declaration on Education and the Framework for Action to Meet Basic Learning Needs) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) เพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือ และทำให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำเร็จภายในระยะเวลา 10 ปี (สรุปผลการประชุมคณะผู้บริหารระดับสูงด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขององค์การยูเนสโก, 2551) เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาอย่างเสมอภาค

ประเทศไทย มีความพยายามในการร่วมผลักดันนำปฏิญญาจอมเทียนสู่การปฏิบัติ โดยให้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 บัญญัติให้ประชาชนไทยมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งให้ความสำคัญในด้านโอกาสทางการศึกษา ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 10 ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) อีกทั้งในปีพ.ศ.2552 ได้มีมติคณะรัฐมนตรี ให้สิทธิประชาชนได้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 15 ปี และให้การสนับสนุน

เด็ก และเยาวชนที่ยากจนและด้อยโอกาสให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรรค 5 บัญญัติให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้ ซึ่งเป็นที่มาของการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปี 2561 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ได้ประเมินว่ากลุ่มเป้าหมาย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนรวมอยู่ประมาณ 4.3 ล้านคน และจะต้องใช้งบประมาณมากกว่าร้อยละ 5 ของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศเพื่อให้เพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ในแต่ละปี เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2561)

การประชุมวิชาการนานาชาติเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา : ปวงชนเพื่อการศึกษา (All for Education Conference) เมื่อวันที่ 10-11 กรกฎาคม 2563 การประชุมดังกล่าว เป็นโอกาสสำคัญที่องค์กรจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนทั่วไปได้ร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูล นวัตกรรม ความก้าวหน้าในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ให้เกิดขึ้นจริงทั่วโลก โดยในการประชุมมีข้อค้นพบว่าการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในช่วง 10 ปีสุดท้ายเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDG 4 จำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางในการทำงาน จากเดิมซึ่งเป็นการให้คนเข้าถึงการศึกษา (Education for All) เป็นการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่เข้าถึงผู้เรียนผ่านเทคโนโลยี เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาได้ทุกที่ ทุกเวลา ในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และข้อจำกัดหรือความจำเป็นเฉพาะบุคคล และจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชนทั่วไปทั้งในระดับพื้นที่ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ (All for Education) โดยมี 5 นวัตกรรมเปลี่ยนเกมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่สำคัญ (Luz, 2020) ต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในอีก 10 ปีสุดท้ายตามเป้าหมายในปี 2030 ดังนี้ การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ (Area Based Education : ABE) เกิดจากแนวคิดในการกระจายอำนาจในการบริหารราชการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Decentralization) เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรได้ตรงตามความจำเป็น บริบท และแนวทางการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ (ประสาร ไตรรัตน์วรกุล, 2563)

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสต้องมีการบริการที่แตกต่างจาก เด็ก และเยาวชนธรรมดา เนื่องจากเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้เป็นเด็กที่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกับกลุ่มเด็กทั่วไป โดยการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ซึ่งรัฐบาลได้ออกกฎหมาย และมีการกำหนดนโยบายเฉพาะที่มุ่งเน้นให้กลุ่มเด็กเหล่านี้ได้รับโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการ

สร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม รวมถึงการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง ในทุก ๆ ด้านตั้งแต่แรกเกิด รวมถึง การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของ โลก และมีการจัดการศึกษาที่บูรณาการทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาซึ่ง สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของบุญชร จันทร์ดา (2550) ที่พบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการนำนโยบายจัด การศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสคือปัจจัยด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมโดย นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมากที่สุด ปัจจุบันได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ดำเนินการ จัดบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) นอกจากนี้ข้อค้นพบงานวิจัยของ วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) พบว่า ทางภาคเหนือตอนบนมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่สลับซับซ้อนมีความยากลำบากต่อการ นำนโยบายการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้เกิดบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเกิด ความเสมอภาคอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และเกิดการพัฒนาคูณภาพการศึกษาอย่าง อันนำไปสู่การ พัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร พบว่า

1. ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ตกหล่น คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากรในวัยเรียนที่ตกหล่น ทั่วประเทศ
2. เด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของเด็กที่ ออกกลางคันทั่วประเทศ
3. เด็กอ่านไม่ออกคิดเป็นร้อยละ 21.94 ของเด็กที่อ่านไม่ออกในสังกัด สพฐ.
4. เด็กเขียนไม่ได้คิดเป็นร้อยละ 22.67 ของเด็กที่เขียนไม่ได้ในสังกัด สพฐ.
5. เด็กที่เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็น ร้อยละ 9.27 ของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
6. เด็กที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 48.85 ของผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
7. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
8. ผู้เรียน มีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี ร้อยละ 30
9. การดำรงชีวิตของประชากรขาดความรู้ ความเข้าใจโดยเฉพาะสภาพแวดล้อม ที่มี ผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่

10. ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ปัญหาหลัก เกิดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร์ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการโยกย้ายบ่อย ขาดแคลนสื่อ และเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการของชุมชนรวมไปถึงความยากจนทำให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเลี้ยงชีพมากกว่าการให้การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โรงเรียนบ้านสัว่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (โครงการกพด.) ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดการศึกษาในระดับอนุบาล 2 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันมีนักเรียน 296 คน มีบุคลากรสายบริหารจำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน พื้นที่ตั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เขตบริการ ระดับอนุบาล และประถมศึกษามีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้าน และ 6 หย่อมบ้าน เขตบริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 10 หมู่บ้าน 13 หย่อมบ้าน ในพื้นที่ 2 ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูง สลับซับซ้อน และตั้งอยู่บนไหล่เขา ล้อมรอบไปด้วยภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยหลวง สายของต้นกำเนิดแม่น้ำน่าน อยู่ในพื้นที่ชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สภาพเส้นทางคมนาคม ถนนสายหลักที่ใช้ในการคมนาคมภายในอำเภอ และระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยาง แต่สภาพเส้นทางมีความคับแคบ คดเคี้ยว เนื่องจากเป็นเส้นทางลัดเลาะไปตามหุบเขา ในช่วงฤดูฝนมักจะประสบปัญหาถนนตัดขาดเนื่องจากภัยพิบัติดินโคลนถล่ม อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี เส้นทางคมนาคมระหว่างหย่อมบ้านต่าง ๆ ยังมีสภาพเป็นเส้นทางลูกรัง บางช่วงต้องเดินทางโดยรถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือ จักรยานยนต์วิบาก เท่านั้น สภาพเศรษฐกิจอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน กล่าวคือ จากในอดีตประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนพึ่งพารายได้จากภาคการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ และหาของป่า ต่อมารูปแบบการท่องเที่ยวในสถานที่ธรรมชาติในพื้นที่ภูเขาและป่าไม้กำลังอยู่ในกระแสความนิยม อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีภูเขาที่มีเอกลักษณ์และคงความเป็นธรรมชาติอยู่ ประกอบกับเรื่องราวของบ่อเกลือภูเขาในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 800 ปี เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้เริ่มมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวและบริการ แต่ก็ยังนับว่ารายได้ยังกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มทุนใหญ่ที่ย้ายฐานการลงทุนมาจากต่างถิ่น ประชากรส่วนใหญ่ที่ยังไม่ปรับตัวกับกระแสความเปลี่ยนแปลงยังคงมีฐานะยากจน เนื่องจากยังต้องพึ่งพารายได้จากภาคเกษตรเช่นเดิม ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าลัวะ ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าพื้นเมืองประชาชนในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา จากสภาพดังกล่าว ทำให้

เด็กในวัยเรียนบางส่วน โดยเฉพาะที่มีภูมิลำเนาอยู่ในห้วย่อมบ้านต่าง ๆ ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ ยากลำบากในการเข้ารับโอกาสทางการศึกษา

จากสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน ในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรได้รับการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าว ควรมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนานักเรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีความหมาย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ ตลอดถึงมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ต่อไป ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นอาจใช้เป็นข้อมูล และสารสนเทศสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาตามสภาพความจำเป็น รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป อีกทั้งโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสว้า จะสามารถนำรูปแบบการพัฒนาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้นักเรียนได้โอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการศึกษา

1. สภาพ และแนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ควรเป็นอย่างไร
3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผลเป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
2. การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา
3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา

โดยแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา และสภาพ
บริบทของโรงเรียนบ้านสว้า

1.1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการ
บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่ศึกษาจาก
เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1) ทฤษฎีระบบ

1.2) ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการ

1.3) แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความ
เสมอภาคทางการศึกษา

1.4) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) สภาพบริบทของโรงเรียนบ้านสว้า เช่น ภูมิประเทศ พื้นที่เขตบริการและสภาพ
ชุมชนโดยรวม ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
 เป็นต้น

3) สภาพการบริหารงานในแต่ละด้าน ได้แก่

3.1) ด้านวิชาการ

3.2) ด้านบุคลากร

3.3) ด้านแผนงานและงบประมาณ

3.4) ด้านบริหารทั่วไป

1.1.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้รับ
โอกาสทางการศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎีระบบ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัด
การศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา แนวนโยบายและการ
ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา หรือความเสมอภาคทางการศึกษา แนวคิดการ
จัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพบริบทโรงเรียนบ้านสัว้า ได้แก่ เอกสารรายงานการประเมินตนเองประจำปี (Self-Assessment Report : SAR) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

1.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร และศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านสัว้า คือ 1 พฤษภาคม-31 ธันวาคม 2560

ขั้นตอนย่อยที่ 1.2 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็น พหุกรณีศึกษาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน โดยศึกษาสภาพและแนวทางการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนและงบประมาณด้านบริหารทั่วไป

1.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) สภาพบริบทของโรงเรียนของโรงเรียนที่ศึกษา เช่น ข้อมูลพื้นฐาน เขตบริการที่ตั้งของโรงเรียน สภาพภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม เป็นต้น

2) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในบริบทพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่ศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาตามโครงสร้างโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น

1.2.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ศึกษาในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษา ดังนี้

1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก และน่าน ที่เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการระดับประเทศ หรือเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล

2) มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี

การคัดเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่มีบริบทการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 โรงเรียนได้แก่ เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร และโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่อยู่ในจังหวัดที่แตกต่างกัน จำนวน 2 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในจังหวัดที่แตกต่างกัน จำนวน 3 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนโรงเรียนประภิตเวชศักดิ์ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน โรงเรียนบ้านขุนแม่ตึ้นน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนบ้านห้วยนกตก อำเภอท่าสองยาง และจังหวัดตาก

1.2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) คือ 25 ธันวาคม 2560-27 กุมภาพันธ์ 2561

ขั้นตอนย่อยที่ 1.3 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้าด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพ และแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ถึงสภาพบริบท แนวปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในพื้นที่โรงเรียน

1.3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่เป็นปัจจัยของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม เป็นต้น

2) แนวทางการบริหารเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องเสนอ โดยจำแนกตามโมเดลระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารงาน 4 งานได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านแผนงานและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เป็นต้น

1.3.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1) นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหาร และจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ และตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

3) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่กำกับดูแล และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

4) ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 คน

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ 25 ธันวาคม 2560-25 กุมภาพันธ์ 2561

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

2.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีองค์ประกอบเชิงระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และศักยภาพของนักเรียน ที่ยกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยข้อมูลที่น่ามาใช้อย่างกว้างรูปแบบฯ คือ แนวทางที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1

2.1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

องค์ประกอบเชิงระบบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ

2.1.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาประกอบการยกร่างรูปแบบฯ คือข้อมูลสภาพและแนวทางที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมยกร่างจำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

- 1) อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน
- 2) ผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 3 ปี จำนวน 3 คน
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน

2.1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ 21 เมษายน 2561

ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

2.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่นำมาตรวจสอบในขั้นตอนนี้ เป็นร่างรูปแบบฯ ที่ยกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ จากขั้นตอนย่อยที่ 2.1

2.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการตรวจสอบตามองค์ประกอบเชิงระบบของ รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามที่ยกร่างขึ้นตามขั้นตอนย่อยที่ 2.1 ว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์หรือไม่ อีกทั้งควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนใด

2.2.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

1) นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

2) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

3) ผู้บริหาร หรืออดีตผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่กำกับดูแล และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน

4) ผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออดีตผู้อำนวยการโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 3 คน

2.2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ 26 พฤษภาคม 2561

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

การทดลองใช้รูปแบบบริหารโรงเรียนบนที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่นำมาทดลองใช้ คือ รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่ผ่านการตรวจสอบร่างฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์จากขั้นตอนย่อยที่ 2.2 แล้ว

3.1.2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการทดลองใช้รูปแบบฯ ในปีการศึกษา 2562

3.1.3 การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการ ใช้รูปแบบฯ ใน ปีการศึกษา 2563 โดยมีกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบฯ

3.1.4 ผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ผลลัพธ์และผลผลิต ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ผลของการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลของการใช้รูปแบบฯ ในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนนักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา

3.2.2 ผลของการใช้รูปแบบฯ ในเชิงคุณภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการนักเรียนระดับปฐมวัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสามารถด้านศิลปะ ภาษา ดนตรี และกีฬา เป็นต้น

3.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 1) แหล่งข้อมูลที่เป็นพื้นที่การทดลองรูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนบ้านสว้า ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 2) แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 26 คน นักเรียนปีการศึกษา 2562 จำนวน 254 คน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 290 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 3) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารรายงานผลการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านสว้าปีการศึกษาปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ 4 มีนาคม 2562-31 มีนาคม 2564

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบและปรับปรุงการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารฯ หลังจากทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 3 แล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารฯ ให้สมบูรณ์ ต่อไป

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ในขั้นตอนนี้จะมุ่งเน้นการศึกษาตัวแปรที่สะท้อนถึงคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นซึ่ง ได้แก่

4.2.1 ความเป็นเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบ โดยพิจารณาด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ การดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ ความสอดคล้อง และความถูกต้องตามหลักวิชาการและทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

4.2.2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับยอมรับว่า รูปแบบสามารถนำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง และเหมาะสมกับสภาพบริบท.

4.2.3 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ระบุว่า การนำรูปแบบไปใช้แล้วทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

4.2.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบ หมายถึง ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการบริหารอย่างต่อเนื่อง

4.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

4.3.1. ผู้เชี่ยวชาญที่จบการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป เป็นผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.2. ผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.3. ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน

4.3.4. ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 คน

4.3.5. ครูผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบฯ ในโรงเรียน จำนวน 3 คน

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการประเมิน และปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า คือ วันที่ 12-28 เมษายน 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า หมายถึง องค์กรประกอบที่มีความสัมพันธ์กันในการบริหารจัดการโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ

ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ส่วนประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2) งานบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป และบุคลากร

กระบวนการ หมายถึง แนวทางการดำเนินการบริหารโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดการองค์กร (Organize) เป็นการกำหนดโครงสร้าง การแบ่งงาน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Do) เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ (Check) เป็นการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การประสานความร่วมมือ (Coordinate) เป็นการประสานงาน ความร่วมมือ คำแนะนำและแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ปกครอง

ผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา ของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน

1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน ได้แก่ 1.1) เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม 1.2) เด็กที่ในวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ

2) คุณภาพของนักเรียน ได้แก่ 2.1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหลักสูตร 2.2) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร 2.3) นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร 2.4) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้าน

ศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านรอบรู้ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย 2.5) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ 2.6) ผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้และทักษะที่จำเป็นไปพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามศักยภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างสันติสุข

เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้แก่ 1.1) การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู 1.2) การทำงานเป็นทีมในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ได้แก่

2.1 ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.2 ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจนต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการการศึกษา

2.4 สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

2. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด หรือเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหุบเขา ระหว่างภูเขา ที่มีเส้นทางคมนาคมจากศาลากลางจังหวัดถึงที่ตั้งโรงเรียน ผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาความสูงเฉลี่ยมากกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป หรือผ่านเนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจาก สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะและระยะทางการคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ข้อมูลนักเรียนและความยุ่งยากในการบริหารจัดการศึกษา โดยโรงเรียนตั้งอยู่ในจังหวัดดังต่อไปนี้ 1) เชียงใหม่ 2) เชียงราย 3) แม่ฮ่องสอน 4) พะเยา 5) ลำพูน 6) แพร่ 7) น่าน 8) ลำปาง

9) ตาก 10) เพชรบูรณ์ 11) พิษณุโลก 12) เลย 13) สุโขทัย 14) กำแพงเพชร 15) กาญจนบุรี 16) อุทัยธานี 17) สุพรรณบุรี 18) ราชบุรี 19) ประจวบคีรีขันธ์ 20) เพชรบุรี 21) อุดรดิตถ์ 22) นครสวรรค์

3. ความสอดคล้องของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยพิจารณาถึงการสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ (เช่น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการดำเนินงาน) ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการศึกษา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และบริบทของโรงเรียนในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้รูปแบบมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยพิจารณาด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านการดำเนินงาน เงื่อนไขความสำเร็จ ความสอดคล้องและความถูกต้องตามหลักวิชาการ ทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้รับการยอมรับว่าสามารถนำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง เหมาะสมกับสภาพบริบท

6. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ที่นำไปใช้แล้วทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

7. โรงเรียนบ้านสว้า หมายถึง โรงเรียนบ้านสว้า ตั้งอยู่เลขที่ 109 หมู่ที่ 7 ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

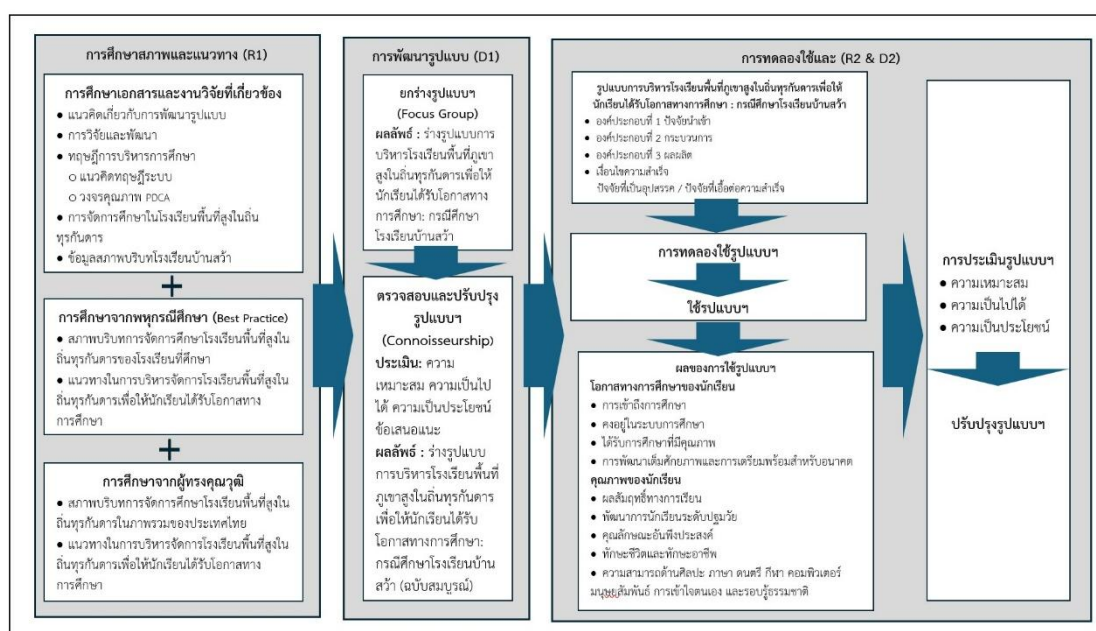
1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า จะเป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดสรรทรัพยากร

ทางการศึกษาตามสภาพความจำเป็น รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสว้า จะได้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้นักเรียนได้โอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

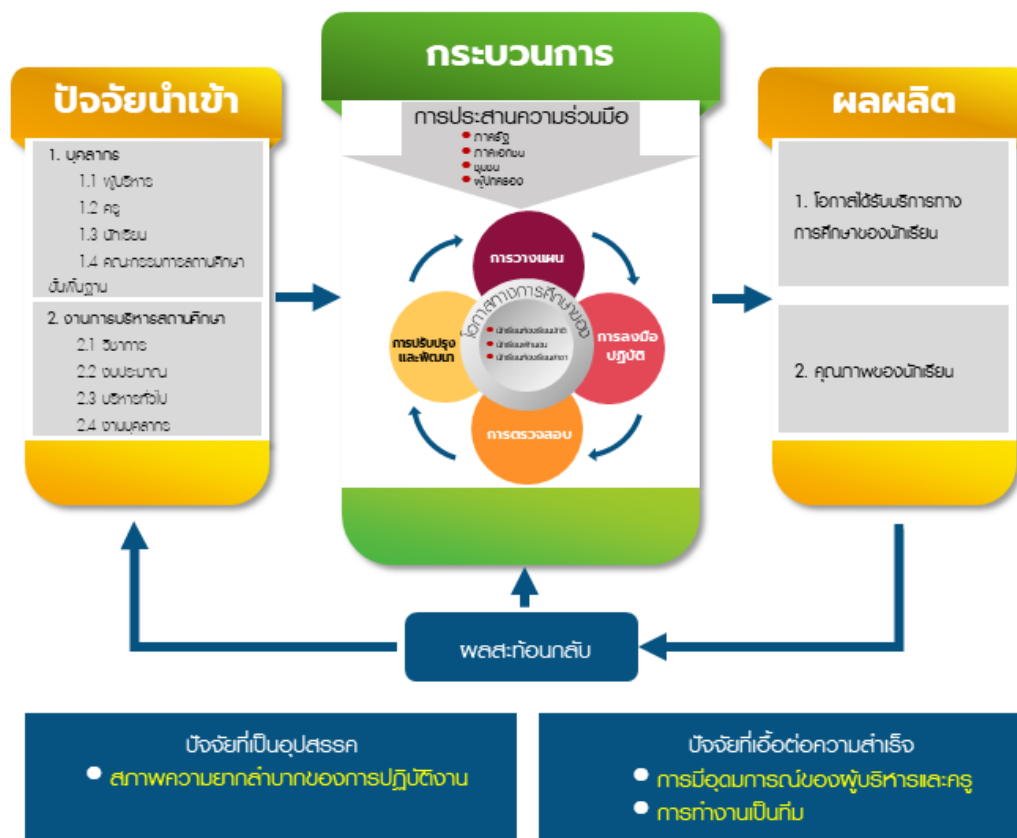
กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดการศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ดังภาพต่อไปนี้



ภาพแสดงกรอบแนวคิดการศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ส่วนที่ 3 ร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า



ตารางแสดงองค์ประกอบ ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย
1. ปัจจัยนำเข้า	1.1 บุคลากร 1.1.1 ผู้บริหาร 1.1.2 ครู 1.1.3 นักเรียน 1.1.4 คณะกรรมการ 1.2 งานบริหารสถานศึกษา 1.2.1 วิชาการ 1.2.2 งบประมาณ 1.2.3 บริหารทั่วไป 1.2.4 งบประมาณ

ตารางแสดงองค์ประกอบ (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย
2. กระบวนการ	2.1 การวางแผน 2.2 การลงมือปฏิบัติ 2.3 การตรวจสอบ 2.4 งานบุคลากร
3. ผลผลิต	3.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 3.2 คุณภาพของนักเรียน
4. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	สภาพความยากลำบากของการปฏิบัติงาน
5. ปัจจัยที่เอื้อ	5.1 การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู 5.2 การทำงานเป็นทีม

ส่วนที่ 4 ประเด็นการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ประเด็นการตรวจสอบ		การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
		คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
1. ปัจจัยนำเข้า			
1.1 บุคลากร	1.1.1 ผู้บริหาร		
	1.1.2 ครู		
	1.1.3 นักเรียน		
	1.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา		
1.2 งานการบริหารสถานศึกษา	1.2.1 วิชาการ		
	1.2.2 งบประมาณ		
	1.2.3 บริหารทั่วไป		
	1.2.4 งานบุคลากร		
2. กระบวนการ	2.1 การวางแผน		
	2.2 การลงมือปฏิบัติ		
	2.3 การตรวจสอบ		
	2.4 การปรับปรุงและพัฒนา		

ประเด็นการตรวจสอบ		การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
		คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
3. ผลผลิต	3.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน		
	3.2 คุณภาพของนักเรียน		
4. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	สภาพความยากลำบากของการปฏิบัติงาน		
5. ปัจจัยที่เอื้อ	5.1 การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู		
	5.2 การทำงานเป็นทีม		

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง
ในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว**

คำชี้แจง

แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด และข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบตาม ความเป็นจริง คำตอบของท่าน ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

แบบประเมินฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ประเด็นการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ระดับมาตราส่วนประมาณค่าในแบบประเมิน มีความหมายดังนี้

ระดับความเหมาะสม

- 1 หมายถึง ความเหมาะสมน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ความเหมาะสมน้อย
- 3 หมายถึง ความเหมาะสมปานกลาง
- 4 หมายถึง ความเหมาะสมมาก
- 5 หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับความเป็นไปได้

- 1 หมายถึง ความเป็นไปได้น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ความเป็นไปได้น้อย
- 3 หมายถึง ความเป็นไปได้ปานกลาง
- 4 หมายถึง ความเป็นไปได้มาก
- 5 หมายถึง ความเป็นไปได้มากที่สุด

ระดับความเป็นประโยชน์

- 1 หมายถึง เป็นประโยชน์น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เป็นประโยชน์น้อย
- 3 หมายถึง เป็นประโยชน์ปานกลาง
- 4 หมายถึง เป็นประโยชน์มาก
- 5 หมายถึง เป็นประโยชน์มากที่สุด

ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
ผู้วิจัย

คู่มือการใช้งาน

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

คำนำ

คู่มือการใช้งาน "รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา" ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางและเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนบ้านสัว

วัตถุประสงค์หลักของการจัดทำคู่มือฉบับนี้ คือการอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานสามารถทำความเข้าใจหลักการ โครงสร้าง องค์ประกอบ และแนวทางการนำ "รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา" ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ นักเรียนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาในพื้นที่เฉพาะเหล่านี้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและเป็นธรรมแก่นักเรียนทุกคนได้อย่างแท้จริง และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาในภาพรวมต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนการวิจัย และจัดทำคู่มือฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

(นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ)

ผู้วิจัย

24 มิถุนายน 2562

สารบัญ
เรื่อง

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทนำ

ส่วนที่ 1 คำชี้แจง

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์

ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

บทนำ

คู่มือการใช้งานรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือการใช้งานที่สามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบ

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ณ โรงเรียนบ้านสว้า และอาจจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาตามสภาพความจำเป็น รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป หรือโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านสว้า จะได้นำรูปแบบการบริหารนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้นักเรียนได้โอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ 1 คำชี้แจง

คู่มือการใช้งานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการโรงเรียนบ้านสว้า สามารถทำความเข้าใจและนำ "รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา" ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนในพื้นที่

เนื้อหาในคู่มือนี้ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของรูปแบบ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและองค์ประกอบหลักของรูปแบบ แนวทางการนำไปปฏิบัติ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เป็นไปอย่างเป็นระบบ บรรลุเป้าหมาย และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ชุมชน และการพัฒนาการศึกษาโดยรวม

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้:

1. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ: ให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
2. เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน: สร้างโอกาสให้นักเรียนในพื้นที่เข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง คงอยู่ในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

3. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย: กระตุ้นและสนับสนุนให้ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการดำเนินงาน ของโรงเรียนอย่างเข้มแข็ง

4. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน: พัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาตนเองในอนาคต

ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน

บทบาทหลัก ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้ขับเคลื่อนหลักในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ
หน้าที่

- กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และทิศทางการบริหารให้สอดคล้องกับแนวทางของรูปแบบ
- วางแผนการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม ประเมินผล และให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากร
- จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น
- สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามรูปแบบ
- สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ภาคีเครือข่าย และหน่วยงานต้นสังกัด
- เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเอง

3.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา

บทบาทหลัก ผู้ปฏิบัติงานหลักในการจัดการเรียนรู้และดูแลนักเรียนตามแนวทางของ

รูปแบบ

หน้าที่

- ทำความเข้าใจและนำหลักการของรูปแบบไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียน
- ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และสุขอนามัย
- ร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาของนักเรียน
- เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ
- สะท้อนผลการปฏิบัติงานและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงรูปแบบ

3.3 คณะกรรมการสถานศึกษา

บทบาทหลัก ผู้ให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับดูแลการดำเนินงานของโรงเรียน
หน้าที่

- ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการวางแผนและดำเนินงานตามรูปแบบ
- สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และระดมทุนจากชุมชนเพื่อสนับสนุนกิจกรรม
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร
- กำกับดูแลและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนในภาพรวม

3.4 ผู้ปกครองและชุมชน

บทบาทหลัก: ผู้มีส่วนร่วมสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน
หน้าที่:

- ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ของ
- เข้าร่วมกิจกรรมและประชุมที่โรงเรียนจัดขึ้น
- ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา
- เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียนและโรงเรียน
- สนับสนุนทรัพยากรและแรงงานเพื่อพัฒนาอาคารสถานที่และกิจกรรมต่างๆ

3.5 หน่วยงานต้นสังกัดและภาคีเครือข่าย (เช่น สพฐ., สพป., อบต., มูลนิธิ, องค์กร

NGO)

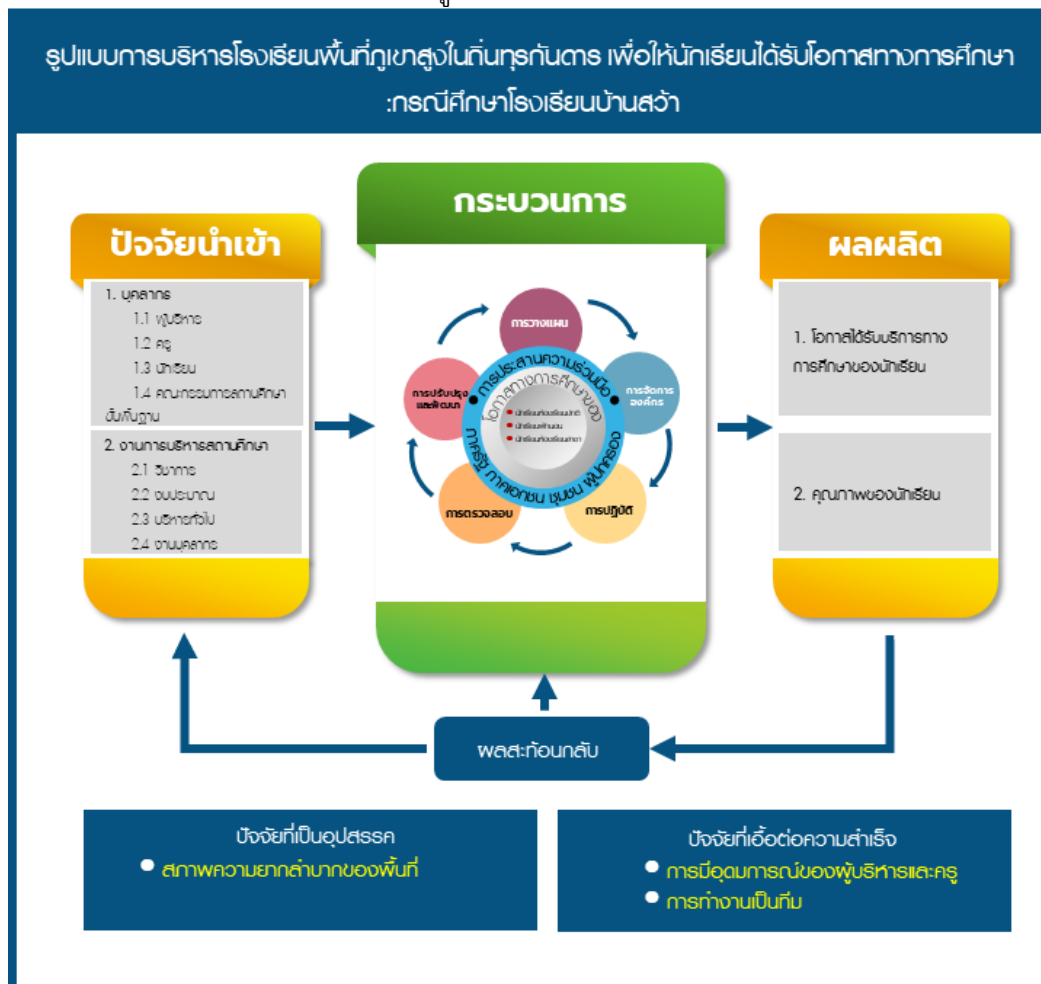
บทบาทหลัก: ผู้ให้การสนับสนุน นโยบาย และทรัพยากร

หน้าที่:

- จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับ
- กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่สูง
- ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนทางวิชาการและวิชาชีพ
- ส่งเสริมและสร้างโอกาสในการพัฒนาบุคลากร
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชน

ส่วนที่ 4 โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า มีรูปแบบดังต่อไปนี้



รูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements) โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) บุคลากร 2) งานบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 บุคลากร

บุคลากร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะ ดังนี้

1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของ
ความเป็นครู

- 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี
- 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหารสถานศึกษา

1.1.2 ครู มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือการสรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารโดยเฉพาะ
- 2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี
- 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู
- 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล
- 5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า

3 ปี

1.1.3 นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

1.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้

- 1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
- 2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน
- 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่น เสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

1.2 งานบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ 1) วิชาการ 2) งบประมาณ 3) บริหารทั่วไป 4) บุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 วิชาการ

งานวิชาการเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้

- 1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต
- 2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- 3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
- 4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต
- 5) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงงาน
- 7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

8) การวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติมากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3) จัดให้มีระเบียบ แนวปฏิบัติการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2.2 งบประมาณ

งานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้

- 1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ
- 2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.3 บริหารทั่วไป

งานบริหารทั่วไป ดำเนินการดังนี้

- 1) สำนะโนประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้

2) สัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการเสริมพลังอำนาจผู้ปกครองและชุมชนถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้สามารถจัดการความรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

1.2.4 บุคคล

งานบุคคลในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้

- 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่หรือคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของชุมชน

3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

กระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมาย และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดการองค์กร (Organize)

การจัดการองค์กรในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดโครงสร้าง การแบ่งงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Do)

การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า กำหนดขึ้น ทั้งนี้ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ (Check)

การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การประสานความร่วมมือ (Coordinate) ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารติดต่อประสานงาน ขอความร่วมมือ คำแนะนำและแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน 3) ชุมชน 4) ผู้ปกครองนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น

2) ภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียน วัสดุในการสร้างห้องเรียนสาขา

3) ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา

4) ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ปกครองนักเรียนในการขอความอนุเคราะห์สร้างห้องเรียนสาขาและส่งบุตรหลานในวัยเรียนเข้าเรียนทุกคน

ดังนั้นกระบวนการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ผู้บริหารต้องมีอุดมการณ์ในการพัฒนาโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและการทำงานเป็นทีม จึงทำให้เกิดการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารงานโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย คือโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนและคุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs)

ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน 2) คุณภาพของนักเรียน รายละเอียดดังนี้

3.1 โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียน

โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีดังนี้

3.1.1 เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม

3.1.2 เด็กวัยเรียน ทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษาภาคบังคับ

3.2 คุณภาพของนักเรียน

คุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีดังนี้

3.2.1 นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.2.2 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโลกได้

3.2.3 นักเรียนมีจิตสำนึกรักความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย

3.2.4 นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ

เงื่อนไขความสำเร็จ (Condition for Achievements)

เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ 2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

4.1.1 การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

4.1.2 การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ พยายามในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

4.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ประกอบด้วย

4.2.1 ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4.2.2 ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

4.2.3 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษา

4.2.4 สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ความถูกต้องของเครื่องมือ (Face Validity)

แบบสัมภาษณ์

สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ประเด็นพิจารณา	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน		
	คงไว้	ตัดออก	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	✓		อาจเพิ่มความเชี่ยวชาญ/ ความสามารถของผู้ให้สัมภาษณ์
ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 1. สภาพบริบทโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้ 1.1 ข้อมูลพื้นฐาน 1.2 เขตบริการ 1.3 สภาพภูมิประเทศ 1.4 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	✓		ระบุข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรที่ศึกษา
2. สภาพที่เป็นอยู่ในโรงเรียนของท่านและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ควรเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้ 2.1 บุคลากร 2.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษา 2.1.2 ผู้บริหาร	✓		

ประเด็นพิจารณา	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน		
	คงไว้	ตัดออก	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
2.1.3 ครู 2.1.4 นักเรียน 2.1.5 อื่น ๆ			
2.2 การบริหารสถานศึกษา 2.2.1 ด้านวิชาการ 2.2.2 ด้านงบประมาณ 2.2.3 ด้านบริหารทั่วไป 2.2.4 ด้านบุคลากร 2.2.5 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.2.5 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.3 กระบวนการ 2.3.1 การวางแผน 2.3.2 การลงมือปฏิบัติ 2.3.3 การตรวจสอบ 2.3.4 การปรับปรุงและ พัฒนา 2.3.5 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.3.5 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.4. ผลผลิต 2.4.1 โอกาสได้รับบริการ ทางการศึกษาของนักเรียน 2.4.2 คุณภาพของนักเรียน 2.4.3 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.4.3 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.5. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	✓		
2.6. ปัจจัยที่เอื้อ	✓		
2.7 โครงการ/กิจกรรมที่ โรงเรียนดำเนินการเพื่อสร้าง โอกาสทางการศึกษาให้นักเรียน	✓		
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ	✓		

แบบสัมภาษณ์
สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นพิจารณา	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน		
	คงไว้	ตัดออก	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	✓		อาจเพิ่มความเชี่ยวชาญ/ ความสามารถของผู้ให้สัมภาษณ์
1. สภาพบริบทโรงเรียนพื้นที่สูง ในถิ่นทุรกันดารที่เป็นปัจจัยส่งผล ให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นอย่างไรบ้าง ในประเด็น ดังต่อไปนี้ 1.1 สภาพภูมิศาสตร์ / การคมนาคม 1.2 สภาพเศรษฐกิจ / สภาพสังคม	✓		ระบุข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อตัวแปรที่ศึกษาเท่านั้น
2. สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ สร้างโอกาสทางการศึกษา ควรเป็นอย่างไรในประเด็น ดังต่อไปนี้ 2.1 บุคลากร 2.1.1 คณะกรรมการ สถานศึกษา 2.1.2 ผู้บริหาร 2.1.3 ครู 2.1.4 นักเรียน 2.1.5 อื่น ๆ	✓		

ประเด็นพิจารณา	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน		
	คงไว้	ตัดออก	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
2.2 การบริหารสถานศึกษา 2.2.1 ด้านวิชาการ 2.2.2 ด้านงบประมาณ 2.2.3 ด้านบริหารทั่วไป 2.2.4 ด้านบุคลากร 2.2.5 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.2.5 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.3 กระบวนการ 2.3.1 การวางแผน 2.3.2 การลงมือปฏิบัติ 2.3.3 การตรวจสอบ 2.3.4 การปรับปรุงและพัฒนา 2.3.5 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.3.5 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.4. ผลผลิต 2.4.1 โอกาสได้รับบริการ ทางการศึกษาของนักเรียน 2.4.2 คุณภาพของนักเรียน 2.4.3 อื่นๆ	✓		ตัดข้อ 2.4.3 ออก ให้เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2.5. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	✓		
2.6. ปัจจัยที่เอื้อ	✓		
2.7 โครงการ/กิจกรรมที่ โรงเรียนดำเนินการเพื่อสร้าง โอกาสทางการศึกษาให้นักเรียน	✓		
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ	✓		

แบบตรวจสอบความสอดคล้อง
ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร
เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

ประเด็นพิจารณา	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน		
	คงไว้	ตัดออก	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง	✓		
ตอนที่ 2 โครงร่างงานวิจัย	✓		เนื้อหาโครงร่างวิจัยควรมีประเด็น การวิจัยครอบคลุม
ตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่น ทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับ โอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า	✓		
ตอนที่ 4 ประเด็นการตรวจสอบ ความสอดคล้องของร่างรูปแบบ การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า	✓		รายละเอียดปรับเปลี่ยนตามความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบ
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ	✓		

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
(Item of Objective Congruence : IOC)

แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง
ในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)								
1.	1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ ของความเป็นครู 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง 3) เป็นบุคคลในพื้นที่และเป็นผู้ที่ สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยง องค์ความรู้ท้องถิ่นกับการบริหาร สถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.0
2.	2. ครู มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นผู้ผ่านกระบวนการผลิตหรือการ สรรหาหรือการพัฒนาเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะ 2) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือมีความรู้ ความเข้าใจในความเอาใจใส่ในสังคมและ	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	วัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี 3) เป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 4) เป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ความรู้สากล 5) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี							
3.	3. นักเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่ว่านักเรียนจะอยู่พื้นที่ปกติหรือบนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร	1	1	1	1	1	5	1.0
4.	4. คณะกรรมการสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้ 1) เป็นบุคคลในพื้นที่หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 2) เป็นผู้แทนหมู่บ้าน ผู้แทนชนเผ่าที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในชุมชน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจในบริบทของชุมชน 4) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา และมีความมุ่งมั่น เสียสละ ตั้งใจ มีเวลาและต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
5.	5. งานวิชาการ เน้นการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า ดำเนินการดังนี้ 1) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต 2) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 4) จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต 5) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ และบูรณาการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ 7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ 8) การวัด ประเมินผลและการเทียบโอนความรู้ในโรงเรียนพื้นฐานพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ 2) มุ่งเน้นการประเมินจากทักษะการปฏิบัติ มากกว่าความรู้จากทฤษฎี 3) จัดให้มีระเบียบแนวปฏิบัติ การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
6.	6. งานงบประมาณ งานแผนงานและงบประมาณในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่าดำเนินการดังนี้ 1) ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่มุ่งผลทางธุรกิจ 2) เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสู่โครงการและกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล	1	1	1	1	1	5	1.0
7	7. งานบริหารทั่วไป ดำเนินการดังนี้ 1) สัมมนาประชากรนักเรียนวัยเรียนทุกคนในพื้นที่ โดยมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนวัยเรียนในพื้นที่เป็นรายบุคคล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนและตรวจสอบข้อมูลของประชากรวัยเรียนทั้งที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกกลางคันเป็นรายบุคคลโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสร้างทางเลือกในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ สถานศึกษาพักนอน ครูเดินสอน เป็นต้น ให้กับนักเรียน ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	2) สัมพันธ์ชุมชนและภาคีเครือข่าย โดยการเสริมพลังอำนาจผู้ปกครองและชุมชนถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือกระทรวงอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชน และประสานกับสถาบันทางการศึกษาในการพัฒนาครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง	1	1	1	1	1	5	1.0
8	8. งานบุคคล โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) สรรหาและคัดเลือกผู้บริหารและครูที่เป็นคนในพื้นที่ 3) พัฒนาผู้บริหารและครูที่มาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและบริบท ของชุมชน	1	1	1	1	1	5	1.0
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)								
9.	1. การวางแผนในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการ	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา							
10.	2. การจัดการองค์กรในโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า เป็นการกำหนดโครงสร้างการแบ่งงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.0
11.	3. การลงมือปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า กำหนดขึ้น ทั้งนี้ ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.0
12.	4. การบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ทุกขั้นตอน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานโปร่งใส และตรวจสอบได้	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
13.	5. โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว้า มีการนำผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนการพัฒนาในปีต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย	1	1	1	1	1	5	1.0
14.	6. ภาครัฐ ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐในการขอคำแนะนำหลักสูตร การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เช่น วิทยาลัยการอาชีพปัว วิทยาลัยชุมชนน่าน เป็นต้น	1	1	1	1	1	5	1.0
15.	7. ภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานเอกชนในการขอความอนุเคราะห์ในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียน วัสดุในการสร้างห้องเรียนสาขา	1	1	1	1	1	5	1.0
16.	8. ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน หัวหน้าชนเผ่าในการขอความอนุเคราะห์สถานที่ในการสร้างห้องเรียนสาขาทั้ง 3 สาขา ได้แก่ห้องเรียนสาขากำปั่นน้ำจอน ห้องเรียนสาขากำปั่นน้ำจอน ห้องเรียนสาขากำปั่นน้ำจอน ห้องเรียนสาขากำปั่นน้ำจอน และอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ยากลำบากของครูและผู้บริหารไปห้องเรียนสาขา	1	1	1	1	1	5	1.0
17.	9. ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ปกครองนักเรียนในการ	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	ขอความอนุเคราะห์สร้างห้องเรียนสาขาและ ส่งบุตรหลานในวัยเรียนเข้าเรียนทุกคน							
องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs)								
18.	1. โอกาสได้รับบริการทางการศึกษาของ นักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีดังนี้ 1) เด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ที่มีอายุ 3-5 ปี ทุกคนมีโอกาสได้รับการ พัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม 2) เด็กในเขตบริการของโรงเรียนบ้านสว่า ที่วัยเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าเรียนต่อ การศึกษาภาคบังคับ	1	1	1	1	1	5	1.0
19.	2. คุณภาพของนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น ทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า มีดังนี้ 1) นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เป็นไปตาม มาตรฐานหลักสูตร 2) นักเรียนระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา มีผลการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตร 3) นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถ ด้านศิลปะ ด้านภาษา ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านรอบรู้ ธรรมชาติ เป็นไปตามวัย	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	4)นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานอาชีพ							
เงื่อนไขความสำเร็จ								
20.	1. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า 1) การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู 2) การทำงานเป็นทีม ในการทำงานตามภาระงาน มีคณะทำงานที่มีความพร้อม เสียสละ ท่วมเทในการทำงาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
21.	2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร คือ สภาพความยากลำบากของพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) ด้านวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์	1	1	1	1	1	5	1.0

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC
		1	2	3	4	5		
	3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ฐานะยากจน ต้องการใช้แรงงานจากบุตรหลานมากกว่าการให้เข้ารับการศึกษ 4) สิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่เขาสูง การคมนาคมลำบาก ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ							

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Value) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรม Microsoft excel
แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	4	4	5	4	4	5	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	5	92
2	3	4	4	4	2	4	4	4	5	3	3	2	3	4	2	5	3	4	4	4	4	75
3	5	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	88
4	4	4	2	4	4	5	4	4	4	4	3	4	4	4	2	4	4	5	4	4	4	81
5	4	5	4	4	5	4	4	4	4	5	4	2	4	4	4	5	5	4	5	5	4	89
6	4	4	4	4	4	4	4	1	2	4	5	4	5	1	4	4	4	1	4	4	5	76
7	5	4	5	5	4	3	5	4	4	4	4	3	4	5	2	4	4	5	4	4	4	86
8	4	4	4	5	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	4	5	5	5	4	5	4	95
9	4	3	4	3	5	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	5	5	4	5	4	4	89
10	3	4	5	4	4	3	4	4	4	2	4	4	4	2	4	4	5	5	5	5	4	83
11	4	4	2	4	4	4	4	2	4	4	2	4	1	4	4	4	1	4	4	4	4	72
12	4	5	5	2	2	5	5	3	2	5	4	4	4	1	4	5	4	5	5	4	4	82
13	4	4	5	5	4	5	4	5	5	5	5	5	4	4	3	4	5	4	4	5	5	94
14	4	5	5	5	4	5	5	4	5	3	5	4	5	4	4	4	5	4	5	4	4	93
15	4	2	4	4	4	4	3	2	3	2	4	4	4	2	5	5	4	5	4	5	4	78
16	5	4	4	5	5	4	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	91
17	4	4	5	4	4	4	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	92
18	4	4	4	4	4	3	3	5	3	4	5	4	5	4	5	4	5	1	1	4	4	80
19	4	5	5	4	5	4	4	4	4	1	4	4	1	3	4	4	4	2	4	1	5	76
20	1	4	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	4	4	3	5	5	4	4	5	4	90
21	4	5	4	5	5	5	4	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	4	5	4	5	97
22	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	5	98
23	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5	4	5	4	5	5	5	5	4	98

คนที่	ข้อที่																					รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
24	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	4	4	5	4	4	96
25	4	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	4	5	5	4	5	96
26	4	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4	2	4	4	87
27	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	4	5	4	98
28	4	5	4	4	4	4	5	5	5	4	5	5	5	4	4	4	5	5	4	4	4	93
29	4	4	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	87
30	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	4	4	90
ความแปรปรวนรายข้อ (S_i^2)	0.57	0.45	0.61	0.45	0.60	0.41	0.34	0.93	0.74	0.93	0.57	0.65	1.03	1.07	0.66	0.25	0.66	1.14	0.72	0.56	0.20	
ผลรวมความแปรปรวนรายข้อ ($\sum S_i^2$)	13.51																					
ความแปรปรวนของคะแนนรวม S_t^2	56.262																					
จำนวนคำถาม (k)	21																					
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) $\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$	0.80																					

ภาคผนวก ง

การเผยแพร่เอกสาร

การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่าข้าพเจ้าได้ดำเนินการเผยแพร่หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การเผยแพร่เป็นเอกสารราชการไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยหนังสือโรงเรียนบ้านสว่า ที่ ศธ 04081.137/ว162 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2565 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงาน ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 11 โรงเรียน ดังนี้

ตารางแสดงรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการเผยแพร่ผลงานการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า ตามหนังสือโรงเรียนบ้านสว่า ที่ ศธ 04081.137/ว162 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2565 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงาน

ที่	โรงเรียน	สังกัด	อำเภอ	จังหวัด
1	โรงเรียนบ้านแม่ชะนิง	สพป.น่าน เขต 1	เวียงสา	น่าน
2	โรงเรียนบ้านเปียงซ้อ	สพป.น่าน เขต 2	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน
3	โรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง	สพป.ตาก เขต 2	ท่าสองยาง	ตาก
4	โรงเรียนบ้านโป่งแยงใน	สพป.เชียงใหม่ เขต 2	แมริม	เชียงใหม่
5	โรงเรียนบ้านพญาไพร	สพป.เชียงราย เขต 3	แม่ฟ้าหลวง	เชียงราย
6	โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอปาย	สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 1	ปาย	แม่ฮ่องสอน
7	โรงเรียนวังทองวิทยา	สพป.ลำปาง เขต 3	วังเหนือ	ลำปาง
8	โรงเรียนวัดบ่อภาค	สพป.พิษณุโลก เขต 3	ชาติตระการ	พิษณุโลก
9	โรงเรียนบ้านช่องกลาง	สพป.พังงา	เกาะยาว	พังงา
10	โรงเรียนวัดหินดาด	สพป.กาญจนบุรี เขต 3	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
11	มัธยมพระราชทานเฉลิม พระเกียรติ	สพม.น่าน	เฉลิมพระเกียรติ	น่าน

2. การเผยแพร่ออนไลน์ ทั้งเผยแพร่บทความ และ การปรับปรุงแก้ไข

2.1 เผยแพร่โดยประยุกต์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง “เดินหน้าออกแบบนโยบายหลักประกันโอกาสทางการศึกษา กับ ปกรณ์ ศศิวิจน์โพธิ์สูง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า จังหวัดน่าน ประธานชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผ่านเว็บไซต์ <https://www.eef.or.th/> เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564

2.2 เผยแพร่ผลงานวิชาการผ่าน เว็บไซต์ <http://bansawaschool.ac.th/> เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2565

2.3 เผยแพร่การประยุกต์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อโอกาสทางการศึกษา โดยมอบหมายให้นางสาวรวีวรรณ บุญวัฒน์ เป็นผู้เผยแพร่ ผ่านเว็บไซต์ <https://www.kroobannok.com> เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565

2.4 เผยแพร่โดยประยุกต์แนวคิดนำเสนอในวาระต่าง ๆ

2.4.1 เผยแพร่โดยนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อคณะผู้เดินทาง มาศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านสัวี ทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย ในประเทศ และต่างประเทศ เช่น

1) คณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านคลองกรำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2563

2) คณะศึกษาดูงานจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี โดยการนำของดร. กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานมูลนิธิ ฯ พร้อมกับนายไพสณิต ปันยาสะหวัด ครูรางวัลเจ้าฟ้ามหาจักรี จาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564

3) คณะศึกษาดูงานจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.63 : หมู่สิงโต) เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564

4) คณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564

5) คณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านปางเปย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564

6) คณะผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเขตคุณภาพที่ 14 และ 15 จากอำเภอแปลง ยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564

2.4.2 เผยแพร่โดยนำไปปรับประยุกต์เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนด นโยบายในการจัดการศึกษา เช่น การนำเสนอตัวอย่างการบริหารจัดการหอพักนอนซึ่งเป็นวิธีการจัด การศึกษาเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านสัวี ต่อ คณะทำงานประชุมเชิง ปฏิบัติการจัดทำแนวทางการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนที่จัดที่พักนอนให้กับนักเรียนพักนอนในพื้นที่ ยากลำบาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และตัวอย่างดังกล่าว ได้รับการตีพิมพ์ลงในเอกสารแนว ทางการดำเนินงานโรงเรียนที่มีนักเรียนพักนอน สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเอกสารดังกล่าวได้เผยแพร่ให้โรงเรียนที่มีนักเรียนพักนอนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ

2.4.3 เผยแพร่โดยนำไปใช้ในการนำเสนอการประยุกต์แนวคิดที่ได้รับจากผลงานทาง วิชาการผ่านบทสัมภาษณ์ ผ่านการนำเสนอในเว็บไซต์ ต่าง ๆ เช่น

1) เผยแพร่โดยการประยุกต์แนวคิด ผ่านบทสัมภาษณ์หัวข้อ “ครูพื้นที่สูง ขอบคุณ “ตรีนุช” ดูแลขวัญกำลังใจครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ยากลำบาก หนุนชงให้ กรม. อนุมัติระเบียบ เงินเพิ่มพิเศษฯ” เว็บไซต์ <https://www.thailandplus.tv> ในวันที่ 4 ตุลาคม 2564

2) เผยแพร่โดยการประยุกต์แนวคิดผ่านบทสัมภาษณ์หัวข้อ “เดินหน้า ออกแบบนโยบาย หลักประกันโอกาสทางการศึกษา กับ ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน สัวี จังหวัดน่าน ประธานชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร” เว็บไซต์ <https://www.eef.or.th/> ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2564

2.4.4 เผยแพร่โดยนำไปเป็นเนื้อหาประกอบการบรรยาย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทาง วิชาชีพ เช่น

1) นำไปใช้ประยุกต์ประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการรับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น งานดุชนิพนธ์ หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดาร ของ จงกล แก้วโก เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563

2) นำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการเป็นวิทยากรในการบรรยาย ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม – 2 เมษายน 2564 และ รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 – 23 เมษายน 2564

3) นำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านการประชุมทางวิชาการออนไลน์ของคุรุสภา ประจำปี 2564 (KSP Webinar 2021) “Education Transformation in the Post-COVID Era : การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงในโลกหลังโควิด” เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564

4) นำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านนิทรรศการออนไลน์ โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ในวันที่ 23 กันยายน 2564

5) นำไปประยุกต์ประกอบการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนต่อที่ประชุมทีมหนุนเสริมโครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาครูรุ่นใหม่ปีที่ 2 (ภาคเหนือ) ณ โรงแรมคุ้มภูคำ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 18 – 19 ธันวาคม 2564

6) นำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการบรรยายในการเป็นวิทยากรในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564 และวันที่ 27 ตุลาคม 2565 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565

เอกสารประกอบการเผยแพร่ตามรายการดังกล่าว ได้แนบไว้ในเอกสาร ก.ค.ศ. 3/2 ไว้แล้ว

ภาคผนวก จ

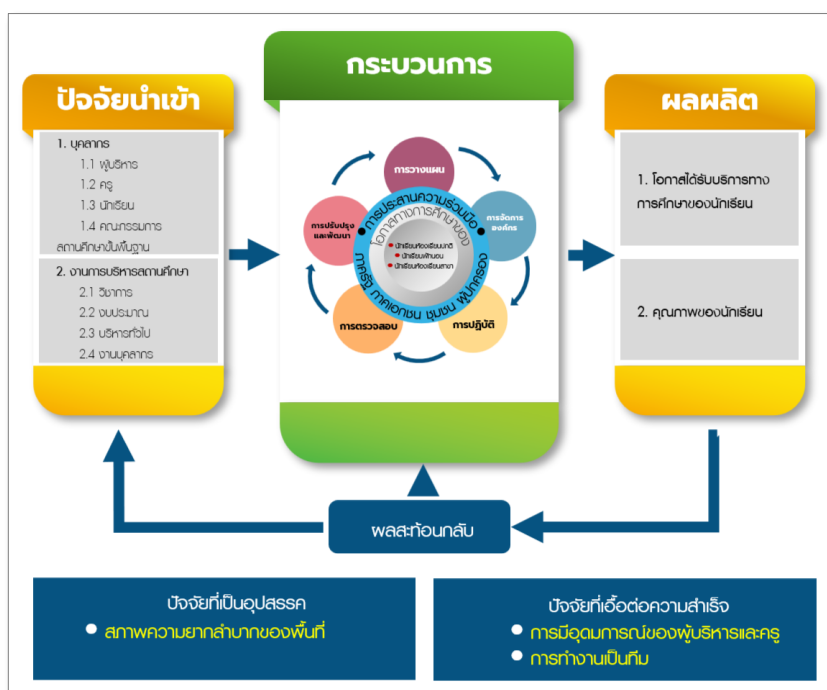
การนำผลงานไปใช้

ผลงาน การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้
นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้นำไปใช้โดยตรง และการปรับ
ประยุกต์ ระหว่างปีการศึกษา 2563 - 2565 ดังนี้

การนำไปใช้โดยตรง

ผลงานฉบับนี้เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและ
แนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา
2) สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทาง
การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง
ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยมีขั้นตอน
การดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารโรงเรียน
พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการ
บริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษา
โรงเรียนบ้านสว้า ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้
นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า โดยใช้ระยะเวลาในการวิจัย 2 ปี
การศึกษา คือ ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 ถึงแม้ว่าระยะเวลาในการวิจัยจะมีระยะเวลา
เพียง 2 ปีการศึกษา แต่ข้าพเจ้าก็ได้บริหารงานอยู่ ณ โรงเรียนบ้านสว้ามาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 โดยห้วง
ระยะเวลาดังกล่าวข้าพเจ้าได้เก็บข้อมูล ศึกษาวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่น
ทุรกันดารด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งระยะเวลาดังกล่าว ข้าพเจ้ามีข้อค้นพบมากมาย จนกระทั่งถึงห้วง
เวลาที่เหมาะสม ข้าพเจ้าจึงดำเนินการวิจัยและพัฒนาตามระเบียบวิธีการวิจัย

กระบวนการวิจัยและพัฒนาดังกล่าวมีข้อค้นพบที่สำคัญ ข้าพเจ้าได้นำข้อค้นพบดังกล่าวไป
ใช้ในการบริหารโรงเรียนบ้านสว้า เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ดังนี้



แผนภูมิแสดงรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

จากรูปแบบดังกล่าว มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ผลสะท้อนกลับ 5) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และ 6) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ข้าพเจ้านำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนบ้านสว้า ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบ ดังนี้



ภาพแสดงปัจจัยนำเข้า ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า

จากภาพแสดงปัจจัยนำเข้ดังกล่าว พบว่าปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ บุคลากร และ งานการบริหารสถานศึกษา โดยองค์ประกอบดังกล่าวพบว่าบุคลากรเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ กล่าวคือ ผู้บริหารและครูได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด นักเรียนคือเด็กในวัยเรียนที่อยู่ในเขตบริการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาจากองค์ประกอบที่ถูกกำหนดไว้ ส่วนปัจจัยนำเข้าที่ควบคุมและบริหารจัดการได้ ได้แก่ งานการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย งานวิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป และบุคลากร ซึ่งข้าพเจ้าขอเสนอรายละเอียดในด้านกระบวนการ

2. กระบวนการ มีองค์ประกอบ ดังนี้



ภาพแสดงกระบวนการ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสัว

จากภาพแสดงกระบวนการ พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์กร 3) การปฏิบัติ 4) การตรวจสอบ 5) การปรับปรุงและพัฒนา 6) การประสานความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง 7) โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนห้องเรียนปกติ นักเรียนพักนอน และนักเรียนห้องเรียนสาขา ข้าพเจ้าได้นำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารงาน โรงเรียนบ้านสัว ดังนี้

2.1 การวางแผน กระบวนการวางแผน มีองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวางแผน 2 ส่วน คือ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และการวิเคราะห์บริบทขององค์กร

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ได้กำหนดวิสัยทัศน์เอาไว้ว่า “สร้างคุณภาพทุนมนุษย์ สู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน” จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ได้กำหนดนโยบายไว้ 6 ข้อ โดยมีนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านสัว คือ นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประกอบด้วยเป้าประสงค์ 6 ข้อ โดยเป้าประสงค์ดังกล่าวเป็นเป้าประสงค์ที่นำไปปฏิบัติได้ในระดับโรงเรียน ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Global Goals for Sustainable Development) เป้าประสงค์ที่ 2 สถานศึกษากำหนดกรอบการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ร่วมมือในการจัดการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3 สถานศึกษามีคุณภาพ และมีมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่ เป้าประสงค์ที่ 6 นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์บริบทขององค์กร มีเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์องค์กร มีหลากหลายเครื่องมือ เช่น SWOT Analysis TOWS Matrix PESTEL Analysis VRIO Analysis เป็นต้น การเลือกใช้เครื่องมือเหล่านี้ ส่งผลต่อความสำเร็จในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร โรงเรียนบ้านสัว เลือกใช้ SOAR Analysis เนื่องจากโรงเรียนบ้านสัวตั้งอยู่บนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร หากใช้ SWOT Analysis อาจพบจุดอ่อนและอุปสรรคมาก จนทำให้ลดทอนแรงจูงใจในการดำเนินการเพื่อให้

บรรลุปเป้าหมาย ซึ่ง SOAR Analysis จะใช้กระบวนการ Appreciative Inquiry (AI) หรือ สุนทรียสาธก ในการระดมความเห็น ภายใต้ความเชื่อว่า “ในทุกคนทุกระบบมีเรื่องราวดีๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างมากมาย มหาศาล เราสามารถดึงเรื่องราวดีๆ เหล่านี้มาสร้างการเปลี่ยนแปลง สามารถทำเรื่องที่ดี ไม่น่าจะเป็นไปได้ให้เป็นไปได้ขึ้นมา” โดยเน้นหาการหาจุดแข็งและโอกาส ให้มากที่สุดแล้วเอามาสร้างแรงบันดาลใจ และคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นไปเลย โดยเชื่อว่า ยังมีและใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและโอกาสมากเท่าใด เราจะสามารถปิดจุดอ่อน หรือพลิกจุดอ่อนเป็นจุดแข็งได้มากเท่านั้น จากการดำเนินการวิเคราะห์ห้องครุ ของโรงเรียนบ้านสัวัว พบว่า

2.1.1 Strength (จุดแข็ง) ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นครูรุ่นใหม่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความมุ่งมั่นสร้างการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนหลากหลายวัฒนธรรมสามารถสร้างความร่วมมือได้หลากหลายมิติ

2.1.2 Opportunity (โอกาส) ได้แก่ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในทำเลดี เช่น เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นพื้นที่ป่าและภูเขา โรงเรียนอยู่ในความสนใจของ Social media เป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (กพด.) เครือข่ายภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.1.3 Aspiration (แรงบันดาลใจร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นนักศึกษาครูจากโครงการครูทายาทตั้งใจย้ายมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ครูหลายคนเป็นนักศึกษาจากโครงการพิเศษหลายโครงการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความมุ่งมั่นร่วมอยากให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยากมีความทรงจำที่ดีร่วมกันก่อนโยกย้ายจากโรงเรียนบ้านสัวัว ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยากมีความภาคภูมิใจร่วมกันว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานี้

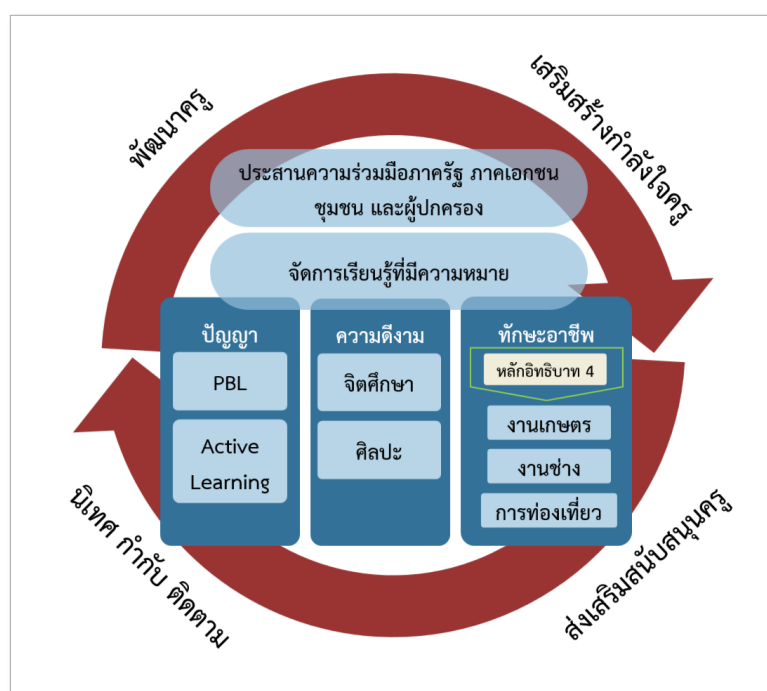
2.1.4 Result (ผลลัพธ์ที่มุ่งหวังจะให้เกิด) ได้แก่ มุ่งหวังจัดการศึกษาที่มีความหมายกับนักเรียนในบริบทพื้นที่ของโรงเรียนบ้านสัวัวกล่าวคือนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเป็นคนดีและใช้ปัญญาในการจัดการกับปัญหา มุ่งหวังให้โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนา มุ่งหวังให้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ มุ่งหวังว่าหากผลการดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จจะใช้ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นนำไปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อไป

2.2 การจัดการองค์กร ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ. 2547 กำหนดให้การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาและส่วนราชการที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น มีความสอดคล้องกับภารกิจหลักและรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ ความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ มีความยืดหยุ่น และพร้อมต่อการปรับเปลี่ยน คำนึงถึงความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลต่อสัมฤทธิ์ผลของคุณภาพ การศึกษา ระดับ และขนาดของสถานศึกษา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออื่น จำนวนนักเรียน ผู้รับบริการ และความเหมาะสมด้านอื่น

โรงเรียนบ้านสัวจัดการองค์กร โดยแบ่งการบริหารงานเป็น 6 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารวิชาการ 2) ฝ่ายบริหารงบประมาณ 3) ฝ่ายบริหารบุคคล 4) ฝ่ายบริหารทั่วไป 5) ฝ่ายบริหารห้องเรียนสาขา 6) ฝ่ายบริหารโครงการพระราชดำริฯ

2.3 การปฏิบัติ โรงเรียนบ้านสัวได้ดำเนินการ 3 ส่วน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านสัวและห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง 2) ห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง 3) หอพักนักเรียน มีรายละเอียดการปฏิบัติในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 การปฏิบัติ ณ โรงเรียนบ้านสัวและห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง ดำเนินการดังนี้



แผนภูมิแสดงการปฏิบัติ ณ โรงเรียนบ้านสัวและห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง
แผนภูมิดังกล่าวมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) การพัฒนาครู ดำเนินการโดยมอบหมายให้ครูเข้ารับการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนดำเนินการอบรม การนำคณะครูเข้าศึกษาดูงานโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาและโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี และพัฒนาครูด้วยวิทยากรภายในโรงเรียน

2) การเสริมสร้างกำลังใจครู นับว่ามีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารเป็นอย่างมาก โรงเรียนได้ดำเนินการสร้างเสริมกำลังใจในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิดปีใหม่ สงกรานต์ งานอวมงคลต่าง ๆ การพาคณะครูไปทัศนศึกษา เป็นต้น

3) การส่งเสริมสนับสนุนครู โรงเรียนได้ดำเนินส่งเสริมสนับสนุนครูโดยเปิดโอกาสให้ร่วมวางแผนการพัฒนาโรงเรียน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ตรงกับสภาพบริบท ความจำเป็นของคณะครู เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนได้ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ ประเมินผล สรุปผล ทุก ๆ ปีการศึกษา

5) การประสานความร่วมมือภาคีรัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและผู้ปกครอง โรงเรียนได้ดำเนินการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวต่างกรรมต่างวาระกัน ดังรายละเอียดในส่วนของการดำเนินงานแต่ละลำดับต่อไปนี้

6) การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความดีงาม และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

6.1) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญา โรงเรียนบ้านสว้าได้ ดำเนินการด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Problem base learning (PBL) และจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการ Active learning (AL) โดยกระบวนการ Problem base learning (PBL) เป็นการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกลุ่มสาระต่าง ๆ ในแต่ละชั้นเรียน จัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา โดยครูและนักเรียน เป็นผู้กำหนดปัญหาที่จะเรียนรู้แก้ไขร่วมกัน ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning (AL) เป็น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ และลงมือทำ หัวใจสำคัญของ Active Learning มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการคิดขั้นสูง (Thinking Based Learning) เรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน (Cooperative Learning) และเรียนรู้จากการ สืบสวนค้นหา (Inquiry Based Learning) เน้นที่ "กระบวนการเรียนรู้" มากกว่า "เนื้อหาวิชา" และปรับ บทบาทของครูให้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านสว้าได้ใช้กระบวนการทั้ง PBL และ AL มา จัดการเรียนรู้ ดังภาพต่อไปนี้



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ PBL และ AL



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ PBL และ AL



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ PBL และ AL



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ PBL และ AL

6.2) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความดีงาม ด้วยกิจกรรมจิตศึกษา ศิลปะและหลักพุทธธรรม โดยมีหลักคิดของการใช้ศิลปะเข้ามาเป็นเครื่องมือของการพัฒนา

กิจกรรมจิตศึกษา คือการพัฒนาปัญญาภายในหรือความฉลาดด้านใน หมายรวมถึงความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Quotient : SQ) และความฉลาดทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ซึ่งได้แก่ การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (รู้ตัว) และผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตัวเอง คนอื่น และสิ่งต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและมีความหมาย การอยู่ด้วยกันอย่างการเคารพ ยอมรับในความแตกต่าง เคารพและให้เกียรติกัน การมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมอยู่อย่างพอดีและพอใจได้ง่าย การมีสติอยู่เสมอ รู้เท่าทันอารมณ์เพื่อให้รู้ว่าต้องหยุด หรือไปต่อกับสิ่งที่กำลังเป็นอยู่ มีความคิดสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งต่างๆ นอบน้อมต่อสรรพสิ่งที่เกื้อกูลกันอยู่ และการมีจิตใหญ่มีความรักความเมตตาตามสากล โดยโรงเรียนดำเนินการกิจกรรมจิตศึกษาให้กับนักเรียนทุกวัน ได้แก่ เวลา 08.15 – 08.30 น. และ 12.30 – 12.45 น.

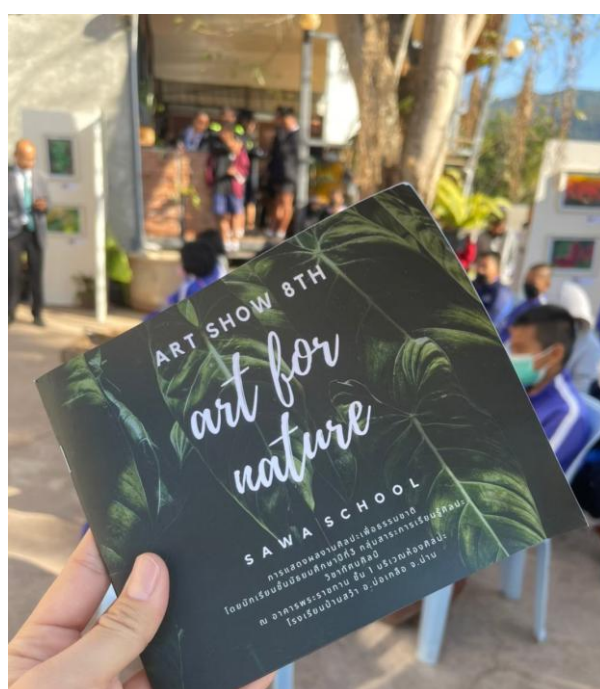


ภาพกิจกรรมจิตศึกษา

กิจกรรมศิลปะ โรงเรียนบ้านสัวได้ใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนา
 นักเรียนทุกระดับชั้น และเมื่อนักเรียนจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 3 นักเรียนจะได้ผลิตชิ้นงาน
 ศิลปะของตนเองภายใต้ชื่อ “งานศิลปะนิพนธ์” และตีพิมพ์ลงในวารสารของนักเรียนเป็นประจำทุกปี
 โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า “ศิลปะ แสดงให้เห็นถึงความงาม จิตใจที่ละเอียดอ่อนของผู้สร้างงานศิลปะ
 ส่งผ่านชิ้นงานไปยังผู้เสพงานศิลปะ จิตใจที่ละเอียดระดับเดียวกัน จะรับรู้ได้อย่างซาบซึ้งจาก “สาร”
 หรือชิ้นงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ระหว่างกลางนั้นมีความงามเช่นไร ที่โรงเรียนบ้านสัว เราทราบดีว่าหาก
 มนุษย์ถูกกลมเกลือกจิตใจให้ละเอียดพอที่จะสัมผัสรับรู้ถึงความงาม จิตใจของผู้คนเหล่านั้นก็จะถูกกลม
 เกลาให้สัมผัสถึงความดีได้ง่ายเช่นกัน”

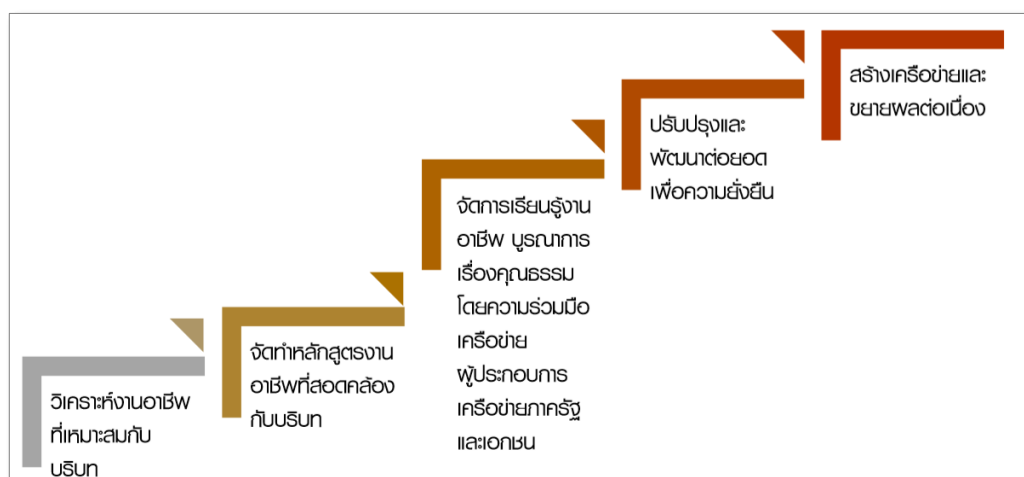


ภาพแสดงงานศิลปกรรมศิลปะนิพนธ์นักเรียน Art show



ภาพแสดงงานศิลปกรรมศิลปะนิพนธ์นักเรียน Art show

6.3) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านสว่า ดำเนินการ ตามองค์ประกอบขั้นกระบวนการในรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า คือ การวางแผน การจัดการ องค์กร การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โดยประยุกต์ เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้



แผนภาพแสดงกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้งานอาชีพโรงเรียนบ้านสัว

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท ได้ดำเนินการโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท โดยระดมความเห็นจากบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน หอการค้าจังหวัดน่าน พาณิชยจังหวัดน่าน แรงงานจังหวัดน่าน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผู้จัดการบริษัทโฆษณา Signage ผู้จัดการบ่อเกลือวิริยสาร เป็นต้น โดยมี คุณสุเรนทร์ ฐปนากร ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นผู้ดำเนินการสนทนาระดมความคิดเห็น โดยการประชุมดังกล่าวมีคำถามสำคัญได้แก่ 1) อาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือ และพื้นที่ใกล้เคียง คืออาชีพกลุ่มใดบ้าง 2) คุณลักษณะใดที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

ผลสรุปของการประชุมพบว่า กลุ่มอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทอำเภอบ่อเกลือและพื้นที่ใกล้เคียง 3 กลุ่มอาชีพแรก ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพเกษตร 2) กลุ่มอาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม 3) กลุ่มอาชีพงานช่าง และคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ คือ การปฏิบัติตามหลักอริยธำมา 4 อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความรัก และความพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่) 4) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ)



ภาพกิจกรรมการวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท



ภาพกิจกรรมการการวิเคราะห์งานอาชีพที่เหมาะสมกับบริบท

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพที่สอดคล้องกับบริบท ได้ดำเนินการโดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายน่านดรุณศึกษา และ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่ ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2 จัดทำหลักสูตรงานอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตร เช่น หลักสูตรการ เพาะเลี้ยงปลาในกระชัง หลักสูตรการการเลี้ยงไก่ไข่ หลักสูตรการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ หลักสูตรการ เพาะถั่วงอก หลักสูตรการเพาะเห็ดนางฟ้า หลักสูตรการปลูกพืชผักสวนครัว หลักสูตรการปลูกพืชเมือง หนาว หลักสูตรการปลูกข้าว หลักสูตรการเลี้ยงสุกร เป็นต้น กลุ่มอาชีพงานช่าง เช่น หลักสูตรช่างเชื่อม โลหะ หลักสูตรช่างปุกระเบื่อง หลักสูตรช่างทาสีอาคาร หลักสูตรการประดิษฐ์ของใช้และของตกแต่ง จากวัสดุธรรมชาติ หลักสูตรช่างปูน ช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็กและรถจักรยานยนต์ เป็นต้น กลุ่มอาชีพงาน การท่องเที่ยวและการโรงแรม เช่น หลักสูตรการนวดฝ่าเท้า หลักสูตรธุรกิจกาแฟ หลักสูตรมัคคุเทศก์ น้อย หลักสูตรงานโรงแรมและรีสอร์ท เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 จัดการเรียนรู้งานอาชีพ บูรณาการเรื่องคุณธรรม จัดการเรียนรู้โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนดำเนินการสอนทั้งสอนด้วยตนเองและสอนโดยประสานวิทยากร จากเครือข่ายผู้ประกอบการภาครัฐและเอกชน การมอบหมายครูผู้สอนพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความมุ่งมั่นและแรงบันดาลใจ (Passion) และโรงเรียนบ้านสว้างประสาน ขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลงพงาจ้างครูอัตราจ้างสอนงานอาชีพอีก 1 ตำแหน่ง อีกด้วย

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและให้ นักเรียนเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต



ภาพพื้นที่เรียนรู้กลุ่มงานอาชีพเกษตร



ภาพกิจกรรมการเลี้ยงปลาในกระชัง



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเพาะถั่วงอก



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเพาะหัตนางฟ้า



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัว



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัว



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกพืชเมืองหนาว



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกข้าว



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การเลี้ยงสุกร



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ช่างเชื่อมโลหะ



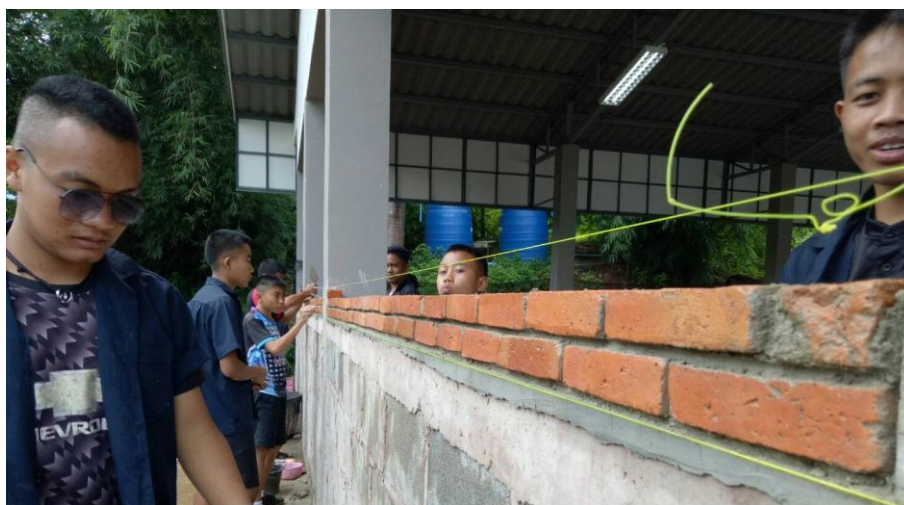
ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ช่างปูกระเบื้อง



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ช่างทาสีอาคาร



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การประดิษฐ์ของใช้และของตกแต่งจากวัสดุธรรมชาติ



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ช่างปูน



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็กและจักรยานยนต์



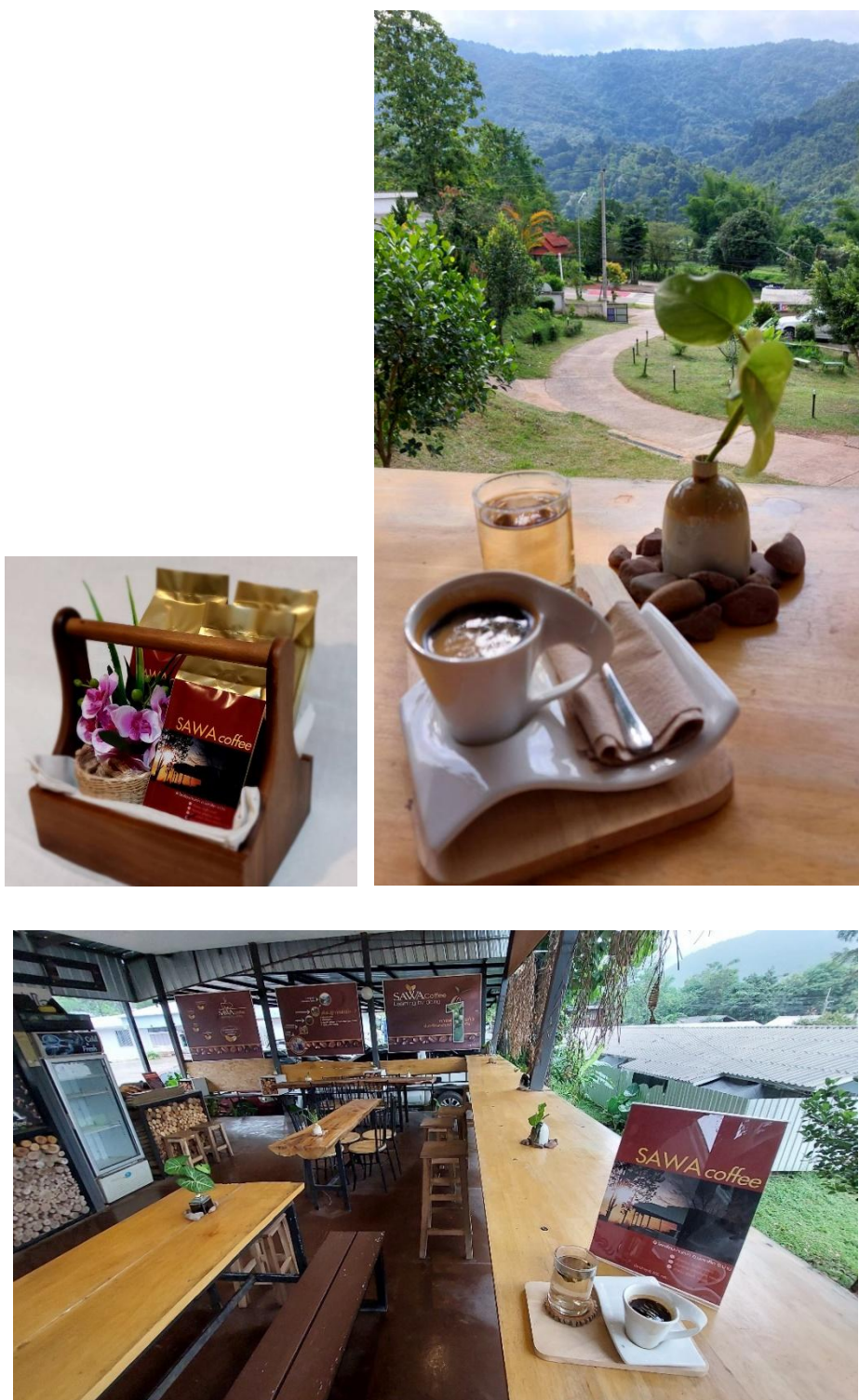
ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การนวดฝ่าเท้า



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้การนวดฝ่าเท้า



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ธุรกิจกาแฟ



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ธุรกิจกาแฟ



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้มัคคุเทศก์น้อย



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้งานโรงแรมและรีสอร์ท



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้งานโรงแรมและรีสอร์ท

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดเพื่อความยั่งยืน
โรงเรียนบ้านสวายใต้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบท และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไปในแต่ละปี

ขั้นตอนที่ 5 สร้างเครือข่ายและขยายผลต่อเนื่อง โรงเรียนบ้านสวายมีเครือข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาอยู่หลายมิติ โดยนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวาย ได้มีบทบาทของผู้นำเครือข่ายต่าง ๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตั้งแต่ระดับพื้นที่ ไปจนถึงระดับประเทศ ได้ดำเนินการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านงานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อาทิเช่น

- เป็นประธานเครือข่ายน่านดรณสิกขา ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ดำเนินการร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้งานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

- เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดน่าน ได้มีบทบาทขับเคลื่อนให้แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ฐานอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อสิ้นปีการศึกษาภายใต้งานภาคละอ่อนน่าน



ภาพการร่วมกิจกรรมงานกาตละอ่อนน่าน

- เป็นประธานชมรมนักจัดการศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 1,441 โรงเรียน ในการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ได้รับโอกาสเป็นคณะทำงานจัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) มาอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายพัฒนานักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว 3 ด้าน คือ การพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ โดยได้ประยุกต์ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ณ โรงเรียนบ้านสว้า ให้เป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ทั่วประเทศ และให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ออนไลน์ ผ่าน เว็บไซต์ <https://www.ssra.info/>



ภาพการร่วมจัดนิทรรศการออนไลน์โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ



ภาพการร่วมจัดนิทรรศการออนไลน์โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

2.3.2 การจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ณ ห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง

โรงเรียนบ้านสว้า ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในเขตบริการที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ด้วยการสร้างห้องเรียนสาขา



แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางจากโรงเรียนบ้านสว่าไปยังห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง
ระยะทางรวม 25 กิโลเมตร



ภาพแสดงการเดินทางจากโรงเรียนบ้านสัวไปห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง



ภาพแสดงเด็กวัยเรียนในหย่อมต่าง ๆ ของบ้านขุนน้ำจอน หมู่ที่ 5 ตำบลงพญา อำเภอบ่อเกลือ

กระบวนการในระยะเริ่มต้น ดำเนินการเปิดห้องเรียนสาขาทั้ง 2 แห่ง คือ สาขาบ้านป่าก่า และ สาขาบ้านขุนน้ำจอน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 เพื่อจ้างครูอัตราจ้างจำนวน 2 อัตรา และนอกจากนั้นยังขอความร่วมมือทำข้อตกลงกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เพื่อขอใช้อาคารในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังได้ขอความร่วมมือจากชุมชนในการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมอีกด้วย

การเปิดห้องเรียนสาขาทั้ง 2 แห่งมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณและความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยกิจกรรมการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของห้องเรียนสาขาทั้ง 2 แห่ง ประกอบด้วย

ห้องเรียนสาขาบ้านป่าก่า 1) ขอใช้พื้นที่ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) บ้านป่าก่า ก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ขนาด 1 ห้องเรียน จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ภายหลังถูกลมพายุพัดพัง จึงมีความจำเป็นต้องย้ายไปสร้าง ณ พื้นที่สาธารณกลาง หมู่บ้าน 2) ก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ขนาด 1 ห้องเรียน 1 ห้องครัว 1 ห้องพักรู 1 ห้องน้ำ จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ภายหลังจำเป็นต้องย้ายที่ตั้ง เนื่องจาก ตั้งอยู่ใกล้บ้านหมอผีประจำหมู่บ้าน ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่มีเสียงดังและไม่สามารถตั้งเสาธงชาติได้ 3) ก่อสร้างอาคารเรียนกึ่งถาวร โครงสร้างไม้ พื้นดิน มุงสังกะสี ขนาด 4 ห้องเรียน โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อมาอาคารได้ถูกพายุพัดพัง จึงได้ดำเนินการก่อสร้างใหม่ให้มีความแข็งแรงมากกว่าเดิม โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ก่อสร้างอาคารห้องครัวและบ้านพักรู แบบชั่วคราว ขนาด 1 ห้องนอน 1 ห้องครัว จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อมามีความจำเป็นต้องสร้างห้องครัวแห่งใหม่ เนื่องจากห้องครัวเดิมมีความคับแคบ 5) ก่อสร้างอาคารห้องครัวแบบชั่วคราว โครงสร้างไม้ หลังคาสังกะสี ขนาด 1 ห้องครัว 1 โรงอาหาร ก่อสร้างโดยขอรับการสนับสนุนจากค่ายอาสาพัฒนาชนบท ต่อมาชำรุด จึงทำการรื้อและก่อสร้างใหม่โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 6) ก่อสร้างอาคารบ้านพักรู แบบกึ่งถาวร โครงสร้างเหล็ก หลังคามะทัลชีท ขนาด 3 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณการสนับสนุนจากบริษัทอายิโนะโมะไต 7) ก่อสร้างห้องสุขาแบบกึ่งถาวร ขนาด 3 ห้อง 8) ก่อสร้างห้องสมุดแบบชั่วคราว โครงสร้างไม้ หลังคามะทัลชีท จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 9) ก่อสร้างระบบกรองน้ำประปาภูเขา จำนวน 1 ระบบ โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 10) ติดตั้งระบบไฟฟ้าแบบพลังแสงอาทิตย์ 1 ระบบ โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลงพงา ต่อมาเมื่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายเขตบริการมาถึงห้องเรียนสาขาบ้านป่าก่า จึงเปลี่ยนระบบมาใช้ไฟฟ้ากระแสสลับจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 11) จัดหาครุภัณฑ์เทคโนโลยีสื่อสารและคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 12) จัดหาอุปกรณ์สนามเด็กเล่น

ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน 1) ขอใช้พื้นที่พร้อมอาคารเรียนของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) บ้านขุนน้ำจอน ขนาด 1 ห้องเรียน

จำนวน 1 หลัง 2) ก่อสร้างอาคารเรียนแบบกึ่งถาวร โครงสร้างเหล็ก หลังคากระเบื้อง ขนาด 3 ห้องเรียน จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากรายการโทรทัศน์โรงเรียนของหนู 3) ก่อสร้างห้องสุขา แบบกึ่งถาวร โครงสร้างเหล็ก หลังคาและฝาสังกะสี ขนาด 3 ห้องน้ำ จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากรายการโทรทัศน์โรงเรียนของหนู 4) ก่อสร้างโรงอาหารชั่วคราว ขนาด 1 ห้อง จำนวน 1 หลัง ต่อมามีความคับแคบ จึงดำเนินการก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ 5) ก่อสร้างห้องครัวพร้อมโรงอาหารแบบชั่วคราวโครงสร้างไม้ หลังคาสังกะสี ขนาด 1 ห้องครัว 1 ห้องอาหาร จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 6) ก่อสร้างที่อาบน้ำนักเรียน ขนาด 1 ห้อง จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) ก่อสร้างบ้านพักครู ขนาด 2 ห้องนอน จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 8) ก่อสร้างอาคารอนุบาลแบบกึ่งถาวร โครงสร้างเหล็ก หลังคากระเบื้อง ขนาด 1 ห้องเรียน จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 9) ติดตั้งระบบไฟฟ้าแบบพลังแสงอาทิตย์ 1 ระบบ โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลงพญา ต่อมาเมื่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายเขตบริการมาถึงห้องเรียนสาขาบ้านปากก่า จึงเปลี่ยนระบบมาใช้ไฟฟ้ากระแสสลับจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 10) จัดหาอุปกรณ์สนามเด็กเล่น





ภาพแสดงอาคารเรียนแห่งแรก ตั้งอยู่ขวางทิศทางลม จึงถูกลมพายุพัดส่งผลให้ไม่สามารถใช้
ทำการเรียนการสอนได้ จึงทำการย้ายอาคารเรียนไปยังแห่งที่สอง



ภาพแสดงอาคารเรียนแห่งที่สอง ก่อสร้างโดยแรงงานครูและชาวบ้าน
แต่จำเป็นต้องย้ายอาคารเรียนไปที่ตั้งแห่งที่สาม เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตหวงห้าม
ของหมอผีประจำหมู่บ้าน ไม่สามารถส่งเสียงดัง และตั้งเสาธงชาติได้



ภาพแสดงอาคารเรียนแห่งที่สาม ก่อสร้างโดยแรงงานครูและชาวบ้าน



ภาพแสดงอาคารเรียนแห่งที่สาม ถูกพายุพัดพังหลังจากสร้างเสร็จ





ภาพแสดงการก่อสร้างอาคารขึ้นมาใหม่ หลังจากถูกพายุพัดพัง



ภาพแสดงอาคารห้องสมุด โดยได้รับงบประมาณจากการรับบริจาค



ภาพแสดงเครื่องเล่นโทรทัศน์และระบบไฟฟ้าที่ใช้แบตเตอรี่จากระบบโซลาร์เซลล์
เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน



ภาพแสดงอาคารโรงอาหาร โดยแรงงานครูและชาวบ้าน



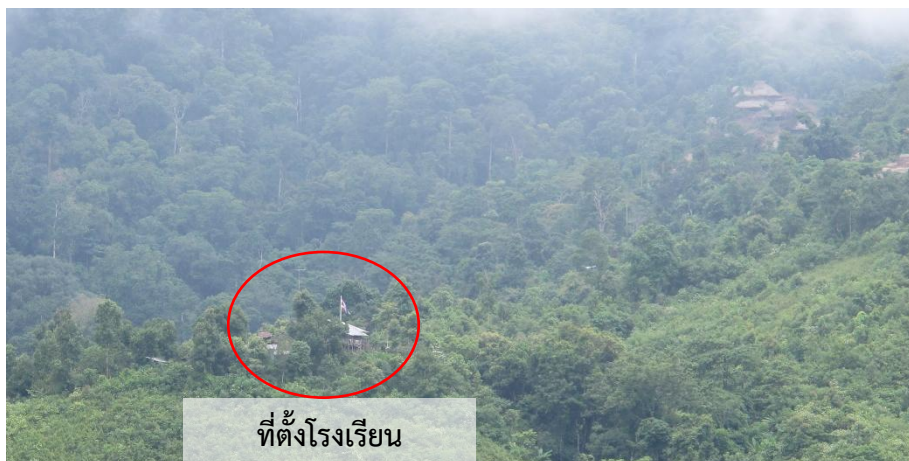
ภาพแสดงอาคารบ้านพักครูและห้องสุขา โดยแรงงานครูและชาวบ้าน



ภาพแสดงอาคารบ้านพักครู งบประมาณโดยการรับบริจาค



ภาพแสดงบ่อเลี้ยงปลาและเล้าไก่ สร้างโดยแรงงานครูและชาวบ้าน



ที่ตั้งโรงเรียน

ภาพแสดงที่ตั้งโรงเรียนและกิจกรรมการก่อสร้างห้องเรียนสาขาบ้านปากำ



ภาพแสดงอาคารเรียนอนุบาลขอรับการสนับสนุนจากค่ายอาสาพัฒนา



ภาพแสดงอาคารเรียนที่ขอรับการสนับสนุนจาก กศน.



ภาพแสดงอาคารเรียนที่ขอรับการสนับสนุนจากโครงการโรงเรียนของหนู



ภาพแสดงห้องสุขา ที่ขอรับการสนับสนุนจากโครงการโรงเรียนของหนู



ภาพแสดงบ้านพักครู สร้างโดยแรงงานครูและชาวบ้าน



ภาพแสดงที่ตั้ง อาคารเรียนและอาคารประกอบ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน

กระบวนการระยะพัฒนา โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร เพื่อใช้จัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารป่าต้นน้ำ แหล่งกำเนิดลำน้ำสาขาของแม่น้ำน่าน ประชาชนในพื้นที่เป็นชาวเขาเผ่าลัวะ ดำรงชีพโดยประกอบอาชีพทำไร่ข้าวหมุนเวียน กล่าวคือ แต่ละครอบครัวจะมีพื้นที่หมุนเวียนปลูกข้าวข้าวเฉลี่ยครอบครัวละ 4 แปลง โดยจะดำเนินการเผาป่า ปลูกข้าวปีละ แปลงหมุนเวียนสลับกันไป และประสบปัญหาข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภค ส่งผลกระทบให้จำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นทุกปี จึงส่งผลกระทบให้พื้นที่ป่าลดลงจากปรากฏการณ์ดังกล่าว กระบวนการจัดการศึกษาจึงนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวในระยะยาวต่อไป หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) หลักสูตรข้าวไร่บ้านฉัน 2) หลักสูตรกาแฟบ้านฉัน 3) หลักสูตรผักหนิหมู เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นำประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาเป็นประเด็นในการเรียนรู้ เช่น “จะปลูกข้าวอย่างไรให้ได้ผลผลิตมากกว่าเดิม ?” “มีพืชทางเลือกใดที่สามารถปลูกทดแทนข้าวไร่ และไม่ต้องเผาป่าเพื่อปลูกข้าวไร่อีกต่อไป ?” “จะมีวิธีการใดบ้างที่จะป้องกันหนูไม่ให้มากินผัก ?” “ถ้าเราจะประกอบอาหารเพื่อขายให้ชาวบ้าน เราควรตั้งราคาขายเท่าไรกันดี ?” เป็นต้น ประเด็นคำถามเหล่านี้ ได้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการค้นหาคำตอบ

ความจำเป็นในการจัดตั้งห้องเรียนสาขาเพิ่มอีก 1 แห่ง เนื่องจากนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ ณ หย่อมบ้านห้วยลัวะ ต้องเดินเท้ามาเรียนที่ห้องเรียนสาขาน้ำจอนผ่านเส้นทางทุรกันดารซึ่งไม่สะดวกในการเดินทาง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน นักเรียนต้องเดินฝ่าสายฝน ถึงแม้ว่าจะกางร่มกันฝนแต่เนื่องจากฝนตกหนัก ทำให้นักเรียนเปียกฝน ส่งผลต่อสมาธิในการเรียนของนักเรียนถูกรบกวน อีกทั้งบางปียังเกิดภัยพิบัติดินโคลนถล่ม ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อความปลอดภัยของนักเรียนอีกด้วย การตัดสินใจสร้างห้องเรียนสาขาเพิ่มอีก 1 แห่ง เป็นมติร่วมกันของคณะกรรมการทางการศึกษา และชาวบ้านในชุมชนหย่อมบ้านห้วยลัวะ แต่การจัดตั้งห้องเรียนสาขาต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ โรงเรียนจึงดำเนินการระดมทุนจากภาคเอกชน อีกทั้งขอความร่วมมือจากแรงงานชาวบ้าน จึงสร้างได้สำเร็จ โดยดำเนินการดังนี้ 1) จัดซื้อพื้นที่ในการสร้างโดยการแลกเปลี่ยนพื้นที่ดังกล่าวจากชาวบ้านด้วยหมู 2 ตัว 2) สร้างอาคารเรียนถาวรโครงสร้างเหล็กพื้นปูนหลังคามะทัลชีท ขนาด 2 ห้องเรียน 1 ห้องพักครู จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 3) สร้างอาคารห้องครัวแบบชั่วคราว จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณและแรงงานก่อสร้างจากขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) สร้างโรงอาหารถาวรโครงสร้างเหล็กพื้นปูนหลังคามะทัลชีท จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 5) สร้างห้องสุขาแบบถาวรโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กหลังคามะทัลชีท ขนาด 4 ห้อง จำนวน 1 หลัง โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 6) จัดทำระบบน้ำประปาภูเขา จำนวน 1 ระบบ โดยใช้งบประมาณจากค่ายอาสาพัฒนา 7) ติดตั้งระบบไฟฟ้าแบบพลังแสงอาทิตย์ 1 ระบบ โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงพญา ต่อมาเมื่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายเขตบริการมาถึงห้องเรียนสาขาน้ำจอนป่ากำ จึงเปลี่ยนระบบมาใช้ไฟฟ้ากระแสสลับจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 8) จัดหาอุปกรณ์สนามเด็กเล่น เป็นต้น

การบริหารจัดการครูในการจัดการเรียนรู้ประจำ ณ ห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง โรงเรียนบ้านสว้าได้จัดให้มีครูประจำ ณ ห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง ดังนี้

ตารางแสดง จำนวนจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาของห้องเรียนสาขาน้ำส้ม

ที่	ห้องเรียนสาขา	จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา			
		ข้าราชการครู	พนักงาน ราชการ/ครู อัตราจ้าง	อื่น ๆ	รวม
1	บ้านปากคำ	1	1	1	3
2	บ้านขุนน้ำจอน		1	1	2
3	บ้านห้วยลัวะ	1		1	2

การบริหารจัดการงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง มี 2 ส่วน คือ 1) งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน (เงินอุดหนุนรายหัว/ปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน) ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักเรียน ค่าอาหารกลางวัน 2) งบประมาณจากการได้รับบริจาค เป็นงบประมาณที่ได้รับจากภาคเอกชนต่าง ๆ บริจาคผ่านบัญชีชื่อเงินรายได้สถานศึกษาโรงเรียนบ้านสัว โดยการบริหารจัดการผ่านบัญชีดังกล่าว ผู้บริจาค สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้



ภาพแสดงหลักสูตร และกระบวนการจัดทำหลักสูตร



ภาพแสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกาแฟดีที่บ้านฉัน



ภาพแสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรข้าวไร่บ้านฉั่น



ภาพแสดงกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรผักหนึหมู



ภาพแสดงการก่อสร้างระบบกรองน้ำ งบประมาณจากการรับบริจาค



ภาพแสดงการเดินทางของนักเรียนระหว่างห้วยบ้านห้วยลัวะ และห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน
ก่อนการจัดตั้งห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ



ภาพแสดงการเจรจาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อสร้างอาคารเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ
ข้อตกลงของการซื้อขายครั้งนี้ คือ การชำระค่าที่ดินดังกล่าวด้วยหมู 2 ตัว



ภาพแสดงอาคารเรียนห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ งบประมาณจากการรับบริจาค



ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ



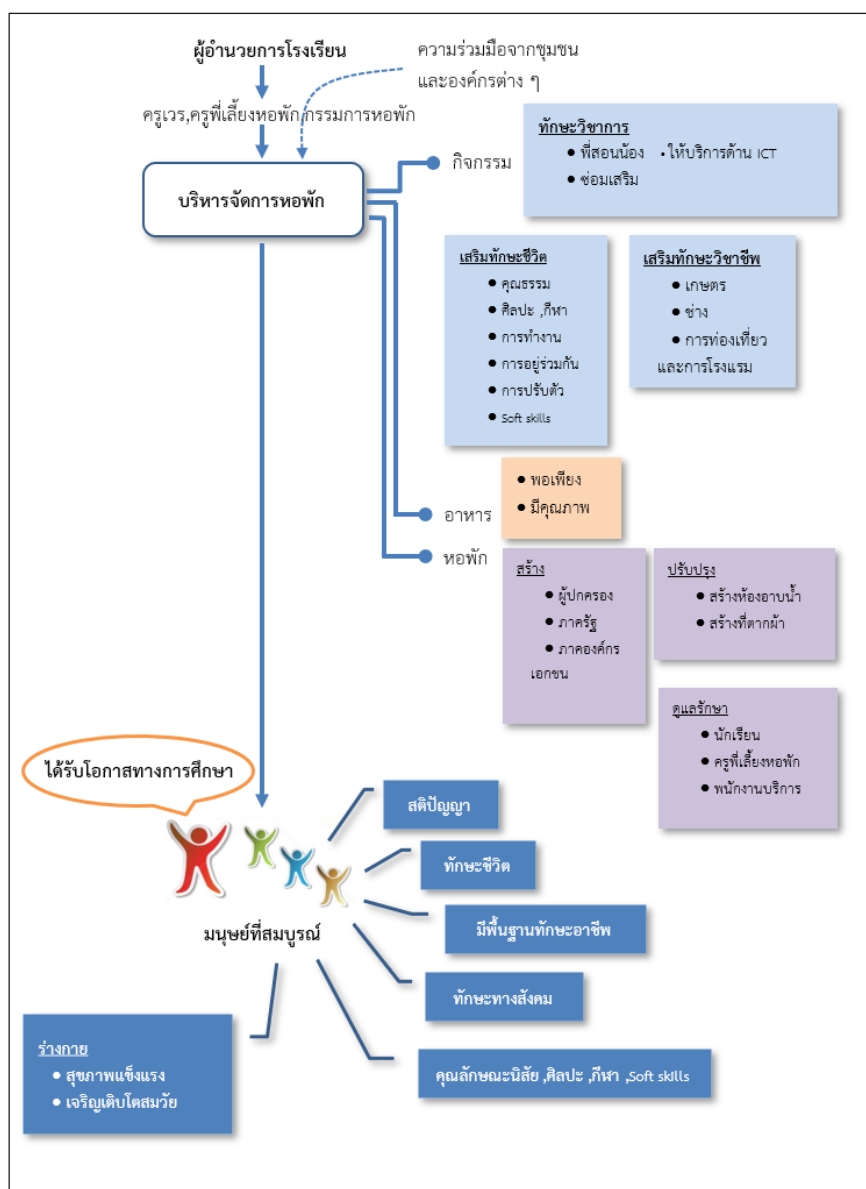
ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ



ภาพแสดงที่ตั้งและกิจกรรมห้องเรียนสาขาบ้านห้วยลัวะ

2.3.3 การดำเนินการหอพักนักเรียน

โรงเรียนบ้านสว่า ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในเขตบริการที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารมีความยากลำบากในการเดินทาง โดยมีนักเรียนส่วนหนึ่งมีความประสงค์ที่จะอาศัยพักนอนในโรงเรียน โรงเรียนจึงดำเนินการจัดพื้นที่ในโรงเรียนเพื่อบริการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา มีกระบวนการดำเนินการดังแผนภูมิต่อไปนี้



แผนภูมิแสดงกระบวนการบริหารจัดการหอพักนอกรั้วโรงเรียนบ้านสว่า

การบริหารจัดการหอพักนักเรียนโรงเรียนบ้านสว่าดำเนินการโดยใช้กระบวนการอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานองค์กรภายนอกที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือ ตามองค์ประกอบขั้นกระบวนการในรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า คือ การวางแผน การจัดการ องค์กร การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โดยได้จัดโครงสร้างการบริหารจัดการหอพัก นักเรียนอยู่ในฝ่ายบริหารทั่วไป แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบงานหอพักนักเรียน ประกอบด้วย ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ครูพี่เลี้ยงเด็กพักนอน และมอบหมายให้นักเรียนหอพักดำเนินการเลือกตั้ง คณะกรรมการหอพัก โดยบุคลากรต่าง ๆ มีหน้าที่ดังนี้

ผู้อำนวยการโรงเรียน ทำหน้าที่บังคับบัญชา และประสานความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การบริหารจัดการหอพักนอกรั้วเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

ครูพี่เลี้ยงหอพัก มีหน้าที่ ดังนี้

หน้าที่ในงานประจำ ได้แก่

- 1) จัดทำบัญชีรายชื่อนักเรียนพักนอนตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2) ดูแลนักเรียนหอพักให้มีความปลอดภัย มีความรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่บ้าน
- 3) เบิก – จ่ายยาสามัญประจำบ้านและจัดบริการให้นักเรียนที่เจ็บป่วย ,นำส่งนักเรียนที่เจ็บป่วยไปพบแพทย์พร้อมทั้งประสานกับหัวหน้าฝ่ายนักเรียนหอพัก
- 4) จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนหอพักหอพักและเป็นที่ปรึกษา - ติดตามการทำงาน
- 5) ปลุกฝังให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี เช่น การรู้จักการรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องแต่งกาย เครื่องนอน การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น
- 6) ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรม การรักษาวินัย และการรักษาความสะอาด โดยใช้กระบวนการ 5 ส.
- 7) ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 8) ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้ปฏิบัติกิจวัตรต่อศาสนาที่นักเรียนนับถือ
- 9) ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อที่พักอาศัย มีความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 10) ปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด
- 11) ติดตามด้านการเรียนและความประพฤติของนักเรียนหอพักทั้งในและนอกเวลาเรียน
- 12) ติดประกาศข่าวและข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบ
- 13) ดูแลเอาใจใส่นักเรียนด้วยความยุติธรรม โดยไม่เห็นแก่สิ่งตอบแทนใด ๆ
- 14) ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ร่วมงาน
- 15) ควบคุมความประพฤติและป้องกันการกระทำผิดวินัย คุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนหอพัก
- 16) ตรวจสอบการกลับบ้านของนักเรียน และตรวจเช็คนักเรียนที่กลับเข้าที่พักไม่ตรงเวลา พร้อมทั้งแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน
- 17) บันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและลบเพื่อเป็นข้อมูลประกอบ การพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ
- 18) รายงานผู้บังคับบัญชาและผู้ปกครองทราบ ในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
- 19) ประกอบอาหาร และดูแลเกี่ยวกับปริมาณ และคุณภาพ ของอาหารนักเรียนหอพัก
- 20) แจ้งซ่อมแซมครุภัณฑ์และอาคารที่พักนักเรียนหอพักแก่ครูผู้รับผิดชอบงานหอพัก ตลอดถึงซ่อมแซมครุภัณฑ์หอพักให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้อยู่เสมอ
- 21) ดูแลการใช้น้ำ และไฟฟ้าอย่างเหมาะสมภายในบริเวณที่รับผิดชอบ
- 22) ดูแลความสะอาดของอาคารที่พักนักเรียนหอพักและบริเวณโดยรอบให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 23) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

หน้าที่ในงานพิเศษ ได้แก่

1) ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ได้รับมอบหมายและหัวหน้าฝ่ายหอพักนักเรียน มอบหมายพิเศษเป็นคราว ๆ

2) งานเร่งด่วนที่ต้องรีบทำตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการ หรือตามที่ตนเห็นว่าจะเกิดการเสียหายต่อทางราชการงานอื่นๆ

3) งานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตามความคิดของตนเอง อันจะเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและทางราชการ

4) งานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ครูเวร มีหน้าที่ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกให้ครูพี่เลี้ยงประจำหอพัก ให้ดำเนินการบริหารจัดการหอพักเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการหอพัก มีหน้าที่ ดำเนินการตามคำสั่งมอบหมายจากครูพี่เลี้ยงประจำหอพัก และครูเวร

การบริหารจัดการหอพักนอน ให้มีกิจกรรมบูรณาการพัฒนานักเรียนทั้งในด้านทักษะวิชาการ เช่น กิจกรรมพี่สอนน้อง ครูสอนการบ้านนักเรียน การให้บริการสืบค้นข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ทักษะชีวิต เช่น การพัฒนาคุณธรรม การพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ กีฬา การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การพัฒนาทักษะการปรับตัว การพัฒนา Soft skills เป็นต้น และทักษะวิชาชีพ เช่น การพัฒนาทักษะกลุ่มอาชีพงานเกษตร การพัฒนาทักษะกลุ่มอาชีพงานช่าง และการพัฒนาทักษะการท่องเที่ยวและการโรงแรม เป็นต้น ตามกำหนดการต่อไปนี้

- | | |
|-----------------------|---|
| เวลา 04.30 - 06.00 น. | - นักเรียนที่ทำหน้าที่เวรประกอบอาหาร |
| เวลา 05.00 - 05.30 น. | - นักเรียนออกกำลังกาย |
| | - อาบน้ำ ทำเวร พัฒนาหอพัก |
| เวลา 06.30 - 07.00 น. | - นักเรียนรับประทานอาหารเช้า |
| เวลา 16.30 น. | - เปิดประตู หอพัก |
| เวลา 17.00 - 18.30 น. | - นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นเวรประกอบอาหาร มีหน้าที่ประกอบอาหาร |
| | - นักเรียนคนอื่นทำกิจกรรมตามความสนใจ โดยมีครูพี่เลี้ยงหอพักและคณะครูคอยดูแล |
| | และให้คำปรึกษา เช่น งานอาชีพ งานศิลปะ |
| | ดนตรี กีฬา การปฏิบัติ การฝึกทักษะอื่น ๆ |
| | รวมทั้งการทบทวนบทเรียนที่ได้รับจากการเรียน รวมถึงการพัฒนาหอพัก เป็นต้น |
| เวลา 18.30 น. | - นักเรียนรับประทานอาหารเช้า |
| เวลา 19.00 น. | - ครูเวรและครูพี่เลี้ยงฯ ประชุมนักเรียน |
| | นักเรียนสะท้อนบทเรียนที่ได้รับมาในแต่ละวัน (AAR) ทำการบ้านร่วมกัน ครูเวรเล่านิทาน |
| | นักเรียนฝึกทักษะการพูดสื่อสารในที่สาธารณะ |
| เวลา 21.30 น. | - นักเรียนเข้านอน |



ภาพกิจกรรมนักเรียนพักนอน

การบริหารจัดการเรื่องอาหาร โรงเรียนดำเนินการโดยงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนดำเนินการจัดซื้อวัตถุดิบจากตลาด จากการรับซื้อจากในชุมชน และการรับซื้อจากโครงการเกษตรเพื่อโครงการอาหารกลางวัน แล้วมอบหมายให้ครูพี่เลี้ยงประจำหอพักและนักเรียนที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเวรประกอบอาหาร ทำหน้าที่ประกอบอาหาร การประกอบอาหาร โดยการประกอบอาหารคำนึงถึงสุขลักษณะ ความหลากหลายให้ครบ 5 หมู่อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการประกอบอาหารให้นักเรียนพักนอนด้วย





ภาพกิจกรรมการจัดการอาหารนักเรียนพักนอน

การปรับปรุงและพัฒนาหอพัก โรงเรียนบ้านสวามีนักเรียนที่มีความจำเป็นและมีความประสงค์ที่จะพักนอนในโรงเรียน แต่ระยะเวลาเริ่มต้นโรงเรียนไม่มีอาคารหอพักนอนผู้ปกครองจึงร่วมกันสร้างหอพักแบบชั่วคราวขึ้นในโรงเรียน ต่อมาโรงเรียนจึงได้ขออนุญาตสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นโรงเรียนพักนอน จึงขอรับการสนับสนุนสร้างหอพักนอนขึ้นในโรงเรียน ประกอบกับมีนักเรียนพักนอนเพิ่มขึ้น หอพักที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักเรียนโรงเรียนจึงขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน คือ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยช่วยสนับสนุนสร้างหอพักนักเรียนเพิ่มเติม แต่เนื่องจากแบบมาตรฐานของอาคารหอพักที่ได้รับการจัดสรรมีสภาพไม่เหมาะสมกับการพักอาศัย กล่าวคือ ที่ไม่มีห้องอาบน้ำและไม่มีพื้นที่สำหรับตากผ้า โรงเรียนจึงดำเนินการปรับปรุงหอพักดังกล่าวให้มีที่อาบน้ำและราวตากผ้าให้บริการแก่นักเรียน



ภาพหอพักนอน ก่อสร้างโดยงบประมาณบริจาค



ภาพหอพักนอน ก่อสร้างโดยงบประมาณจากสพฐ.



ภาพหอพักนอน ก่อสร้างโดยงบประมาณจากสพฐ.



ภาพหอพักนอน ก่อสร้างโดยงบประมาณจากสพฐ.



ภาพกิจกรรมการล้างที่ตากผ้าให้นักเรียนหอพัก

2.4 การตรวจสอบ โรงเรียนบ้านสว่าได้มีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อทบทวนว่ากิจกรรมที่จัดทำขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีข้อค้นพบระหว่างการดำเนินกิจกรรมที่เป็นบทเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไปได้อย่างไร

2.5 การปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนบ้านสว่าได้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี

1.6 การประสานความร่วมมือ

การดำเนินการเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว่า เป็นการดำเนินการเชิงรุก ไม่สามารถรอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานเพียงอย่างเดียว การประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ปกครอง ที่โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือได้แก่

1) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ่อเกลือ (กศน.) โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานขอความร่วมมือในเรื่อง การขอใช้สถานที่ และอาคารเรียน เพื่อใช้จัดการศึกษา ณ ห้องเรียนสาขาบ้านปากำ และห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน ในระยะเริ่มต้น อีกทั้งขอบุคลากรช่วยทำการสอน ในบางช่วงเวลาอีกด้วย

2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานขอความร่วมมือในเรื่อง การถอดบทเรียนเรื่องการจัดทำหลักสูตรงานอาชีพในโรงเรียน การขอรับการสนับสนุนวิทยากรเกี่ยวกับการเรียนรู้งานอาชีพ การมีส่วนร่วมประสานงานให้โรงเรียนบ้านสว่าได้จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายการศึกษาในนาม กลุ่มเครือข่ายน่านดรณศึกษา โดยกลุ่มเครือข่ายนี้มีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันจัดการศึกษาที่มีความหมายแก่เด็กในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

3) วิทยาลัยการอาชีพปัว (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยเทคนิคปัว) โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง การเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรงานอาชีพ การสนับสนุนครูสอนงานอาชีพ การสนับสนุนสถานที่ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรงานอาชีพ

4) วิทยาลัยชุมชนน่าน โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง การเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรงานอาชีพ และการสนับสนุนครูสอนงานอาชีพ

5) ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดน่าน โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง การขอรับการสนับสนุนการฝึกอบรมงานอาชีพระยะสั้นสำหรับนักเรียน

6) โรงพยาบาลบ่อเกลือ โรงเรียนบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง การสอนงานอาชีพการนวดฝ่าเท้า

7) ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน แรงงานจังหวัดน่าน หอการค้าจังหวัดน่าน โรงเรียนบ้านสว่าบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง การเป็นผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำหลักสูตรงานอาชีพ

8) โรงเรียนโยธินบูรณะ ในฐานะ โรงเรียนพี่ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนบ้านสว่าบ้านสว่าได้ประสานความร่วมมือในเรื่อง ขอรับการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

9) สถานประกอบการหลายแห่งในอำเภอบ่อเกลือ และอำเภอปัว เช่น บ่อเกลือ วิวารีสอร์ท บ่อเกลือริเวอร์ฮิลล์ อุ๋นโอมาง หจก. ชายันเนจรูป เป็นต้น โรงเรียนบ้านสว่าประสานความร่วมมือในเรื่อง การศึกษาดูงานของนักเรียน และการเป็นผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำหลักสูตรงานอาชีพ

10) ค่ายอาสาพัฒนาต่าง ๆ ทั้งจากมหาวิทยาลัยและกลุ่มจิตอาสาภาคประชาชน โรงเรียนบ้านสว่าประสานความร่วมมือขอรับความช่วยเหลือทั้งงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ งบประมาณในการจ้างครู ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

11) ผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนบ้านสว่าประสานขอความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนและสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบทั้งโรงเรียนแม่และห้องเรียนสาขา

3. ผลผลิต มีองค์ประกอบดังนี้



ภาพแสดงผลผลิต ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร
 เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า
 จากการดำเนินการจัดตั้งหอพักนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา

ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนนักเรียนหอพัก ปีการศึกษา 2562 – 2565

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียนพักนอน (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
2562	41	61	102
2563	46	62	108
2564	45	57	102
2565	24	46	70

จากการดำเนินการจัดตั้งห้องเรียนสาขาทั้ง 3 แห่ง ส่งผลให้นักเรียนทั้ง 3 หย่อมบ้าน
 ได้รับโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนนักเรียนห้องเรียนสาขา ปีการศึกษา 2562

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)											
	ห้องเรียนสาขา บ้านขุนน้ำจอน			ห้องเรียนสาขากำแพง			ห้องเรียนสาขา บ้านห้วยลัวะ			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 2	4	3	7	2	1	3	1	1	2	7	5	12
อนุบาล 3	3	0	3	1	3	4	1	2	3	5	5	10
รวมอนุบาล	7	3	10	3	4	7	2	3	5	12	10	22
ประถมศึกษาปีที่ 1	0	0	0	2	1	3	0	0	0	2	1	3
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	2	3	3	2	5	1	4	5	5	8	13
ประถมศึกษาปีที่ 3	0	1	1	3	2	5	2	0	2	5	3	8
ประถมศึกษาปีที่ 4	0	0	0	2	1	3	1	0	1	3	1	4
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	1	2	5	3	8	1	0	1	7	4	11
ประถมศึกษาปีที่ 6	0	1	1	2	0	2	3	2	5	5	3	8
รวมประถมศึกษา	2	5	7	17	9	26	8	6	14	27	20	47
รวมทั้งสิ้น	9	8	17	20	13	33	10	9	19	39	30	69

ตารางแสดงจำนวนนักเรียนห้องเรียนสาขา ปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน											
	ห้องเรียนสาขา บ้านขุนน้ำจอน			ห้องเรียนสาขากำแพง			ห้องเรียนสาขา บ้านห้วยลัวะ			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 2	2	5	7	0	1	1	1	1	2	3	7	10
อนุบาล 3	3	0	3	2	1	3	1	1	2	6	2	8
รวมอนุบาล	5	5	10	2	2	4	2	2	4	9	9	18
ประถมศึกษาปีที่ 1	3	0	3	1	3	4	1	2	3	5	5	10
ประถมศึกษาปีที่ 2	0	0	0	2	1	3	0	0	0	2	1	3
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	2	3	3	2	5	1	4	5	5	8	13
ประถมศึกษาปีที่ 4	0	1	1	3	2	5	2	0	2	5	3	8
ประถมศึกษาปีที่ 5	0	0	0	2	1	3	1	0	1	3	1	4
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	1	2	5	3	8	1	0	1	7	4	11
รวมประถมศึกษา	5	4	9	16	12	28	6	6	12	27	22	49
รวมทั้งสิ้น	10	9	19	18	14	32	8	8	16	36	31	67

ตารางแสดงจำนวนนักเรียนห้องเรียนสาขา ปีการศึกษา 2564

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน											
	ห้องเรียนสาขา บ้านขุนน้ำจอน			ห้องเรียนสาขากำแพง			ห้องเรียนสาขา บ้านห้วยลัวะ			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 2	1	1	2	1	3	4	0	0	0	2	4	6
อนุบาล 3	2	5	7	0	1	1	1	1	2	3	7	10
รวมอนุบาล	3	6	9	1	4	5	1	1	2	5	11	16
ประถมศึกษาปีที่ 1	3	0	3	2	1	3	1	1	2	6	2	8
ประถมศึกษาปีที่ 2	3	0	3	1	3	4	1	2	3	5	5	10
ประถมศึกษาปีที่ 3	0	0	0	3	1	4	0	0	0	3	1	4
ประถมศึกษาปีที่ 4	0	0	0	2	2	4	1	4	5	3	6	9
ประถมศึกษาปีที่ 5	0	0	0	3	2	5	2	0	2	5	2	7
ประถมศึกษาปีที่ 6	0	0	0	2	2	4	1	0	1	3	2	5
รวมประถมศึกษา	6	0	6	13	11	24	6	7	13	25	18	43
รวมทั้งสิ้น	9	6	15	14	15	29	7	8	15	30	29	59

นักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่ ได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะชีวิตที่ดี มีพื้นฐานทักษะอาชีพ ทักษะทางสังคม มีคุณลักษณะนิสัยที่ดี มีทักษะ Soft skills ที่ดี มีทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา อีกทั้งเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย

การนำไปใช้โดยการปรับประยุกต์

งานวิจัยและพัฒนาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า มีข้อค้นพบที่สำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาหลายประการ นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ในฐานะผู้วิจัย เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำเครือข่ายการศึกษา กล่าวคือเป็นประธานชมรมนักจัดการศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารแห่งประเทศไทย เป็นคณะทำงานเกี่ยวกับโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นคณะทำงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) เป็นคณะทำงานโครงการอนุรักษ์ถิ่นของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) อีกทั้งได้รับเชิญให้เป็นผู้มีบทบาทในทางวิชาการ เช่น การได้รับเชิญเป็นวิทยากรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลายมหาวิทยาลัย การได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้การอบรมแก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) การได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาหลายมหาวิทยาลัย อีกทั้งได้รับเชิญเป็นวิทยากรในรายการเกี่ยวกับการศึกษาถ่ายทอดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงได้นำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ไปประยุกต์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย และเสนอเป็นแนวทางบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ต่อไป

การนำไปปรับประยุกต์งานวิจัยและพัฒนาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสว้า ได้นำไปปรับประยุกต์ในกรณีต่อไปนี้

1. นำไปประยุกต์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้



ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ นำ รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และคณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงานก.ค.ศ. ลงพื้นที่ ณ โรงเรียนบ้านสว้า ห้องเรียนสาขาบ้านปาก้า ห้องเรียนสาขาบ้านขุนน้ำจอน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 ในการลงพื้นที่ครั้งนี้ นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐได้ประยุกต์ข้อค้นพบจากงานวิจัยเสนอด้วยวาจาเป็น

ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประเด็นผลของความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานผู้ประกอบการวิชาชีพครู ที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงในอินทรีกันดาร



ภาพนายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบาย ประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน และเสนอความคิดเห็นต่อประโยชน์ของ ว.ปา ต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ต่อนางตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ



ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ได้รับการสัมภาษณ์ประเด็นบทบาทที่สำคัญของผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อจัดทำเป็นคลิปวิดีโอ เสนอต่อที่ประชุม ก.ค.ศ. โดยมีนางตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานที่ประชุม เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564

2. นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อคณะผู้เดินทางมาศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านส้วา ทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย ในประเทศ และต่างประเทศ



ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านคลองกรำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2563



ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะศึกษาดูงานจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ โดยการนำของดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานมูลนิธิฯ พร้อมกับนายไพสณิต ปันยาสะหวัด ครูรางวัลเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ จาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564



ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อคณะศึกษาดูงาน จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.63 : หมูสิงโต) เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564



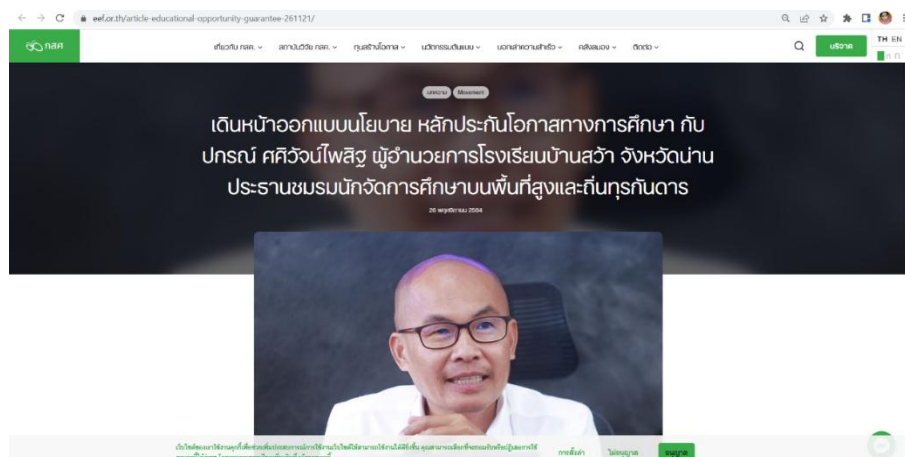
ภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยต่อ คณะศึกษาดูงาน จากโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ คณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนบ้านปางเปย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564



ภาพภาพนายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ปรับประยุกต์นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ต่อคณะผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเขตคุณภาพที่ 14 และ 15 จากอำเภอแปลงยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564

3. นำไปปรับประยุกต์เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา เช่น การนำเสนอตัวอย่างการบริหารจัดการหอพักนอนซึ่งเป็นวิธีการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านสว้า ต่อ คณะทำงานประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำ

ดูเลขวัลย์กำลังใจครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ยากลำบาก หนุนชงให้ กรม. อนุมัติระเบียบเงินเพิ่มพิเศษฯ”
เว็บไซต์ <https://www.thailandplus.tv> ในวันที่ 4 ตุลาคม 2564



ภาพการนำเสนอการประยุกต์แนวคิดผ่านบทสัมภาษณ์หัวข้อ “เดินหน้าออกแบบนโยบาย หลักประกันโอกาสทางการศึกษา กับ ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว้า จังหวัดน่าน ประธานชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร” เว็บไซต์ <https://www.eef.or.th/> ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2564

5. นำไปเป็นเนื้อหาประกอบการบรรยาย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ



ที่ ขว ๓/๓๒๔/ว ๐๐๘๘

วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำบลแม่กา อำเภอเมืองฯ
จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โฬสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจงกล แก้วโก รหัสนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ๕๔๒๐๘๐๖๐๐ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดาร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยการศึกษา จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว ในวันศุกร์ที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ผ่านระบบ zoom

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยพล สงวนเสริมศรี)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

ฝ่ายวิชาการ
โทร. ๐ ๕๔๔๖ ๖๖๖๖ ต่อ ๑๓๓/๕
โทรสาร ๐ ๕๔๔๖ ๖๖๖๑

ภาพการนำไปใช้ประยุกต์ประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการรับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น งานคณบดีนิพนธ์ หลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในพื้นที่สูงและทุรกันดาร ของ จงกล แก้วโก เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ ศธ ๐๒๐๓.๔/๒๕๖๔

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตารางการพัฒนา จำนวน ๒ ฉบับ

ด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้มีการจัดโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายบุคลากรสำนักงานศึกษาธิการภาคและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๓๐ มีนาคม - ๒ เมษายน ๒๕๖๔ และรุ่นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุม อากาศ จันทสุนทร สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โพธิ์สินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ขออนุญาตเป็นวิทยากร ให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นที่ ๑ และ รุ่นที่ ๒ ณ ห้องประชุมอากาศ จันทสุนทร สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รายละเอียดตามตารางการพัฒนา ดังแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ นายปรกรณ์ ศศิวิจน์โพธิ์สินธุ์ ไปเป็นวิทยากร ตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าวด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทิน แก้วพนา)

รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

โทร. ๐ ๓๔๓๒ ๑๒๘๔ - ๔๐ ต่อ ๔๐๔๔

โทรสาร ๐ ๓๔๓๒ ๑๒๘๘

ภาพการนำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการเป็นวิทยากรในการบรรยาย ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม - 2 เมษายน 2564 และ รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 23 เมษายน 2564



ภาพการนำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านการประชุมทางวิชาการออนไลน์ของคุรุสภา ประจำปี 2564 (KSP Webinar 2021) "Education Transformation in the Post-COVID Era : การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงในโลกหลังโควิด" เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564



ภาพการนำไปประยุกต์เป็นเนื้อหาประกอบการนำเสนอผ่านนิทรรศการออนไลน์โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ) ในวันที่ 23 กันยายน 2564



ภาพการนำไปประยุกต์ประกอบการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนต่อที่ประชุมทีมหนุนเสริมโครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาครูรุ่นใหม่ปีที่ 2 (ภาคเหนือ) ณ โรงแรมคุ้มภูคำ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 18 - 19 ธันวาคม 2564

ที่ ฮว 64.6(2474)/0322



คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

9 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

เรียน นายปรเมษฐ์ ศิริจันทร์โพธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

ด้วยในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564 สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 2747406 การดำเนินงานในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นรายวิชาสำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุลมณฑล เป็นอาจารย์ผู้สอน

ในการนี้ อาจารย์ผู้สอนมีความประสงค์ให้นิสิตได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม จึงได้ขอเชิญ ท่านเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สอน ในหัวข้อ "ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน" สำหรับนิสิตในวันพฤหัสบดีที่ 15 ตุลาคม 2564 เวลา 9.00 - 12.00 น. โดยระบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting

สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตธีรณ เจียรกุล)

ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษา

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
โทร. 0 2218 2565-97 ต่อ 7062 โทรสาร 0 2218 2562

ที่ ฮว ๖๔.๖/๔๑๑๗



คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

เรียน นายปรเมษฐ์ ศิริจันทร์โพธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

ด้วยในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา ๒๕๖๕ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ๒๗๔๕๐๖ การดำเนินงานในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ตอนเรียนที่ ๕ เป็นรายวิชาสำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กุลมณฑล เป็นอาจารย์ผู้สอน

การนี้อาจารย์ผู้สอนมีความประสงค์ให้นิสิตได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม จึงได้ขอเชิญท่าน เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สอน ในหัวข้อ "ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน" สำหรับนิสิต ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. โดยระบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM

สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศุภศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิตธีรณ สุธีระ)
คณบดี

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
โทร. ๐ ๒๒๑๘ ๒๕๖๕-๙๗ ต่อ ๗๐๖๒ โทรสาร ๐ ๒๒๑๘ ๒๕๖๒

ที่ ฮว ๐๖๐๕.๕๕๑/๑ ๒๒๗



คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว

ด้วยภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ชั้นปีที่ ๕ ในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประโยชน์สูงสุด ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาลើบทว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นวิทยากร ในการจัดการเรียนดังกล่าว ดังกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต คณะศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)
รองคณบดี วิทยาการคอมพิวเตอร์
คณะศึกษาศาสตร์

ภาพการนำไปใช้เป็นเนื้อหาประกอบการบรรยายในการเป็นวิทยากรในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2564 และวันที่ 27 ตุลาคม 2565 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565

ภาคผนวก จ

รางวัลที่ได้รับ

การดำเนินการของโรงเรียนบ้านสัวในพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีความยากลำบากในการปฏิบัติงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นข้ออ้างในการทำงาน จึงมีผลการปฏิบัติงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ ดังนี้



โรงเรียนบ้านสัว
ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ ได้ถ่ายทอดสด วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศตามบริบท ในงานนิทรรศการ
ออนไลน์ ตามโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ ฯ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



โรงเรียนบ้านสัว

ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่า มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียน
“การจัดการเรียนรู้ธุรกิจกาแฟ” ตามโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะ
พิเศษ ฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



โรงเรียนบ้านสัวา
ได้รับโล่เชิดชูเกียรติเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนสุภาพะเป็นที่น่าพอใจในยิ่ง
จาก มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES)
และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)



โรงเรียนบ้านสัว

ได้โล่เกียรติดูคุณแสดงว่า ได้รับรางวัล วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)
 การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รักษาน้ำ) ตามโครงการรักษาน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ประจำปีการศึกษา พ.ศ.2563
 โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ
วันเดือนปีเกิด	18 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	260 หมู่ 8 ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านสว่า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูษานัน เขต 2
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอก การประถมศึกษา (โครงการครูทายาท) วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2540 ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2546 ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร